

१८

अनुसूचित जाती जमाती आयोग
स्थापन करणेल्याबत...

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय, सांख्यक नियंत्रण कार्यव विभाग,

शासन नियंत्रण क्र. राखा.आ २००३/प्र.क्र. १७५/माहिक-१

पंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२

मिहाय १ मार्च, २००५

प्रस्तावना : राज्य शासनाने २००३-२००४ कालाता, सामाजिक न्याय संकल्पनेवर आधारित अर्थसंकल्प भाद्र केलेला आहे. राज्य शासनाच्या नवीन अर्थसंकल्पात वजाही संकल्पना आणि विविध विभागांशी संबंधित अशा उदा सामाजिक जबाबदारी, सामाजिक न्याय नियंत्रणक, सामाजिक वित्तनिक स्थान. इ. अंतर्गृह आहेल. या सर्व योजनांचा विविध विभागांशी संबंध आहे. म्हणून त्यावर सर्व विभागांवरी समन्वय सापूर्ण योजनांची अंतर्लक्षनावणी करणे क्रमग्राह्य आहे. सदर काम हे घायल आणि अल्पत घटल्याचे आहे. याकरीत समर्पित अशा प्रभावी आणि सक्षम यंत्रणेची आवश्यकता आहे. अर्थसंकल्पात नवीन संकल्पना वावत वासेच सामाजिक न्यायाचे तत्व प्रभावीपणे राज्यालयाच्यासही मा घेणाऱ्याची घेणाऱ्याची अनुसूचित जाती/ जमाती आठोग नेम्येल्याबत दि. २५ जाने, २००३ राजी विधानसभा नघोषणा केलेली झोळी. उपरोक्तप्रमाणे डॉस्ट्रिट साध्य करण्यासाठी नवीन अधिनियमाला रोपण आहे. राज्य अनुसूचित जाती/ जमाती उपयोग नियोग करण्याची बाब शासनाच्या विद्याप्रधान इती.

शासन नियंत्रण :- अनुसूचित जाती जमाती समाजाच्या माणण्याच्या अनुपाने या समाजाच्या सम्बद्धीया असामिक, गैरिषिक, अर्थिक इ. सांख्यकित रानकीय वगर संसाधितीचा अभ्यास करण्याच्या अनुंगाने शासनामध्ये उपाययोजना सुचिवप्यासाठी खालीलप्रमाणे एक आयोग गठात करण्यात येत आहे :-

१) अध्यक्ष १ पद

२) अशासकीय सदस्य ४ पदे

सदर आयोगाचे नांव "अनुसूचित जाती/ जमाती आयोग", असे राहील. सदर आयोगाचे अस्यालय हे जागेच्या उपलब्धतेनुसार शासन ठरविल त्वा ठिकाणी असेल.

या आयोगात अध्यक्ष आणि ४ अशासकीय सदस्य यांचा समावेश असेल. या अशासकीय सदस्यांचे ददनाम खालीलप्रमाणे असेल.

अ) सदस्य (विशी)

ब) सदस्य (सेवा)

क) सामाजिक ग आर्थिक विकास)

ड) सदस्य (नागरि हक्की)

३) सदर आयोग आयोग शासन पात समन्वय तथा कामकाजाचावत संपर्क सापेक्ष सापेक्ष शासनाचे प्रशासकीय नियंत्रण ठेण्यासाठी शासनाचे विभाग प्रमुख हे आयोगाचे पदासीध्द

सर्वत्र अहं नेमयै च तदनुरोध आहे. तजा खालीलप्रमाणे तीन शासकीय दिनांतरमध्ये आयोगाचे पदसिद्ध सदस्य असेही निर्णय.

अद्यापाच सचिव

सामाजिक न्यायास विभाग

ब) प्रान्तसचिव

अद्यवासी विकास विभाग

महाराष्ट्र महा मंत्रालय,

मुंबई राज्य, नुव्हू

आयोगाचे सदस्य उपर्युक्ती अशांकीय सदस्य यांचो नियुक्ती, त्यांचे वेतन आणि भत्ते तसेच सरल्याचे प्रश्नाखन व गते, त्याप्रित्यर्थ येणारा आषिक खर्च तसेच आयोगाच्या अधिकारी/अधिकारी नवाची येणारा खर्च कायीलयील/प्रवास खर्च याचा गोपवारा परिशिष्ट-अ मध्ये जोडला असून आयोगाचे अध्यक्ष, नादस्य आणि सचिव यांची मंशिप्राप्त उत्तीव्य परिशिष्ट-अ प्रमाण राहतील.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार या नोंदवाने,

~~सचिव~~

(द.क्य.कुमारदत्त)

ठप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

पोलीस मृत्यु संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

मंचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व विशेषीरु, मानवत्याण आणिकारी,

सर्व विशेष निलंहा समाजकल्याण अधिकारी,

निवड नसरी कौमावळ-३

प्रति,

प्रान्तसचिव, सामाजिक प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रान्तसचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई

यांची यांत्रिक उपलब्धी.

(5)

परिशिष्ट-अ

१. असांगाचे अध्यक्ष आणि अशासकिय सदस्य यांची नियुक्ती.

असांगाचे अध्यक्ष व अशासकिय सदस्य यांची नियुक्ती राज्य शासनाकडून करण्यात येईल.

जेव्हा व्यक्ती साक्षम आहेत आणि अनुसूचित जाती आणि जमाती वांना न्याय प्रदान करून शकतोल आणि जे भिन्नवर्गीय सेवा प्रदान करून शकतोल ताणि संचोटीयुक्त आहेत तर तोचे अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात येईल.

(अ) सदस्य (विधी)

सदस्य (विधी) यांची नियुक्ती विधी तजांच्या संवर्गातून करण्यात येईल. या व्यक्तीला क्रिंगल मेंटर्स व विधी विषय शिकवण्याचा अनुभव तसेच कायद्यात सुधारणा करण्याबाबत आणि लेजिस्लेशन वाचताचा अनुभव असणे अपेक्षित आहे. अबाबतीते सरासाधारणपणी ३ व ५ वर्षांचा किमत अनुभव असावा.

(ब) सदस्य (सेवा)

सदस्य (सेवा) यांची नियुक्ती राज्य शासनाच्या सचिव दर्जाच्या सेवा निवृत्त अधिकाऱ्यांच्या प्रवर्गातून किंवा केंद्र शासनाच्या तत्सम दर्जाच्या सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांच्या प्रवर्गातून करण्यात येईल.

(क) सदस्य (सामाजिक व आर्थिक विकास)

सदर सदस्याची नियुक्ती विद्यापीठ किंवा नामांकित अशासवैय संघटना यामधील अनुभव असणारी व्यक्ती असावी.

(ड) सदस्य (पी.सी.आर. आणि अत्याचार निवारण)

सदर सदस्याची नियुक्ती पोलीस महानिरीक्षक वा दर्जाचा सेवा निवृत्त अधिकाऱ्यांच्या आवाहाणापासून त्यांना सामाजिक न्याय प्रकरणे हाताळण्याचा चांगला अनुभव असावा.

(१) सदर ४ सदस्यांपैकी एक सदस्य स्त्री सदस्य असेल. तसेच या ४ सदस्यांपैकी १ सदरय इं अनुसूचित जमातीपैवरी आणि २ सदस्य अनुसूचित जातीपैकी असावत.

(२) आयोगाचा कालावधी हा ३ वर्षांचा असेल.

(३) पहिल्या दिड वर्षांपैरता अनुसूचित जातीच्या व्यक्तीची अध्यक्ष पदावर नियुक्ती करण्यात येईल आणि तासंतर उर्वरित कालावधीसाठी अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तीची नियुक्ती करण्यात येईल.

२. अध्यक्ष आणि सदस्य यांचे वेतन आणि भत्ते.

(अ) आयोगात्ता अध्यक्षांना / महाराष्ट्र राज्याच्या संविधानाचे अनुज्ञेय असल्ला वेतन खालील प्रतिमाह देण्यात येतील. अध्यक्षांची नियुक्ती दिल्ली नवायाधिशामध्यम निवड करून करण्यात आली रासेल तर ट्यांची त्रितीनशिवटी महाराष्ट्र गोपनीय सेवा (निवृत्तीवेतन) निवम १९८२ मधील नियम १५७ (र) नुसार करण्यात येईल.

(ब) अध्यक्षांना बेना भाडे नव्यावर निवास-स्थान देण्यात येईल.

(क) महाराष्ट्र इस्तनाच्या राचिवांना जे भत्ते, सुविधा आणि दौऱ्यावर असल्याचे जे प्रवास भत्ते अनुज्ञेय आहेत ते सर्व आयोगाच्या अध्यक्षांना अनुज्ञेय असतील.

३. अशासकीय सदस्यांचे मान इन व भत्ते

(अ) आयोगाते सदस्य यांना प्रतिमाह रु. १०,०००/- मालाई आणि महाराष्ट्र राज्याच्या संविधानाचे अनुज्ञेय असल्ला भत्ते देण्यात येतील.

(ब) महाराष्ट्र राज्याच्या संविधानाचे ज्या सुविधा हे उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत त्या सर्व सुविधा या अशासकीय सदस्यांना उपलब्ध असतील.

(क) सदस्यांना संविधानाचा दर्जा असेल. तसेच राज्य शासनाच्या संविधानाचा दौऱ्यावर असताना जे प्रवास भत्ते अनुशेद आहेत तेही दर्जा अनुज्ञेय असतील.

परिशिष्ट-“व्या”

प्र० १४
७५

महाराष्ट्र राज्य अनुसूचित जाती / जमाती आयोगाचे अध्यक्ष, सदस्य आणि सचिव
यांचा संस्थेपान कलंकावृत लीलप्रभाणे :-

१) वाढ क्षे :

- अ) लक्ष्मीमाळया बैठकीचे आयोगाचे प्रशंसिणे.
- ब) आयोगाच्यां विविध शिफारशी शासनास संवगत करणे.
- क) विक्रम योजनांच्या साध्याकडे लक्ष ठेवणे आणि त्यांचे मूल्यांमापन करणे.
- ड) अनुसूचित जाती / जमातीच्या विविध समस्यांबाबत राज्य शासनाशी संपर्क ठेवणे.
- इ) अनुसूचित जाती / जमातीच्या विकास योजनांबाबत वार्षिक अंदरसंवल्प तयार करणेचाचत शासनास सल्ला देणे.

२) आयोगाचे सोऱ्यव :

- अ) आयोगाचे प्रशासकीय प्रमुख.
- ब) आयोगाच्या अधिकाऱ्यांचे सहाय्यने, आयोगास त्यांची कागे पार पाडणे.
- क) आयोगाच्या बैठकीसाठी कायदेशी (अजेह) तवार करणे आणि आयोगाच्या वर्ताने बैठक खोलविणे.
- ड) आयोगाच्या कायदेशी घाठविणे.
- इ) प्रशासकीय बाबी हाताढणे व अशा बाबीबद्दल योग्य ते आदेश पारीत करणे.
- फ) शासनाशी सादर करावयाचे टायोगाव विविध अहवाल अंतीम करणे.

३) सदस्य (विषयी)

- अ) आयोगाच्या बैठकीत सक्रिय भाग घेणे.
- ब) विपी विषयक बाबीवर लक्ष ठेवणे.
- क) आयोगास विषयसंविषयक नस्ता देणे.
- ड) पौसांवर आणि अत्याचर निवारण अधिनियमांचालील प्रलीबित प्रकरणाच्या स्थितीधर लक्ष ठेवणे.
- इ) अनुसूचित जाती / जमाती यांची विकास विषयक माहिती आयोग आणि शासन यांना संवगत करणे.

४) सदस्य (सेवा)

- अ) अनुसूचित जाती / जमाती यांच्या सेवा विषयक बाबीबद्दल तप्रारी स्विकारणे.
- ब) उत्तरांनन / भरती, शिक्षण क्षेत्रातील प्रवेश, निवडणुक विषयक बाबी यांच्या उपायांचा धोरणांच्या उमतवजावीच आढळवा घेणे.
- क) आयोगां धोरण अंपलबजावणीबाबत आयोगाला उपाययोजना सूचविणे.

- ५) सदर (साधाजिक आर्थिक विकास) :
- अ) अनुसूचित जाती जपातीवाबत संबंधित
 - ब) अनुसूचित मधून जाती / जपाती देण्डल्पण्यात शिफारशी करणे.
 - क) अनुसूचित जाती / जपातीतील कुटूबाचा साधाजिक आर्थिक विकासासाठी उपायोजन सूचिते.
 - ड) अनुसूचित जाती / जपाती संबंधीत साधाजिक आर्थिक विकासाच्या विद्यमान योजनाच्या कांगलवावणीचे प्रूत्यापान करणे.
- ६) सदस्य (पी.सी.आर. व अत्याचार निवारण) :
- अ) राज्यातील पी.सी.आर.व अत्याचार संबंधात प्रकल्पांचा आढळावा घेणे.
 - ब) अत्याचारास्त व्यवस्था / कुटूबाना देण्डात याच्या कामावर लक्ष ठेवणे.
 - क) जिल्हा व्हिनीलन्स अंड कंट्रोल कमिटीच्या प्रातीचा आढळावा घेणे.
 - ड) अत्याचार धडलेल्यातिकाणांना प्रत्यक्ष भेटी दिणे.
 - इ) अत्याचारास्त व्यवस्था याच्या पुनर्वसनावाबत उत्ताय योजना सूचित करणे.
 - फ) संशोधन लाग्णि मूल्यापण करणे.

No. PCR/551/7-1/80

Dated: 20/1/1981

**Sub. 1 Guidelines to the Police Officers
investigating offences under the P.C.I. Act, 1955.**

C I R C U L A R :

A scrutiny of cases reported under the P.C.I. Act, 1955 shows that the majority of them are under Section 7(1)(d) of the Act. It is seen that, in a very large number of cases even petty dispute are being given the colour of untouchability and reported under sections in order to invite Police action. While under section 154 Cr. P.C. it is incumbent on Officer in charge of Police Station to register these complaints it is hereby stressed that, it is for the investigating officers to elicit facts during the investigation. As far as the offences under Sec. 7 (1)(d) are concerned, it must be borne in mind that the main ingredient of the offences under this section is that such omission should be on ground of "Untouchability" and mere insult would not constitute an offence. If after a thorough investigation the investigating officer feels that the facts mentioned in the plaint information are false then there should be no hesitation in submitting "B" summary and for asking for prosecution of the complainant. This would act as deterrent to unscrupulous complaints who may be wanting to use Police machinery for their own ends.

2. The Bombay High Court gave in their judgement in *Um. Mangala Shukar vs. State of Maharashtra* opined that the Baudhas do not come in the category of scheduled castes. Consequently the P.C.I. Act is not applicable to the Baudhas. The said judgement is binding on us and therefore, orders issued in this office circular No. PCR/551/7-1/80 dated 17.1.1980 shall be treated as cancelled.

Sd/-
Inspector General of Police

No. 14/Va/671/1581
Office of the Inspector Police,
Mumbai : 10.2.1981

Copy PWD No:

All D.O. & P.I. in the dist. for information
and access any documents

Copy sent to police.

अनितान्काळ

महाराष्ट्र राज्य

क्रमांक- एचडीओ-०११६/प्र.क्र. २१/आस्था-१
गृह विभाग, नवीन प्रशासकीय भवन,
१२ वा घटला, हुतस्था राजगृह घोड़े
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक- ४ फेब्रुवारी, २०१६

प्रति,

- १) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- २) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई, मुंबई.
- ३) महासंचालक, लाचलुचपत्र प्रतिनिधिकारी भाग, मुंबई.
- ४) अपर पोलीस महासंचालक, इंद्रशिरावाड विरोधी पथ क्र. मुंबई
- ५) अपर पोलीस महासंचालक व संचालन लानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ६) महासमादेशक, होमगांडस, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ७) संचालक, नागरी संरक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ८) संचालक, न्यायवैज्ञानिक प्रयोगशाला, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ९) अवर सचिव, महाराष्ट्र राज्य मानवी आयोग, मुंबई
- १०) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य एवं निर्माण व्यवस्था प्राधिकारी, मुंबई.
- ११) कक्ष अधिकारी (आस्था-२), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

विषय- मार्टी लीथा अधिकार अधिनियम २००५ अंतर्गत
नागरी आयोग online प्रक्रियाने स्वीकारण्यावाळन.

महोदय,

विषयांकित प्रकरणी सामन्य प्रशालन वि. नागरी आयोग, लकोण-२०१३/७७८/प्र.क्र.३१०/का.सहा, दि. ७/२/२०१६
ची प्रत सहपत्रासह सोबत जोडली आहे.

प्रस्तुत प्राप्त नमूद केल्याप्रथमो भागल्या तर्फलेलांनी न घेण माहिती उत्तिकारी, प्रथम अपिलीय प्राधिकारी, समन्वय अधिकारी (Nodal Officer) योरी याची रागेच्या आपल्या एप्रोसोबत जोडलेल्या विवरणपत्रामध्ये विवरणाप्र.

A. B. C) मराठी व इंग्रजीमध्ये दि. ८/२/२०१६ पैकी सादर व राखी नसेच pramod.zawadre@nic.in या ई-मेल वर दखोल पाठवावी. आपल्या अधिकारीसाठील ज्या कालोल मध्ये फक्त जनभावी अधिकारी आहे त्याचा समन्वय अधिकारी कोण असेल याचा देखील माहितीमध्ये समावेश करावा.

अग्रला,

()
(प्रमोद झं. झावडे)

कार्यासन अधिकारी, गृह विभाग.

D-36

सोबत- वरीलप्रमाणे

प्रत.

सह सचिव (रा.ऊ.सू.) गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सह सचिव (परिवहन व वडे), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सामान्य प्रशासन विभागाच्या क्र. संदर्भ (प्र.२०१३/७७८/प्र.क्र.३१०/का.सहा, दि. ७/२/२०१६) ची प्रत सहपत्रासह सोबत जोडली आहे. त्याना विनंती करायात दोनो दोनो त्यांच्या अ-ऐप्प्यावृत्तीलांत कार्यालयाची माहिती संकलित करून परम्परा संचालक, माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालय (Directorate of Information Technology) व राष्ट्रीय सूचना केंद्र (NIC) यांच्याकडे उपलब्ध करून घेणावी.

क.अ., संगणक शाखा यांना माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ अंतर्गत नागरिकांचे अने online प्रक्रियाने स्वीकारणे सोहऱ्यांत माहितीसाठी प्रत जर्येवत.

निवडनस्ती (आस्था-२), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई

नानरी द्वितीय रुक्षग अधिकारी, १९६८ में
भारतीय क्रम और भारतीय काले शहरीया द्वारा दोनों देशों
में व्यपक व्यवसाय व इसर कागि-काले द्वारा
आवेद्या लकड़ी व काले व्यवसाय द्वारा
प्रोत्तों व अंगों की सेवा एवं उद्योग भवित्व-
की दृष्टियाँ पूछना।

1 JUN 1968

भारत द्वारा दाखिल,

मुद्रिकानाम [प्रियोंग],

गणराज्य क्रमांक चिठ्ठी ६/ दोस्ती आम २०६७/गा,

म. प्रशासन, मुख्य ८०० दस, ग्रन्ड बाजार ५ जून १९६८।

प्रियंका

राज्यीयकृत तीव्र उपचार और वाक्ता ग्राहिण भावात प्रलोक्या होनी
1967 कार्तिक आठवें ग्राहिण भावातीज तीव्रता द्वितीया ग्राहिण विजयत
कंपनी [रुद्र-आरु, ली-ए] व ग्राहिणा ग्राहिण विकास देवीजना [आय-आरु-ही-यो-]
वर्गेरे देश को वाक्ता लो अंगरेजीवासी तथा देशीज, ग्राहिण विकास वर्गेरे
आठवें ग्राहिण तीव्र ग्राहिण अंगरेजीवासी देशीज दृष्टीने आधिकारीक एवं सु
घाटर अनुभवोंके ग्राहिण व्यवसायक देशीज, ग्राहिण अंगरेजीवासी पात्रा
का नामी देशीज-वासी नेता सचिवानोंके नियुक्त द्वारा देशीज नाहीं, वावावत
भावावत काले अव निवासी भावावत आवे आहेत नी, याअंगरेजीवासी देशीज
प्रियंका कालीन हो वर्जिन व नीक व्यवसायापणावाई वाल भावावत, त्यांप्रियंका
वासी लालन भावावत वर्जिन देशीज व कांटों देशीज तो ना गरी दृक्त संरक्षण
अविनियोग वासी देशीज कालीनकै त्यावाई करतावत, त्यावाई नो पावते व निवासी
अव वर्जिन वापणाले क्वी ग्राहिणा देशीज दृष्टीवासी वापणाले वापणाले

प्रियंका कालीन ग्राहिण-वासी अव कालीनवासी देशीज, देशीज व्यवसायापणाविकास
भावावत वर्जिन वासी नियरा १९६९ यावाई अव जावेत्या वापणीया दावते
लालन भावावत कालीन देशीज वासी वावती देशीज देशीज वावती व
वावत वावती वावती वावती वावती, और प्रियंका कालीन वावती वावती व
प्रियंका कालीन वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती
वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती
वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती
वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती
वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती वावती

जाटस्थान दृष्टि संगी ("B" Summary with Prosecution)

पंक्ति छाँ दाव्यास त्याका कारण लेन परिणाम दोक्षय कोरोला ज्ञान
द्वायाम शत्रु चोहा है कि इश्वर उत्तराधिकार एवं लोकों का नियन्ता
होलाला आण वीवेळे.

एवं पांचील वैत्तना-यांनो वर्तेल कृत्यांनी तेलोलोलांनी वाजते तसे अंतका
लक्षण एवं चोहेले रुपांनी अशोल आदीना अंतिम ग्राहण केले.

जहां द्रावे लाल्यास थांपे आदेलासुलार य नीकारे,

मालीले
[त. न. ११६]

राड तापि, गुड्हियातप [खाली] गुलाब राड रात.

पुरी, ५

पांचील पहाल्यांक ए पांचील वर्णनीकीरीदार, एवं राड रात, तिंट.
किनारीय अमुल, नारियल लिपाल, नारियल [फाली],
उ गधर पांचील राड निरोहक [नाली] रातराड राज्य, दुर्ग [विजय]
[१० राहु एवं रुद्रिपद्म पांचील ऊ लंगीधुक [नाली] खुनिला पाठीलोंगा-
चाठी] ,

एवं पांचील उपादा निरोहक,

तर्व पांचांत्रा राग्या निरोहक,

तर्व निरुद्धादेणी राजसी,

तर्व पांचील आयुला,

तर्व पांचील उद्धीश्वर.

लात्थाळि

प्रति,

मो. व. तं. व. रा. लंबे	16	21
	X	X
५१	३	९
	५०००९	

प्रशासकीय कायांलवाच सर्व सहसांचेव/उपभाषिव/अवर सांचेव/कार्यासन आधिकारी,

गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२

पोलोस महासचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई

महासचालक, अंती करपान ब्युरो, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

महासमादेशक, होमगार्डेस, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

संचालक, नागरी संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

संचालक, न्यायसंहारक वैज्ञानिक प्रयोगशाला, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

संचालक, सरकारी अभियोग संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

प्रबंधक, मोटार अपघात दाखा न्यायाधिकरण, मुंबई

परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र मेरीटार्इम बोर्ड मुंबई

कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य पुणे,

आयुक्त, राज्य उत्पादन शूल्क, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पोलीस गृह निर्माण व कल्याण मंडळ, मुंबई.

क्र.एचडीओ १०१०/१८७/आस्था १

गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : ५ जून, २०१०.

विषय : अनुसुचित जमातीची खोटी प्रमाणपत्रे देणाऱ्या

व स्पेष्यान्यावेळद्वारा केलेल्या फौजदारी

गुन्हयांच पाठपुरावा करण्याबाबत

उपरोक्त विषयाबाबत आदिवासी विकास विभाग क्र.एसटीसी १००९/

प्र.क्र.१६४/का-१०, दि. १२.०४.२०१० च्या परिपत्रकाची प्रत योग्य त्या उचित कायांवाहीसाठी
सोबत जोडली आहे.२४३११९
(संतु माडगे)

कक्ष अधिकारी, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

विनांक २३।८।२०१०
वंशेलि ()
कार्यालय अधिकारी नांगाम त्या

कार्यालय कर्तव्य

NOTIFICATION

Law and Judiciary Department,
Madam Kama Road,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai- 400032,
Dated: 05 July, 2016.

Scheduled
Castes and
Scheduled
Tribes
(Prevention
of Atrocities)
vt. 1989

No. SPC 1316/183/C.R.19/D-IX : In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, as amended by Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, the Government of Maharashtra, with the concurrence of Hon'ble The Chief Justice of the High Court, Bombay, hereby specifies the Court of Session at Ahmednagar, Akola, Beed, Bhandara, Buldana, Chandrapur, Dhule, Gadchiroli, Gondia, Jalgaon, Jafna, Kolhapur, Latur, Nanded, Osmanabad, Parbhani, Raigad-Alibag, Ratnagiri, Sangli, Satara, Sindhudurg, Solapur, Wardha, Yavatmal, Washim, Nandurbar to be the Special Court to try the offences under the said Act.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(N.P. Dhote)

Legal Advisor-cum-Joint Secretary

No. SPC 1316/183/C.R.19/IX
Law and Judiciary Department,
Madam Kama Road,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai- 400032,
Dated: 05 July, 2016.

Copy forwarded with compliments for information to-

1. The Registrar General, High Court, Mumbai,
2. Secretary, Social Justice & Special Appeals Department, Mantralaya, Mumbai,
3. Principal District Judge, Ahmednagar, Akola, Beed, Bhandara, Buldana, Chandrapur, Dhule, Gadchiroli, Gondia, Jalgaon, Jafna, Kolhapur, Latur, Nanded, Osmanabad, Parbhani, Raigad-Alibag, Ratnagiri, Sangli, Satara, Sindhudurg, Solapur, Wardha, Yavatmal, Washim, Nandurbar,
4. Director General of Police, Mumbai,
5. The Home Deptt. (Special Branch), Mantralaya, Mumbai,
6. The Public Prosecutor, Ahmednagar, Akola, Beed, Bhandara, Buldana, Chandrapur, Dhule, Gadchiroli, Gondia, Jalgaon, Jafna, Kolhapur, Latur, Nanded, Osmanabad, Parbhani, Raigad-Alibag, Ratnagiri, Sangli, Satara, Sindhudurg, Solapur, Wardha, Yavatmal, Washim, Nandurbar,
7. The Manager, Government Central Press, Mumbai with a request to publish the Notification in Maharashtra Government Gazette, Extra-ordinary, Part IV-A and to send 10 copies thereof to this Department,
8. Desk Officer-14 Law and Judiciary Department, Mantralaya, Mumbai
9. Select File.

(N.P. Dhote)

Legal Advisor-cum-Joint Secretary

(5)

Creation of a Special Cell for
looking into the complaints of
harassment/atrocities on members of
Scheduled Castes/Scheduled Tribes.

Government of Maharashtra
Home Department

Resolution No. UCM 3177/2048-III-P
Mumbai, Bombay-400 032, 5th November 1977.

RESOLUTION: The question of making adequate arrangements for looking into the complaints of harassment/atrocities on members of the Scheduled Castes/Scheduled Tribes was under the consideration of Government for some time. After considering the latter carefully Government has decided to create a special cell in the office of the Inspector General of Police, Maharashtra State, Bombay for dealing with these complaints.

2. In pursuance of this decision, Government is pleased to accord sanction to the creation of the following posts with immediate effect in the usual scales of pay and allowances, for the period ending the 28th February 1978, in the first instance:

Sr. No.	Designation	No. of Posts
1.	Deputy Inspector General of Police	1
2.	Deputy Superintendent of Police	1
3.	Police Inspectors	5
4.	Higher Grade Stenographer	1
5.	Senior Grade Clerk	1
6.	Junior Grade Clerk	1
7.	Peons	2
8.	Armed Head Constable	1
9.	Armed Police Constable	2

3. Govt. is further pleased to accord sanction to (i) an expenditure of not exceeding Rs. 37,800/- (Rupees thirty seven thousand and eight hundred only) for the purchase of furniture, installation of two telephones and purchase of one typewriter; (ii) an expenditure not exceeding Rs. 7200/- (Rupees Seven thousand and two hundred only) for hiring of accommodation and (iii) Rs. 3,60/- (Rupees three hundred and sixty only) on account of rent of the two telephones.

4. The expenditure involved should be debited to the head "255- Police-K-District Police-K-(1) District Police Force" and "255- Police-J-State Head Quarters-J (ii) City Police" as the case may be and it should be met from the advance from the Contingency Fund sanctioned under the Government Memorandum, Finance Department, No.CMF 117/115-FD-10, dated the 4th November 1977 and No.CMF 1177/116-FD-10, dated the 4th November 1977, respectively. The Contingency Fund advance should be recovered in due course.

.....

5. This resolution issues with the concurrence of the Finance Department vide its unofficial reference No. 7142.S dated 30th Sept. 1977.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra.

Sd/-

(K.N.Shete)

Under Secretary to the Government of
Maharashtra, Home Department.

To

The Secretary to the Chief Minister,
The Personnel Secretary to the Minister of Social Welfare,
The Inspector General of Police, Maharashtra, Bombay,
All Deputy Inspector General of Police,
All Commissioner of Police,
All Sub-Asstt. of Police,
The Accountant General, Maharashtra, Bombay (I), Bombay,
The Accountant General, Maharashtra (II), Nagpur,
The Pay and Accounts Officer, Bombay,
The Resident Audit Officer, Bombay,
The Finance Department,
The Social Welfare Department,
Desks IV-P, VII-P, X-P, XLII and XXI-SD, Home Department

No. XXV/3591-C 464)

Bombay 17, Nov. 1977.

Copy forwarded for information.

Sd/-

(S.G.Sawant)

For Inspector General of Police.

To

The Director, A.C. & P.I.D. & the
Supt. Inspector General of Police, M.P., Bombay (W.C.A.)

The Director of Police Wireless,
Maharashtra State, Pune.

Desks Nos. I, II, III, V, VI XIX, XX, XXII, XXVI, XXVII
XXXV, XXXVII, XXXVIII, XL.

माहिती व योग्यता
दाखली करीता.

कायालय अधिकारी (मुख्या)

पोलीस उप अधिकारी (मुख्या)

हेलीस रूप महानिरीक्षक (मुख्या)

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : पीसीआर-२०१३/प्र.क्र.३७४४/सामास.

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : ०५ डिसेंबर २०१३.

म. र. य. रा. मंदिर

6 2 14

3 9

15057 14

वाचा :- १) शासन निर्णय समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग

क्रमांक : राऊस-१०९५/प्र.क्र.९३/मावक-२, दिनांक ०६ जानेवारी १९९६

२) शासन निर्णय समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग

क्रमांक : राऊस-१९९५/प्र.क्र.९३/मावक-२, दिनांक १९ नोवेंबर १९९८

३) शासन निर्णय समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग

क्रमांक : युटीए-२०००/प्र.क्र.१७१/मावक-२, दिनांक २९ ऑक्टोबर २००१

४) शासन निर्णय समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग

क्रमांक : युटीए-२०००/प्र.क्र.१७१/मावक-२, दिनांक २९ जुलै २००३

५) शासन निर्णय समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग

क्रमांक : युटीए-२००५/प्र.क्र.७/मावक-२, दिनांक १८ ऑक्टोबर २००७

६) शासन निर्णय समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग

क्रमांक : युटीए-२००८/प्र.क्र.२६७/सुधार-१, दिनांक २३ एप्रिल २०१०

७) क्रमांक : युटीए-२०१२/प्र.क्र.४५९/सामासु, दिनांक ०७ मार्च २०१३.

शासन निर्णय :- भारत सरकारने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम

१९८९ भारतात सर्वत्र लागू केलेला आहे. या अधिनियमातील कलम २३ अन्वये प्राप्त अधिकारानुसार केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम, १९९५ राजपत्र-असाधारण, भाग-२, खंड-३, दिनांक ३१ मार्च, १९९५ अन्वये प्रसिद्ध केले आहे. सदर नियमातील नियम १६ मधील तरतुदीप्रमाणे समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभागाने क्रमांक : राऊस-१०९५/प्र.क्र.९३/मावक-२, दिनांक ०६ जानेवारी १९९६ अन्वये अधिनियम तथा नियमाच्या अंमलबजावणीसाठी मा. मुख्यमंत्री महोदयाच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीची स्थापना केली होती. त्या समितीची पुनर्रचना संदर्भाधिन क्रमांक २ ते ७ शासन परिपत्रक व शासन निर्णयाद्वारे वेळोवेळी करण्यात आलेली आहे. दिनांक २३ एप्रिल, २०१० व दिनांक ०७ मार्च, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात

आलेल्या समितीची पुनर्रचना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. अनुषंगाने याबाबतचे पूर्वीचे आदेश अधिक्रमित करण्यात येत असून खाली नमूद केल्याप्रमाणे राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीचे पुनर्गठन करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	समिती सदस्य	पद
१	मा. मुख्यमंत्री	अध्यक्ष
२	मा. उपमुख्यमंत्री, तथा मंत्री वित्त	सदस्य
३	मा. मंत्री, गृह	सदस्य
४	मा. मंत्री, सामाजिक न्याय विभाग	सदस्य
५	मा. मंत्री, आदिवासी विकास	सदस्य
६	मा. राज्यमंत्री, आदिवासी विकास	सदस्य
७	मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय विभाग	सदस्य
८	श्री. विजयकुमार गावित (मा. मंत्री वै.शि.वि.)	सदस्य
९	श्री. नितीन राऊत (मा. मंत्री, रोहयो व जल संधारण)	सदस्य
१०	श्री. पद्माकर वळवी (मा. मंत्री, क्रिडा व यु.क.)	सदस्य
११	श्रीमती वर्षा गायकवाड (मा. मंत्री, महिला व बाल विकास)	सदस्य
१२	श्री. जनार्दन वाघमारे, खासदार	सदस्य
१३	श्री. मारोतराव कोवासे, खासदार	सदस्य
१४	श्री. लक्ष्मणराव ढोबळे, माझी मंत्री तथा वि.स.स.	सदस्य
१५	श्रीमती निर्मला गावित, वि.स.स.	सदस्य
१६	श्री. हनुमंत डोळस, वि.स.स.	सदस्य
१७	श्री. विष्णु सावरा, वि.स.स.	सदस्य
१८	श्री. सुजित मिणचेकर, वि.स.स.	सदस्य
१९	श्री. रावसाहेब अंतापुरकर, वि.स.स.	सदस्य
२०	मा. मुख्य सचिव	सदस्य
२१	अ.मु.स. गृह	सदस्य
२२	पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
२३	संचालक/उपसंचालक, राष्ट्रीय अ.जा./अ.ज. आयोग	सदस्य
२४	प्रधान सचिव, आदिवासी विकास	सदस्य
२५	सचिव, सामाजिक न्याय विभाग	निमंत्रक

२. या समितीचे कार्य शासन निर्णय क्रमांक : युटीए-२०००/प्र.क्र.१७१/मावक-२, दिनांक २१ ऑक्टोबर २००१ प्रमाणेच राहतील. त्यामध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

सदरहू शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०१३१२०५१७२३३०१६२२ असा आहे.

४. हा शासन निर्णय, मा. मुख्यमंत्र्यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत जाहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नोंदीन,

२१/३/१८८

(गो.ग.आलहाट)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति

मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव,

मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव,

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,

मा. मंत्री, (सामाजिक न्याय) यांचे खाजगी सचिव,

मा. राज्यमंत्री, (सामाजिक न्याय) यांचे स्वीय सहाय्यक,

मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक,

मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानमंडळ यांचे स्वीय सहाय्यक,

सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव,

सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक,

सर्व संबंधित अशासकीय सदस्य (डाकेने)

सह संचालक, भारत सरकार (पीसीआर डेस्क), कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली,

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई

महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर

पोलीस महानिरीक्षक, मुंबई

सर्व जिल्हा दंडाधिकारी,

सर्व जिल्हाधिकारी,

संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,

सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी,

सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद,

सर्व जिल्हांचे पोलीस अधिक्षक,

सर्व सभापती, समाजकल्याण समिती, जिल्हा परिषद,

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

(2)

Creation of additional posts of Junior Grade Clerk in the Office of the Inspector General of Police, S. I. C. of Maharashtra, Mumbai, for dealing with matters relating to the complaints of harassment/aberration on members of Scheduled Castes/Scheduled Tribes, etc.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA,
Home Department,
Resolution No. APO 0178/51907-POL-3,
Mumbai, Bombay-400 032, 6th August 1980.

Ref. S. P. O.M/3300, dated the 7th July 1978 from the Inspector General of Police, State of Maharashtra, Bombay.

RESOLUTION - A Special Cell was created in the office of the Inspector General of Police, State of Maharashtra, in November 1977, with the strength of one Senior Grade Clerk and one Junior Grade Clerk, for looking into the complaints of harassment/atrocities on members of the Scheduled Castes/Scheduled Tribes, etc. The scope of the Cell was subsequently extended to cover atrocities/harassment to Vimukta Jatis and Nomadic tribes also. Consequently, the work of the Cell has increased considerably. This Cell has to deal with various matters, indicated below:-

i) Various Assembly/Council and Parliament questions etc. are required to be replied every now and then throughout the year on. For this purpose, information has to be collected from the various units and consolidated in the Cell;

ii) There are also various periodical returns, monthly and half yearly, prescribed by the Government of India, wherein various details columnwise are required to be furnished promptly and particularly about atrocities on Scheduled Castes and Scheduled Tribes, etc;

iii) A large number of applications relating to the alleged atrocities on members of Scheduled Castes/Scheduled Tribes, etc. are required to be dealt with on a priority basis; and

iv) Reports about the cases, pending trial in Courts are required to be submitted to Government.

The existing staff in this Cell, (viz., one Senior Grade Clerk and one Junior Grade Clerk), is unable to cope with the clerical work involved in the above type of work. Government is, therefore, pleased to accord sanction to the creation of two additional posts of Junior Grade Clerk in the Office of the Inspector General of Police, State of Maharashtra, to make the required personnel available to this Cell, on usual scale of pay and allowances, with effect from the date(s) from which the incumbents assume charge thereof upto the 28th February 1981, i.e., in the

(b)

2. The expenditure involved should be derived to the budget head "Police-(c)-Direction and Administration-(a)(i)-Inspectorate of Police" and met from the grants sanctioned thereunder in the Budget Estimates for the financial year 1980-81.

3. This resolution issues with the concurrence of the Finance Department vide its Unofficial reference No. 16148/1555-87-8, dated the 5th June 1979.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(R.Dabbekar)

(K.B. Dabbekar)
Assistant Secretary to the Government of Maharashtra,
Home Department.

To

✓ Inspector General of Police,
State of Maharashtra, Bombay
The Accountant General, Maharashtra-I, Bombay.
The Pay and Accounts Officer, Bombay,
The Resident Audit Officer, Bombay,
The Finance Department, EXP-8,

Copies to DESks BUD-1 and SPL-6 in the
Home Department.

अलितास्काळ
समयभर्याचा.

गवर्नर का
अधिकार

सामान्य प्रशासन विभाग

१९ वा मजला, नवीन प्रशासकीय इमारत,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालयासमोर, मुंबई-४०० ०३२.
दूरध्वनी क्र. ०२२-२२०४९५४३

क्र. संकोण २०१३/७७८/प्र.क्र. ३९०/का.सहा.

दिनांक: ७.१.२०१६.

प्रति,

✓ सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव,
सर्व मंत्रालयाचा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

विषय:- माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ अंतर्गत नागरिकांचे अर्जे online पद्धतीने स्वीकारण्याबाबत.

संदर्भ:- या विभागाची समक्रभांकाऱ्या दि. २६.१२.२०१४ वा दि. १६.३.२०१५.

महोदय/महोदया,

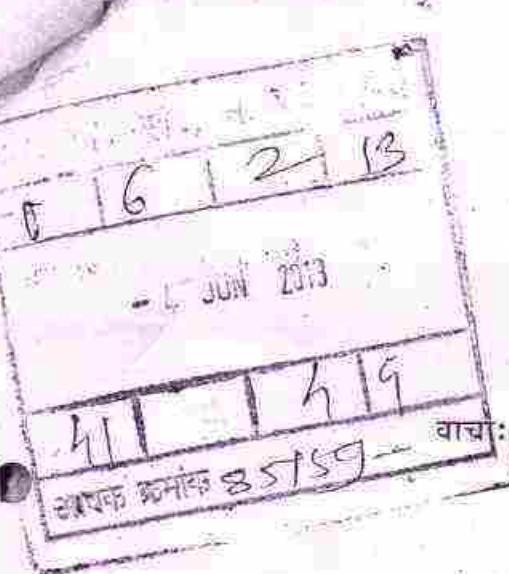
आपणास विदित आहेच की, मा. मुख्यमंत्री. महोदयांनो दिलेल्या निर्देशानुसार Online R.T.I. ही पुढिका मंत्रालयान सर्व विभागात दि. १.१.२०१५ पासून सुरु करण्यात आली असून आता सदर सुविधा राज्यातील सर्व शासकीय कार्यालयात दि. २६.१.२०१६ पासून गव्हर्निंगचा मानस ना. मुख्यमंत्री पहावयांनो व्यक्त केला आहे. सदर सुविधेच्या गतीपान अंमलबजावणीसाठी, विभागात/कार्यालयात प्राप्त होणारे online अर्ज/प्रथम अपील अंत संबंधित जन माहिती अधिकारी/प्रथम अपील प्राधिकारी यांना पाठविण्यासाठी राज्यातील सर्व शासकीय कार्यालयातील तसेच सार्वजनीक प्राधिकरणे (माहिती अधिकार अधिनियम २००५मधील कलम २(ज) मधील व्याख्येनुसार) यामधील जबाबदार अधिकाऱ्याची समन्वय अधिकारी (Nodal Officer) म्हणून नियुक्ती करण्याबाबत आपणास वा आपल्या विभागास वैद्युतीनंतरीन करावी व संचालक सुचित करण्यात आले आहे.

२. त्यासाठी विभागाच्या अधिपत्याखालील राज्यातील सर्व शासकीय कार्यालयातील तसेच सार्वजनीक प्राधिकरणे (माहिती अधिकार अधिनियम २००५मधील कलम २(ज) मधील व्याख्येनुसार) यामधील जन माहिती अधिकारी, प्रथम अपील प्राधिकारी, समन्वय अधिकारी (Nodal Officer) यांची यादी सोबतचा विवरणपत्रांमध्ये (मराठी व इंग्रजीमध्ये) १५ सर्व शासकीय कार्यालयांकडून तसेच सार्वजनीक प्राधिकरणांकडून जिल्हानिहाय व तालुकानिहाय स्तरावर तात्काळ मागवून घेऊन एकक्रित तयार करावी व संचालक, माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालय (Directorate of Information Technology) व राष्ट्रीय सूचना केंद्र (N.I.C.) यांच्याकडे Hard व Soft copy मध्ये उपलब्ध करून द्यावी अशी विनती आहे. आपल्या अधिपत्याखालील जिल्हा तसेच तालुकावरील न्या ज्या कार्यालयांमध्ये फक्त जन माहिती अधिकारी आहे त्याचा समन्वय अधिकारी (Nodal Officer) कोण असेही याचावरूनचा नियोग संविधित विभागाने खांधकारे घाला व न्याप्रमाणे माहितीसंगवेश करावा संवधीत जन माहिती अधिकारी/प्रथम अपीलप्राधिकारी यांना अग्रवाल व त्यांनी तात्काळ वितरीत करावयाचे आहेत.

माहिती
११२१/२

२।

राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीवर
सर्वश्री. चंद्रकान महादेव खिलारे व रामुजी सुवालाल
पवार यांची निमंत्रीत सदस्य म्हणून नियुक्ती करण्यावाचत.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक:- युटीए २०३२/प्र. क्र. ४५९/सामासु

मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई-५०० ०३२.

दिनांक:- ७ मार्च, २०३३.

- वाचा:- (१) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा विभाग,
क्र. राउस-३०९५/प्र. क्र. १३/मावक-२, दि. ६ जानेवारी, १९९६.
(२) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा विभाग,
क्र. राउस-१९९३/प्र. क्र. १३/मावक-२, दि. १९ नोव्हेंबर, १९९८.
(३) शासन परिपत्रक समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा विभाग,
क्र. युटीए २०००/प्र. क्र. १७१/मावक-२, दि. २९ ऑक्टोबर, २००१.
(४) शासन परिपत्रक समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा विभाग,
क्र. युटीए २०००/प्र. क्र. १७१/मावक-२, दि. २९ जुलै, २००३.
(५) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा विभाग,
क्र. युटीए २००५/प्र. क्र. ७/मावक-२, दि. १८ ऑक्टोबर, २००५.
(६) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा विभाग,
क्र. युटीए २००८/प्र. क्र. २६७/सुधार-१, दि. २३ एप्रिल, २०१०.

प्रस्तावना :-

भारत सरकारने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ भारतात सर्वत्र लागू केलेला आहे. या अधिनियमातील कलम २३ अन्वये प्राप्त अधिकारानुसार केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम, १९९५ राजपत्र-असाधारण, भाग - २, खंड - ३, दिनांक ३१ मार्च, १९९५ अन्वये प्रसिद्ध केले आहे. सदर नियमातील नियम १६ मधील तरतुदीप्रमाणे दिनांक ६ जानेवारी, १९९६ अन्वये अधिनियम तथा नियमाच्या अंमलबाबाणीसाठी मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या अथवातेखाली राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीची स्थापना केली होती. त्या समितीची पुनर्रचना शासन परिपत्रक व शासन निर्णयाब्दारे बेळोवेढी करण्यात आलेली आहे. दिनांक १८ ऑक्टोबर, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये स्थापन करण्यात आलेली समिती रद्द करून दिनांक २३/४/२०१० च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समिती नव्याने गठीत करण्यात आली. सदर समिती ही अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम, १९९५ अंतर्गत नियम १६ नुसार गठीत करण्यात आली आहे. सदर समितीमध्ये अशासकीय

दिनांक ५/६/१३

द.अं.लि. (PK)

याचा पाणीतो व योग्य त्या

कापायाई करील

२००८

पांचा समावेश नाही. तथापि अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ तांत्र केंद्रशासनाच्या अखल्यारीतील असणाऱ्या समितील दिनांक २० मार्च, २००६ च्या परिपत्रकान्वये ३ मागासवर्गीय अशासकीय सदस्यांची नेमणूक करण्यात आली आहे. तसेच क्रांतीवीर लहूजी साळव्ये, मातंग समाज अव्याप्त आयोगाने शासनास सादर केलेल्या एकूण ८२ शिफारशीपैकी ६८ शिफारशी मान्य केल्या. त्यापैकी "राज्यस्तरीय/जिल्हास्तरीय दक्षता समितीमध्ये अशासकीय सदस्य म्हणून मातंग समाजातील २ व्यक्तींची नियुक्ती करावी, ही एक शिफारस आहे. त्यासंदर्भात या विभागातील मावक-५ कार्यासनाने दिनांक ३१ डिसेंबर, २०११ च्या शासन निर्णयान्वये मातंग समाजातील दोन व्यक्तींची राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीवर नियुक्ती करण्याबाबत निर्देश दिले आहेत. तसेच, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम, १९९५ मधील नियम १६ नव्ये सदर समितीवर २५ सभासदांपेक्षा जास्त सभासद असू नयेत अशी तरतुद आहे. तथापि सदर समितीवर या विभागाच्या शासन निर्णय दि. २३/४/२०१० अन्वये २३ सभासदांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. उर्वरित २ सभासदांची नियुक्ती बाकी आहे. त्यापैकी मातंग समाजातील सर्वश्री, चंद्रकात महादेव गिलारे व महतर समाजातील रामुजी सुवालाल पवार यांची राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीवर निर्मात्रित सदस्य म्हणून नियुक्ती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीवर सर्वश्री, चंद्रकात महादेव गिलारे व रामुजी सुवालाल पवार निर्मात्रित सदस्य म्हणून नियुक्ती करण्यास शासन मान्यता देत आहे.

१. राज्य/विभाग/जिल्हास्तरावरील समिती/मंडळ /आयोग यावर नियुक्त केलेल्या अशासकीय सदस्यांना प्रवासभता व दैनिक भत्ता शासन निर्णय, वित्त विभाग - प्रवास १०.१०/प्र.क्र.२/सेवा-५, दिनांक ३/३/२०१० नव्ये परिच्छेद १२ प्रमाणे अनुशेष राहील. तसेच, वित्त विभाग शासन निणूय क्र. बैठक -२०१२/प्र.क्र.१/ सेवा-५, दिनांक २४ मे, २०१२ अन्वये निश्चित केल्यानुसार बैठक भत्ता देय ठरेल.

२. सदर शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या अनौपचारीक सदर्भ क्र. ५९/सेवा-५, दिनांक ६/३/२०१३ च्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

२१०.१३१.८८

(गो. ग. आल्हाट)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

गो.

ग. राज्यपाल यांचे सचिव

ग. मुख्यमंत्री यांचे सचिव

अ. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव

मा. मंत्री (सा. न्या.)यांचे स्वीय सहाय्यक,

मा. मंत्री (वैद्यकीय शिक्षण/वित्त/आडिकारी विकास/गृह विभाग) यांचे खाजगी सचिव.

मा. राज्यमंत्री (सा. न्या.)यांचे स्वीय सहाय्यक

मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधान सभा, विधान मंडळ यांचे स्वीय सहाय्यक

सर्व मंत्र्याचे खाजगी सचिव

सर्व राज्यमंत्र्याचे खाजगी सचिव

श्री. चंद्रकाल महादेव खिलारे, निमंत्रित सदस्य, पुणे

श्री. रामुजी सुचालाल पवार, निमंत्रित सदस्य, यशवंतमाळ

प्रधान सचिव, वित्त विभाग/ सामान्य प्रशासन

सचिव, सामाजिक न्याय

सहसंचालक, भारत सरकार (पीसीआर डेस्क), सामाजिक न्याय व अधिकारीता, मंत्रालय, नवी दिल्ली.

पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

अतिरिक्त पोलीस महासंचालक (नाहर्स), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

सर्व पोलीस आयुक्त,

सर्व महापालिका आयुक्त,

सर्व जिल्हा दंडाधिकारी,

सर्व जिल्हाधिकारी,

आयुक्त, समाजकल्याण, महाराष्ट्र गज्य, पुणे.

सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण विभाग.

सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग,

सर्व समाज कल्याण अधिकारी, गट- अ, जिल्हा परिषद,

सर्व जिल्हा पोलीस अधिकारी,

सर्व सभापती, समाज कल्याण समिती, जिल्हा परिषद,

महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परीक्षा) (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर.

अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.

निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई.

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,

संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, प्रसिद्धीच्या खिंतीसह ५ प्रती अग्रेष्टित.

विधान मंडळ गंगालय, विधान भवन, मुंबई.

सर्व कार्यासने/सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.

निवडू नस्ती, सामासु.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-अ

वर्ष २, अंक १००]

सोमवार, नोवेंबर ७, २०१६/कार्तिक १६, शके १९३८

[पृष्ठे ४, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक १५०

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमांच्यावे तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश,

गृह विभाग

२. गा. माळा, मालाम कामा पार्ग, हुतात्मा राजगुरु घौक, मंत्रालय,

मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोवेंबर २०१६

अधिसूचना

केंद्रीय योटार वाहन नियम, १९८९.

क्रमांक एमव्हीआर.०११४/प्र.क्र. ०४/परि-२.—मा. सर्वोच्च न्यायालयाने एसएलपी (सिव्हील) क्रमांक : २५२२३७/२०१० मधील दिनांक १९ जानेवारी २०१५ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार आणि केंद्रीय योटार वाहन नियम, १९८९ मधील नियम १०८ च्या पोट नियम (१) च्या परंतुकातील भंड (iii) अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे, शासन अधिसूचना क्रमांक एमव्हीआर.०११४/प्र.क्र.०४/परि-२, दिनांक ०४ एप्रिल २०१४ मध्ये खालीलप्रमाणे सुधारणा करीत आहे :—

१. परिच्छेद (दोन) मध्ये नोंद क्रमांक १३ नंतर खालील नोंद समाविष्ट करण्यात येत आहे :—

“(१४) महापोर, बृहन्मुंबई महानगरपालिका (वापर कार्यक्षेत्रापुरता मर्यादित)”

२. परिच्छेद (तीन) मधील “अंबर दिवा, फ्लॉशरविना” वा शब्दांशेवजी “फिरता अंबर दिवा” हे शब्द समाविष्ट करण्यात येत आहे.

३. परिच्छेद (तीन) मध्ये नोंद क्रमांक ९ नंतर खालील नोंदो समाविष्ट करण्यात येत आहे :—

“(१०) उच्च न्यायालयाची न्यायाधीश यांना समकक्ष असलेले न्यायाधिकरणातील अध्यक्ष व सदस्य.

(११) मुंबई उच्च न्यायालयाचे महाप्रबंधक

(१२) महाराष्ट्र शासनाचे प्रधान सचिव / सचिव पदावर नियुक्त होण्यास पात्र अधिकारी

(१३) जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादांडाधिकारी (वापर त्यांच्या अधिकार क्षेत्रापुरता)”

४. परिच्छेद (चार) ऐवजी खालीलप्रमाणे परिच्छेद (चार) समाविष्ट करण्यात येत आहे :—

“(चार) रुग्णवाहिका, अग्निशमन सेवा, आपत्कालीन देखभाल व्यवस्थेतील, अंगलवजावणीच्या कर्तव्यासाठी वापरली जाणारी वाहने, पोलीस दलाची वाहने / ताफा वाहने (Escort/Pilots Cars), कायदा व सुव्यवस्थेसाठी वापरली जाणारी वाहने यांना खालीलप्रमाणे दिवा सुविधा अनुज्ञेय करण्यात येत आहे :—

(१) राणवाहिका	—	रुग्ण व्यक्तीस घेऊन जाताना, जांभळ्या काढेमध्ये लुकलुकणारा लाल दिवा.
(२) शासकीय/निमशासकीय सेवेतील अग्निशमक वंड	—	फिरता लाल दिवा
(३) आपत्कालीन देखभाल व्यवस्थेतील कर्तव्यार्थ वापरली जाणारी वाहने, आणीवाणी व्यवस्थापनासाठी वापरली जाणारी वाहने.	—	लाल/निळा/पांढरा असा बहुविध रंगाचा दिवा
(४) अंगलवजावणीच्या कर्तव्यासाठी वापरली जाणारी (परिवहन, राज्य उत्पादन शुल्क आणि वने विभाग) वाहने, पोलीस दलाची ताफा वाहने (Escort/ Pilot cars) आणि कायदा व सुव्यवस्थेसाठी वापरण्यात येणारी पोलीस दलाची वाहने.	—	फिरता अंबर दिवा
(वापर त्यांच्या अधिकार क्षेत्रापुरता).
(५) कायदा व सुव्यवस्थेसाठी वापरली जाणारी वाहने (अ) उप विभागीय दंडाधिकारी (ब) तालुका दंडाधिकारी”	—	स्थिर अंबर दिवा
(वापर त्यांच्या अधिकार क्षेत्रापुरता).

५. परिच्छेद (सह) मधील “स्टिकर” या शब्दाएवजी “आरएफआयडी युक्त स्टिकर” हे शब्द समाविष्ट करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार या नावाने,

प्रकाश साबळे,

शासनाचे उप सचिव,

HOME DEPARTMENT

Madam Cama Road, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 7th November 2016.

NOTIFICATION

CENTRAL MOTOR VEHICLES RULES, 1989.

No. MVR.0114/C.R.04/TRA-2.—In pursuance of the orders of the Hon'ble Supreme Court in Special Leave Petition No. (C) No. 25237/2010, dated 19th January, 2015 and in exercise of the powers conferred by clause (iii) of the proviso to sub-rule (1) of rule 108 of the Central Motor Vehicles Rules, 1989, the Government of Maharashtra hereby amends the Government Notification, Home Department (Transport), No. MVR. 0114/C.R.04/TRA-2, dated the 4th April 2014, as specified below :—

1. In Paragraph (II), after entry 13, the following entry shall be added, namely :—

“(14) Mayor, Municipal Corporation of Greater Mumbai (within their jurisdiction)”

2. In Paragraph (III), the words “Amber light without Flasher” shall be substituted by “Amber light with Flasher”

3. In Paragraph (III), after entry 9, the following entry shall be added, namely :—

“(10) Chairperson and members of any Tribunal having rank equivalent to High Court Judge.

(11) Registrar General of Bombay High Court,

(12) Any officer eligible to be appointed as Principal Secretary /Secretary to the Government of Maharashtra,

(13) District Collector and District Magistrate (within their jurisdiction),”

4. Paragraph (IV) shall be substituted by –

“ (IV) Ambulance services, Fire services, Disaster Management Vehicles, Vehicles deployed for enforcement duties, Police Vehicles used as Escorts/ Pilots or vehicles used for law and order duties shall be entitled for lights as mention below :—

(1) Ambulance services	.. The Blinker type of Red light with purple glass fitted to an Ambulance Van while plying with patient.
(2) Fire extinguisher of Government and Semi Government services	.. Red light with flasher.
(3) Vehicles actually deployed for Disaster Management, Emergency Maintenance	.. Multi-coloured red, blue and white light.
(4) Vehicles (Transport, State Excise and Forest Department) actually deployed for enforcement duties, vehicles designated as escort or pilot cars as well as vehicles of Police Department deployed for law and order duties.—	.. Amber light with flasher (within their jurisdiction)
(5) Vehicles used for maintaining Law and Order duties
(a) Sub-Divisional Magistrate.
(b) Taluka Magistrate.”	.. Amber Light without flasher, (within their jurisdiction)

5. In Paragraph (VI), the word "stickers" shall be substituted by "RFID stickers".

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

PRAKASH SABALE,

Deputy Secretary to Government.

Given under my hand at Mumbai on the 7th day of November, 2016.

Prakash Sabale
Deputy Secretary to Government

Final Guidelines Child (See Instruction No. 16)

Subsidy for children
underprivileged
organisations - in addition

Tel.No. 022-22617534

No. A(Spl.)3215/729/2012

Dated : 8th October, 2012

From :

S.B. Shukre,
Registrar General,
4th Floor, Annexe Building,
High Court,
Bombay.

To,

1. The Principal District & Session Judge,
All District
2. The Principal Judge,
City Civil Court, Greater Bombay.
3. The Chief Metropolitan Magistrate,
Mumbai.

Subject : Expedited disposal of cases of atrocities of women.

Sir / Madam,

On the subject noted above, I have been directed to request you to ensure speedy disposal of cases in which women are victims. You will appreciate that dowry related cases, cases involving atrocities on women are required to be disposed of as expeditiously as possible. Hon'ble the Chief Justice desires that the Judicial Officers conducting such cases shall avoid giving long adjournments. Having regard to the pendency of cases you may consider entrusting such cases to the Fast Track Courts. Monthly report from you reflecting progress made in the matter will be highly appreciated.

Yours faithfully,

Sd/-

Registrar General

નબુદ્ધિત જાતી, જન્મદિત જમાતી, જટાણ
જમાતી વ રિમુલ્ટ જાતી ચાચિયાદીન
ઉત્પાદાર વ લોચિયાધિકાર ઠેલેને કુંડે વા-
વિશ્વાદ કાર્યાદી છણ્યાસાહી પિશેષ
ઉપાયયોગબા વ કાર્યેપદાતી.

નબુદ્ધિત જાતી

યુક હિસાબ (ચિનો)

પરિપત્ર ક્રમાંક પીતીગાર-૩૦૮૦/૨૨૭-ચિનો: ૯
મણાલય, મુખ્ય ૪૦૦ ૦૩૨, ચિનો: ૮ નેટ્વર્ક ૧૨૫૦.

પરિપત્ર

જાતીગાંધી ગરે ગ્રાંડકૂબ જાતી ડાઢે તી, જન્મદિત જાતીયાદેની અફ એ વ નબુદ્ધિત જાતીનીલ
ઉપાયયોગિ કલી જ્ઞાન જારીનીય ક્ષેત્ર લેખિનેનીન જપદાયિયા નૈયેત ઘટ કે નેત્રી જાણી નથી જન્મદિત જાતીની
કૃષ્ણપેદા નુંભાત એ લ્લુલ કાર્યયોજિયા જાણ્યા જન્મદારાન્યા ચિનોઓનીન દૂરે કુઠાર: કરા યાસોણી
તી નાર્યેનીન એન્ની નાણાની બદ્ધ જાણી. અસે ચિનોઓનીન જાતી ડાઢે તી, કે જન્મદાર નર્યેસાન્યાન્યા
એ રાખાની-બાંધીન ઘટનાનું ઘટત જસ્તાન ગળણ ચિનોઓનીન અસીણ જાતીનીન જન્મદિત જાતી ચા
કુબક્યા બસાન્યાનું નાચિયાએ જન્મદાર કોંત જસ્તાન. યા જન્મદિત જાતીની લોલ એકતર બેલમગુર
જસ્તાન નેંદ્રા કાર્યાધીન મિલા-સા ચિનોઓનીન નેંદ્રા લદાન બેલીયા છીંદા એર્મોદ્યોગાનાનુંન્યા લની ઉદ્ઘાન
નિદ્રા-ચા વ્યાનાનીન નેંદ્રાનું અનુભાત, "જન્મદારાન્યા" કલી જ્ઞાન-ચા અનીન નેંદ્રા જાતીની
ચિનોઓનીન નુંભાનાનીન વાનગાનાનીન વધાની ચા સર્વત્તાનાનુંન્યા કાંઈ ઉત્પદન: આનીનું જસ્તાન જસ્તાન જાપિ કદ્યાન
દસે ચિનોન પેને એ, કલી પદજાનાનીન વ્યાનીની જાર્થીન દર્ભી વ ન્યાચિયા ક્રદ નેંદ્રે જાણાને નુંદે/ન્યાને
સોગાણી લાખણાનીન ચાનાનિન નેંદ્ર તન્નીન વચ્ચે ઘનિન્દ સુલભ દુસ્તા. અસીણ સમાજ જીનીનીન વાનાની
એ કદ્યેનુંનું પ્રાણ નુંને સમાજાન્યા સમર્થ ચાટનાન્યા એનોનીનુંનું જન્મદિત જાતીનીન નેંદ્રાની
ચિનોઓનીન ઉપમાગાનાન કાણ્યા. જન્મદિત જાતીનીનુંનું ચા વાનગાણીન નેંદ્ર કેન્દ્ર જાતો, કલી કલી
સાદગાને વાનેન્દ્રા જેમિનીની વાનેન્દ્રાનીન કાંઈ પ્રાણનાન અસ્ત વાન્યા પદ્ધત પેનોન, કે સર્વ
જસ્તાન વેના, ચિનોન પાનીનીનીન પ્રગતાનીન વેનોન, અસ્ત કુલનીની કંઈ ડેવા જોણીની એમાનિન
ચિનોનીન યોદા નાનીન દુદ્દાનીન વાનેનીન કાંઈ સુંદે જસ્તાન નથી, ને વાન કાયમે ચિનોનાનીન
એનાના ઉપાય નોંધું કાનુદ્ધિત જાતીના યોધ્ય તો બાય મિલાન નાન્યાન્યા કાયતીન પુઢાનાર
દેનોન પાણીને.

જન્મદિત જમાતી, માટ્યા જમાતી વ ચિનુલ જમાતી ચા ઇન્દ્ર નુંદે નાનીન વાનીનુંનું ચિનો
માનાસિનાનીન વ્યાનીની નેંદ્રા જન્મદારાન્યા કલી ઉદ્દત જસ્તાન. (આ પરિપત્રનાન "નુરીન નું"
ની સંચા જન્મદિત જમાતી, જન્મદિત જમાતી, માટ્યા જમાતી વ ચિનુલ જમાતી ચાનીન જમાતી નેંદ્રાનાનીન
નાનીનીન જાને.)

૨. જન્મદારાન્યા આનારે જાપિ જન્મદિત જમાતી, જન્મદિત જમાતી, એન્ની જમાતી વ ચિનુલ જમાતીનીન
નાનીનીન કેણારા એન/ન્યાચિયાનીન ઠોણારે જન્મદાર વાસુદેવાનીન તન્નીનીને લેન પુરલાનાનીન ૧૯૭૯ નાને
ચિનોન કેણારા એન્નીન કેણારા જાર્થીન જિયનાનિન આનુભેનીન જા લાનિ, બાનાનીન પરિણાન, એન
નિશાન (ચિનોન), કાંઈ સુંદે ૨૭૭૮/૩૨૫૭-એનોનીને એ, ચિનોન ૨૨ નેંદ્રીયાન ૧૯૭૮ નાને
એન-૧૭૭૮(લી) (૩.૫૦૦-૧૨-૮૧)-?

तत्त्वादिष्ट असेतेल्या सुव्याप्ति शिक्षण ठरला सांकेतिक "जग्याधाराबाबृत ठर्विती ठरताना पुढील तापाग्रिधीया रिहोत्या व शरं तीक्ष्ण उपार्थवेळेला ज्ञानात उपासना गेते" ठरावे ग्रहे.

(३) ग्रन्थाग्रिधीया रिहोत्या व शास्त्रीया उपार्थवेळेला

- (एफ) (१) आगांक गुळा मार्किंसी गेळा करणे,
- (२) डॉलाचासाठी इष्टवला इत्याची खोगी/डेडी अडी करणे,
- (३) ऊरा रेशीती/मर्हीती याची इटद्यो. या वाद्यामिळे केवळ यांतीनी गवित डेश्वर मानाणार वाढी तर ट्यात जातीवदाची तापां: ज्यासूके तिक्किंच डेश्वराती फ्रान्स उर्देत असा वाद्याचे इष्टवला ग्रिहिष्ट केले जासें परिवेश.
- (दोस्रा) राज्य गुळा उल्लेखन शास्त्रा (गुळाकारी) या वाद्याच्या प्राची सर्व भावांमध्ये देश्वरातील, तिमाहीय जायुगात, डेश्वर पोलीस उपमाडिरीहावे या पोली। राज्य-मालिलेला (फीसीवर) वैला पाठवीत. शास्त्राच्या गुळा गिरागासाठी या प्रती पाठवण्यात ऐतील.
- (तीजा) राज्य गुळा उल्लेखन शास्त्रा (गुळाकारी) इर लीज मार्किंसी या वाद्याच्या पुढीनीतील करीत ताणि ह्या अद्यावाबृत ठील.
- (चौथा) राज्य गुळा उल्लेखन शास्त्रालक्ष (गुळाकारी) ज्याची यादी/मार्किंस निघ्यावारे निलम्ब देश्वराच्याची/पोलीस अर्थात डे रेशीत फ्रान्साची इट विष्णवारात पुढांतर देश्वर जबाबदार जसतील. ज्याची गुळेकाराची शाद यांत व दुर्वल पठावामिळे तिक्कारा तिक्किंच डेश्वर ज्याचा प्रश्नातीले या उपार्थवेळेला ठरावे न यावा.
- (पाचा) या ग्रेझ्यांकडे येत्य ला पुराव्यामान ऐस अपूर्व ज्ञानावर जरिहेलेले संकलन ठराव्यात मेते य ती इपलव्या जसतो याची शास्त्री ठरला एप्लिकारी, पोलीस अर्थाती, मुखई पोलीस नियम पुस्तिका, १९५९, डेश्वर तीन मासील तिक्कम १३ इलापे तिक्कित ठेलेला. गांधीजी गुळेकाराच्या दोयिलाची गांधी चार्ट-व गलो गांधीनील नातीय/सामाजिक घटासोडीनीतील दिष्टपे देवाचीत. तिक्कारा तिक्कम १३ या दुर्जत्या पोलीस मालिनीवालांनी सुव्याप्त ज्याची त्याका गिरावत ठेल्यात ऐते जाई.
- (सप्ता) राज्य गुळा उल्लेखन शास्त्री (गुळाकारी) पुराव्येल्या यांतीत एति असून उल्लेला नवीन डेश्वरीत, लीट अर्नियाते वर्ग व पोलीस वाण्याचे जरिहेलेले जावा भास घालावाची असून तर तराव्यात याची लाशी करून डेश्वराची तंयाचि न तुकडा "क" डेश्वरी असून अर्नियात एले वाहिजे. उमुद्युमित जाती व इतर दुर्वल पाठक याच्या तिक्कावारा गुळाचीत सामील दोयिलके ठिक उल्लेल्या गांधीनील ल्यातीची असू घालावा-ना पैतीलांनी दोहरी ठराव्यात व असून्या भास तौदिवालीत लागेला अणिप्रवाती नोंद ठरणाऱ्या तांगाचा यावै.
- (सात) डेश्वराची/भावांतीच इतर जग्यातील्या उमुद्युमित जाती व इतर दुर्वल यांनी क. कुर्का ठाळकाचारी येजत्या गांधा-या तिक्का असू तुरावल गुळां-या स्थानीच गुळांच्या/ उल्लिला मालिनीवाल्या तिक्कम १३ इलापे वाज्ञालेली तर्मियाची तापांचि तिक्कावारा गांधीनी नवे सुख।

(जार) ग्रन्तीमाल वेळे/वैति "यांनीत शासात्मकाच्या तांचलंबाच्या दुर्बिनातील विथांवा शाठांवा वेळे व वेळे उत्पावार्दोना संभाषण्य बोठा असेल आगा संवेदवात्मक बोआतील तायरल्ल रद्दूद कण्ठे के जिला दैकडिलारी व गोलीस-जारीवाल यसी कर्तव्य असेल.

(कार) दुर्बिल पटाणातील तोफीमध्ये दिश्यास मिरणी केण्यात्या दुर्बिले उत्पावार कळ पाडां-या लीलांवा राच पाटाचा मध्युक्त पोलीस जणीवालांनी द खत: अथवीत सहातसीपांतीतूल विषेष जाळमाल बळाती आकी वुढिले संवेदित करावी. व ती ग्रन्तीमाल वाटेल आगा संवेदवात्मक बोआ/शाबीन ठेवावी.

(क) विहेती उपायांचोजना

(एक) एकादश ऐश्वर्यात उत्पावार शासास, जवळपात्या ऐश्वर्यातील प्रणिक्रियांची मालिना उत्पूर्वकायातील लोकांनंतरी शास्यते असेल आगा वेळी जिला दैकडिलारी/पोलीत झालीवाल यांनी प्रतिवर्द्धत आजगांवाच उत्पावारी व आगा ऐश्वर्यात जादा पोलीस बाल्क्यांची व्यवस्था केली पाहिजे.

(दोन) सर्व प्रकारच्या प्रतिवर्द्धत/साधारणीची उपाययोजना करावल्या असाविटाची एकादी घटवा घडलीत तर, उत्पावारांस विवायणी ऐश्वर्या-या व्यातीरीक मुळेश्वरांला वटक उत्पावारातील व राजिलिंगी पूर्ववत उत्पावारातील पोलीस बळ स्था फिराणी स्वैत वोडोयेत याची गवरदारी घेतली पाहिजे. मुळका/मुळे घडवुक उत्पावाराच्या माने ज्या व्यातीरीक इत उसेत आगा व्यातीरी तसेच स्वैत्या विश्वासीवाल काम ठरणा-या इतर ज्युङ्मुळ व्यातीरी गोळवुक अटक उत्पावारावत दक्षता घेतली पाहिजे.

(तीन) ग्रन्तीमाल वाती व फुतर दुर्बिल घटणातील व्यातीरीया मालवीया नमिनी तरीत दैकडीय विलक्षणाच्या सर्व प्रकारांत, पोलीसांनी प्रह वा डलफेव फेलव आहिजे, ठारण वरी उत्तिक्रमण मारतीच दैक लीडेमेवा फलम ४४७ आली दबाली उपरवाल आहे.

(चार) "उत्पावार" व्यातीरीया प्रकारणाच्या तपासाच्या कामांवा उभास देऊ ती पूर्ण लोंगात वाती द्वाली ठरुन घेतली पाहिजे आणि आगा प्रकारातील जाईपैपणे शास्य तिसरेया तवावर - व उपरवाली विधिविधीत २४ विकासाच्या आत द्यावा उत्पावार आली पाहिजे.

(पाच) अहयावाचास बळी एडणो-या व्यातीरीची केलेला ताणाईची लौट उत्पावार राखावत तसेचेती देऊवला घेत उसली तरी परिषिकालीय उपिकां-यांची जागत्या भेटीत सर्व लकडी पोलीस काल्पनिक योकातीरीने नीदवुक घेतल्या जाईत आणि तपासाच्या कामात व्यातीरी उणील ठिंया. ज्युरु नाही याती आणी ठरुन घेतली पाहिजे. निरीक करिकां-यांची मुळेश्वराच्या वालतीत यांनी उत्तेजना तपासाची तपशील यांनी आपल्या विरोध ठिपांगीत बोडविली पाहिजे.

(सप्त) फिरांड २४ ग्रॅंटेलिंग १९७८ च्या शासकीय विधिवाकानुसार उत्पावारातील गैरीट प्रकारणी प्रह वा भेट घेण्याचीय उपरवाल मध्युक्त ठरणिली भेली आहेत. तसेच, "उत्पावार" उक्त वाचास एडणात पोलीस ठव उत्पावाराच्या दृजीच्या आस लिवक फेलेला उपिकां-यांले जातीले तपासावे एम फेले पाहिजे.

(ासाच) "उत्पावार" प्रकारातील मुळेश्वरांनी जाईपैपण दक्षत उक्त भागास ताई तर ह्या फुलेश्वरांनी व्यापारावात अटले भाजा ह याचा पालवुकाता घेता आणि ग्राम्यक जाडे. तपास दृष्ट-७७००० ३५००-२२-८१०(की)-२

છાણા-ચા જાહેર-પાત્રી આપિ ગાળાયોદ્ધારીનો, જાગીબ મિલાયાત પાણ કણસેલા મુલ્લાયાં
પુનર્જાત વાયાલયાંને જાગીબ મૈચૂર કેલ્યાસ ત્યાસ પ્રગાડીપો વિરોદ કેના પરિક્રમે આપિ જર
ફરજ ને પેંચાંબાંનેલીન રજાદ્વાય જ્ઞા પ્રજરણાત જાગીબ મૈચૂર કણયાત જાણો જસેલ તર વરસ્યા
નાયાલયાંન્યા વિરુદ્ધ દાદ માગાતી.

(ગાં) ગંગા ભાઈના ગાલિખણાંનો નામ કણમ જાહેર-યોચિયા હાતીત રાખ્યાંની છાગી કણા
દેશાયાંની જિલ્લા દેઢાંધિણાંની/પોતીસ જાતીંઠ બીજીં ગાયાયન માસેલ ટેલા વિશેષ સંદેશક
પોતીસ જાહેર-યોચિયા કેમળુણીની વીજાએસ કણાંની જ્ઞા ત-નેટી વીજાએસ કરતાંના જબુસુધિત
જાતીનીત વ ઇતર દુર્બીં ઘટણાંનીં તથા જ્ઞાન લખિલીયા નાચાંના જાસુ કણા વિશેષ કરાયા.

(બાં) જબુસુધિત જાતી આપિ ઝતર દુર્બીં ઘટક યોચિયા વિચુદ કેલેલે સુદ, બાળાર,
નાં કાલાયાંની બાળપોંચ જાપિ જાળુણે યાંસારાય મંનીએ મુલ્લાયાંની બાબતીત, યાસુરી વિલેલ્યા
ન્યુલાંદુંદુંદું જાચી જાં પ્રલાંદો ડી ફિલેલા પ્રતિદેદન પ્રલાંદો સુધ્યુન કાતાંની જાત ઉસુલી આપિ
જાહેરાનીય પોતીસ જાહેર-યોચિયા જ્ઞા પ્રજરણાંની સંવિશેષ લાંબાંના પોતી દ્વારાયા જસુન્યા તથી
નિન્દા કેનાંદરાંની જાંનો પોતીનું જાહેરાંની પોતીની જુલ્લાયાંના જિલ્લાયાંના ન કુલતા નાં પારાનેલે મેટ
દિતી પાડિયે.

(લ) જાણાસુકીય ડાં "યોજના"

(એટ) જબુસુધિત જાતી આપિ દુર્બીં ઘટક યોચિયા વિચુદ તમાંનાયા ઇતર ઘટકની કેલેલા
મુલ્લાની સર્વ પ્રલાંદો રજાય શાસનાંના તર પારાને ઠંડાની પાડિનેન કણાંને ઐંડ સરકારના આંન
ઘટકની સાહિતી પુરાણે રજાય શાસનાંના શાશ્વત ડોહાં, જિલ્લા દેઢાંધિણાંની/પોતીસ જાહેરાંની
બીજી સાહિતી જીવનાંની પારાંની પાડિયે.

(દોંન) જબુસુધિત જાતી વ ઇતર દુર્બીં ઘટક યોચિયા વિચુદ કેલેલ્યા ન્યુલીની જાકેવાની
સહય રંધનેનીં ચા રંધનિત કણણાંની પેંચે લાંબુલે વિશેષ કોતો વ ઉપુદી મ દિતી સિલ્લે. હા વિલેલ
ટાલાયાંનાંનુંની જાપિ જાઠંકેચાંનીએ સાંચાંની જાપિ સાતરંયાંને સુંલબ હોળ-જાંની પોતીસ જાહેરાંની/નો
પોતીસ જાયુણ કે, જારતીય દેઢ વિદ્યાલાંનાંની જબુસુધિત જાતી વ ઇતર દુર્બીં ઘટક યોચીન
શુદ્ધયાંના બીજી પડલેના વ્યાખીની વ ઝતર જાતીનીં પુલેંગર જ્ઞા જુલ્લાયાંની બાબતીત એ, એ-એ
બી વ ડી યા માનાંઠરાંના વિદ્ધિત કેલેલ્યા બસુલ્યાંની વિદ્યાન્યાંને તથાર કરનીં. "જાણાનાર"
સહ્યુન જાતી જાણાંની પ્રજરણે પૂછીપ્રમગેબ કંસાંના જ્ઞાંયાંની યાદીન, લ્યાંત્રમગે દાલ્યાંની જાહે-
નિયનાંની રંધનાંનો મંદિરિક જાઠાંના વેઅં ત્યાંના જાઠાંને માસિફ વિદ્યાન્યાંને તથાર કણણાંની
યેતાંન ત્યાંન્યાંને બાળની ડાળ સંખાંન વિશેષક જાહેરિયાંની જાતીની જુલ્લાયાંની હેલ્દાનાંની જાહેરાનીની
માસિફ વિદ્યાન્યાંને તથાર કણણાંની યાંની, પોતીસ મહાનિરીનાંના વા જાણાંની વીજી ત્યાં જુલ્લાયાંના
કણણાંનીની જાપિ કેંઠેંબદ, ૧૯૮૦ વિ વિતરણને તથાર કણા તી ડિનેબર ૧૯૮૦ મદ્દે વ
નિયતપ્રમાણે પુછેંકી રંધાર કેલી જાતીન યાંની છાગી છંચા પેંચાંની વિશેષની રહિ.

પોતીસ જિલ્લાની વા વિદ્યાન્યાંની પ્રતી પુછીન અખોલા ફાઠયાની.

(ઝ) જિલ્લા દેઢાંધિણાંની

(ઝ) વિભાગીય જાયુણ

(ઝ) ઝેન બંન્નાંન ડાંપાંડાંનીનીશ

(ઝ) પોતીસ ડાં માસિફાંનીશ (બાળની કણ તરણ)

(ઝ) પોતીસ જાતીનીનીશ

(क) संसिध, शुद्ध किंगम (पिंडेन)

(तीक) दैनिकीत व्यापारी तो विवरणपत्रे उसांतील हया महिल्यांच्या पुढीत अडैव्याच्या वडा तारखेपूर्वी पोधातील आवारीतीके विवरणपत्रे रखाना छरण्यात याची.

(वार) जबुसुधित जातीचि डिलरेबदा अपासाची जबाबदारी ठी खिळा दैकालिकारी/पौलीच जाहीचाठ याची पेगारिक जबाबदारी उसली तरी हे एष्ट छरण्यात येत जाऊ दी, हयाच्या लघेतील खिळ्यातील तर्थ डिलिकाची सुव्यवस्थासार प्रभावीपणे ताम छरतार ठिंडा बाली दाढर तसा ठेण्ये दीसुद्धा ल्यालीव जबाबदारी आडे. हयाच्या उरिंदाराच्या ल्योंगालेरवी ठाकी जळवण असेल तर तरी जळवण हयांनी आवायकेनुसार मुळ्य संविद, ठिंडा शुद्ध संसिध यांचे इतर योग्य हया प्राणिंग-योग्या अंजेल आणावी.

(पाच) खिळा दैकालिकारी, प्रितीस डॉलीदाल आणि उपविष्टारी वारांजीहरुची उपविष्टारी यांनी आपल्या दौ-योग्या बराबरसा येळ आ जबुसुधित जातीची वडी उसुलेल्या याविष्टारांपासून डेटी देण्यासाठी कर्ती केळा पाहिजे. आणि त्यांनी शायलोयार ताम हर योग्याद्ये राहुलयांपासै काम ठरावे. ताणि या ठार्फवालीची उसित्काजाची ठी जबुसुधित जातीच्या यस्त्योंत्रा प्रतिक्रिया तांत्रिल आहा वटवतीकै ठरावी लाई आवा वरुया या बङ्गांचा गावाव-डेर/वाहरायांडेर उभावत आणि भावाला मिळाणा-या सधलतीपासून व तोरीपासून हयोंडा वंडेल घेण्येले जाते.

३. हे रिपोर्ट दिनांक २४ जूनेलिर १९७८ दे रातीची प्रेषणात, शुद्ध किंगम (पिंडेन) यासुठ तप्तिर दाखल करावे. हयाचा संदर्भ पहाडा आणि हयाचा झर्णा ल्यावणाऱ्या आवात.

महाराष्ट्राचे राज यशस्वी योग्या उल्लेखनुसार या गावाले,

पी. जी. स. अंगी,
महाराष्ट्र शासनाचे गविन,
शुद्ध किंगम.

34

7

164
 Reports regarding cases of
 atrocities on Harijans and women.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA,
 Home Department (Special),
 Circular No. CPL.6/PCR 3080/2267,
 Mantralaya, Bombay-400 032.
 Dated the 11th February 1981.

CIRCULAR

Attention of all the concerned is invited to Government Circular, Home Department, No. CPL.6/PCR 3080/2267, dated the 26th September 1980 wherein it was brought to their notice that whenever any incident about atrocities on Scheduled Castes/Scheduled Tribes, etc., takes place, details thereof should be reported by wireless to the state Government so as to inform the Government of India immediately.

2. The Government of India have again pointed out the necessity of sending such reports. It is, therefore, once again pointed out that whenever any incident takes place or appears in the press, particularly when the Parliament/Rajya Sabha is in session, about atrocities on Harijans, other weaker sections and women and also involvement of police personnel in the commission of such offence, the District Magistrate, the Commissioner of Police or the Superintendent of Police concerned should invariably report to Government on the same day by wireless the facts of the incident and action taken, so as to inform the Government of India on the same day.

By order and on the name of the
 Governor of Maharashtra,

(C.V. Basu)

Joint Secretary to the Government of Maharashtra,
 Home Department.

To

1 FEB 1981

All District Magistrates,
 The Commissioner of Police, Bombay/Pune/Nagpur,
 All Superintendents of Police.

B. P. GOLETAPE RAMPUR

2. 2. 2. 2

(A.A.)

R.

R. P. O. I.

The Inspector-General of Police, Maharashtra State,

Bombay,

The Deputy Inspector-General of Police, Int. (C.I.D.),
 Maharashtra state, Bombay,

The Deputy Inspector-General of Police (PCR),
 Maharashtra state, Bombay,

All Range Inspectors-General of Police.

POL XI, XII, XIII and CPL.1 (Home Department).

Digitized by srujanika@gmail.com

SCHEDULED CASTES AND THE SCHEDULED TRIBES (PREVENTION OF ATROCITIES) ACT, 1989

Preamble 1 - SCHEDULED CASTES AND THE SCHEDULED TRIBES (PREVENTION OF ATROCITIES) ACT, 1989

THE SCHEDULED CASTES AND THE SCHEDULED TRIBES (PREVENTION OF ATROCITIES) ACT, 1989

[Act, No. 33 of 1989]

[11th September, 1989]

PREAMBLE

An Act to prevent the commission of offences of atrocities against the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes, to provide for Special Courts for the trial of such offences and for the relief and rehabilitation of the victims of such offences and for matters connected therewith or incidental thereto.

BE it enacted by Parliament in the Fortieth Year of the Republic of India as follows:--

Section 1 - Short title, extent and commencement

- (1) This Act may be called the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.
- (2) It extends to the whole of India except the State of Jammu and Kashmir.
- (3) It shall come into force on such date as the Central Government may, by notification in the Official Gazette, appoint.

Section 2 - Definitions

- (1) In this Act, unless the context otherwise requires,--
 - (a) "atrocity" means an offence punishable under section 3;
 - (b) "Code" means the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974);
 - [(bb)] "dependent" means the spouse, children, parents, brother and sister of the

victim, who are dependent wholly or mainly on such victim for his support maintenance;

(bc) "economic boycott" means-

- (i) a refusal to deal with, work for hire or do business with other person; or
- (ii) to deny opportunities including access to services or contractual opportunities for rendering service for consideration; or
- (iii) to refuse to do anything on the terms on which things would be commonly done in the ordinary course of business; or
- (iv) to abstain from the professional or business relations that one would maintain with other person;

(bd) "Exclusive Special Court" means the Exclusive Special Court established under section (1) of section 14 exclusively to try the offences under this Act;

(be) "forest rights" shall have the meaning assigned to it in sub-section (1) of section 2 of the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006 (2 of 2007);

(bf) "manual scavenger" shall have the meaning assigned to it in clause (g) of sub-section (1) of section 2 of the Prohibition of Employment as Manual Scavengers and their Rehabilitation Act, 2013 (25 of 2013);

(bg) "public servant" means a public servant as defined under section 21 of the Indian Penal Code (45 of 1860), as well as any other person deemed to be a public servant under any other law for the time being in force and includes any person acting in his official capacity under the Central Government or the State Government, as the case may be;]

(c) "Scheduled Castes and Scheduled Tribes" shall have the meanings assigned to them respectively under clause (24) and clause (25) of article 366 of the Constitution;

(d) "Special Court" means a Court of Session specified as a Special Court in section 14;

(e) "Special Public Prosecutor" means a Public Prosecutor specified as a Special Public Prosecutor or an advocate referred to in section 15;

(f)(ea) "Schedule" means the Schedule appended to this Act;

(eb) "social boycott" means a refusal to permit a person to render to other person or

receive from him any customary service or to abstain from social relations that one would maintain with other person or to isolate him from others;

(ec) "victim" means any individual who falls within the definition of the "Scheduled Castes and Scheduled Tribes" under clause (c) of sub-section (1) of section 2, and who has suffered or experienced physical, mental, psychological, emotional or monetary harm or harm to his property as a result of the commission of any offence under this Act and includes his relatives, legal guardian and legal heirs;

(ed) "witness" means any person who is acquainted with the facts and circumstances, or is in possession of any information or has knowledge necessary for the purpose of investigation, inquiry or trial of any crime involving an offence under this Act, and who is or may be required to give information or make a statement or produce any document during investigation, inquiry or trial of such case and includes a victim of such offence.]

[(f) the words and expressions used but not defined in this Act and defined in the Indian Penal Code (45 of 1860), the Indian Evidence Act, 1872 (1 of 1872) or the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974), as the case may be, shall be deemed to have the meanings respectively assigned to them in those enactments.]

(2) Any reference in this Act to any enactment or any provision thereof shall, in relation to an area in which such enactment or such provision is not in force, be construed as a reference to the corresponding law, if any, in force in that area.

1. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016.

2. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016 for the following:-

"(f) words and expressions used but not defined in this Act and defined in the Code or the Indian Penal Code (45 of 1860) shall have the meanings assigned to them respectively in the Code, or as the case may be, in the Indian Penal Code."

Section 3 - Punishments for offences of atrocities

[(1) Whoever, not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe,-

(a) puts any inedible or obnoxious substance into the mouth of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or forces such member to drink or eat such inedible or obnoxious substance;

- (b) dumps excreta, sewage, carcasses or any other obnoxious substance in premise at the entrance of the premises, occupied by a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;
- (c) with intent to cause injury, insult or annoyance to any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, dumps excreta, waste matter, carcasses or any other obnoxious substance in his neighbourhood;
- (d) garlands with footwear or parades naked or semi-naked a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;
- (e) forcibly commits on a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe any act, such as removing clothes from the person, forcible tonsuring of head, removing moustaches, painting face or body or any other similar act, which is derogatory to human dignity;
- (f) wrongfully occupies or cultivates any land, owned by, or in the possession of or allotted to, or notified by any competent authority to be allotted to, a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, or gets such land transferred;
- (g) wrongfully dispossesses a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe from his land or premises or interferes with the enjoyment of his rights, including forest rights, over any land or premises or water or irrigation facilities or destroys the crops or takes away the produce therefrom.

Explanation.-- For the purposes of clause (f) and this clause, the expression "wrongfully" includes--

- (A) against the person's will;
- (B) without the person's consent;
- (C) with the person's consent, where such consent has been obtained by putting the person, or any other person in whom the person is interested in fear of death or of hurt; or
- (D) fabricating records of such land;
- (h) makes a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to do "begar" or other forms of forced or bonded labour other than any compulsory service for public purposes imposed by the Government;
- (i) compels a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to dispose or carry

- (s) abuses any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe by caste name in any place within public view;
- (t) destroys, damages or defiles any object generally known to be held sacred or in high esteem by members of the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes.

Explanation.-- For the purposes of this clause, the expression "object" means and includes statue, photograph and portrait;

- (u) by words either written or spoken or by signs or by visible representation or otherwise promotes or attempts to promote feelings of enmity, hatred or ill-will against members of the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes;
- (v) by words either written or spoken or by any other means disrespects any late person held in high esteem by members of the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes;
- (w)
 - (i) intentionally touches a woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, knowing that she belongs to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, when such act of touching is of a sexual nature and is without the recipient's consent;
 - (ii) uses words, acts or gestures of a sexual nature towards a woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, knowing that she belongs to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe.

Explanation.-- For the purposes of sub-clause (i), the expression "consent" means an unequivocal voluntary agreement when the person by words, gestures, or any form of non-verbal communication, communicates willingness to participate in the specific act:

Provided that a woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe who does not offer physical resistance to any act of a sexual nature is not by reason only of that fact, is to be regarded as consenting to the sexual activity:

Provided further that a woman's sexual history, including with the offender shall not imply consent or mitigate the offence;

- (x) corrupts or fouls the water of any spring, reservoir or any other source ordinarily used by members of the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes so as to render it less fit for the purpose for which it is ordinarily used;
- (y) denies a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe any customary right of passage to a place of public resort or obstructs such member so as to prevent him from

human or animal carcasses, or to dig graves;

(j) makes a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to do manual scavenging or employs or permits the employment of such member for such purpose;

(k) performs, or promotes dedicating a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe woman to a deity, idol, object of worship, temple, or other religious institution as a devadasi or any other similar practice or permits aforementioned acts;

(l) forces or intimidates or prevents a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe--

(A) not to vote or to vote for a particular candidate or to vote in a manner other than that provided by law;

(B) not to file a nomination as a candidate or to withdraw such nomination; or

(C) not to propose or second the nomination of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe as a candidate in any election;

(m) forces or intimidates or obstructs a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, who is a member or a Chairperson or a holder of any other office of a Panchayat under Part IX of the Constitution or a Municipality under Part IXA of the Constitution, from performing their normal duties and functions;

(n) after the poll, causes hurt or grievous hurt or assault or imposes or threatens to impose social or economic boycott upon a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or prevents from availing benefits of any public service which is due to him;

(o) commits any offence under this Act against a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe for having voted or not having voted for a particular candidate or for having voted in a manner provided by law;

(p) institutes false, malicious or vexatious suit or criminal or other legal proceedings against a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;

(q) gives any false or frivolous information to any public servant and thereby causes such public servant to use his lawful power to the injury or annoyance of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;

(r) intentionally insults or intimidates with intent to humiliate a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe in any place within public view;

using or having access to a place of public resort to which other members of public or any other section thereof have a right to use or access to;

(z) forces or causes a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to leave his house, village or other place of residence;

Provided that nothing contained in this clause shall apply to any action taken in discharge of a public duty;

(za) obstructs or prevents a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe in any manner with regard to--

(A) using common property resources of an area, or burial or cremation ground equally with others or using any river, stream, spring, well, tank, cistern, water-tap or other watering place, or any bathing ghat, any public conveyance, any road, or passage;

(B) mounting or riding bicycles or motor cycles or wearing footwear or new clothes in public places or taking out wedding procession, or mounting a horse or any other vehicle during wedding processions;

(C) entering any place of worship which is open to the public or other persons professing the same religion or taking part in, or taking out, any religious, social or cultural processions including jatras;

(D) entering any educational institution, hospital, dispensary, primary health centre, shop or place of public entertainment or any other public place; or using any utensils or articles meant for public use in any place open to the public; or

(E) practicing any profession or the carrying on of any occupation, trade or business or employment in any job which other members of the public, or any section thereof, have a right to use or have access to;

(zb) causes physical harm or mental agony of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe on the allegation of practicing witchcraft or being a witch; or

(zc) imposes or threatens a social or economic boycott of any person or a family or group belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to five years and with fine.]

(2) Whoever, not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe,--

- (I) gives or fabricates false evidence intending thereby to cause, or knowing it to be likely that he will thereby cause, any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to be convicted of an offence which is capital by the law for the time being in force shall be punished with imprisonment for life and with fine; and if an innocent member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe be convicted and executed in consequence of such false or fabricated evidence, the person who gives or fabricates such false evidence, shall be punished with death;
- (II) gives or fabricates false evidence intending thereby to cause, or knowing it to be likely that he will thereby cause, any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to be convicted of an offence which is not capital but punishable with imprisonment for a term of seven years or upwards, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to seven years or upwards and with fine;
- (III) commits mischief by fire or any explosive substance intending to cause or knowing it to be likely that he will thereby cause damage to any property belonging to a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to seven years and with fine;
- (IV) commits mischief by fire or any explosive substance intending to cause or knowing it to be likely that he will thereby cause destruction of any building which is ordinarily used as a place of worship or as a place for human dwelling or as a place for custody of the property by a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, shall be punishable with imprisonment for life and with fine;
- (V) commits any offence under the Indian Penal Code (45 of 1860) punishable with imprisonment for a term of ten years or more against a person or property² [knowing that such person is a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or such property belongs to such member], shall be punishable with imprisonment for life and with fine;
- ³[(VI) commits any offence specified in the Schedule, against a person or property, knowing that such person is a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or such property belongs to such member, shall be punishable with such punishment as specified under the Indian Penal Code (45 of 1860) for such offences and shall also be liable to fine.]
- (VI) knowingly or having reason to believe that an offence has been committed under this Chapter, causes any evidence of the commission of that offence to disappear with the intention of screening the offender from legal punishment, or with that intention gives any information respecting the offence which he knows or believes to be false, shall be punishable with the punishment provided for that offence; or

(vii) being a public servant, commits any offence under this section, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than one year but which may extend to the punishment provided for that offence.

1. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016, for the following:-

"(1) Whoever, not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, --

(i) forces a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to drink or eat any inedible or obnoxious substance;

(ii) acts with intent to cause injury, insult or annoyance to any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe by dumping excreta, waste matter, carcasses or any other obnoxious substance in his premises or neighbourhood;

(iii) forcibly removes clothes from the person of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or parades him naked or with painted face or body or commits any similar act which is derogatory to human dignity;

(iv) wrongfully occupies or cultivates any land owned by, or allotted to, or notified by any competent authority to be allotted to, a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or gets the land allotted to him transferred;

(v) wrongfully dispossesses a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe from his land or premises or interferes with the enjoyment of his rights over any land, premises or water;

(vi) compels or entices a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to do 'begar' or other similar forms of forced or bonded labour other than any compulsory service for public purposes imposed by Government;

(vii) forces or intimidates a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe not to vote or to vote to a particular candidate or to vote in a manner other than that provided by law;

(VIII) institutes false, malicious or vexatious suit or criminal or other legal proceedings against a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;

(ix) gives any false or frivolous information to any public servant, and thereby causes such public servant to use his lawful power to the injury or annoyance of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;

(x) intentionally insults or intimidates with intent to humiliate a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe in any place within public view;

(xi) assaults or uses force to any woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe with intent to dishonour or outrage her modesty;

(xii) being in a position to dominate the will of a woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe and uses that position to exploit her sexually to which she would not have otherwise agreed;

- (xiii) corrupts or fouls the water of any spring, reservoir or any other source ordinarily used by members of a Scheduled Caste or the Scheduled Tribes so as to render it less fit for the purpose for which it is ordinarily used;
- (xiv) denies a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe any customary right of passage to a place or public resort or obstructs such member so as to prevent him from using or having access to a place of public resort to which other members of public or any section thereof have a right to use or access to;
- (xv) forces or causes a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to leave his house, village or other place of residence;
- shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to five years and with fine."

2. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016, for the following:-

"on the ground that such person is a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or such property belongs to such member"

3. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016.

Section 4 - Punishment for neglect of duties

1[(1) Whoever, being a public servant but not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, wilfully neglects his duties required to be performed by him under this Act and the rules made thereunder, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to one year.

(2) The duties of public servant referred to in sub-section (1) shall include--

- (a) to read out to an informant the information given orally, and reduced to writing by the officer in charge of the police station, before taking the signature of the informant;
- (b) to register a complaint or a First Information Report under this Act and other relevant provisions and to register it under appropriate sections of this Act;
- (c) to furnish a copy of the information so recorded forthwith to the informant;
- (d) to record the statement of the victims or witnesses;
- (e) to conduct the investigation and file charge sheet in the Special Court or the Exclusive Special Court within a period of sixty days, and to explain the delay if any, in writing;

(f) to correctly prepare, frame and translate any document or electronic record;

(g) to perform any other duty specified in this Act or the rules made thereunder.

Provided that the charges in this regard against the public servant shall be booked on the recommendation of an administrative enquiry.

(3) The cognizance in respect of any dereliction of duty referred to in sub-section (2) by a public servant shall be taken by the Special Court or the Exclusive Special Court and shall give direction for penal proceedings against such public servant.]

¹ Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f. 26.01.2016, for the following:-

"Whoever, being a public servant but not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, wilfully neglects his duties required to be performed by him under this Act, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to one year."

Section 5 - Enhanced punishment for subsequent conviction

Whoever, having already been convicted of an offence under this Chapter is convicted for the second offence or any offence subsequent to the second offence, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than one year but which may extend to the punishment provided for that offence.

Section 6 - Application of certain provisions of the Indian Penal code

Subject to the other provisions of this Act, the provisions of section 34, Chapter III, Chapter IV, Chapter V, Chapter VA, section 149 and Chapter XXIII of the Indian Penal Code (45 of 1860), shall, so far as may be, apply for the purposes of this Act as they apply for the purposes of the Indian Penal Code.

Section 7 - Forfeiture of property of certain persons

(1) Where a person has been convicted of any offence punishable under this Chapter, the Special Court may, in addition to awarding any punishment, by order in writing, declare that any property, movable or immovable or both, belonging to the person, which has been used for the commission of that offence, shall stand forfeited to Government.

(2) Where any person is accused of any offence under this Chapter, it shall be open to the Special Court trying him to pass an order that all or any of the properties, movable or immovable or both, belonging to him, shall, during the period of such trial, be attached, and where such trial ends in conviction, the property so attached shall be liable to forfeiture to the

extent it is required for the purpose of realisation of any fine imposed under this Chapter.

Section 8 - Presumption as to offences

In a prosecution for an offence under this Chapter, if it is proved that --

- (a) the accused rendered ¹[any financial assistance in relation to the offences committed by a person accused of], or reasonably suspected of, committing, an offence under this Chapter, the Special Court shall presume, unless the contrary is proved, that such person had abetted the offence;
- (b) a group of persons committed an offence under this Chapter and if it is proved that the offence committed was a sequel to any existing dispute regarding land or any other matter, it shall be presumed that the offence was committed in furtherance of the common intention or in prosecution of the common object.
- ²[(c) the accused was having personal knowledge of the victim or his family, the Court shall presume that the accused was aware of the caste or tribal identity of the victim, unless the contrary is proved.]

1. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016, for the following:-

"any financial assistance to a person accused of"

2. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016.

Section 9 - Conferment of powers

(1) Notwithstanding anything contained in the Code or in any other provision of this Act, the State Government may, if it considers it necessary or expedient so to do,--

- (a) for the prevention of and for coping with any offence under this Act, or
- (b) for any case or class or group of cases under this Act,

in any district or part thereof, confer, by notification in the Official Gazette, on any officer of the State Government, the powers exercisable by a police officer under the Code in such district or part thereof or, as the case may be, for such case or class or group of cases, and in particular, the powers of arrest, investigation and prosecution of persons before any Special Court.

(2) All officers of police and all other officers of Government shall assist the officer referred to in sub-section (1) in the execution of the provisions of this Act or any rule, scheme or order made there under.

(3) The provisions of the Code shall, so far as may be, apply to the exercise of the powers by an officer under sub-section (1).

Section 10 - Removal of person likely to commit offence

(1) Where the Special Court is satisfied, upon a complaint or a police report that a person is likely to commit an offence under Chapter II of this Act in any area included in 'Scheduled Areas' or 'Tribal areas' as referred to in article 244 of the Constitution¹ [or any area identified under the provisions of clause (vii) of sub-section (2) of section 21], it may, by order in writing, direct such person to remove himself beyond the limits of such area, by such route and within such time as may be specified in the order, and not to return to that area from which he was directed to remove himself for such period, not exceeding² [three years], as may be specified in the order.

(2) The Special Court shall, along with the order under sub-section (1), communicate to the person directed under that sub-section the grounds on which such order has been made.

(3) The Special Court may revoke or modify the order made under subsection (3), for the reasons to be recorded meriting, on the representation made by the person against whom such order has been made or by any other person on his behalf within thirty days from the date of the order.

1. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015 w.e.f 26.01.2016.

2. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016 for the following:- "two years"

Section 11 - Procedure on failure of person to remove himself from area and enter thereon after removal

(1) If a person to whom a direction has been issued under section 10 to remove himself from any area--

- (a) fails to remove himself as directed; or
- (b) having so removed himself enters such area within the period specified in the order;

otherwise than with the permission in writing of the Special Court under sub-section (2), the Special Court may cause him to be arrested and removed in police custody to such place outside such area as the Special Court may specify.

(2) The Special Court may, by order in writing, permit any person in respect of whom an order under section 10 has been made, to return to the area from which he was directed to remove himself for such temporary period and subject to such conditions as may be specified in such order and may require him to execute a bond with or without surety for the due observation of the conditions imposed.

(3) The Special Court may at any time revoke any such permission.

(4) Any person who, with such permission, returns to the area from which he was directed to remove himself, shall observe the conditions imposed, and at the expiry of the temporary period for which he was permitted to return, or on the revocation of such permission before the expiry of such temporary period, shall remove himself outside such area and shall not return thereto within the unexpired portion specified under section 10 without a fresh permission.

(5) If a person fails to observe any of the conditions imposed or to remove himself accordingly or having so removed himself enters or returns to such area without fresh permission, the Special Court may cause him to be arrested and removed in police custody to such place outside such area as the Special Court may specify.

Section 12 - Taking measurements and photographs, etc., of persons against whom order under section 10 is made

(1) Every person against whom an order has been made under section 10 shall, if so required by the Special Court, allow his measurements and photographs to be taken by a police officer.

(2) If any person referred to in sub-section (1), when required to allow his measurements or photographs to be taken, resists or refuses to allow the taking of such measurements or photographs, it shall be lawful to use all necessary means to secure the taking thereof.

(3) Resistance to or refusal to allow the taking of measurements or photographs under sub-section (2) shall be deemed to be an offence under section 186 of the Indian Penal Code (45 of 1860).

(4) Where an order under section 10 is revoked, all measurements and photographs (including negatives) taken under sub-section (2) shall be destroyed or made over to the person against whom such order is made.

Section 13 - Penalty for non-compliance of order under section 10

Any person contravening an order of the Special Court made under section 10 shall be punishable with imprisonment for a term which may extend to one year and with fine.

Section 14 - Special Court and Exclusive Special Court

¹[14. Special Court and Exclusive Special Court]

(1) For the purpose of providing for speedy trial, the State Government shall, with the concurrence of the Chief Justice of the High Court, by notification in the Official Gazette,

establish an Exclusive Special Court for one or more Districts:-

Provided that in Districts where less number of cases under this Act is recorded, the State Government shall, with the concurrence of the Chief Justice of the High Court, by notification in the Official Gazette, specify for such Districts, the Court of Session to be a Special Court to try the offences under this Act:

Provided further that the Courts so established or specified shall have power to directly take cognizance of offences under this Act.

(2) It shall be the duty of the State Government to establish adequate number of Courts to ensure that cases under this Act are disposed of within a period of two months, as far as possible.

(3) In every trial in the Special Court or the Exclusive Special Court, the proceedings shall be continued from day-to-day until all the witnesses in attendance have been examined, unless the Special Court or the Exclusive Special Court finds the adjournment of the same beyond the following day to be necessary for reasons to be recorded in writing:

Provided that when the trial relates to an offence under this Act, the trial shall, as far as possible, be completed within a period of two months from the date of filing of the charge sheet.]

1. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016 for the following:-

"14. Special Court

For the purpose of providing for speedy trial the State Government shall, with the concurrence of the Chief Justice of the High Court, by notification in the Official Gazette, specify for each district a Court of Session to be a Special Court to try the offences under this Act."

Section 14A - Appeals

¹[14A. Appeals

(1) Notwithstanding anything contained in the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974), an appeal shall lie, from any judgment, sentence or order, not being an interlocutory order, of a Special Court or an Exclusive Special Court, to the High Court both on facts and on law.

(2) Notwithstanding anything contained in sub-section (3) of section 378 of the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974), an appeal shall lie to the High Court against an order of the

Special Court or the Exclusive Special Court granting or refusing bail.

(3) Notwithstanding anything contained in any other law for the time being in force, every appeal under this section shall be preferred within a period of ninety days from the date of the judgment, sentence or order appealed from:

Provided that the High Court may entertain an appeal after the expiry of the said period of ninety days if it is satisfied that the appellant had sufficient cause for not preferring the appeal within the period of ninety days;

Provided further that no appeal shall be entertained after the expiry of the period of one hundred and eighty days.

(4) Every appeal preferred under sub-section (1) shall, as far as possible, be disposed of within a period of three months from the date of admission of the appeal.]

1. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f. 26.01.2016.

Section 15 - Special Public Prosecutor and Exclusive Public Prosecutor

1[Special Public Prosecutor and Exclusive Public Prosecutor

(1) For every Special Court, the State Government shall, by notification in the Official Gazette, specify a Public Prosecutor or appoint an advocate who has been in practice as an advocate for not less than seven years, as a Special Public Prosecutor for the purpose of conducting cases in that Court.

(2) For every Exclusive Special Court, the State Government shall, by notification in the Official Gazette, specify an Exclusive Special Public Prosecutor or appoint an advocate who has been in practice as an advocate for not less than seven years, as an Exclusive Special Public Prosecutor for the purpose of conducting cases in that Court.”.

1. Substituted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f. 26.01.2016 for the following:-

"15. Special Public Prosecutor

For every Special Court, the State Government shall, by notification in the Official Gazette, specify a Public Prosecutor or appoint an advocate who has been in practice as an advocate for not less than seven years, as a Special Public Prosecutor for the purpose of conducting cases in that Court."

Section 15A - Rights of victims and witnesses

1[15A. Rights of victims and witnesses

CHAPTER IVA

Rights of victims and witnesses

- (1) It shall be the duty and responsibility of the State to make arrangements for the protection of victims, their dependents, and witnesses against any kind of intimidation or coercion or inducement or violence or threats of violence.
- (2) A victim shall be treated with fairness, respect and dignity and with due regard to any special need that arises because of the victim's age or gender or educational disadvantage or poverty.
- (3) A victim or his dependent shall have the right to reasonable, accurate, and timely notice of any Court proceeding including any bail proceeding and the Special Public Prosecutor or the State Government shall inform the victim about any proceedings under this Act.
- (4) A victim or his dependent shall have the right to apply to the Special Court or the Exclusive Special Court, as the case may be, to summon parties for production of any documents or material, witnesses or examine the persons present.
- (5) A victim or his dependent shall be entitled to be heard at any proceeding under this Act in respect of bail, discharge, release, parole, conviction or sentence of an accused or any connected proceedings or arguments and file written submission on conviction, acquittal or sentencing.
- (6) Notwithstanding anything contained in the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974), the Special Court or the Exclusive Special Court trying a case under this Act shall provide to a victim, his dependent, informant or witnessess-
 - (a) the complete protection to secure the ends of justice;
 - (b) the travelling and maintenance expenses during investigation, inquiry and trial;
 - (c) the social-economic rehabilitation during investigation, inquiry and trial; and

(d) relocation.

(7) The State shall inform the concerned Special Court or the Exclusive Special Court about the protection provided to any victim or his dependent, informant or witnesses and such Court shall periodically review the protection being offered and pass appropriate orders.

(8) Without prejudice to the generality of the provisions of sub-section (6), the concerned Special Court or the Exclusive Special Court may, on an application made by a victim or his dependent, informant or witness in any proceedings before it or by the Special Public Prosecutor in relation to such victim, informant or witness or on its own motion, take such measures including--

(a) concealing the names and addresses of the witnesses in its orders or judgments or in any records of the case accessible to the public;

(b) issuing directions for non-disclosure of the identity and addresses of the witnesses;

(c) take immediate action in respect of any complaint relating to harassment of a victim, informant or witness and on the same day, if necessary, pass appropriate orders for protection:

Provided that inquiry or investigation into the complaint received under clause (c) shall be tried separately from the main case by such Court and concluded within a period of two months from the date of receipt of the complaint:

Provided further that where the complaint under clause (c) is against any public servant, the Court shall restrain such public servant from interfering with the victim, informant or witness, as the case may be, in any matter related or unrelated to the pending case, except with the permission of the Court.

(9) It shall be the duty of the Investigating Officer and the Station House Officer to record the complaint of victim, informant or witnesses against any kind of intimidation, coercion, inducement or violence or threats of violence, whether given orally or in writing, and a photocopy of the First Information Report shall be immediately given to them at free of cost.

(10) All proceedings relating to offences under this Act shall be video recorded.

(11) It shall be the duty of the concerned State to specify an appropriate scheme to ensure implementation of the following rights and entitlements of victims and witnesses in accessing justice so as--

(a) to provide a copy of the recorded First Information Report at free of cost;

- (b) to provide immediate relief in cash or in kind to atrocity victims or their dependents;
- (c) to provide necessary protection to the atrocity victims or their dependents, and witnesses;
- (d) to provide relief in respect of death or injury or damage to property;
- (e) to arrange food or water or clothing or shelter or medical aid or transport facilities or daily allowances to victims;
- (f) to provide the maintenance expenses to the atrocity victims and their dependents;
- (g) to provide the information about the rights of atrocity victims at the time of making complaints and registering the First Information Report;
- (h) to provide the protection to atrocity victims or their dependents and witnesses from intimidation and harassment;
- (i) to provide the information to atrocity victims or their dependents or associated organisations or individuals, on the status of investigation and charge sheet and to provide copy of the charge sheet at free of cost;
- (j) to take necessary precautions at the time of medical examination;
- (k) to provide information to atrocity victims or their dependents or associated organisations or individuals, regarding the relief amount;
- (l) to provide information to atrocity victims or their dependents or associated organisations or individuals, in advance about the dates and place of investigation and trial;
- (m) to give adequate briefing on the case and preparation for trial to atrocity victims or their dependents or associated organisations or individuals and to provide the legal aid for the said purpose;
- (n) to execute the rights of atrocity victims or their dependents or associated organisations or individuals at every stage of the proceedings under this Act and to provide the necessary assistance for the execution of the rights.
- (12) It shall be the right of the atrocity victims or their dependents, to take assistance from the Non-Government Organisations, social workers or advocates.]

1. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f.

26.01.2016.

Section 16 - Power of State Government to impose collective fine

The provisions of section 10A of the Protection of Civil Rights Act, 1955 (22 of 1955) shall, so far as may be, apply for the purposes of imposition and realisation of collective fine and for all other matters connected therewith under this Act.

Section 17 - Preventive action to be taken by the law and order machinery

- (1) A District Magistrate or a Sub-divisional Magistrate or any other Executive Magistrate or any police officer not below the rank of a Deputy Superintendent of Police may, on receiving information and after such inquiry as he may think necessary, has reason to believe that a person or a group of persons not belonging to the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes residing in or frequenting any place within the local limits of his jurisdiction is likely to commit an offence or has threatened to commit any offence under this Act and is of the opinion that there is sufficient ground for proceeding, declare such an area to be an area prone to atrocities and take necessary action for keeping the peace and good behaviour and maintenance of public order and tranquillity and may take preventive action.
- (2) The provisions of Chapters VIII, X and XI of the Code shall, so far as may be, apply for the purposes of sub-section (1).
- (3) The State Government may, by notification in the Official Gazette, make one or more schemes specifying the manner in which the officers referred to in sub-section (1) shall take appropriate action specified in such scheme or schemes to prevent atrocities and to restore the feeling of security amongst the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes.

Section 18 - Section 438 of the Code not to apply to-persons committing an offence under the Act

Nothing in section 438 of the Code shall apply in relation to any case involving the arrest of any person on an accusation of having committed an offence under this Act.

Section 19 - Section 360 of the Code or the provisions of the Probation of Offenders Act not to apply to persons guilty of an offence under the Act

The provisions of section 360 of the Code and the provisions of the Probation of Offenders Act, 1958 (20 of 1958) shall not apply to any person above the age of eighteen years who is found guilty of having committed an offence under this Act.

Section 20 - Act to override other laws

Save as otherwise provided in this Act, the provisions of this Act shall have effect notwithstanding anything inconsistent therewith contained in any other law for the time being in force or any custom or usage or any instrument having effect by virtue of any such law.

Section 21 - Duty of Government to ensure effective implementation of the Act

(1) Subject to such rules as the Central Government may make in this behalf, the State Government shall take such measures as may be necessary for the effective implementation of this Act.

(2) In particular, and without prejudice to the generality of the foregoing provisions, such measures may include,--

- (i) the provision for adequate facilities, including legal aid, to the persons subjected to atrocities to enable them to avail themselves of justice;
- (ii) the provision for travelling and maintenance expenses to witnesses, including the victims of atrocities, during investigation and trial of offences under this Act;
- (iii) the provision for the economic and social rehabilitation of the victims of the atrocities;
- (iv) the appointment of officers for initiating or exercising supervision over prosecutions for the contravention of the provisions of this Act;
- (v) the setting up of committees at such appropriate levels as the State Government may think fit to assist that Government in formulation or implementation of such measures;
- (vi) provision for a periodic survey of the working of the provisions of this Act with a view to suggesting measures for the better implementation of the provisions of this Act;
- (vii) the identification of the areas where the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes are likely to be subjected to atrocities and adoption of such measures so as to ensure safety for such members.

(3) The Central Government shall take such steps as may be necessary to co-ordinate the measures taken by the State Governments under sub-section (1).

(4) The Central Government shall, every year, place on the table of each House of Parliament a report on the measures taken by itself and by the State Governments in pursuance of the provisions of this section.

Section 22 - Protection of action taken in good faith

No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against the Central Government or against the State Government or any officer or authority of Government or any other person for anything which is in good faith done or intended to be done under this Act.

Section 23 - Power to make rules

- (1) The Central Government may, by notification in the Official Gazette, make rules for carrying out the purposes of this Act.
- (2) Every rule made under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament, while it is in session for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session immediately following the session or the successive sessions aforesaid, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall thereafter have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done under that rule.

Schedule - THE SCHEDULE

¹[THE SCHEDULE

[See section 3(2) (va)]

Section under the Indian Penal Code	Name of offence and punishment
120A	Definition of criminal conspiracy.
120B	Punishment of criminal conspiracy.
141	Unlawful assembly.
142	Being member of unlawful assembly.
143	Punishment for unlawful assembly.
144	Joining unlawful assembly armed with deadly weapon.
145	Joining or continuing in unlawful assembly, knowing it has been commanded to disperse.
146	Rioting.
147	Punishment for rioting.
148	Rioting, armed with deadly weapon.
217	Public servant disobeying direction of law with intent to save person from punishment or property from forfeiture.
319	Hurt.
320	Grievous hurt.

323	Punishment for voluntarily causing hurt.
324	Voluntarily causing hurt by dangerous weapons or means.
325	Punishment for voluntarily causing grievous hurt.
326B	Voluntarily throwing or attempting to throw acid.
332	Voluntarily causing hurt to deter public servant from his duty.
341	Punishment for wrongful restraint.
354	Assault or criminal force to woman with intent to outrage her modesty.
354A	Sexual harassment and punishment for sexual harassment.
354B	Assault or use of criminal force to woman with intent to disrobe.
354C	Voyeurism.
354D	Stalking.
359	Kidnapping.
363	Punishment for kidnapping.
365	Kidnapping or abducting with intent secretly and wrongfully to confine person.
376B	Sexual intercourse by husband upon his wife during separation.
376C	Sexual intercourse by a person in authority.
447	Punishment for criminal trespass.
506	Punishment for criminal intimidation.
509	Word, gesture or act intended to insult the modesty of a woman. ¹

1. Inserted by the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, w.e.f 26.01.2016.

**THE SCHEDULED CASTES AND THE SCHEDULED TRIBES
(PREVENTION OF ATROCITIES) ACT, 1989**

No. 33 OF 1989

[11th September, 1989.]

An Act to prevent the commission of offences of atrocities against the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes; to provide for Special Courts for the trial of such offences and for the relief and rehabilitation of the victims of such offences and for matters connected therewith or incidental thereto.

BE it enacted by Parliament in the Fortieth Year of the Republic of India as follows :-

**CHAPTER I
PRELIMINARY**

Short title,
extent and
commencement

1. (1) This Act may be called the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.
(2) It extends to the whole of India except the State of Jammu & Kashmir.
(3) It shall come into force on such date as the Central Government may, by notification in the Official Gazette, appoint.

Definitions

2. (1) In this Act unless the context otherwise requires:-
 - (a) "atrocity" means an offence punishable under section 3;
 - (b) "Code" means the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974);
 - (c) "Scheduled Castes and Scheduled Tribes" shall have the meanings assigned to them respectively under clause (24) and clause (25) of article 366 of the Constitution;
 - (d) "Special Court" means a Court of Session specified as a Special Court in section 14;
 - (e) "Special Public Prosecutor" means a Public Prosecutor specified as a Special Public Prosecutor or an advocate referred to in section 15;
 - (f) words and expressions used but not defined in this Act and defined in the Code or the Indian Penal Code (45 of 1860) shall have the meanings assigned to them respectively in the Code, or as the case may be, in the Indian Penal Code.
- (2) Any reference in this Act to any enactment or any provision thereof shall in relation to an area in which such enactment or such provision is not in force, be construed as a reference to the corresponding law, if any, in force in that area.

CHAPTER II
OFFENCES OF ATROCITIES

Punishment
for offences of
atrocities.

3. (1) Whoever, not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe,-
- (i) forces a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to drink or eat any inedible or obnoxious substance;
 - (ii) acts with intent to cause injury, insult or annoyance to any member of a Scheduled Caste, or a Scheduled Tribe by dumping excreta, waste matter, carcasses or any other obnoxious substance in his premises or neighbourhood;
 - (iii) forcibly removes clothes from the person of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or parades him naked or with painted face or body or commits any similar act which is derogatory to human dignity;
 - (iv) wrongfully occupies or cultivates any land owned by, or allotted to, or notified by any competent authority to be allotted to, a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or gets the land allotted to him transferred;
 - (v) wrongfully dispossesses a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe from his land or premises or interferes with the enjoyment of his rights over any land, premises or water;
 - (vi) compels or entices a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to do 'begar' or other similar forms of forced or bonded labour other than any compulsory service for public purposes imposed by Government;
 - (vii) forces or intimidates a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe not to vote or to vote to a particular candidate or to vote in a manner other than that provided by law;
 - (viii) institutes false, malicious or vexatious suit or criminal or other legal proceedings against a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;
 - (ix) gives any false or frivolous information to any public servant and thereby causes such public servant to use his lawful power to the injury or annoyance of a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe;
 - (x) intentionally insults or intimidates with intent to humiliate a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe in any place within public view;
 - (xi) assaults or uses force to any woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe with intent to dishonour or outrage her modesty;
 - (xii) being in a position to dominate the will of a woman belonging to a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe and uses that position to exploit her sexually to which she would not have otherwise agreed;
 - (xiii) corrupts or fouls the water of any spring, reservoir or any other source ordinarily used by members of the Scheduled Castes or a Scheduled Tribes so as to render it less fit for the purpose for which it is ordinarily used;

- 3 -

(xiv) denies a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe any customary right of passage to a place of public resort or obstructs such member so as to prevent him from using or having access to a place of public resort to which other members of public or any section thereof have a right to use or access to;

(xv) forces or causes a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to leave his house, village or other place of residence;

shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to five years and with fine.

(2) Whoever, not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe,-

(i) gives or fabricates false evidence intending thereby to cause, or knowing it to be likely that he will thereby cause, any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to be convicted of an offence which is capital by the law for the time being in force shall be punished with imprisonment for life and with fine; and if an innocent member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe be convicted and executed in consequence of such false or fabricated evidence, the person who gives or fabricates such false evidence, shall be punished with death;

(ii) gives or fabricates false evidence intending thereby to cause, or knowing it to be likely that he will thereby cause, any member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe to be convicted of an offence which is not capital but punishable with imprisonment for a term of seven years or upwards, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to seven years or upwards and with fine;

(iii) commits mischief by fire or any explosive substance intending to cause or knowing it to be likely that he will thereby cause damage to any property belonging to a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to seven years and with fine;

(iv) commits mischief by fire or any explosive substance intending to cause or knowing it to be likely that he will thereby cause destruction of any building which is ordinarily used as a place of worship or as a place for human dwelling or as a place for custody of the property by a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, shall be punishable with imprisonment for life and with fine;

(v) commits any offence under the Indian Penal Code (45 of 1860) punishable with imprisonment for a term of ten years or more against a person or property on the ground that such person is a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe or such property belongs to such member, shall be punishable with imprisonment for life and with fine;

(vi) knowingly or having reason to believe that an offence has been committed under this Chapter, causes any evidence of the commission of that

offence to disappear with the intention of screening the offender from legal punishment, or with that intention gives any information respecting the offence which he knows or believes to be false, shall be punishable with the punishment provided for that offence; or

(vii) being a public servant, commits any offence under this section, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than one year but which may extend to the punishment provided for that offence.

Punishment
for neglect
of duties

4. Whoever, being a public servant but not being a member of a Scheduled Caste or a Scheduled Tribe, wilfully neglects his duties required to be performed by him under this Act, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than six months but which may extend to one year.

Enhanced
punishment
for subse-
quent convic-
tion

5. Whoever, having already been convicted of an offence under this Chapter is convicted for the second offence or any offence subsequent to the second offence, shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than one year but which may extend to the punishment provided for that offence.

Application
of certain
provisions of
the Indian
Penal Code

6. Subject to the other provisions of this Act, the provisions of section 34, Chapter III, Chapter IV, Chapter V, Chapter VA, Section 149 and Chapter XXIII of the Indian Penal Code (45 of 1860), shall, so far as may be, apply for the purposes of this Act as they apply for the purposes of the Indian Penal Code.

Forfeiture of
property of
certain per-
sons

7. (1) Where a person has been convicted of any offence punishable under this Chapter, the Special Court may, in addition to awarding any punishment, by order in writing, declare that any property, movable or immovable or both, belonging to the person, which has been used for the commission of that offence, shall stand forfeited to Government.

(2) Where any person is accused of any offence under this Chapter, it shall be open to the Special Court trying him to pass an order that all or any of the properties, movable or immovable or both, belonging to him, shall, during the period of such trial, be attached, and where such trial ends in conviction, the property so attached shall be liable to forfeiture to the extent it is required for the purpose of realisation of any fine imposed under this Chapter.

Presumption
as to offences

8. In a prosecution for an offence under this Chapter, if it is proved that -

(a) the accused rendered any financial assistance to a person accused of, or reasonably suspected of committing, an offence under this Chapter, the Special Court shall presume, unless the contrary is proved, that such person had abetted the offence;

(b) a group of persons committed an offence under this Chapter and if it is proved that the offence committed was a sequel to any existing dispute regarding land or any other matter, it shall be presumed that the offence was committed in furtherance of the common intention or in prosecution of the common object.

- 5 -

Conferment powers.

9. (1) Notwithstanding anything contained in the Code or in any other provision of this Act, the State Government may, if it consider it necessary or expedient so to do, -

(a) for the prevention of and for coping with any offence under this Act, or

(b) for any case or class or group of cases under this Act,

In any district or part thereof, confer, by notification in the Official Gazette, on any officer of the State Government, the powers exercisable by a police officer under the Code in such district or part thereof or, as the case may be, for such case or class or group of cases, and in particular, the powers of arrest, investigation and prosecution of persons before any Special Court.

(2) All officer of police and all other officers of Government shall assist the officer referred to in sub-section (1) in the execution of the provisions of this Act or any rule, scheme or order made thereunder.

(3) The provisions of the Code shall, so far as may be, apply to the exercise of the powers by an officer under sub-section (1).

CHAPTER III

EXTERNMENT

Removal of person likely to commit offence.

10. (1) Where the Special Court is satisfied, upon a complaint, or a police report that a person is likely to commit an offence under Chapter II of this Act in any area included in 'Scheduled Areas' or 'tribal areas', as referred to in article 244 of the Constitution, it may, by order in writing, direct such person to remove himself beyond the limits of such area, by such route and within such time as may be specified in the order, and not to return to that area from which he was directed to remove himself for such period, not exceeding two years, as may be specified in the order.

(2) The Special Court shall, along with the order under sub-section (1) communicate to the person directed under that sub-section the grounds on which such order has been made.

(3) The Special Court may revoke or modify the order made under sub-section (1), for the reasons to be recorded in writing, on the representation made by the person against whom such order has been made or by any other person on his behalf within thirty days from the date of the order.

Procedure on failure of person to remove himself from area and enter thereon after removal.

11. (1) If a person to whom a direction has been issued under section 10 to remove himself from any area-

(a) fails to remove himself as directed; or

(b) having so removed himself enters such area within the period specified in the order,

otherwise than with the permission in writing of the Special Court under sub-section (2), the Special Court may cause him to be arrested and removed in police custody to such place outside such area as the Special Court may specify.

(2) The Special Court may, by order in writing, permit any person in respect of whom an order under section 10 has been made, to return to the area from which he was directed to remove himself for such temporary period and subject to such conditions as may be specified in such order and may require him to execute a bond with or without surety for the due observation of the conditions imposed.

(3) The Special Court may at any time revoke any such permission.

(4) Any person who, with such permission, returns to the area from which he was directed to remove himself shall observe the conditions imposed, and at the expiry of the temporary period for which he was permitted to return, or on the revocation of such permission before the expiry of such temporary period, shall remove himself outside such area and shall not return thereto within the unexpired portion specified under section 10 without a fresh permission.

(5) If a person fails to observe any of the conditions imposed or to remove himself accordingly or having so removed himself enters or returns to such area without fresh permission the Special Court may cause him to be arrested and removed in police custody to such place outside such area as the Special Court may specify.

Taking measurements and photographs, etc., of persons against whom order under section 10 is made.

12. (1) Every person against whom an order has been made under section 10 shall, if so required by the Special Court, allow his measurements and photographs to be taken by a police officer.

(2) If any person referred to in sub-section (1), when required to allow his measurements or photographs to be taken resists or refuses to allow his taking of such measurements or photographs, it shall be lawful to use all necessary means to secure the taking thereof.

(3) Resistance to or refusal to allow the taking of measurements or photographs under sub-section (2) shall be deemed to be an offence under section 186 of the Indian Penal Code (45 of 1860).

(4) Where an order under section 10 is revoked, all measurements and photographs (including negatives) taken under sub-section (2) shall be destroyed or made over to the person against whom such order is made.

Penalty for non-compliance of order under section 10.

13. Any person contravening an order of the Special Court made under section 10 shall be punishable with imprisonment for a term which may extend to one year and with fine.

CHAPTER IV SPECIAL COURTS

Special Court.

14. For the purpose of providing for speedy trial, the State Government shall, with the concurrence of the Chief Justice of the High Court, by notification in the Official Gazette, specify for each district a Court of Session to be a Special Court to try the offences under this Act.

Special
Public Pro-
secutor.

15. For every Special Court, the State Government shall, by notification in the Official Gazette, specify a Public Prosecutor or appoint an advocate who has been in practice as an advocate for not less than seven years, as a Special Public Prosecutor for the purpose of conducting cases in that Court.

CHAPTER V

MISCELLANEOUS

Power of
State Govern-
ment to impose
collective fine.

16. The provisions of section 10A of the Protection of Civil Rights Act, 1955 (22 of 1955) shall, so far as may be, apply for the purposes of imposition and realisation of collective fine and for all other matters connected therewith under this Act.

Preventive
action to be
taken by
the law and
order machi-
nery.

17. (1) A District Magistrate or a Sub-divisional Magistrate or any other Executive Magistrate or any police officer not below the rank of a Deputy Superintendent of Police may, on receiving information and after such inquiry as he may think necessary, has reason to believe that a person or a group of persons not belonging to the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes, residing in or frequenting any place within the local limits of his jurisdiction is likely to commit an offence or has threatened to commit any offence under this Act and is of the opinion that there is sufficient ground for proceeding, declare such an area to be an area prone to atrocities and take necessary action for keeping the peace and good behaviour and maintenance of public order and tranquility and may take preventive action.

(2) The provisions of Chapters VIII, X and XI of the Code shall, so far as may be, apply for the purposes of sub-section (1).

(3) The State Government may, by notification in the Official Gazette, make one or more schemes specifying the manner in which the officers referred to in sub-section (1) shall take appropriate action specified in such scheme or schemes to prevent atrocities and to restore the feeling of security amongst the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes.

Section 438
of the code
not to apply to
persons
committing
an offence
under the Act.

18. Nothing in section 438 of the Code shall apply in relation to any case involving the arrest of any person on an accusation of having committed an offence under this Act.

Section 360
of the Code
or the Provi-
sions of the
Probation of
Offenders Act
not to apply to
persons guilty
of an offence
under the Act.

19. The provisions of section 360 of the Code and the provisions of the Probation of Offenders Act, 1958 (20 of 1958) shall not apply to any person above the age of eighteen years who is found guilty of having committed an offence under this Act.

Act to override other laws.

20. Save as otherwise provided in this Act, the provisions of this Act shall have effect notwithstanding anything inconsistent therewith contained in any other law for the time being in force or any custom or usage or any instrument having effect by virtue of any such law.

Duty of Government to ensure effective implementation of the Act.

21. (1) Subject to such rules as the Central Government may make in this behalf, the State Government shall take such measures as may be necessary for the effective implementation of this Act.

(2) In particular, and without prejudice to the generality of the foregoing provisions, such measures may include,-

(i) the provision for adequate facilities, including legal aid to the persons subjected to atrocities to enable them to avail themselves of justice;

(ii) the provision for travelling and maintenance expenses to witnesses, including the victims of atrocities, during investigation and trial of offences under this Act;

(iii) the provision for the economic and social rehabilitation of the victims of the atrocities;

(iv) the appointment of officers for initiating or exercising supervision over prosecutions for the contravention of the provisions of this Act;

(v) the setting up of committees at such appropriate levels as the State Government may think fit to assist that Government in formulation or implementation of such measures;

(vi) provision for a periodic survey of the working of the provisions of this Act with a view to suggesting measures for the better implementation of the provision of this Act;

(vii) the identification of the areas where the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes are likely to be subjected to atrocities and adoption of such measures so as to ensure safety for such members.

(3) The Central Government shall take such steps as may be necessary to co-ordinate the measures taken by the State Governments under sub-section (1).

(4) The Central Government shall, every year, place on the table of each House of Parliament a report on the measures taken by itself and by the State Governments in pursuance of the provisions of this section.

Protection of action taken in good faith.

22. No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against the Central Government or against the State Government or any officer or authority of Government or any other person for anything which is in good faith done or intended to be done under this Act.

Power to
make rules.

23. (1) The Central government may, by notification in the Official Gazette, make rules for carrying out the purposes of this Act.

(2) Every rule made under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament, while it is in session for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session immediately following the session or the successive sessions aforesaid, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall thereafter have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done under that rule.

V. S. RAMA DEVI,
Secy. to the Govt. of India.

गृह विभाग
दिनांक २५४१५
संख्या २०३८

अनुसूचित जमातीची खोटी प्रमाणपत्रे
देणा-या व घेणा-यांविरुद्ध दाखल
केलेल्या फौजदारी गुन्हयांचा पाठपुरावा
करणेवाबत.

भाष्या २

२५४१५

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
परिपत्रक क्रमांक : एसटीसी-१००६/ प्र.क्र. १६४/का.१०
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : १२ एप्रिल, २०१०.

परिपत्रक : महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग द विशेष मागास प्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० च्या कलम ११ नुसार व महाराष्ट्र अनुसूचित जमातीचे प्रमाणपत्र (देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) नियम २००३ मधील नियम १३ नुसार जात पडताळणीचा दावा नाकारण्यात आलेल्या प्रकरणांमध्ये संबंधित व्यक्तीवर गुन्हे (F.I.R.) दाखल करण्यात येतात.

२. प्रत्येक अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती कार्यालयामध्ये पोलीस दक्षता पथक कार्यरत असून त्या पथकाचे प्रमुख पोलीस उप अधिक्षक असतात. समितीकडून संबंधित व्यक्ती विरुद्ध F.I.R. दाखल करण्याचे आदेश निर्गमित झाल्यानंतर पोलीस उप अधिक्षकानी संबंधित पोलीस ठाण्यामध्ये त्या व्यक्तीविरुद्ध F.I.R. दाखल करावा व सदर F.I.R. दाखल झाल्यानंतर त्याचा पाठपुरावा करावा. त्यानुसार कार्यवाही करून दर ३ महिन्यानंतर पोलीस उप अधिक्षकानी त्यांचा अहवाल समितीच्या सह आयुक्तांना सादर करावा व सदर अहवाल समितीने आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांना सादर करावा. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांनी प्रलंबित प्रकरणाबाबतच्या आढळावा वैठकीच्या वेळी सदर अहवाल शासनाच्या अवलोकनार्थ सादर करावा.

४. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०१००४१२१६३१३५००९ आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

पंचमाई

(ग. गो. पंचमाई)

शासनाचे सह सचिव

प्रत :

मा.मंत्री (आदिवासी विकास) यांवे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.राज्यमंत्री (आदिवासी विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

✓अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

सर्व जिल्हाधिकारी.

सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, तिसरा मजला, वर्तकनगर प्रभाग समिती कार्यालय, कोरस कंपनीच्यासमोर, वर्तकनगर, ठाणे (प.)- ४००६०६.
 सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, नाशिक.
 सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, २८, क्वीन्स गार्डन, पुणे-४११ ००९.

सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, काशिमरा भवन, सेवायोजन कार्यालयाजवळ, स्टेशन रोड, औरंगाबाद-४३१ ००९.
 उपसंचालक (सं.) तथा सदस्य सचिव, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, सेवायोजन कार्यालयासमोर, इर्विन चौक, अमरावती-४४४ ६०९.

सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, आदिवासी विकास भवन, गिरीपेठ, अमरावती रोड, नागपूर-४४० ०१०.

सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, नंदुरबार शीतकरण केंद्राची इमारत, R.T.O. ऑफीस शेजारी, साखरी रोड, नंदुरबार, जि.नंदुरबार.

सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, गडचिरोली प्रकल्प कार्यालयाशेजारी, कॉम्प्लेक्स, गडचिरोली जि.गडचिरोली.
 सर्व जिल्हा पोलीस अधिकारी.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, तिसरा मजला, वर्तकनगर प्रभाग समिती कार्यालय, कोरस कंपनीच्यासमोर, वर्तकनगर, ठाणे (प.)- ४००६०६.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, नाशिक.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, २८, क्वीन्स गार्डन, पुणे-४११ ००९.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, काशिमरा भवन, सेवायोजन कार्यालयाजवळ, स्टेशन रोड, औरंगाबाद-४३१ ००९.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, सेवायोजन कार्यालयासमोर, इर्विन चौक, अमरावती-४४४ ६०९.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, आदिवासी विकास भवन, गिरीपेठ, अमरावती रोड, नागपूर-४४० ०१०.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, नंदुरबार शीतकरण केंद्राची इमारत, R.T.O. ऑफीस शेजारी, साखरी रोड, नंदुरबार, जि.नंदुरबार.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, गडचिरोली प्रकल्प कार्यालयाशेजारी, कॉम्प्लेक्स, गडचिरोली जि.गडचिरोली.

पोलीस उप अधिकारी, दक्षता पथक, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती, वर्तकनगर प्रभाग समिती कार्यालय, कोरस कंपनीच्यासमोर, वर्तकनगर, ठाणे (प.)- ४००६०६.

निवड नस्ती (का.१०), आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

(ख) या अधिनियमाखालील अपराध करतुण्याच्या प्रदोषनावे कोणताही द्वार मिळव देण्यात वेद करतुण्यात आला आहे असे म्यासव्यात अशा पोलीस अधिकाऱ्याला याजवो काढण्या असल तर, असे कोणत्याही द्वार काढ्या उघडता वेईल किंवा तो उघडायाची अववरण करता येईल.

विवोपत कृत्यात
समाझ कराऱ्याचा
अधिकार

२४. (१) निलाधिकाऱ्यास किंवा, वथासितीत वित्ती दारिधकाऱ्याच्या सामाजिक वाही नाल उक्तगायासाठी वेळायवेशीर समावौलाविषयाच्या शक्यतेवावत माहिती मिळेल त्यावावतीत तो, झांदेगाड्हरे त्या भांद्रतात विनियिक करतुण्यात वेईल त्याप्याणे कोणत्याही क्षेत्रांमध्ये कोणताही असा वेळायवेशीर जमाव दोलाविषयान उभांग फोणत्याका व्यक्तीला या अधिनियमाखालील कोणताही अपराधाच्या करण्यात्तो असे कृच्या कराप्रवान भवाव कराल.

(२) निलाधिकाऱ्यास किंवा, वथासितीत निलाडारिधिकाऱ्यास, पोलीस अधिकाऱ्यासाठी घोड निंदण इशयासह, अशा आदेशाची अमलवजावणी करण्यासाठी त्यास आवश्यक यांत्र अशा उपायांवरा करता येईल.

सामाजिक
वित्तिकार वंदी
अधिकाराची
आवधी

२५. राज्य शासनास, राजपत्रातील अधिसूचनेवारे त्यास आवश्यक यांत्र अशा शासनाच्या कोणताही अधिकाऱ्याता सामाजिक वित्तिकार वंदी अधिकारी म्हणून पदनिर्देश करत्या वेईल आणि तसेच, त्या क्षेत्रात विहित नियमांद्वारे त्याला प्रदान केलेले अधिकार तो वापरेल व करतव्य पार पाढोल, ते किंवा किंवा क्षेत्र अधिसूचित करता येतील.

सामाजिक
वित्तिकार वंदी
अधिकाराची
आवधी

२६. सामाजिक वित्तिकार वंदी अधिकाऱ्याचो काढे पुढीलप्रसाणे असतील.

(अ) त्याला योग्य यांत्र अशा कायवाही करून, त्याच्या अधिकारात्मकातात कोणत्याही व्यक्तीकडून या अधिनियमाच्या तरतुदीखालील अपराधाचा शोध घाणे व अशा प्रकरणांचा दारिधिकाऱ्याला अहवाल देणे,

(ख) या अधिनियमान्वये दारिधिकारी अपराधाची न्यायालाकडे व त्यावर कार्यकाही करून त्यावरी त्याला सहाय करणे;

(ग) या अधिनियमान्वये पोलीस अधिकाऱ्यांना, त्यांच्या करतव्यपालनात सहाय करणा;

(घ) आरंपोकडून दारिधिकाऱ्याने दिनेत्या सामाजिक संवेद्या आदेशाची अमलवजावणी होत असे किंवा करते ते पाहणे व अशा आदेशाच्या असुपालनासंबंधीच्या न्यायालयाला अहवाल पाठविणे;

(ङ) दारिधिकारी व पोलीस अधीक्षक किंवा वथासितीती, पोलीस आवृत्त यांवा आपल्या कामावावताचा व्रेमासिक अहवाल सहाय करणे;

(च) राज्य शासनाकडून त्याला नंमून देण्यात येतील अशा इतर कार्य पार पाढणे.

वडी पडवेल्या
व्यवस्थाला
नुकसानभरपाई

२७. जेव्हा दारिधिकारी दव्यदंडाची शिक्षा लाढोल तेही न्यायालयात, न्यायानिर्णय करतेवांदी, नुकसानभरपाई म्हणून वसूल करण्यात आलेल्या दव्यदंडाची संपूर्ण रक्कम किंवा त्या रक्कमचा काही भाग वाली घडलेल्या व्यक्तीला देणे, किंवा लिच्छा कुटुंबाला देण्यात यावा असा आदेश देला येईल.

हा अधिनियम
कोणत्यातीत इतर
कायव्याची
न्यूनीकरण
करणारी नसाऱ्ये

२८. या अधिनियमाच्या तरतुदी होता, त्या त्या वेळी असलात असलेल्या इतर कायव्यातीत कायव्याच्या तरतुदीना पूरक असलील व त्या त्याचे न्यूनीकरण करणाऱ्या नसतोल.

चारतीव दह
सहितेअन्वये
दापारोप ठेवणी

२९. या अधिनियमाखालील अपराधवद्वाला दोषारोप ठेवताता, दारिधिकाऱ्यास, भारतीय दंड संसदा, १८८० या याची कलमे ३४, ३५०क, १२०क, १४०क, १५५क, ३८३ ते ३९९ आणि ५११ यांच्या तरतुदीखालील किंवा त्या ग्रहितेच्या इतर कोणत्याही तरतुदीखालील अपराध वंल्याची वस्तुसिद्धी उघड होईल तेही, त्या रुलमांजन्यदे देखील दोषारोप ठेवता येतील.

२०. पुढील आवदे आदुरे विरोस्त करण्यात येते आहेत :—

नियम

(क) सन १८५० चा मूऱ्य विविध.

या संदर्भ
नियम

१८०० का

१८५० का

मध्य ४५

(ख) नांगामुळक लिंगमंडी निवारण अधिनियम, २१५० (महाराष्ट्र राज्यात लागू असलामा);

(ग) मैदाड समाज ग्राहिकार प्राप्तवंश अधिनियम, १९४९.

२१. (१) राज्य शासनात, तो अधिनियमाच्यो प्रयोगात घाटणालाठी, राजपत्रातील अधिसूचन्हारे, नियम करण्याचा आधिकार.

(२) या अधिनियमान्वय करण्यात आलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आलानंतर शब्द तिसऱ्या अवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन घालू असलामा, एकाचे अधिवेशनात किंवा लागायच्या दोन किंवा अधिक अधिवेशनात मिळून एकूण नोंद विवरांचा होडल इतरक्या मुदतीकरिता, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभायाहापूढे ठेवण्यात येईल, आणि उजा अधिवेशनात किंवा अधिवेशनामध्ये तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगातनंतरचे अधिवेशन किंवा अधिवेशनात समाप्त होण्यापूर्वी, कोणत्याही नियमात झोणालाही फेरवदल करण्यावधारत दोन्ही सभायाहाचे एकमत झाले किंवा नियम काऱ्ह नये मरणून दोन्ही सभायाहाचे एकमत झाले आणि त्याची तस्ता आशायाचा तिर्णव राजपत्रात अधिसूचित केला तर, तो नियम, आणि निर्णयाची अधिसूचना राजपत्रात प्रसिद्ध केल्याच्या दिनांकापासून दान वर्षाचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर या पाठ-कलमान्वय असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

२२. (१) या अधिनियमाच्या तरतुदीचो अंमलवजावणी करताना, कोणतीही तऱ्याचण उद्भवल्यास, अडथण दूर राज्य शासनास, प्रसंगानुसूप, राजपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या आदेशांवर, ती अडथण दूर करण्याच्या प्रयोगनासाठी, करण्यात्या कारणी अधिकार.

परत, या अधिनियमाच्या प्रारम्भाच्या दिनाकापासून दान वर्षाचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर या पाठ-कलमान्वय असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वय काढण्यात आलेला प्रत्येक आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर, शब्द तिसऱ्या अवकर, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभायाहापूढे ठेवण्यात येईल.

उद्देश व कारण योग्य निवेदन.

“जात पर्यायां” गावळी, “समाज पर्यायां” उन्ह्यांकी सरकार यावत्याकृत्या अंतर्गत दाकणे, विभिन्न स्वरूपांय देणे लागणे यासारख्या आलबाबा व अस्तीविद्यानिधि व्यवसायाच्या जटावे अनुभवे या सामाजिक विविध समाजांमध्ये आवश्यक केले जाते, परिणामी, व्यवतारण किंवा समाज घटकाना आम्ही ग्रामांडुकांवरूपे जीवन जगताना भागी ग्रामांवर होणाऱ्या छळवणुकोस सगमाते जावे लागते असे निवेदनामध्ये आते आहे, यामुळे त्या समाजघटकाच्या सामाजिक जीवनावर दुरगामी परिणाम होतात आणि तसेच त्या समाजामध्ये दुर्भावना व विभावादाच्या भावना वाहीस लागते, म्हणून, या दुष्ट, कातव्याहा व असरीन प्राप्तीचे समाजातून उक्खादन करणे आवश्यक आहे.

२. असा प्रयाना आचा घलण्यासाठी विद्यमान कायदे परिणामकारक नसल्याचे आहेतून आले झाहे, म्हणून, शासनास, उन्ह्यांप्रयोजनांसाठी एक प्रभावी कायदा करणे इष्ट वाटते. जातपर्यायां, समाजपर्यायां किंवा साधकी योग्याकडून किंवा त्यांच्या सदस्याकडून किंवा सामाजिकदृष्ट्या किंवा आर्थिकदृष्ट्या प्रभावशाळी असलेल्या व्यक्तीकडून किंवा व्यक्तीगटाकडून सामाजिक विहिष्कार, सामाजिक अंदमाव आणि इतर विभिन्न प्रकारच्या सामाजिक अपाप्रत्यान्वयनाच्या या दुष्ट प्रथांना प्रतिवंथ करण्याचे आणि असा सामाजिक विहिष्कार लादायावदल शिक्षेची तरतुद करण्याचे प्रस्तावित केले आहेत. तसेच, सामाजिक विहिष्कारवंदी शोधकांच्यांची नियुक्ती करण्याचेदेखील प्रस्तावित केले आहे.

३. वरील उद्दिष्ट साध्य करणे हा, या विधेयकासाठी हेतु आहे.

मुंबई,

दिनांक ११ एप्रिल २०२६.

देवेंद्र फडणवीस,

मुख्यमंत्री.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष २, अंक ४२(३)

मंगळवार, एप्रिल १२, २०१६/बैत्री २३, शके १९३८

[पृष्ठ ३, किंमत : रुपये १८.००]

असाधारण क्रमांक २४

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयक.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानसभा दिनांक १२ एप्रिल २०१६ रोजी पुरस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक महाराष्ट्र विधानसभा नियम ११६ अन्वये रासिद करण्यात येत आहे :—

L. A. BILL No. XXIII OF 2016.

A BILL

TO PROVIDE FOR THE PROHIBITION OF SOCIAL BOYCOTT OF A PERSON OR GROUP OF PERSONS INCLUDING THEIR FAMILY MEMBERS, AND FOR MATTERS CONNECTED THEREWITH OR INCIDENTAL THERETO.

सन २०१६ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २३.

एखादी व्यक्ती किंवा व्यक्तींचा समूह तसेच त्यांच्या कुटुंबातील सदस्य यांच्यावरील सामाजिक बहिकारावर बंदी आणण्याकरिता ग्रातिबंध करण्यासाठी आणि त्यांच्याशी संबंधित व तदनुर्थीगिक बाबांसाठी तरतुद करण्याकरिता विधेयक.

ज्याअर्थी, भारताच्या संविधानाच्या उद्दीश्यकेत इतर धर्मांच्यावरच नागरिकांमध्ये व्यक्तीच्या ग्रातिष्ठंचे आंशकासम दिणारी वंध्रात प्रवर्द्धित करणे या धर्माचाही समावेश केलेला आहे ;

(१)

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग घाच, प्राप्तिल २०, २०१८ चंत्र २३, डिक्टे १९३६

आणि ज्या अर्थी, म्हांदो व्यक्ती किंवा व्यवतीच्या समुद्र वाढावरील सामाजिक वृहिकार हा, भविधनाच्या भाग तीन मध्ये समावेश केलेल्या व्यक्तीच्या मुलमत हयकाच्या नेण आहे :

आणि ज्या अर्थी, म्हांदा व्यवतीवर किंवा व्यवतीच्या समुद्रवर तसेच त्याच्या कुटुंबातील सदस्यांवर त्यामाजिक वृहिकार घालण्याची असामुप प्रेत रासाच्या विविध कागांमध्ये अनुज्ञानी प्रदत्तत असेही निष्पत्ती आले आहे ;

आणि ज्या अर्थी, एखाद्या व्यक्तीवर किंवा व्यक्तीच्या समुद्रवर तसेच त्याच्या कुटुंबातील सदस्यांवर त्यामाजिक वृहिकार घालण्याच्या दुष्ट प्रवचन समृद्ध उच्छिदान अरण्यासाठे विद्यमान कात्रद परिणामकामक नमांचाच मिळ झाल आहे असे दिसून येत :

आणि ज्या अर्थी, लोककर्त्तव्याच्या हिताजाती समाजिक सुधारणेवर एक चाच म्हणून सामाजिक व्यवस्थावर वंदी घालणे आवश्यक आहे :

आणि ज्या अर्थी, गजातील लोक आपल्या मानवी हक्कांनी सलोखाने रहतात याची सुनिश्चित व्यवस्था दृष्टीने, एखाद्या व्यक्तीवर किंवा व्यक्तीच्या समुद्रवर तसेच, त्याच्या कुटुंबातील सदस्यांवर समाजिक वृहिकार घालण्यास प्रतिवेद करण्यासाठी आणि त्यांच्यासी संवेदित किंवा तदनुरीग्र वाचीसाठी तरतुद करणे उष्टु आहे ; त्यांची, यारतीव गणराज्याच्या उद्दुस्थित्या वेळी, याद्वारे, पूलेल अधिनिवन करण्यात येत आहे :—

संक्षिप्त नाव व व्याख्या १. (१) या अधिनिवास, महाराष्ट्र सामाजिक वृहिकारापासून व्यक्तीचे संरक्षण (प्रतिवेद, वेदो व निवारण) व्याख्या, २०३६ असे म्हणावे.

(२) तो, संपूर्ण बहाराष्ट्र राज्यास लागू असेल.

व्याख्या २. (३) या अधिनिवासाच्ये, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल नर,—

(अ) “जात पंचायत” याचा अर्थ, जो आपल्या समाजातील विविध प्रथांचे विनियमन करण्याचे, कोणत्याही सदस्याच्या वेत्यकितक व समाजिक व्यवस्थाकोवर नियंत्रण ठेवण्याचे समाज काय वरते आणि जो मोरिवक किंवा लेण्डी फतवे काढून आपल्या सदस्यांमधील व त्याच्या कुटुंबांमधील कोणतेहो विवाद सामाजिकपणे सोडविते किंवा त्यांवर निर्णव करते— मरा जिला “पंचायत” किंवा “गावको” किंवा इतर कोणत्याही नावाने किंवा वर्णनाने संबोधण्यात येण्यो— अशी कोणत्याही समाजाच्या व्यक्तीच्या समुद्राने स्थापन केलेली समिती किंवा घेऊ—मार ते नोंदणीकूल असा किंवा नदी, असा आहे :

(ख) जात पंचायतीच्या संज्ञान “समाज” याचा अर्थ, जे सदस्य एकाच धर्मांचे किंवा धर्मिक पंडित, असून जन्माने, धर्मांतरणे किंवा कोणतेही धर्मिक विधी किंवा समाजभ साजरे करण्याच्या वस्तुस्थितीदरमिक संवेद्याने एकमेंबरी जोडले गेलेले आहेत, अशा सदस्यांचा समूह, असा आहे आणि त्यामध्ये जाती, पोट-जाती वाचा समावेश होतो ;

(ग) “शासन” किंवा “राज्य शासन” याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन असा आहे ;

(घ) “मानवी हक्क” या शब्दप्रयोगास, मानवी हक्क घरक्षण अधिनिवास, १९९३ याचा कलम २ च्या खोड (घ) मध्ये जो अर्थ नेमून दिलेला असेल तोच अर्थ असेल ; १९९४ चा

(ङ) “सदस्य” याचा अर्थ, जो कोणत्याही समाजाची सदस्य आहे अर्थी कोणतोही व्यक्ती, असा आहे ;

(च) “सामाजिक वृहिकार वेदो अधिकारी” याचा अर्थ, राज्य शासनाने, कलम १५ अन्वये राजपत्रातील अधिगृहनेद्वारे पदीनिर्देशित केलेला, रासनाचा कोणताहो अधिकारी, असा आहे :

(छ) “सामाजिक वृहिकार” याचा अर्थ, समाजाच्या सदस्यीमध्ये कोणताहो सामाजिक भेदभाव करणारी, कलम ३ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेली कृती किंवा कृत्त— मग ते मोरिवक किंवा लेण्डी स्वरूपातील असा असा आहे ;

(८) “बळो इलेले व्यक्ते” याचा अर्थ, या कोणत्याही व्यक्तीस समाजद्वारा कैल्यास्या घेतलाऱ्या ग्रामीणक छेत्रात व्यक्तिकडीने अथवा आपल्या मालमतीनी हाती सोतावो लगालेले असेल किंवा असुभवात्याही असलेली असल, तरी पोणीत्याही व्यक्ते, असा आहे आणि त्यामध्ये तिचे नांतराईक, आपदेशीर पात्रक व कावदण्ठीर व्यक्तम शोशा समावेश होतो;

(९) या अधिनियमामध्ये आपल्यात आसेले परंतु व्याख्या न केलले आणि भारतीय दृढ सीहिला, भारतीय नियमांचे अधिनियम, १९४८, कोनदारो यक्की सीहिला, १९७३ किंवा सामवी हवका संरक्षण अधिनियम, १९९३ किंवा उपर्यात, त्याक्क्रमानन्द भस्त्रात असलेला कोणत्याही अन्य कावदा व्याख्या असेले आहे व शब्दप्रयोग द्यावा या अधिनियमामध्ये असून ते तावे नमून दिलेले असलेले तेच अर्थ असलोल.

३. तो आणत्याही सदस्य किंवा सदस्याचा समूह युद्धालांपांचे कोणत्याही कृत्य किंवा कृत्य असेल अशा कोणत्याही सामाजिक सदस्यांने किंवा सदस्यांच्या समूहातील सदस्यावर किंवा सदस्यावर सामाजिक वाईझकार घातला असलेलांचे विविकार.

(एक) जर तो, आपल्या समाजातील कोणत्याही सदस्यास कोणत्याही सामाजिक वा धार्मिक रुढी, गोतीर्वाज वा विधी यांचे पालन करण्यामध्ये अथवा सामाजिक, धार्मिक वा सामूहिक कार्यक्रम, प्रार्थना सभा, समाज भेदाचा, सभा किंवा भिन्नविभिन्न योगदान सहभागी होण्यास प्रतिवंध करील किंवा अडथळा करील अथवा प्रतिवंध किंवा अडथळा करण्याची व्यवस्था करील;

(दोन) जर तो, त्याच्या स्वतःच्या समाजातील सदस्य बहुतकरून व संवैसधारणापांने पार पाडतात असे विवाह, अंत्यविधी किंवा इतर धार्मिक समारंभ आणि विधी संस्कार पार घाणण्याचा त्याच्या समाजातील कोणत्याही सदस्याचा हवका नाकारेल किंवा तो नाकाबूल करील अथवा तो नाकारण्याचो किंवा नाकाबूल करण्याची व्यवस्था करील;

(तीन) जर तो, कोणत्याही कारणावरून वाढोल टाकण किंवा टाकण्याची व्यवस्था करील;

(चार) जर तो, आपल्या समाजातील कोणत्याही सदस्याचे जगणे हुऱ्हीकट्टी होईल अशा तज्ज्ञे त्या सदस्याला त्या समाजामध्ये सहभागी करून घेण्यास दाढाटाढ करील अथवा नकार देण्यात वित्त अशा सदस्याशी असलेले सामाजिक किंवा व्यावसायिक संघेव तोडील;

(पाच) जर तो, जे डिक्काऊ त्याच्या स्वतःच्या समाजातील निधींतम त्वा समाजासाठी आणि त्या समाजाच्या वर्तमन ग्रथायल केलेले असेल अथवा जे त्याच्या समाजाकडून वृणाले किंवा अंशतः घालविले जात असेल आणि जे त्याच्या स्वतःच्या समाजातील इतर कोणत्याही सदस्याला किंवा सदस्याच्या वापरासाठी सामान्यतः उपलब्ध असेल असा, धर्मादेश व धार्मिक किंवा सार्वजनिक ग्रियोजनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या किंवा वापरण्याचे उद्देशित असलेल्या कोणत्याही डिक्काणे प्रवेश करण्यापासून किंवा त्याचा वापर करण्यापासून तो आपल्या समाजातील कोणत्याही सदस्याला प्रवेश करण्यास अथवा त्याच्या सुर्विवर्योंचा वापर करण्यास प्रतिवंध किंवा अडथळा करण्याची व्यवस्था करील;

(सहा) जर तो, आपल्या समाजाकडून वापरण्याल येणारी, किंवा वापरण्याचा उद्देश असलेली, अथवा त्याच्या समाजाच्या लाभाकरिता असलेली, कोणतीही शाळा, शिक्षण संस्था, वैद्यकीय संस्था, समाजद्वारा, विहार दालन (बंद्य डॉल), समाजानभूमी, इफ्फनभूमी, किंवा इतर कोणत्याही डिक्काणी आपल्या समाजातील कोणत्याही सदस्याला प्रवेश करण्यास अथवा त्याच्या सुर्विवर्योंचा वापर करण्यास प्रतिवंध किंवा अडथळा करील अथवा प्रतिवंध किंवा अडथळा करण्याची व्यवस्था करील;

(सात) जर तो, त्याच्या समाजाच्या लाभाकरिता निर्माण केलेल्या धर्मादेश विश्वसा व्यवस्थे अंतर्गत कोणतीही लाभ मिळण्यापासून त्याच्या समाजातील कोणत्याही सदस्यास प्रतिवंध किंवा अडथळा करील अथवा प्रतिवंध किंवा अडथळा करण्याची व्यवस्था करील;

विशेष जातीचा "विशेष मानस प्रबर्ग" मानस
समाजेवा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन,

समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,
शासन निर्णय, क्र. सीरीसी-1494/प्र.क. 236/मावक-5,
मंत्रालय वित्तार भवन, मुंबई-400 032. दिनांक : 13 जून, 1995.

- वाचा :- 1) शासन निर्णय, विशेष व सेवायोजन विभाग, क्र. सीरीसी-1461/ग, दिनांक 21 नोव्हेंबर, 1961.
2) शासन निर्णय, विशेष व समाजकल्याण विभाग, क्र. सीरीसी-1467/ग, दिनांक 13 ऑक्टोबर, 1967.
3) शासन परिपत्रक, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र. सीरीसी-1684/
गोप-592/(1992)/मीडियू-5, दिनांक 19 फेब्रुवारी, 1986.
4) शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र. सीरीसी-1494/प्र.क. 236/
मावक-5, दिनांक 7 डिसेंबर, 1994.
5) शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र. सीरीसी-1494/प्र.क. 236/
दिनांक 2 जानेवारी, 1995.

शासन निर्णय :- राज्यातील अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जगती यांच्यात घटित काऱ्यात
वालेले जनसमुदाय वगळता अन्य काही जाती जगतीकडून सामाजिक, आर्थिक व शैक्षणिक दृष्ट्या नागरिकांनाच्या
कारणावरून विशेष सवलती देण्याची मायणी लक्षात घेता शासनाने खाली नमूद केलेल्या जातीचा उमावेश "विशेष
मानस प्रबर्ग" मानस ह्ये करण्याचा निर्णय, शासन निर्णय, क्र. सीरीसी-1494/प्र.क. 236/मावक-5, दिनांक 7 डिसेंबर,
1994 अन्वये घेताता होतो :-

अ.क्र.

जातीचे नाव

- 1) गोवारी जात.
- 2) माना जात.
- 3) 1) कोट्टी, 2) हलवा कोट्टी, 3) हलवा जात, 4) सांडी, 5) लाडांगोट्टी, 6) गडेवाल कोट्टी, 7) देशकर,
8) सालेवार, 9) पढभशाळी, 10) देवांग, 11) कांची बंडे, 12) पटवीस, 13) उत्ताले, 14) सांडे,
15) जीनकोट्टी.
- 4) 1) कोळी, तत्पुर जाती, 2) अधिभार कोळी, 3) अहीर कोळी, 4) खालदेशी कोळी, 5) पानकोळी,
6) सिंधचन कोळी, 7) चुंगळे कोळी, 8) पानझे कोळी, 9) सूर्यवंशी कोळी, 10) संभिला कोळी,
11) सोनकोळी, 12) वेती कोळी, 13) डारवी, 14) नाशिक, घुळे व जळगाव जिल्ह्यातील डांगर शेती
करणारे कोळी.
- 5) 1) मुन्नेरवार, 2) मुन्नुरवार, 3) मुन्नुर, 4) तेलमु मुन्नुर, 5) मुन्नुरवार तेलमु, 6) मुन्नरकापू, 7) कापेवार,
8) तेलमु कापेवार, 9) मुन्नरवार, 10) तेलमु फुलभाळी, या जाती.

या निर्णयास शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र. सीरीसी-1494/प्र.क. 236/मावक-5,
दिनांक 2 जानेवारी, 1995 अन्वये स्थिती देण्यात आली होती.

१. यर उल्लेख केलेल्या जातीच्या सामाजिक व शैक्षणिक मानसलेपणात्ता विचार करून शासन आता असे आदेश देत
आहे की, यर उल्लेख केलेल्या जातीचा समावेश पुढील आदेशापाठी तुन इच्छा "विशेष मानस प्रबर्ग" मानस ह्ये करण्यात
यावा. तरीच यरील क्रमांक 4(14) देखे उल्लेख केलेल्या "नाशिक, घुळे व जळगाव जिल्ह्यातील डांगरेती करणारे
कोळी" मारेवजी. "अनुसूचित जगतीकल्याण समावेश नसलेले कोळी" अशी दुसरस्ती करण्यात येत आहे.

३. या प्रवर्गाच्या शैक्षणिक प्रवर्गातील त्वांता सोबतच्या परिशिष्ट "अ" प्रमाणे विशेष सवलती देण्यात याव्यात.

या प्रवर्गामध्ये जातीना जातीची प्रशाणपत्रे देण्याची कारिंपट्टरी हतर शाभासुवर्णायांसाठी जाती प्रशाणपत्रे देण्याच्या कार्यपटदतीसाठीची राहील. वास्तवी या जातीतीस घ्यावतीना घावयाऱ्या जातीच्या प्रशाणपत्राचा नमुना सौचत परिशिष्ट "व" मध्ये जोडला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे अधिशासनासार व नावाने,

रत्नाकर चायकवाड,
संचिव,
संगठकलयाण व कीडा.

प्रति,

राज्यपालांचे संचिव,
मुख्यमंत्र्यांचे संचिव,

- * संचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आणोग, मुंबई,
गहाळोजापाल, महाराष्ट्र - १/२, मुंबई/नागपूर,
संचिव, समान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
संचिव, आदिवासी निकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
गढिलान लेखा अधिकारी, मुंबई,
मुख्य महानपर वंडाप्रिकारी,
सर्व निलहा दंडादिकारी,
सर्व तातुका कार्यकारी दंडादिकारी,
सर्व विभागीय आलुक्त,
संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
संचालक, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
आयुवत, आदिवासी कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक,
संचालक, आदिवासी संवोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे,
सहस्रालक (जाग्रत), समाजकल्याण संज्ञानालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,
सर्व निलहा प्रेरितदांचे सुख्य कार्यकारी अधिकारी,
समाजकल्याण अधिकारी, वृहन्मुंबई, मुंबई,
* प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अधिकारी शाळा, मुंबई,
* प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ न्याय शाळा, मुंबई,
उर्व गंगललीन विभाग,

ह्यांना विनंती कारण्यात येहे झी, त्यांनी सदर आवेद त्यांचे अधिपत्पालालील सर्व विभाग प्रमुख व कायरीलय प्रमुख यांचे निदर्शनास आणून तोवेत.

सर्व कायरीलने, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व कीडा विभाग,
निवड नस्ती, मावळ - ५,

* पत्रांडारे.

३
परीक्षाट "व"

विशेष मागास प्रत्यार्थ्या शीकणिक प्रमत्तीसाठी विशेष संवलती:

- 1) भागस्वर्णीय विद्याल्यांना शिकाण यो आणि पटीका यो प्रदान.
- 2) गठनातील यागासवर्णीय विद्याल्यांना शिष्यवृत्तीवे प्रदान.
- 3) शहान्त परीक्षोत्तर विद्याल्यांनी योजना.
- 4) ओष्ठोगेक प्रशिकाण संस्थांतुन इतकणा-या भागस्वर्णीय विद्याल्यांना विधावेतनाचे प्रदान.
- 5) सैनिक शाळांतुन शिकाण घेणा-या भागस्वर्णीय विद्याल्यांना निर्वाह भरत्याचे प्रदान.
- 6) शहस्रकीय यसतिशुहात प्रवेशाची संवलता.
- 7) वैद्यकीय आणि अभियांत्रिकी एधाविद्यालयांतून प्रवेशासाठी आरक्षण.
- 8) प्राथमिक शाळेत जाणा-या विद्याल्यांनी ग्रातिदेवी रु. ।/- या दराने उपरिक्ती भत्ता.
- 9) प्राथमिक शाळा आणि पाष्यांत्रिक शाळांतुन पुस्तक घेणा.
- 10) इवत्ता । ली ते ५ यी गड्डे इतकणा-या भागस्वर्णीय विद्याल्यांना विशेष संवलता.
- 11) व्यावसायिक अभ्यासक्रम शिकायिणा-या संस्थांशी संस्थान यसतिशुहात रहाणा-या भागस्वर्णीय विद्याल्यांना निर्वाह भत्ता.
- 12) स्वर्तंत्र आश्रयरक्की.
 - विनाकूप्य शिकाण,
 - विनाकूप्य विवाह वाई भोवत,
 - विनाकूप्य पुस्तके आणि यांत्रिका.

OFFICE "A"

Form of certificate to be issued to Special Backward Category persons belonging to the State of Maharashtra.

- Documents verified :- (1)
 (2)
 (3)
 (4)

CASTE CERTIFICATE

This is to certify that Shri/Shrimati/Kumari* _____ son/daughter* of _____ of Village/Town* _____ in District/Division* _____ of the State of Maharashtra belongs to the _____ caste which is recognised as Special Backward Category under Government Resolution _____ Department No. _____ dated _____ as amended from time to time.

2. Shri/Shrimati/Kumari* _____ and/or his/her* family ordinarily reside(s) in Village/Town _____ of _____ district/division of the State of Maharashtra.

Signature _____

Designation _____

With Seal of Office.

Place : _____

Date : _____

* Please delete the words which are not applicable.

* * * * *

नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ तथा
अनुसूचित जाती/जमाती अत्याचार प्रतिवंधक
कायद्यातंर्गत खटले चालविष्यासाठी राज्यातील
प्रत्येक विभागात एक असे एकूण सहा अनन्य
विशेष न्यायालय (Exclusive Special
Courts) स्थापन करणे.

१८४

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग

शासन शुद्धिपत्रक क्रमांक: युटीए- २०११/प्र. क्र. ३ /सामासु

मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक: - १२ नोव्हेंबर, २०१२.

वाचा :- १) शासन अधिसूचना, विधी व न्याय विभाग क्र. सीआरम ५०९२/१२३०

(११४)/का ९, ३०/६/१४

२) एसपीआर ११०७/(१६०)-xiv दि. ८/११/२००७

३) सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे

अर्द्ध शासकीय पत्र क्र. ११०१४/२३/२००७-पीसीआर डेस्क, दि. २८/२/२०११

४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र.

युटीए- २०११/प्र. क्र. ३ /सामासु, दि. १७/११/२०१३.

शुद्धिपत्रक :-

संदर्भ क्रमांक ४ च्या शासन निर्णयातील परिच्छेद ३ मध्ये " शासन कार्यनियमावली व विहीत कार्यपद्धतीनुसार सदर न्यायालयांसाठी आवश्यक ७८ पदांच्या निर्मितीस लेखा व कोषागारे सचिव समिती व उच्चाधिकार समितीची मान्यता विधी व न्याय विभागामार्फत घेण्यात यावी " असे नमूद करण्यात आले आहे. त्यातील " लेखा व कोषागारे सचिव समिती " हे वाक्य वगळण्यात येत आहे.

३. सदर शासन शुद्धिपत्रक वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारीक संदर्भ क्र. ११५/१२/व्यय-१४, दि. १३ मार्च, २०१२ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल प्रांत्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजय गुलेकर)

कायासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

ग्रन्ति.

आ. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

सा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
मा. नवी (गृह/विधी व न्याय/वित्त) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा. नंत्री (सा. न्या.) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा. राज्यमंत्री (गृह/विधी व न्याय/वित्त) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा. राज्यमंत्री (सा.न्या) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
प्रधान सचिव, गृह विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.
प्रधान सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.
प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.
मा.सच. (सा. न्या) यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.
अ. युक्त. समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
सर्व विभागीय आयुक्त, मुंबई.
सर्व पोलिस अधिकारी
सर्व पोलिस अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,
आयुक्त. समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, नागपूर/अमरावती/यवतमाळ/अकोला/बुलढाणा/दार्शिम.
पोलिस महासंचालक, मुंबई.
विशेष पोलिस महानिरिक्षक, नागरी हड्डक संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
सर्व प्रक कक्ष, यासाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
निवाह नस्ती, सामास.

नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ च्या
परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी यंत्रणा व
कार्यपद्धती आणि अनुसुचित जाती, अनुसुचित
जमाती, भटक्या जमाती, व विमुक्त जाती यांची
छळवणुक व त्यांच्यावरील अत्याचार यासंबंधीच्या
तक्रारी

महाराष्ट्र शासन,

गृह विभाग (विशेष),

परिपत्रक क्रमांक एसपीएल ६/युओएम-२७७८/३१५७
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १४ ऑक्टोबर १९७८

परिपत्रक

प्रारंभिक

अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती, भटक्या जमाती, विमुक्त जाती यामधील व्यक्तिच्या होणाऱ्या छळवणुकीच्या व त्यांच्यावर होणाऱ्या अत्याचाराची तक्रारीची चौकशी करण्याकरीता पुरेशी व्यवस्था करण्याचा प्रश्न गेले काही दिवस शासनाच्या विचाराधीन होता. समाजातील दुर्लभ घटकाऱ्या होणाऱ्या छळवणुकीच्या व त्यांच्यावर होणाऱ्या अत्याचाराच्या संबंधातील सर्व तक्रारी, चौकशी करण्यासाठी नोंद्वेबर १९७७ मध्ये मंत्रालय पातळीवर सह विभागात एक कक्ष निर्माण करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला. त्याप्रमाणे निरनिराळ्या पातळ्यावर पोलीस यंत्रणाही मजबूत करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. त्यानुसार गृह विभागाचा शासन निर्णय क्रमांक युओएम-३१७७/२०४८-तीन-पी, दि. ५ नोंद्वेबर १९७७ अन्वये पोलीस महानिरीक्षक, म.रा. मुंबई यांच्या कार्यालयीन पोलीस उप महानिरीक्षक यांच्या अधिपत्याखाली एक विशेष कक्ष निर्माण करण्यात आला आहे.

परिक्षेत्र (रेज) पातळीवर प्रत्येकी एक पोलीस निरीक्षक, २ फैजदार, २ निशस्त्र हवालदार आणि ४ निशस्त्र पोलीस शिपाई यांचा सामावेष असलेली सहा पथके स्थापन करण्यात आलेली आहेत. वेतन व भत्ते घेण्याच्या प्रायोजनासाठी ही सहा पथके परिक्षेत्र (रेज) मुख्यालयातील जिल्हा पोलीस अधिकारीच्या अस्थापनेवर घेण्यात येतील. वर नमुद करण्यात आलेली यंत्रणा निर्माण करते वेळी शासनाने नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) आणि स्थानिक गुन्हा अन्वेषण शाखा असलेली जिल्हा पातळीवरील सध्याची व्यवस्था तशीच चालू ठेवण्यात येईल असाही निर्णय घेतलेला आहे. परिक्षेत्र (रेज) मुख्यालयातील पोलीस उप अधीक्षक, नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) यांच्या कामाच्या स्वरूपात नवीन यंत्रणेच्या संदर्भात फेरफार करण्यात येईल.

२. आतापर्यंत ही वर उल्लेखिलेली यंत्रणा अस्पृष्टता (अपराध) अधिनियम १९५५ (१५ नोंद्वेबर १९७६ रोजी अंमलात आलेला) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ यांच्या अंमलबजावणीसंबंधात आणि समाजातील दुर्बल घटकांकडुन आलेल्या छळवणुकी संबंधीच्या तक्रारीने निवारण करण्याकरीता, पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य यांनी वेळोवेळी दिलेल्या मुचनानुसार काम करत आहे. आता अनुभवाच्या आधारे व हया व्यवस्थाच्या कार्याच्या पुर्णविचारनाच्या दूषिणे विविध पातळीवरील अधिकारीची कर्तव्य आणि जबाबदाऱ्या नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम याखालील आणि त्याचप्रमाणे भारतीय दंड सहिता अपराधाच्या संबंधात अनुकरावयाच्या कार्यपद्धती, आणि

अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती, भटक्या जमाती व विमुक्त जाती यांतील लोकांच्या छळवणुकीच्या व त्यांच्यावरील अत्याचाराच्या तक्रारीची चौकशी करण्यासाठी अनुकरावयाच्या कार्यपद्धती या संबंधी पुढील व्यापक सुचना देण्यात येत आहेत.

३. पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य यांच्या कार्यालयातील विशेष शाखेचा प्रभारी पोलीस उप महानिरीक्षक यास पोलीस उप महानिरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण असे संबोधण्यात येईल व तो देखरेख प्रमुख म्हणून काम करेल. त्याची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या परिच्छेद १३ मध्ये नमुद करण्यात आलेल्या आहेत.

४. सहा परिषेत्र (रेज) असलेल्या मुख्यालयापैकी प्रत्येक मुख्यालयात असलेल्या नागरी हक्क संरक्षण पथकावर पोलीस उप महानिरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण यांचे प्रत्यक्ष नियंत्रण असेल. प्रत्येक परिषेत्र मुख्यालयातील पोलीस उप अधीक्षक, नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) हा यापूढेहो परिषेत्र (रेज) पोलीस उप महानिरीक्षक यांच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली काम करील. तथापी नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ याच्या अमलबजावणीच्या संबंधीत आणि नवरच्या परिच्छेदात नमुद केलेली कर्तव्ये पार पाडण्याकरीता तो परिषेत्र (रेज) नागरी हक्क संरक्षण पथकाशी अधिक निकट संपर्क ठेवुन काम करील. या उपायोजनासाठी पोलीस उप महानिरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण हा समन्वय ग्राधिकारी असेल.

५. नागरी हक्क संरक्षण अधिनियमाखालील अपराधाची नोंदणी व तपास करण्याची अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती, भटक्या जमाती आणि विमुक्त जमाती यामधील व्यक्तीच्या छळवणुकीच्या व त्यांच्यावरील अत्याचाराच्या तक्रारीची तातडीने चौकशी करण्याची प्राथमिक जबाबदारी यापूढेहो जिल्हा पातळीवर पोलीस अधीक्षकारवर राहील. सध्याप्रमाणेच या कामाच्या प्रायोजनासाठी फौजदार, नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) आणि त्याचे कर्मचारी स्थानिक गुन्हा अन्वेषण शाखेचाच एक भाग असल्याचे समजण्यात येईल.

नागरी हक्क संरक्षण अधिनियमाखालील अपराधांसंबंधातील विशेष कार्यपद्धती

नागरी हक्क संरक्षण अधिनियमाखालील अपराधाच्या नोंदणीसाठी व तपासासाठी पुढील कार्यपद्धती अनुसरण्यात येईल —

(एक) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियमाखालील अपराध ज्या पोलीस ठाण्याच्या अधिकार क्षेत्रात येतात त्या पोलीस ठाण्यात नोंदण्यात येतील आणि फौजदारपेक्षा कमी ब्रेणीचा नसेल असा अधिकारी ते गुन्हा तपासासाठी ताबडतोब हाती घेईल,

(दोन) पोलीस ठाण्याने अधिकारी या अपराधाच्या नोंदणीसंबंधीचे अहवाल, पोलीस अधिक्षक, उप विभागीय पोलीस अधिकारी, मंडळ पोलीस निरीक्षक व त्याचप्रमाणे परिषेत्र मुख्यालयातील पोलीस निरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण पथक, यांना ताबडतोब सादर करतील

(तीन) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम यांच्या कलम ३, ४ आणि ७(ब) (परिशिष्ट एक मध्ये उद्भूत केलेली) याखाली नोंदण्यात आलेली प्रकरणे पोलीस नियम पुस्तिका १९५९, खंड तीनच्या नियम १३४ च्या अर्थानुसार गंभीर स्वरूपाचे अपराध (शा.म.म.) म—अ एच.३१५६ (२,५००—२५७९) म्हणून समजण्यात येतील आणि त्यानुसार उप विभागीय पोलीस अधिकारी अपराधाच्या ठिकाणांना प्रत्यक्ष भेट देतील. इतर प्रकारच्या अपराधाच्या ठिकाणांना मंडळ पोलीस निरीक्षक भेट देतील;

(चार) वर (दोन) मध्ये उल्लेखिलेला अहवाल मिळाल्यावर पोलीस अधिक्षक, पोलीस उप महानिरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण, मुर्बई यास तपशिलवार अहवाल सादर करतील आणि त्याच्या प्रती माहितीसाठी पोलीस उप महानिरीक्षक, गुप्त वार्ता (गुन्हा अन्वेषण विभाग), समाजकल्याण

संचालक आणि अध्यक्ष, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती कल्याण समिती, विधानभवन, मुवर्द यांचेकडे पाठवतील,

(पाच) परिषेत्र (रेज) मुख्यालयातील पोलीस उप अधिकारी, नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) हा नागरी हक्क संरक्षण अधिनियमाच्या कळम ७(व) खाली नोंदवलेल्या अपराधांच्या सर्व ठिकाणांना प्रत्यक्ष भेट देईल, आणि

(सहा) परिषेत्र मुख्यालयातील पोलीस निरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण पथक हा ज्यात लोकसेवक (पब्लिक सर्व्हट) गोवले गेलेले आहेत अशा या अधिनियमाखाली नोंदण्यात आलेल्या अपराधांच्या सर्व ठिकाणांना भेट देईल

भारतीय दंड संहितेखालील अपराधांसंबंधातील कार्यपद्धती

७. अपराधाच्या चौकशीच्या बाबतीव तक्रार करणारी व्यक्ती ही, अनुसूचित जातीची/अनुसूचित जमातीची, इत्यादी असेल आणि अभिक्षित अपराध हा अनुसूचित जातीच्या नसणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या नसणाऱ्या व्यक्तीकडून करण्यात आला असेल त्याबाबतीत, अभिक्षित अपराध हा जातीयतेच्या विचारातून करण्यात आलेला आहे किंवा कसे याबद्दल चौकशी करून अगदी सुरुवातीच्या टप्पास खात्री करून घेणे ही तपास करणाऱ्या अधिकाऱ्यांनी जबाबदारी असेल.

८. अपराध हा जातीयतेच्या विचारातून करण्यात आल्याचे आढळून आल्यास संबंधित पोलीस ठाण्याचा अधिकारी, अशा अपराधासंबंधीची माहिती पोलीस अधिकारीस, उप विभागीय पोलीस अधिकाऱ्यास, मंडळ पोलीस निरीक्षकास, त्याचप्रमाणे परिषेत्र (रेज) मुख्यालयाचे ठिकाणी असणाऱ्या पोलीस निरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण पथक, यास ताबडतोब सादर करील.

९. अपराधाचा उद्देश, हा बळी पडलेल्या व्यक्तीन्या जातीशी संबंधित असेल त्याबाबतीत खून, बलाकार, जवर जरुरमी करणे किंवा गंभीर स्वरूपाचे अपकृत्य/जाळपोळ यासारख्या गंभीर स्वरूपाच्या अपराधाचे “अत्याचार” असे वर्णन करण्यात येईल, अशा अपराधांच्या घटनास्थळाला प्रत्यक्षत: उप विभागीय पोलीस अधिकारी भेट देईल व अशा अपराधासंबंधातील चौकशीबाबतची जबाबदारी ही जिल्ह्याच्या पोलीस अधिकारीची वैयक्तिक जबाबदारी असेल, उतर सर्व अपराधांच्या बाबतीत मंडळ पोलीस निरीक्षक घटनास्थळाला भेट देईल,

१०. परिषेत्र (रेज) मुख्यालयाच्या ठिकाणी असलेले नागरी हक्क संरक्षण पथकाचे अधिकारी किंवा पोलीस अधिकारी, नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) हे पोलीस महानिरीक्षक किंवा पोलीस उप महानिरीक्षक (नागरी हक्क संरक्षण) यांजकडून सुचना मिळाल्यावर, नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम त्याचप्रमाणे भारतीय दंड संहिता याअन्वये ज्या गुन्ह्यामध्ये बाधा पोहोचलेली व्यक्ती ही अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, इत्यादीमधील व्यक्ती असेल अशा अपराधांच्या तपासाचे काम हाती घेईल.

प्रतिवेदने व तक्रारी यांची चौकशी

११. अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती इत्यादीमधील व्यक्तीकडून प्रशासनाच्या विविध स्तरावर मिळणाऱ्या तक्रारी व प्रतिवेदने यांच्या संबंधात खन्या स्वरूपाची गांळाणी तत्परतेने दूर करण्यासाठी तरतुद करण्याच्या दृष्टीने, योग्य व शिंग्र कार्यवाही करण्यात आली पाहिजे. या प्रयोजनार्थ पुढील कार्यपद्धती घालून देण्यात आली आहे.

(एक) अनुसूचित जातीच्या, अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींची जातीयतेच्या विचारातून छळवणूक केल्याचे/त्यांच्यावर जातीयतेच्या विचारातून अत्याचार केल्याचे अभिकथित असेल अशा व जिल्हा पातळीवर मिळणाऱ्या किंवा शासन किंवा पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य यांजकडून जिल्हा पातळीवर विनिर्दिष्ट करण्यात येणाऱ्या तक्रारी पोलीस अधिकारीकडून स्थानिक अपराध शाखा/नियुक्त कार्यबल (टास्क फोर्स) यांजकडे चौकशीसाठी सोपविण्यात येतील, अशी चौकशी करताना, अशा चौकशीचे काम, ज्या अधिकाऱ्यांनी अशा प्रकरणाची चौकशी पूर्वी केलेली असेल किंवा स्थानिक पातळीवर अशा चौकशीचे काम करण्याशी जे संबंधित आहेत अशा अधिकाऱ्याकडे सोपविण्यात आलेले नाही यावदल खात्री करून घेण्यात येईल.

(दोन) परिषेत पातळीवर प्रत्यक्षपणे किंवा शासनाकडून पोलीस उप महानिरीक्षक (नागरी हक्क संरक्षण) यांच्यामार्फत मिळणाऱ्या सर्व तक्रारीबाबत/अर्जाबाबत नागरी हक्क संरक्षण पथकाऱ्या अधिकाऱ्याकडूनच चौकशी करण्यात येईल; व

(तीन) बृहन्मुंबई, पुणे व नागपूर यांच्याबाबतीत अशा स्वरूपाऱ्या सर्व तक्रारीबाबत/अर्जाबाबत तेथील पोलीस आयुक्ताकडूनच कार्यवाही करण्यात येईल तथापी, पोलीस उप महानिरीक्षक (नागरी हक्क संरक्षण) हे त्या प्रयोजनार्थ शासनाकडून त्यांच्याकडे पाठविण्यात आलेल्या तक्रारीच्या बाबतीत/अर्जाच्या बाबतीत त्या क्षेत्रामध्ये चौकशी करण्यास सक्षम आहेत.

कर्तव्ये व जबाबदार्या

१२. जिल्हा टंडाधिकारी व पोलीस अधिकारक — अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती इत्यादीच्या हिताचे जपणूक करण्यासाठी व अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, इत्यादीतील व्यक्तीसंबंधातील कोणत्याही अत्याचाराच्या बाबतीत आमल्या अधिकारक्षेत्रात तत्पर व कडक कार्यवाही करण्यासाठी जिल्हा टंडाधिकारी व पोलीस अधिकारक हे व्यक्तीश: जबाबदार असतील.

१३. पोलीस उप महानिरीक्षक (नागरी हक्क संरक्षण) — पोलीस उप महानिरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण हे पुढील बाबतीत जबाबदार राहतील :—

(एक) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ अन्वये अपग्राधांची नोंदणी करण्याशी व त्याचा तपास करण्याशी संबंधित असलेल्या सर्व कामाऱ्या बाबतीत पोलीस यंत्रणेसंबंधात परिषेत (रेज) पातळीवर त्याचप्रमाणे जिल्हा पातळीवर संपूर्णत: देखरेख ठेवण्यासाठी;

(दोन) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती इत्यादीतील व्यक्तीसंबंधात केलेल्या छळवणूकीबाबत/अत्याचाराबाबत मिळालेल्या तक्रारीची/अर्जाची योग्य ती चौकशी करण्यासाठी,

(तीन) शासनास किंवा पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य यांस आवश्यक असेल अशा माहितीचे संकलन करण्यासाठी व तदसंबंधीचे वर्गीकरण करण्यासाठी,

(चार) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियमान्वये नोंदलेल्या व न्यायालयात अनिर्णित असलेल्या प्रकरणाचा नियतकालिक आढावा घेण्यासाठी व ती प्रकरणे शिघ्रतेने निकालात काढण्यासाठी उपाययोजना करण्यासाठी/कार्यवाही सुचविण्यासाठी,

पोलीस उप महानिरीक्षक (नागरी हक्क संरक्षण) हे अशा स्वरूपाची कर्तव्ये त्या जागाना भेट देऊन, तपासणी करून व आवश्यक असे अहबाल वेळोवेळी मागवून पार पाडतील ती वर्षातून किमान एकदा प्रत्येक परिषेतातील (रेज) नागरी हक्क संरक्षण पथकाची तपासणी करतील.

१४. पोलीस उप अधिकारक, नियुक्ती कार्यबल (टास्क फोर्स) — आधीच्या परिच्छेदात वर्णन केलेल्या नियुक्त कार्याव्यतिरिक्त (संदर्भ ६ (पाच) व १०) पोलीस उप अधिकारक, नियुक्त कार्यबल

(टास्क फोर्म) हा सामान्यतः परिशेत्र (रेज) मुख्यालयाच्या लिकाणी जिल्हा दक्षता समितीच्या बैठकीना हजर राहतील.

१५. परिशेत्र पथक (रेज युनिट) — आधी वर्णन केलेल्या कर्तव्याशिवाय/नियुक्त कार्याशिवाय, पोलीस निरीक्षक, नागरी हक्क संरक्षण पथक हा परिशेत्रातील (रेज) सर्व जिल्हा दक्षता समित्याच्या बैठकीना हजर राहतील त्याचप्रमाणे जिल्हा दक्षता समित्याचे सदस्य ठगलीचा थोका असणाऱ्या गावाना भेटी देतील तेका परिशेत्र पातळीवरील पथकाचे अधिकारी हे त्याच्याबरोबर असतील.

पूरक सूचना

१६. अस्पृश्यता (अपराध) अधिनियम, १९५५ आणि नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ यांच्या अमलबाबाबरीवाबत पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य यांनी पूर्वी दिलेल्या महत्वाच्या सूचनासंबंधीचा सारांश जोडपत्र दोनमध्ये थोडक्यात दिलेला आहे. हया व त्याआधी दिलेल्या इतर सूचना हया, या ज्ञासकीय परिपत्रकात देण्यात आलेल्या सूचनाना पूरक असतील.

१७. अतिमत: असे स्पष्ट दिसून घेईल की, समाजाच्या दुर्बल घटकाच्या खन्या असलेल्या तक्रारी तल्परतेने व परिणामकारकपणे दूर करण्यासंबंधात तरतुद करता यावी म्हणून नेहमीची यंत्रणा व कायद्याने घालून दिलेली कार्यपद्धती अधिक मजबूत करणे हा या परिपत्रकात विस्तृतपणे दिलेल्या विजिष्ट यंत्रणेचा व विशिष्ट कार्यपद्धतीचा उद्देश आहे. म्हणून, नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९५५ याखालील अपराधाबाबत कार्यवाही करताना, भारतीय दंड संहितेखाली नोंदविण्यात आलेल्या व ज्या बाबतीत जातीयतेचा विज्ञार अंतर्भूत आहे अशा अपराधाचा तपास करते वेळी व अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती इत्यादीच्या छळवणूकांच्या व त्याच्यावरील अत्याचारांच्या सर्व तक्रारीची चौकशी करते वेळी ज्यांना त्याचाबतची व्यवस्था करावी लागेल अशा सर्व दर्जाच्या पोलीस अधिकाऱ्यांना या सूचनांची योग्य रित्या माहिती करून देण्यासाठी, सर्व वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी या सूचनांचा काळजीपूर्वक अभ्यास करावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

आर.डी.प्रधान,
सचिव, महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग.

शा.प.गृ.वि (विशेष) क्र.एसपीएल.द/युओएम—२७७८/३१५७, दिनांक १४ ऑक्टोबर १९७८

प्रत खाना —

पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

सर्व विशेष पोलीस महानिरीक्षक,

संचालक, लाचलुचपत विरोधी व दासबदी गुफवार्ता कॅद, मुंबई.

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व पोलीस उप महानिरीक्षक,

सर्व जिल्हा दंडाधिकारी,

सर्व पोलीस अधिकारी.

नामकी हुक्म संरक्षण अधिनियम, १९५५, आ
प्रशासनिक सेवकों भवत्ता बाबुलकर्मी यहां उ
पारोड़ी। पर्ति अनुचित जाति, अनुसूचित
जाति, भठ्ठा या जातीय ब विभिन्न जाति का
प्रत्यक्ष दृष्टि क्षमतालाई अवलोकन ग्राहकीया
हो।

४५८३ १३६२

संदर्भ लिखा

ग्रुह विभाग (विभाग)

परिवार इकाइ प्रभागीयां, ६/देशीय-२७२८/३३५३
मंत्रालय, दिल्ली १०८ दिवाल १० अक्टूबर १९५५

मंत्रिपत्र

मंत्रिपत्र

अनुचित जाति, अनुसूचित जाति, भठ्ठा या जाती का संभवित अवलोकन होना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उनको उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए।

परिवेश (रेस) प्रतिबंध प्रयोगों एवं पोलीस विभाग, २ कोष्ठार, २ विभाग हृतालादार और ४ विभाग सौंदर्य क्षिप्र (रेस)
हाँड़ा गणपत्र, दिल्ली विभाग द्वारा अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए।

१. अतावर्त ही बैर उपलब्धिकी बहाना, अस्थापता (अधिकारी) अधिनियम, १९५५, (११ अक्टूबर १९५५ दोकी अनुसार
जाति इक्के संरक्षण अधिनियम, १९५५, या कोई अप्रत्यक्षकालीन संघरण अनुसार संखालादुन अनेक लक्ष्य-
संरक्षित अवधिकारी उपलब्ध करना चाहिए। जाति इक्के अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए।
आता, अनुचित जाति इक्के जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए। अनुचित जाति के बीच सुनामान्तर उपलब्ध अवलोकन करना चाहिए।

२. पोलीस महात्मिक विभाग, दिल्ली विभाग द्वारा, विभाग बांदीया प्रभारी पोलीस द्वारा अनुचित जाति के संभवित अवलोकन के बीच देखतारम्बन "देखतारम्बन" द्वारा बाद दीक्षा "गाँधी काल आण ज्ञानदाया लक्ष्य-
संरक्षण १३ गण नमूद दर्शयन अन्यथा अद्वितीय

३. नियम संवरिशक, दिल्ली विभाग द्वारा, विभाग कार्यालयातेर विभाग बांदीया प्रभारी पोलीस द्वारा अनुचित जाति के संभवित अवलोकन के बीच देखतारम्बन "देखतारम्बन" द्वारा बाद दीक्षा "गाँधी काल आण ज्ञानदाया लक्ष्य-
संरक्षण १३ गण नमूद दर्शयन अन्यथा अद्वितीय

४. नियम संवरिशक, दिल्ली विभाग द्वारा, विभाग कार्यालयातेर अवलोकन अनुचित जाति के संभवित अवलोकन के बीच देखतारम्बन "देखतारम्बन" द्वारा बाद दीक्षा "गाँधी काल आण ज्ञानदाया लक्ष्य-
संरक्षण १३ गण नमूद दर्शयन अन्यथा अद्वितीय

प्राणी हुक्म संभव अधिनियमात्मक। २ संचाराधारीसंभव अधिनियम द्वारा

लाइंगे देखतारम्बन "देखतारम्बन" द्वारा बाद दीक्षा "गाँधी काल आण ज्ञानदाया लक्ष्य-

संरक्षण १३ गण नमूद दर्शयन अन्यथा अद्वितीय जाति के संभवित अवलोकन के बीच देखतारम्बन "देखतारम्बन"

(रेस) देखतारम्बन अधिनियमात्मक। लाइंगे देखतारम्बन "देखतारम्बन" द्वारा बाद दीक्षा "गाँधी काल आण ज्ञानदाया लक्ष्य-

संरक्षण १३ गण नमूद दर्शयन अन्यथा अद्वितीय जाति के संभवित अवलोकन के बीच देखतारम्बन "देखतारम्बन"

(रेस) देखतारम्बन अधिनियमात्मक। लाइंगे देखतारम्बन "देखतारम्बन" द्वारा बाद दीक्षा "गाँधी काल आण ज्ञानदाया लक्ष्य-

संरक्षण १३ गण नमूद दर्शयन अन्यथा अद्वितीय जाति के संभवित अवलोकन के बीच देखतारम्बन "देखतारम्बन"

विभागीय विभाग द्वारा देखतारम्बन "देखतारम्बन"

(प्रति) यात्रा के संक्षेप अधिनियमात्मक तात्पुरता के लागतात् अविविक प्राचीना प्रक्रमों का नियन्त्रणिक आवाज़ देता है। नीचे विवेकने नियन्त्रण कानूनात् तात्पुरता कानूनात्/कानूनी मुख्यालयात्।

प्रति यात्रा नियन्त्रण (तात्पुरता कानून) हे अका शक्तात् उन्होंना तात्पुरता कानूनात् भेट देत, तात्पुरता कानून के अन्तर्गत खोल्या तेकात् बासनुन गंगा पाठात् तो तात्पुरता किमत एवं प्रत्येक गंगाकानीत (रेत) तात्पुरता कानून संस्करण प्रक्रमात् तात्पुरता कानूनी देतीन।

१५. प्रतीक उत्तर (प्रति) भेट, नियन्त्रण कानून (दापक कानून) — प्रतीक उत्तर कानून कानूनीतिरित [संदर्भ ६ (गाँ) ११०] दानीय एवं अधिक, नियन्त्रण कानून (दापक कानून) हो सामाजिक परिषेत (रेत) मुख्यालयात् नियन्त्रण इकाना मिलियात् देखाया दुसरा याहुनीय।

१६. गंगायन गंगा (रेत प्रति) — साथी तात्पुरता कानून कानूनीतिरित प्रार्थनाय, पोलीस निरीक्षक, नानारी हृषक संस्करण प्रति हो गंगाकानीत (रेत) सब नियन्त्रण दस्ता नियन्त्रण बैठकोंना हनते गंगाकानीत व्याप्रमाणे नियन्त्रण दस्ता मिलियाते संशय देतीन। घोषणा नियन्त्रण तात्पुरता कानून भेटी देवोत तेजा नियन्त्रण प्रतीकी प्रतीकीरीत प्रधिकारीही गंगायन गंगा असतील।

द्वारका दृष्टव्य

१७. ब्रह्मदत्त (गाँगा) अधिनियम, १९५५, अग्नि नामगे हृषक संस्करण अधिनियम, १९५५, यांच्या अमलकर्तावरीतीत शेळीत महानियोजक, महाराष्ट्र गवर्नरी पूर्वी दिलेला महाराष्ट्रा गृहांतरात दोन वधे सोडवयात दिलेला आहे, या ए यांची दिलेला उन्हे युवता आहा, या शासकीय परिवर्तनात देखल आवेद्या सूचनाना पूर्व असतील।

१८. अहिन्दत असे यात्र दिग्द येईल की, समाजात्मा दुर्वेल घटकांत्या लाया असलेल्या तात्पुरता एवं धरियासकारकाऱ्यांने या व्यापारिक्यात तात्पुरता यात्री गहन नेहवीती तंत्रात व कायदाते पाळत दिलेली बांधांडाती अधिक सज्जत करते हा या परिवर्तनात दिलेला विभिन्न गवर्नरी व विभिन्न कांगडांडीचा उद्देश आहे, गहनात, नानारी हृषक संस्करण अधिनियम, १९५५ यांची दिलेला विभिन्न कांगडांडी तंत्रात, भारतीय देव अंतिमाती नोंदवण्यात असलेल्या ए या बाबतीत बांधांडीत विचार अत्यंत दाढे आहा अपराधाता तात्पुरता करते बेळी ए भन्नुप्रित तात्पुरता/अनुप्रित नानारी इत्यादीत्या लड्डांकाच्या ए यांच्यावरील अव्याहारांच्या एवं तात्पुरती ओकारी करते बेळी आवाज न्यावरताती अव्याहार करावी लागेल असा सर्व दर्जिया पोलीस अधिकारीता या मूर्चनाची घोष दिला, माहिती करते देणासाठी, सब विश्व अधिकारांनी या गृहनाना काळजीपूर्वक असलास करावते।

महाराष्ट्राते राज्यात यांच्या आवेद्यानुसार व नावते,

आर. डॉ. प्रवाल,
निविद, महाराष्ट्र शासन, पुणे विभाग.

प्राप्त ग्रन्थ (निविद) के उपरोक्त द/ग्रन्थीनं-२७३२/३११४, दिनांक १५ अप्रैल १९५८।

प्रत्यक्षाना—

प्रेसित महानियोजक, गहनात् गाँग शूरी,
गर्व विजय गंगाय गंगायात्
द्वारका, गंगायात् देवेत द दार्शनी शूरांवती कंट, पुरी
गर्व विजयात् भगवत्,
गर्व गंगाय अ गंगायात्
गर्व विजय दार्शनाती,
गर्व गोलीय अग्नीप्रथा।

(1) 940 (6)

National Human Rights Commission
Providing information to
and reporting to it about
incidents of deaths in custody
within 24 hours.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
Home Department (Special)
No. HAC 1194/GI-273/CR-3/SPL-1.B,
Mamralaya, Mumbai-400 032.

Dated the 15th March 1995.

C I R C U L A R

As we all know, human rights matters are assuming increasing importance and engrossing the attention of the international community in general and the human rights activists/civil liberties groups (both international and national) in particular. Both Central and State Govts. attach great importance to the human rights issues with a view to ensure that the human rights of the citizens are adequately safeguarded as envisaged in the Constitution. The setting up of the Human Rights Commission is considered to be a step towards fulfilment of this objective. A National Human Rights Commission has been constituted under the Protection of Human Rights Ordinance, 1993 (subsequently replaced by the Protection of Human Rights Act, 1993 on 8.1.1994) in October, 1993. The Commission has been entrusted with some statutory functions, which include inquiring, suo-motu or on a petition presented to it by victim or any person on his behalf, into complaint of - (i) violation of human rights or abetment thereof; or (ii) negligence of the prevention of such violation, by a public servant.

2. To enable the Commission to perform its statutory functions, the protection of Human Rights Act, 1993, vests in the Commission all the powers of a Civil Court trying a suit under the Code of Civil Procedure, 1908. This includes, inter-alia, the powers to require any person to furnish information on such points or matters as, in the opinion of the Commission, may be useful for or relevant to the subject matter of the inquiry and any person so required is legally bound to furnish such information.

The Commission also has powers to enter any building or premises and seize any document or take extracts or copies therefrom, subject to the provisions of Section 100 of the Code of Criminal Procedure, 1973, in so far as it may be applicable. To facilitate inquiry by the Commission the Act empowers the Commission in particular to :-

- (i) Call for information or report from the Central Government or any State Government or any other authority or organisation subordinate thereto within such time as may be specified by it;

Provided that -

- (a) if the information or report is not received within the time stipulated by the Commission, it may proceed to inquire into the complaint on its own;
- (b) if, on receipt of information or report, the Commission is satisfied either that no further inquiry is required or that the required action has been initiated or taken by the concerned Government or authority, it may not proceed with the complaint and inform the complainant accordingly;
- (ii) Without prejudice to anything contained in clause (i), if it considers necessary, having regard to the nature of the complaint, initiate an inquiry.

It may be seen that the procedure prescribed for obtaining a Report from the Central Government or any State Government or any other authority or organization subordinate thereto is a very useful option, both from the point of view of the Commission and the concerned Government/authority. It is observed that the Commission has been taking recourse to the powers given to it in the majority of the complaints received by it by asking the Central Government/State Government to give a report in the first instance. This section gives the Commission option to even close the case if it is satisfied that either no further inquiry is required or the required action has been initiated or taken by the concerned Government or authority. It would, therefore, be in the interest of the Government to give

(3) 5
62
69

prompt reports to the Commission covering, inter-alia, the factual detailed report regarding the complaint as also the action initiated/proposed to be taken by the concerned Government. This would not only help the Commission to facilitate its inquiry but also the State Government which is given a reasonable opportunity of vindicating its position. On the other hand, if a delayed reply or no reply is given to the Commission, it may compel the Commission to initiate its own inquiry, the report of which it is empowered to publish together with the comments of the concerned Government or authority, after giving one month's time to such concerned Government, under Sub-section (5) and (6) of Section 18 of the the Act. In this, there is a possibility that the Commission may publish the fact that concerned Government/authority has not sent the report called by the Commission, which will obviously have adverse implications, on the image of the Government and cause avoidable criticism and adverse publicity.

4. Effectiveness of the National Human Rights Commission would depend, to a large extent, on the cooperation extended to it by the State Government or any other subordinate authority or organisation. It is, therefore, requested to extend maximum cooperation to the National Human Rights Commission whenever any information or a report in regard to a complaint of violation of human rights is received from the Commission.

5. As regards custodial deaths, the District Magistrates/Superintendents of Police/Commissioners of Police are requested to report incidents of deaths in custody within 24 hours of its occurrence or within 24 hours of having come to know the incident.

6. All departments of Mantralayam are requested to

१४३
८१
७

bring these instructions to the notice of all concerned.

11-3-95/3/95
(R. B. Tyagi)

Principal Secretary to the Government of Maharashtra
Home Department (Special).

Copies to:-

- All Secretaries of the Departments in Mantralaya.
- The Director General of Police, Maharashtra State, Bombay.
- All Commissioners of Police.
- All Superintendents of Police.
- All District Magistrates.
- All Range Deputy Inspector Generals of Police.
- The Additional Director General of Police, CID (Crime), Pune.
- All Commandants of S.R.P.P. Groups.
- All Desks in Home Department.
- All Supervisory Officers in Home Department.

क्रमांक : पोलीस/२२/पोलोम/शासन/१५ मुंबई, दि. १५.३.९५
प्रति आवाहक व प्रोग्राम तथा कार्यवाचीसाठी.

राज्य प्रशासन
पोलीस महालंबालक याचे कारण
प्रति,

सर्व पोलीस अधिकारी.

सर्व पोलीस अधीक्षा [विलेख व रेटेन्शन]

सर्व उमादेश, रा. रा. पो. वल गट.

अपर पोलीस महालंबालक, गु.अ.सि. [गुन्डे], म.रा. पुणे.
आयुक्त, गु.अ.सि. [गुप्तवार्ता], म.रा. मुंबई.

विषेष पोलीस महानिरीक्षा, प्रशिक्षण व बोर पर्स, मुंबई.
विषेष पोलीस महानिरीक्षा, रा. रा. पो. वल, म.रा. मुंबई.
कारागृह महानिरीक्षा, म.रा. मुंबई पुणे.

सर्व परिक्षीय पोलीस वा महानिरीक्षा.

पोलीस वा महानिरीक्षा, नायरी लालक तंत्रज्ञा, मुंबई.
पोलीस वा महानिरीक्षा, महायांग, सुरक्षा पक्ष, मुंबई.

महाराष्ट्र शासन

क्रमांक :- संकोषी - २००८/यादी/अ. क्र. ५५३/पावक.५
 सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग,
 मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.
 फोन नं. २२०२१५२६५८५ फैक्स २२८३६६८८
 दिनांक :- १५ एप्रिल, २०१०

ग्रन्ति,

सर्व विभागीय आयुक्त (महासूल)
 सर्व जिल्हाधिकारी,
 सर्व उपजिल्हाधिकारी,
 सर्व उपविभागीय अधिकारी,
 सर्व अध्यक्ष, विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समिती,
 सर्व सदस्य सचिव तथा संगोष्ठन अधिकारी, विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समिती.

विषय :- महाराष्ट्र राज्याची अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासवर्गाची यादी — सूधारणा

संदर्भ :- समक्रमांकीत दिनांक २६ सप्टेंबर, २००८ चे पत्र.

महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासवर्गांतील दिनांक २६ सप्टेंबर, २००८ यादी अद्याद्यात करण्यात आली असून तो जाती प्रमाणपत्र देणाऱ्या व त्याची पडलाळणी करण्याऱ्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांना तसेच मागासवर्गांचे लाभ लागू करताना सदरहू यादीधा उपयोग क्वाक्वा याकरीता सुलभ संदर्भांसाठी जाती जातीतील एकांत्रित संकलन स्वरूपात यादी असून तो यादी शासनाच्या www.maharashtra.gov.in संकेताथळावर उभायात आली आहे. सदर अनुसूचित जातीच्या यादीमध्ये केंद्र शासनामे वेळोवेळी केलेल्या सूधारणेस अनुसूचन राज्याच्या उपरोक्त अनुसूचित जातीच्या यादीतील अ. क. ८, ११, १२, व २५ यामध्ये सुधारण करण्यात आली असून ती खालील प्रमाणे आहे :

अ.क्र.	जातीच्या यादीतील अनुक्रमांक	केंद्र शासनाच्या यादीत असलेल्या तथापि महाराष्ट्राच्या यादीत नसलेल्या जातीचे नोंद	राज्याच्या यादीतील पुढीची नोंद	राज्याच्या यादीतील सूधारीत नोंद
१	८	बसांड	बसांड, बुरांड, बासांड, बासोंडी	बसांड, बुरांड, बासांड, बासोंडी, बसोंड
२	११	समगार, चम्पकार, परदेशी चामार	भांडी, भांधी, असादरू, असोंदी, चांभडिया, चमार, चमारी, चंभार, चमगार, हरकळ्या, हराळी, खालपा, मांधोगार, मांधोगार, मादर, मादिग, मोंदी, तेलगू मोंदी, कामाटी मोंदी, राणीगार, रोहिदार, तोता, राजनामी, रोहित, समगार, सलनामी, सूरज्यवशी, सूरज्यरामनामी	भांडी, भांधी, असादरू, असोंदी, चांभडिया, चमार, चमारी, चंभार, चमगार, हरकळ्या, हराळी, खालपा, मांधोगार, मांधोगार, मादर, मादिग, मोंदी, तेलगू मोंदी, कामाटी मोंदी, राणीगार, रोहिदार, तोता, राजनामी, सूरज्यवशी, सूरज्यरामनामी, समगार, चम्पकार, परदेशी चामार

अ.क्र.	जातीच्या यादीतील अनुक्रमांक	केंद्र शासनाच्या यादीत असलेल्या तथापि महाराष्ट्राच्या यादीत नसलेल्या जातीचे नोंद	राज्याच्या यादीतील पुढीची नोंद	राज्याच्या यादीतील सुधारीत नोंद
३	१३	कोरार	भंगी, मेहतर, ओलगाना, रुडी, मलकाना, हलालखोर, लालबेगी, बालिकी, कोरार, झाडमल्ली, हेला	भंगी, मेहतर, ओलगाना, रुडी, मलकाना, हलालखोर, लालबेगी, बालिकी, कोरार, झाडमल्ली, हेला
		झाडमल्ली		
		हेला		
४	२५	हलसवार	हलस्यार, हसलार, हुलसवार, हुलसवार	हलसार, हसलार, हुलसवार, हुलसवार

३. जातीचे दाव्याची लपासणी करताना सर्व संवर्धन प्राधिकाऱ्यानी अनुसूचित जातीच्या यादीमध्ये करण्यात आलेल्या उपरोक्त सुधारणांची नोंद घेऊन त्या प्रमाणे उचित तो कार्यवाही करावी.

४. ज्या अर्जदाराम “कोरार”, “झाडमल्ली” या नावाने जातीची प्रमाणपत्रे, जीत वेदता प्रमाणपत्रे यापुढी पारीत करण्यात आलेली असल्यास, अशा अर्जदाराची जातीची नोंद उपरोक्त सुधारीत नोंदे प्रमाणे अनुक्रमे “कोरार”, “झाडमल्ली” अशी समजण्यात यावी.

५. सदरची अनुसूचित जातीच्या यादीतील सुधारण महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर टाकाप्यात आली असून त्याचा संकेताक क्रमांक २०१००४१५१५३३१९००१ असा आहे. सदर यादी सर्व जनतेसाठी खुली असून सदरहू वेबसाईट वरून तीचे अवलोकन करावे वा प्रत प्राप्त करून घ्यावी.

स्वा:-

(सतीश मावळ)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१) सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ यांना विनंती को, उपरोक्त आलेल्या सुधारणाचे माहिती त्याने त्याच्या अखेत्यारीतील सर्व आस्थापदांना करावी.

२) संचालक, समाजकल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

३) उपव्यवस्थापक (जनगणना कार्य), गृह मंत्रालय, निवेशालय, जनगणना कार्यालय महाराष्ट्र, एकसर्वज विनंतीग, दुसरा मंजला, सरे शिवसागर रामगुलाम मार्ग, बेलाडी इंस्टीट, मुंबई ४०० ००१, यांचा त्यांचे पत्र दिनाक २५/०२/२०१० च्या संदर्भात माहितीकरीता व आघुस्थक त्या पुढील कायवाहीकरीता अप्रेषित.

NOTIFICATION

Law and Judiciary Department,
Madam Kama Road,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai- 400032.
Dated: 15.10.2016.

Scheduled
Castes and
Scheduled
Tribes
(Prevention
of Atrocities)
Act, 1989

No. SPC 1316/C.R.143/D-IX : In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, as amended by Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, the Government of Maharashtra, with the concurrence of Hon'ble The Chief Justice of the Bombay High Court, hereby specifies-

- 31/5
10535
24/10/16
N.P.D.
24/10/16
iii. all the existing Courts of Session at all District Sub-divisions in the State, as the Special Courts to try the offences under the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 as amended by Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, and
- 163089/16
21 OCT 2016
AI : 49
मंत्रालय कामा
- By order and in the name of the Governor of Maharashtra.
- (N.P. Dhole)
- Legal Advisor-cum-Joint Secretary

No. SPC 1316/C.R.143/IX
Law and Judiciary Department,
Madam Kama Road,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai- 400032.
Dated: 15.10.2016.

Copy forwarded with compliments for information to-

1. The Registrar General, Bombay High Court.
2. Secretary, Social Justice & Special Appeals Department, Mantralaya, Mumbai.
3. Director General of Police, Mumbai.
4. Principal District and Session Judges, All Districts of the State.
5. The Home Deptt. (Special Branch), Mantralaya, Mumbai.
6. The Public Prosecutor, All Districts of the State.
7. The Manager, Government Central Press, Mumbai with a request to publish the Notification in Maharashtra Government Gazette, Extra-ordinary, Part IV-A and to send 10 copies thereof to this Department.

100

परिपत्रक

लम्हांक : पीसीआर-०७०४/प्र.क्र.१३१/विशा-
गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४००००२
दिनांक - १६ ऑगस्ट-२००५

विषय:- विमुक्त जाती व भटकव्या जमातीचरील पोलीस

राज्यामध्ये अ.जा. / अ.ज. चांना घटनात्मक संरक्षण असल्यामुळे नागरी हक्क संरक्षण कायदा १९५५ व अ.जा.अ.ज. (अत्याचार प्रतिबंधक) कायदा, १९८९ अंतर्गत त्यांना विशेष संरक्षणाची लरुद करण्यात आलेली आहे. मात्र राज्यातील विमुक्त जाती व भटकव्या जमातीसाठी वेगळ्याने कायदेशीर लरुद करण्यात आलेली नाही.

२. गुन्हेगारी पार्श्वभूमी असलेल्या समाजातील सामान्य व्यक्ती समाजाच्या प्रवाहाबोरीबर देण्याचा प्रयत्न करित आहेत तथापि, असे निर्दर्शनास आले आहेत, कॅ-यायबेली निरपराध व्यक्तींना सरसकट गुन्हेगार समजून पोलीस रात्री-अपरात्री घोकशी न करता अटक करतात व याबाबत गुन्हेगार अधिनियमाच्या अधिन राहून, या जमाती गुन्हेगार झाहेत असे गृहीत धरून त्यांना विनाघोकशी अनेक दिवस पोलीस कोठडीत ठेवले जाते. या घटकांमधील बहुतांशी व्यक्ती दाखिय व अशिक्षितपणामुळे घटकतीचे जीवन जगत असल्यामुळे त्यांच्या कुटुंबाची अवहेलना होत असते. सबूब, विमुक्त जाती/भटकव्या जमाती मधील कोही जातीमधील सरसकट सर्वच व्यक्तींना केवळ विशिष्ट पार्श्वभूमी असलेल्या एखादया समाजाचा आहेत म्हणून गुन्हयाच्या प्रपंगी वेठीस धरू नये. गुन्हेगारांना रिक्षा करावी मात्र, संपूर्ण जमातीस गुन्हेगार म्हणून वागविण्यात येऊ नये अशी मागणी वि.जा./वि.ज. च्या संघटना मार्फत शासनाकडे करण्यात येत आहे.

३. गुन्हेगारी पार्श्वभूमी असलेल्या समाजाच्या कुठल्याही व्यक्तीला / घटकाला सरसकटपणे एखादया समाजाचा आहे म्हणून गुन्हेगार समजू नये असेच शासनाचे धोरण आहे. सबूब, या परिपत्रकाद्वारे सुचना देण्यात येत आहे की, एखादा गुन्हा नोंद झाल्याबर त्यातील तपासामध्ये आरोपी केवळ एखादया जमातीची व्यक्ती आहे, या कारणास्तव अटक करू नये, तर अशा व्यक्तीच्या विरुद्ध आलेल्या लक्षारीची कायदयाच्या घोकटीत राहून निपक्षपाती घोकशी

५८३
२६०

करावा व पोलीसापाहुन संख्याकडणाऱ्या रुपया :

होणार नाही याची दक्षता घेण्यात याची, जेणेकरून जनसामान्यामध्ये पोलीस हा जनतेचा मित्र आहे ही भावना वाढीस लागेल. यासाठी पोलीस दलातील अधिकारी / कर्मचा-यांनी प्रवत्तशील रहावे. यावाबत कुथराई करणा-या अधिकारी / कर्मचा-यावर कारबाई करण्यात येईल.

४. वरील आदेशाची काटेकोरले अंमलबजावणी करण्यासाठी सर्व पोलीस घटक प्रमुखांनी आपल्या अधिपत्याखालील सर्व पोलीस अधिकारी / कर्मचा-यांना सत्वर सुचना द्याव्यात.

(रक्षेश शिंदे)

उप राज्यिक (विशेष) महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग.

प्रत माहितीसाठी रवाना.

- १) पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २) सर्व परिषेत्रीय विशेष पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ३) विशेष पोलीस महानिरीक्षक (ना.ह.स.), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ४) सर्व पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ५) सर्व पोलीस अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
- ६) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) महासंचालक, माहिती व जनसंरक्षण संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- ८) संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

२८/०९/०८.

०८: १८/११/०८.

नागरी हवक संरक्षण अधिनियम १९५५ तथा अनुसूचित जाती /
जमाती अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यातंगत खटले
चालविष्ण्यासाठी राज्यातील प्रत्येक विभागात एक असे एकूण
सहा अनन्य विशेष न्यायालय(Exclusive Special
courts) स्थापन करणे.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: युटोए २०११/प्र. क्र. ३/सुधार-१
मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक:- १७ नोव्हेंबर, २०११

- वाचा:- १) शासन अधिसूचना, विधी व न्याय विभाग क्र. सीआरसी ५०९२/१२३० (१९४)/का ९ दि. १०/६/९४
२) एसपीआर ११०७/(१६०)-XIV दि. ८/११/२००७
३) सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे अर्ध शासकीय पत्र
क्र. ११०१४/२३/२००७-पीसीआर डेस्क दि. २८/२/२०११.

प्रस्तावना :-

भारतीय गणराज्याच्या सहाय्या वर्षी संसदेने संविधानाच्या अनुच्छेद १७ द्वारे अस्पृश्यता नष्ट करण्यात आल्याने एखाद्या व्यक्तीला उर्पांजित होणाऱ्या कोणत्याही हवकापासून वंचित ठेवले किंवा ठेवण्याचा प्रयत्न केल्यास, अस्पृश्यता पाठणे अथवा त्याचा प्रचार करणे यासाठी शिक्षा विहित करण्यासाठी नाही हवक संरक्षण अधिनियम १९५५ संपूर्ण देशात लागू करण्यात आला.

२. तदनंतर देशात समता व समानता प्रस्थापित करण्यासाठी अनुसूचित जाती-जमातीच्या लोकांवर होणाऱ्या अत्याचारास प्रतिबंध करणे, अत्याचारप्रस्ताला न्याय देण्यासाठी असे गुन्हयाचे खटले चालविष्ण्यासाठी, नशेव न्यायालय स्थापन करणे व सदर गुन्हयातील अत्याचारप्रस्त पिंडीतांचे पुनर्वंसन करण्यासाठी व त्यांच्याशी संबंधे किंवा तदनुषिद्धीचा वाबीसाठी तरतुद करण्यासाठी संसदेने चाळीसाव्या वर्षी दिनांक ११ सप्टेंबर १९८० च्या अधिसूचने अन्वये : पृष्ठ देशभरात (जम्मू व काश्मीर राज्य वगळता) अनुसूचित जाती/जमाती अत्याचार प्रतिबंधक अधिनियम १९८१ नं. केला. तसेच सदर अधिनियमाची अंमलवजावणी करण्यासाठी दिनांक ३१.३.१९९५ च्या १५५५४ अधिसूचने अन्वये अनुसूचि । जाती/ जमाती अत्याचार प्रतिबंधक नियम १९९५ अधिघोषित केले आहेत. सदर कायद्याची ३ अंमलवजावणी किंवा त गृह विभाग (पोलिसांमार्फत), विधी व न्याय विभाग व सामाजिक न्याय विभागामार्फत ह. ने. सदर अधिनियमातंगत स्थापन विशेष न्यायालय हे भव न्यायालय असणे आवश्यक आहे. सबव त्याप्रमाणे विधी व न्याय विभागाने संदर्भाशीन दिनांक १० जून १९९४ च्या अधिसूचनेन्वये राज्यातील सर्व जिल्हा सत्र न्यायालयांना विशेष न्यायालय म्हणून विनारेष्ट केले आहे. तसेच सदरहू न्यायालयात खटले चालविष्ण्यासाठी विधी व न्याय विभागाने

संदर्भाधीन दिनांक ८ नोव्हेंबर २००७ च्या अधिसूचने अन्वये राज्यातील सर्व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्त्यांना विशेष सरकारी अभियोक्ता म्हणून विनिर्दिष्ट केले आहे.

३. उक्त कायद्यातर्गत दाखल गुन्ह्यातील न्यायालयात प्रलंबित असलेली प्रकरणे, संपूर्ण देशाच्या तुलनेत महाराष्ट्र राज्यात सदर कायद्यातर्गत दाखल गुन्ह्यातील दोषसिद्धीचे अल्प प्रमाण, खटले निकाली काढण्याचे अल्प प्रमाण या बाबी विचारात घेऊन अनु. जाती/जमाती कायद्याची काटेकोरपणे अंमलवजावणी करण्यासाठी आवश्यक उपाययोजना करण्याच्या सूचना केंद्र शासनाकडुन घेलोवेळी देण्यात आल्या आहेत तसेच अनुसूचित जाती/ जमाती अत्याचार प्रतिबंधक नियम, १९५५ च्या नियम १६ (१) अनुसार स्थापन केलेल्या राज्य स्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीनेही दिनांक ३० सप्टेंबर २०१० व दि. ७ फेब्रुवारी २०११ च्या बैठकीत देखील उक्त कायद्यातर्गत दाखल न्यायालयान प्रलंबित प्रकरणे व अल्प दोषसिद्धी याबाबत गांभीर्याने दाखल घेतली. प्रलंबित प्रकरणाचा जलदगतीने निपटारा करण्यासाठी व दोषसिद्धीचे प्रमाण बाढावे यासाठी राज्यातील ६ महसूली विभागात प्रत्येकी १ अनन्य विशेष न्यायालय स्थापन करण्याचा प्रस्ताव मंत्रिमंडळास सादर करण्याचे निर्देश उक्त समितीने दिले.

४. उक्त कायद्यातर्गत दाखल झालेले खटले चालविण्यासाठी स्वतंत्र न्यायालय नसल्याने इतर खटल्यांच्या कामकाजामुळे सदर घग घटातर्गत दाखल खटले प्रलंबित रहातात, खटले सुनावणीस येण्यास दिर्घ कालावधी (३-५ वर्ष) लागत असल्याने किंवा दीस व साक्षीदारास स्वारस्य सहत नाही, तसेच दोषसिद्धीचे अत्यरिक्त प्रमाण, केंद्रशासनाने घेलोवेळी दिलेल्या नूचना ग्रन्थ स्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीची शिकारस इ. बाबी विचारात घेऊन, अनन्य विशेष : न्यायालय(Exclusive Special courts) स्थापन करण्याचा प्रस्ताव मंत्रिमंडळ मान्यतेसाठी सादर करण्यात : ना. दि. ५ ऑक्टोबर २०११ रोजी मंत्रालय, मुंबई येथे झालेल्या बैठकीत मंत्रिमंडळाने सदर प्रस्तावास मन्यत दिली आहे.

शा. १ निष्णवः-

वरील वस्तुस्थितीच्या अनुषंगाने नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ तथा अनुसूचित जाती / जमाती अन्याचार प्रतिबंधक कायद्यातर्गत खटले चालविण्यासाठी राज्यातील प्रत्येक विभागात एक अशी एकूण सह अनन्य विशेष न्यायालय(F. clusive Special courts) स्थापन करण्यास खालीलप्रमाणे शासन मान्यता देत आतो :-

१) के १ ; अनुसूचित जाती/ जमाती अत्याचार प्रतिबंधक अधिनियम १९८९ व नागरी हक्क संरक्षण धायदा १९५५ अंताऱ्य दाखल खटले चालविण्यासाठी राज्यातील ६ विभागात प्रत्येकी एक अशी सहा अनन्य विशेष न्यायालय : यापन करण्यात यावी.

२) सदरहू ६ न्यायालयासाठी प्रत्येकी रु.३७,०८,४२०/-प्रमाणे रु.२,२२,५०,२०/-आवर्ती व रु. ५०,११६/- अनावती असा एकूण रु.२,८०,५६,४३५/- एवढा खर्च येणार आहे. या खर्च हे तरतूद केंद्र शासन ५०% व राज्य शासन ५०% या प्रमाणात असून या खर्चास शासननिर्णयासोबतच्या जोडपत्र अ मध्ये

शासन निर्णय क्रमांक, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्र.: युटीए
२०११/प्र. क्र. ३/सुधार-१ दिनांक:- २७ नोव्हेंबर, २०११ चे जोडपत्र अ

आवर्ती व अनावर्ती खर्चाचा पदनिहाय व जिल्हानिहाय तपशील

सहा अनन्य विशेष न्यायालयांसाठी खालील तवत्यात दर्शविल्याप्रमाणे प्रत्येकी १३ पदे या
प्रमाणे ६ न्यायालयांसाठी, ७८ पदे निर्माण करण्यात येतील

आवर्ती खर्चाचा तपशील

अ.क्र	पदे	पद संख्या	सुधारित	
			वेतनश्रेणी	वार्षिक खर्च (अंदाजित)
१	जिल्हा न्यायाधीश व अपर सत्र न्यायाधीश	१	५१५५०-१२३०-५८९३०-१ ३८०-६३०७०	९,६४,६६८
२	अधिकारी	१	१३००-३४८००+४३००	३,८६,६८८
३	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	१	१३००-३४८००+४४००	४,३७,६१६
४	वरिष्ठ लिपिक	२	५२००-२०२००+२४००	५,०३,४००
५	कमिष्ट लिपिक	३	५२००-२०२००+१९००	५,८१,७२४
६	ब्लॅफ	२	५२००-२०२००+१९००	३,८७,८१६
७	शिपाई	३	४४४०-७४४०+१३००	४,४६,५०८
	एकूण	१३		३७,०८,४२०

अनावर्ती खर्चाचा तपशील

अ.क्र.	जिल्हा	अंदाजित खर्च
१	ठाणे	६,८९,२५७
२	नाशिक	६,३९,६५८
३	पुणे	८,६५,०००
४	ओरंगाबाद	११,३०,०००
५	अमरावती	९,८५,०००
६	नागपूर	१९,६५,००१
	एकूण	५८,०५,९१५

दर्शविल्याप्रमाणे पदनिहाय/जिलहानिहाय मान्यता देण्यात येत आहे. संदर्भांधीन दि. २८/२/२०११ च्या पत्रान्वये केंद्रशासनाने ५०% तरतुद करायास मान्यता दिली आहे.

∴) शासन कार्यनियमावली व विहीत कार्यपद्धतीनुसार सदर न्यायालयासाठी आवश्यक ७८ पदांच्या निर्गमितीस लेखा व कोषागारे सचिव समिती आणि उच्चाधिकार समितीची मान्यता विधी व न्याय विभागामार्फत घेण्यात यावो.

४. सदर शासन निर्णय मंत्रिमळाच्या मान्यतेनंतर निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेत रूपलक्ष्य केला असून त्याचा संकेतांक २०१११११, २०१०५२०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

२१३१४
(गो.ग.आल्हाट)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मुख्यमंत्री, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. मंत्री (सा. न्या.) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. मंत्री, गृह विभाग / राज्य उत्पादन शुल्क, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. मंत्री, विधी व न्याय विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. राज्यमंत्री (सा. न्या.) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. राज्यमंत्री, गृह विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. राज्यमंत्री, विधी व न्याय विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव (नियोजित विभाग) यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव (वित्त विभाग) यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव, गृह विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

सचिव, सामाजिक न्याय व शोष सहाय विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

विशेष पोलीस महानीरीक्षक, न. परी हक्क संरक्षण पोलीस महासंचालकांचे कार्यालय, मुंबई

सर्व विभागीय आयुक्त, मुंबई.

सर्व पोलीस आयुक्त मुंबई.

सर्व जिल्हाधिकारी

सर्व पोलीस अधिकाऱ्य महाराष्ट्र राज्य,

संचालक, समाजकल्याण महाराष्ट्र राज्य पुणे,

सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी, पुणे

सर्व विशेष जिल्हा, समाजकल्याण अधिकारी, निवड नस्ती का. सुधार-१

भारत का साज़ीपत्र

The Gazette of India

असाधारण

EXTRAORDINARY

भाग II—खण्ड 3—उप-खण्ड (ii)

PART II—Section 3—Sub-section (ii)

प्रधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

सं. 136]

नई दिल्ली, सोमवार, जनवरी 18, 2016/पौष 28, 1937

No. 136]

NEW DELHI, MONDAY, JANUARY 18, 2016/ PAUSA 28, 1937

सामाजिक न्याय और अधिकारिता भवालय

(सामाजिक न्याय और अधिकारिता विभाग)

अधिसूचना

नई दिल्ली, 18 जनवरी, 2016

क्र. बा. 152(इ).—केंद्रीय नरकार, अनुसुचित जाति और अनुसुचित जनजाति (अव्याचार निवारण) संशोधन अधिनियम, 2015 (2016 का नं. 1) की धारा 1 की उप-धारा (2) द्वारा प्रदत्त शक्तियों का प्रयोग करते हुए, 26 जनवरी 2016 को ऐसी दारीद्र के रूप में नियत करती है कि इसको उक्त अधिनियम के उपर्युक्त प्रवृत्त होंगे।

[सं. 11012/1/2002-पीसीआर (डेस्क)]

आईन्ही अनुराग, संयुक्त मन्त्रिव

MINISTRY OF SOCIAL JUSTICE AND EMPOWERMENT

(Department of Social Justice and Empowerment)

NOTIFICATION

New Delhi, the 18th January, 2016

S.O. 152(E).—In exercise of the powers conferred by sub-section (2) of section 1 of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015 (1 of 2016), the Central Government hereby appoints the 26th day of January, 2016 as the date on which the provisions of the said Act shall come into force.

[No. 11012/1/2002-PCR (Desk)]

AINDRITI ANURAG, Jt. Secy.

NOTIFICATION

Law and Judiciary Department
Madam Kama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.

Date 19.09.2015.

The Scheduled
Castes and
Scheduled Tribes
(Prevention of
Atrocities)
Amendment
Ordinance 2014

No. SPC 1314/C.R.-151/D-IX : In exercise of the powers conferred by section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Ordinance, 2014 the Government of Maharashtra, with the concurrence of Hon'ble the Chief Justice of the Bombay High Court, hereby appoint all the Court of Sessions at Mumbai and at District Headquarter and Taluka places (wherever existing) in every Judicial District to preside over the Special Courts to exercise jurisdiction and power under the said Ordinance, for the area comprising within the sessions division for which they are appointed under section 9 of the Code of Criminal Procedure, 1973 for trial of the cases registered during the period of validity of the said ordinance under section 14 of the said Ordinance.

626

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(N.P.Dhote)

Legal Advisor-cum-Joint Secretary

कानूनी विभाग

नियंत्रण

No. SPC 1314/C.R-151/D-IX

Law and Judiciary Department

Madam Kama Marg,

Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya,

Mumbai-400032.

Date 19.09.2015.

Copy forwarded with compliments for information to-

1. Advocate General, Maharashtra State, Mumbai,
2. The Registrar General, High Court, Mumbai
3. Director General of Police, Maharashtra State, Mumbai,
4. All District & Session Judges,

१-१ SEC 2010. महाराष्ट्र राज्य माहिती आयोग

3303

पा. नं. १	मंथ
०६	०
३६	७१
का. १	१७००३

क्रमांक : मुमाझा २००९/प्र.क्र. २०/०९
राज्य माहिती आयोग,
१३ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन,
मंत्रालयासमोर, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : १९ नोव्हेंबर, २०१०

प्रति,

पांतीस महासंचालन
महाराष्ट्र राज्य पोर्ट सुरक्षात्मक,
शहीद भगतसिंग भार्ग, मुंबई ४०० ००१.

1703 ५७/१०

विषय :- माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चे कलम ४ (१) चे व महाराष्ट्र
सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ चे अंमलबजावणीबाबत.

आयोगाला नवीन वार्तावाळारे तसेच तक्रारीच्या द्वारे सार्वजनिक
प्राधिकरणाला साहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चे तरतुदीचे सार्वजनिक प्राधिकरणांकसूच
आवडे. जाबणी होत नाही अशा तक्रारी अधिनियमाचे कलम १६ (१) प्रमाणे दाखल करतात किंवा
अधिनियमाचे कलम १९ (२) अन्वये किंवित अणीले दाखल होतात त्यावरून अयोगाचे उन्ही
१५८/१८ अंकांचे आले आहे की सार्वजनिक प्राधिकरणाचे कलम ४ (१) ची अंमलबजावणी स्वतः
करावयाची असून सूची पूर्णत: आलेली नाही व त्याला किंवित कलम १९ (२) प्रमाणे अधिनियमांचे
असून त्यांना करणे, सूचिशिलता करण्याशीटे आवश्यक असलील, अशा उपायांना करण्याव
सार्वजनिक प्राधिकरणांस उपरिकृत्ये अधिकार राज्य माहिती आयोगास किलेले आहेत. त्या
आठकारात्मा। कलम ४ (१) चे अंमलबजावणीबाबत सार्वजनिक प्राधिकरणाचे द्रव्यवृद्धी
उद्दोलप्रभावांचे फलाविष्यात येते.

गाहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ दिनांक १२-१०-२००५, रोजी अंमलात
आवडा हे आवणा, विद्युत घाटेश. परंतु इडराया हिंदम अंमलात येण्यापूर्वी अधिनियमाचे कलम
४ (१) चे पोटलक्षणम (१) अशा संसदी जिनांक १५ जून २००५, रोजी अंमलात आलेल्या आहेत. गाचा

४/१६
११२.
१६३५

अर्थ कलम ४ चे पोटकलम (१) च्या तरतुदीची अंमलबजायाची करण्याकरिता १२० दिवसांची मुदत अधिनियमाच्या तरतुदी पूर्णपणे अंमलात येण्यापूर्वी ग्रार्थानक तथारी म्हणून दिली होती.

कलम ४ (३) मध्ये १७ उपकलममे आहेत व या १७ उपकलमामध्ये त्या त्या सार्वजनिक प्राधिकरणातील व उपप्राधिकरणातील कार्यालयामधील कामकाजांनी पद्धती व होणाऱ्या कामकाजाबद्दल तसेच अधिकारी व कर्मचारी यांचेबद्दलचे माहिती^१ सर्व कार्यालयातील नोटीस बोर्डवर आणि अनुदानाचे उपलब्धतेनुसार संगणकीकरण करून त्या त्या सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध करून देणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. फरंतु ५ वर्ष पूर्ण होते आली तरी याबाबत बच्याच्या सार्वजनिक प्राधिकरणामध्ये कार्यवाही झाली आहे असे दिसून येत नाही.

३. कलम ४ (१) मध्ये स्वतः माहिती प्रक्षिप्द करण्याची जबाबदारी ही प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणावर टाकण्यात आलेली आहे. याचा अर्थ ती प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या प्रमुखाची जबाबदारी आहे असा होता. आतापर्यंत कलम ४ (१) च्या तरतुदीनील अंमलबजायाची झालेली नाही असे जे आयोगाचे निर्दर्शनास आलेले आहे याचा अर्थ त्या ८१ सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या, उपप्राधिकरणाच्या किंवा कार्यालयाचे प्रमुखांनी ही जबाबदारी पाढलेली दिसून येत नाही.

४. कलम ४ (१) च्या तरतुदीची अंमलबजायाची केल्यास माहिती मागण्याचे प्रसाण हे कभी होऊ शकेल. एकूण उपकलमे १७ भूमधील माहिती जर कार्यालयातील नोटीस बोर्डवर किंवा संकेतस्थळावर उपलब्ध झाली किंवा कार्यालयात विशिष्ट कक्षात निरीक्षणास उपलब्ध करून दिल्यास नागरिकांना ती माहिती मागण्याचे कारण राहणार नाही व मागितली तरी ती कार्यालयाचे नोटीस बोर्डवर आहे किंवा संकेतस्थळावर किंवा विशिष्ट कक्षात उपलब्ध आहे हे त्याच्या निर्दर्शनास त्या त्या माहिती अधिकाऱ्यास आणता येईल. पर्यायाने जन माहिती अधिकारी यांचेकडे

माहितीच्या अर्जाचा बोजा हा कमी होऊ शकतो व तसेही ई गद्दर्नन्सच्या माध्यमातून संपूर्ण माहिती ही उपलब्ध झाल्यास माहितीचे प्रशासन, व्यवस्थापन, शासकीय अभिलेख्याचे व्यवस्थापन, नागरिकांचे प्रती लोकसेवेची जगाबदारी व कर्तव्य शासकीय कामकाजातील पारदर्शकता घ उत्तरदायित्व याबद्दलची स्पष्टता येईल. तशी ती संपूर्ण माहिती खुली केल्यावर ती सतत अद्यावत सुधा केल्यास नागरिकांना ती त्याच्यासाठी स्थानिक भाषेत केवळाही पाहता येईल. याकरिता शासनाने सुधा वेळोवेळी परिपत्रके काढलेली जाहेत, वरील कलम ४ (१) च्या तरतुदीचे पालन कसोरीने होण्याची गरज आहे असे आपणासही दिसून येईल व कलम ४ च्या पोटकलम (२), (३) व (४) च्या सूचनांची अंमलबजावणीची कार्यवाही केल्यास नागरिकांना अर्ज न करता माहिती उपलब्ध होईल अशी आयोगाची खात्री आहे. वरीलप्रमाणे कार्यवाही त्वरीत झाली पाहिजे.

५. अधिनियमाचे कलम ६ (१) च्या अर्जप्रिमाणे अर्जदारास ३० दिवसात माहिती मिळाली नाही किंवा अपूर्ण माहिती दिली इत्यादी कारणास्तव कलम ११ (१) प्रमाणे त्याच प्राधिकरणाच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांकडे प्रथम अपील दाखल करण्याची तरतुद आहे व सदरचे अपील ३० दिवसांचे आत किंवा विशिष्ट परिस्थिती कारणासहित ४९ दिवसांचे आत निकाली काढण्याची तरतुद बंधनकारक आहे. परंतु काही प्रथम अपिलीय अधिकारी हे एक तर अपीलाची सुनावणीच घेत नाहीत, माहिती अधिकारी यांनी माहिती द्यावी असा एका ओळीचा आदेश पारित करतात किंवा अपीलकर्ता हा गैरहजर अमल्यास अपील खारीज करतात. ही सर्व कृती अपील या प्रक्रियेच्या विरुद्ध आहे. त्याच प्राधिकरणाचे वरिष्ठ अधिकाऱ्यांकडे प्रथम अपील अधिकार देण्याचा उद्देश यात संसदेचा हेतू हा माहिती त्याच प्राधिकरणाच्या स्तरावर मिळाली पाहिजे असा आहे. परंतु प्रथम अपिलीय अधिकारी यांच्या वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीमुळे माहिती तर मिळत नाहीच मात्र त्यामुळे शाऊ भाडीनी आयोगाकडे चिंतीय अपीले दाखल होतात. यावाबत प्रथम अपिलीय अधिकारी यांनी त्याचे स्तरावर त्याच वेळेस माहिती उपलब्ध करून द्यावी असे आदेश शासनाने देणे जरुरीचे झाले आहे.

६. तसेच बहुतोंश सार्वजनिक प्राधिकरणांमध्ये अनेक विकासांचे प्रकल्प व योजना क्षेत्रीय पातळीवर राबविल्या जातात. परंतु त्याबाबत वी सांखिकी विवरणे एकत्रितपणे कोणत्याही प्राधिकरणाकडे वस्तूसूची, निर्देशांक उपलब्ध नसतात व माहिती मागितल्यावर संपूर्ण तालुक्यातून किंवा उपकार्यालयातून किंवा उपप्राधिकरणातून संकलित करण्याचा प्रयत्न केला जातो व तीस दिवसात अशी माहिती उपलब्ध करून देणे शक्य होत नाही.
७. अनेक कार्यालयांचे विभाजन केले जाते किंवा नवीन कार्यालये स्थापन केली जातात. त्यावेळेस अभिलेख्याचे हस्तांतरण व त्याची नोंदणी योग्य रीतीने झालेली आढळून येत नाही व माहिती उपलब्ध होण्यास अडचणीचे होते. अभिलेख्यांचे संकलन, वर्गीकरण व निंदणी करून विलेवाट लावण्याचे नियमांची माहिती व आदेश त्या कार्यालयातील कोणत्याही कर्मचाऱ्यांस/अधिकाऱ्यांस झात नसते. याकडे प्रामुख्याने विभाग प्रमुखांनी अधीक्षण करणे आवश्यक आहे.
८. अभिलेख जतन करणे व नष्ट करणे याबाबत जी प्रतवारी करण्यात आलेली आहे त्याप्रमाणे सक्षम अधिकाऱ्यांचे आदेश प्राप्त करून कार्यवाही केली जात नसल्याने कागदपत्रे आढळून येत नाही असे मोघम उत्तर दिले जाते व त्यातून माहिती लपविली जात आहे असे आरोप होतात त्याकरिता योग्य ते आदेश काढून प्रशिक्षण आवश्यक आहे.
९. शाकरिता महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ ची अंमलबजावणी ही कसोशीने त्या त्या सार्वजनिक प्राधिकरणांच्या प्रमुखांनी करावी, त्यामुळे माहितीच्या अर्जानुसार माहिती ही ३० दिवसांचे मुदतीत उपलब्ध करून देता येहील.
१०. प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणाने ३० जानेवारी, २०११ पूर्वी माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम ४ (१) ची अंमलबजावणी केल्याचा अहवाल राज्य माहिती आयोगाचे कार्यालयात पाठवावा. जेणेकरून अधिनियमाच्या कलम ४ च्या अंमलबजावणीबाबत पुरता केलेल्या व न केलेल्या कार्यालयांची माहिती महाराष्ट्र विधानमंडळासमोर कलम २५ (४)

अन्यथे सन २०१० या कालावधीकरिता सादर होणाऱ्या ५ व्या अहवालात समाविष्ट करून महाराष्ट्र विधानमंडळाचे निदर्शनास आणता येईल.

वरील आदेश विभाग प्रमुखांस अग्रेषित केलेले आहेत व त्यामुळे त्यांचे निदर्शनास आणावे. तसे करण्याचे ज्या अधिकारी/कर्मचारी यांनी डाढाठाळ केली असल्यास त्यांचे विरुद्ध प्रशासकीय कारवाई करावी.

(विलास पाटील)
मुख्य माहिती आयुक्त
महाराष्ट्र राज्य माहिती आयोग

115

नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ तथा
अनुसूचित जाती/जमाती अत्याचार प्रतिबंधक
कायदातंगत खटले चालवि ग्यासाठी राज्यातील
प्रत्येक विभागात एक असे एकूण सहा अनन्य
विशेष न्यायालयासाठी (Exclusive Special
Courts) ५४ पदांना मान्यता देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: युटीए- २०१३/प्र. क्र. ३ /सामासु
मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक:- २० नोवेंबर, २०१२.

- वाचा :- १) शासन अधिसूचना, विधी व न्याय विभाग क्र. सीआ.सी ५०९२/३२३०
(३१४)/का ९, दिनांक १०/६/९४
२) एसपीआर १३०७/(१६०)-xiv दि. ८/३३/२००७
३) सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे
अर्ध शासकीय पत्र क्र. ११०३४/२३/२००७-पीसीआर डेस्क, दि. २८/२/२०११
४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग शासन निर्गय क्र.
युटीए- २०१३/प्र. क्र. ३ /सामासु, दि. १७/११/२०१३.
५) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग शासन शुद्धीपत्रक क्र.
युटीए- २०१३/प्र. क्र. ३ /सामासु, दि. ३२/११/२०१३.
६) उपसचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे क्र. परमि २०१२/
प्र. क्र. ९०/१२/वित्तीय सुधारणा १, दि. २८ ऑगस्ट, २०१२ चे
मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली त्यांच्या दालनात झालेल्या
उच्चस्तरीय सचिव समितीच्याबैठकीचे इतिवृत्त.

शासन निर्णय :-

भारतीय गणराज्याच्या सहाय्या वर्षी संसदेने संविधानाच्या अनुच्छेद १७ द्वारे असृष्टयता नष्ट करण्यात आल्याने एखाद्या व्यक्तीला उपर्जित होणाऱ्या कोणत्याही हक्कापासून वंचित ठेवले किंवा ठेवण्याचा प्रयत्न केल्यास, अस्पृश्यता पाळणे अथवा त्याचा प्रचार करणे यासाठी शिक्षा विहित करा यासाठी नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ संपूर्ण देशात लागू करण्यात आला.

२. तदनंतर देशात समता व समानता प्रस्थापित करण्यासाठी अनुसूचित जाती-जमातीच्या लोकांवर होणाऱ्या अत्याचारास प्रतिबंध करणे, अत्याचारप्रस्ताला न्याय देण्यासाठी असे गुन्हयांचे खटले चालविष्यासाठी विशेष

न्यायालय स्थापन करणे व सदर गुन्ह्यातील अत्याचारप्रस्त किंवा तश्नुषिक बाबीसाठी तरलूद करण्यासाठी संसदेने चालविषयावर्षी दिनांक ११ सप्टेंबर १९८९ च्या अधिसूचने अन्वये संपूर्ण देशभरात (जम्मू व काश्मीर राज्य बागळता) अनुसूचित जाती/जमाती अत्याचार प्रतिबंधक अधिनियम १९९९ लागू केला तसेच सदर अधिनियमाची अंगलबजावणी करण्यासाठी दिनांक ३१.३.१९९५ च्या अधिसूचने अन्वये अनुराचित जाती/जमाती अत्याचार प्रतिबंधक नियम १९९५ अधिघोषित केले आहेत. सदर कायद्याची अंगलबजावणी विशेषता: गृह विभाग(पोलिसांमार्फत), विधी व न्याय विभाग व सामाजिक न्याय विभागामार्फत होते. सदर अधिनियमातांतरंग स्थापन विशेष न्यायालय हे सत्र न्यायालय असणे आवश्यक आहे. सबब त्याप्रमाणे विधी व न्याय विभागाने संदर्भाधीन दिनांक १० जून १९९४ च्या अधिसूचनेवरे राज्यातील सर्व जिल्हा सत्र न्यायालयाना विशेष न्यायालय म्हणून विनिर्दिष्ट केले आहे. तसेच सदरहू न्यायालयात खटले चालविषयासाठी विधी व न्याय विभागाने संदर्भाधीन दिनांक ८ नोव्हेंबर २००७ च्या अधिसूचने अन्वये राज्यातील सर्व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्त्यांना विशेष वरकारी अभियोक्ता म्हणून विनिर्दिष्ट केले आहे.

३. उक्त कायद्यातांतरंग दाखल गुन्ह्यातील न्यायालयात प्रलंबित असलेली प्रकरणे, संपूर्ण देशाच्या तुलनेत महाराष्ट्र राज्यात भारत कायद्यातांतरंग दाखल गुन्ह्यातील दोषसिद्धीचे अल्य प्रमाण, खटले निकाली काढण्याचे अल्य प्रमाण या बाबी विचारात घेऊन अनुजाती/जमाती कायद्याची काटेकोरपणे अंगलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक उपाययोजना करण्यात्यांना सूखना केंद्र शासनाकडून घेऊवेली देण्यात आल्या आहेत तसेच अनुसूचित जाती/जमाती अत्याचार प्रतिबंधक नियम, १९९५ च्या नियम १६ (१) जनुसार स्थापन केलेल्या राज्य स्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण योग्यात्यांनी प्रलंबित प्रकरणे व अल्य दोषसिद्धी याबाबत गांभीर्याने दखल घेतली प्रलंबित प्रकरणांचा जलदगतीने नियंत्रण करण्याराठी व दोषसिद्धीचे प्रमाण वाढावे यासाठी राज्यातील ६ महसूली विभागात प्रत्येकी १ अनन्य विशेष न्यायात्यांना स्थापन करण्याचा प्रस्ताव मंत्रीमंडळास सादर करण्याचे निर्देश उक्त समितीने दिले.

४. उक्त कायद्यातांतरंग दाखल झालेले खटले चालविषयासाठी स्वतंत्र न्यायालय नसाऱ्याने इतर खटल्याच्या कामकाजामुळे सदर कायद्यातांतरंग दाखल खटले प्रलंबित रहातात, खटले सुनावणीस येण्यास दिर्घ कालावधी (३-५ वर्ष) लागत असल्याने फिरादीस व साक्षीदारास स्वारस्य राहत नाही, तसेच दोषसिद्धीचे अत्यल्प प्रमाण केंद्रशासनाने घेऊवेली दिलेल्या सूचना, राज्य स्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीची शिफारस इ. बाबी विचारात घेऊन, अनन्य विशेष न्यायालय(Exclusive Special courts) स्थापन करण्याच्या प्रस्ताव स व सहा न्यायात्यांन्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या ७८ पदांना दि. ५ ऑक्टोबर, २०११ रोजी मंत्रीमंडळाने मानाता दिली. न्यायात्यांन्याने दि. १५/१६/२०११ रोजी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. सदर शासन निर्णयातील गरिच्छेद इ

५. एकूण न्यायालयातील राज्य ७८ पदांच्या मान्यतेसाठीचा प्रस्ताव मुख्यसचिव यांच्या अध्यक्षतेखाला असलेल्या

उच्चस्तरीय सचिव समितीसमोर ठेवण्यात आला. सदर समितीने दि. २२ ऑगस्ट, २०१२ रोजी झालेल्या बैठकीत सहा विशेष न्यायालयासाठी ५४ पदांच्या (जिल्हा न्यायाधीश व आप्पर सत्र न्यायाधीश १ पद, अधिभक्त १ पद, लघुलोखक (उच्च श्रेणी) १ पद, वरिष्ठ लिपिक १ पद, कनिष्ठ लिपिक २ पदे, बेलीफ १ पद, व शिपाई २ पदे असे प्रत्येक न्यायालयास मिळून ३ पदे) निर्मितीस मान्यता दिली व सदर पदांच्या निर्मितीसाठीचा प्रस्ताव मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत ठेवण्याबाबत उच्चस्तरीय सचिव समितीने निर्देश दिले. तथापि सहा न्यायालयांच्या ७८ पदांसाठी मंत्रिमंडळाची मान्यता घेण्यात आली असल्याने पुन्हा सदर प्रस्ताव मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत ठेवण्याची आवश्यकता नाही. तसेच सहा न्यायालयांसाठी ७८ पदांपैकी ५४ पदांना सदर समितीने मान्यता दिली असल्याने उर्वारत २२ पदांची आवश्यकता लागल्यास पुन्हा उच्च स्तरीय समितीसमोर ठेवण्यात येईल. तूर्तीस सहा विशेष न्यायालयासाठी ५४ पदांच्या निर्मितीस उच्च स्तरीय सचिव समितीने मान्यता दिली आहे. त्या पदांना शासनस्तरावर मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विनाराखीन होती.

शासन निर्णय :-

वरील वस्तुस्थितीच्या अनुषंगाने नागरी हक्क संरक्षण कायदा १९५५ तथा अनुसुचित जाती/ जमाती अत्याचार प्रतिबंधक कायद्या अंतर्गत खटले घालविण्यासाठी राज्यातील प्रत्येक विभागात प्रत्येकी एक अशी सहा अनन्य विशेष न्यायालये (Exclusive Special Courts) स्थापन करण्याबाबतचा शासन निर्णय दि. १७/१२/२०११ अन्वये निर्गमित करण्यात आला आहे. सद्यस्थितीत सदर न्यायालयासाठी आवश्यक असणाऱ्या ७८ पदांपैकी ५४ पदांना मुख्यसचिवांच्या अध्यक्षतेखाली असलेल्या उच्चस्तरीय सांघव समितीने मान्यता दिली असल्याने त्या पदांना शासन मान्यता देत आहे.

२. सदर शासन निर्णय, मुख्यसचिवांच्या अध्यक्षतेखाली असलेल्या उच्चाधिकार समितीने दि. २२ ऑगस्ट, २०१२ रोजी घेतलेल्या बैठकीतील निर्णयाच्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

१२ प्र॒ ज्ञ॒ प॒ क॒
(श. प्र.राजपूरकर)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा. मंत्री (गृह/पिधी व न्याय/वित्त) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

मा. मंत्री (मा. न्या.) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

ग. राज्यमंत्री (गृह/विधी व न्याय/वित्त) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

म. राज्यमंत्री (सा.न्या) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव, गृह विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव, नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

प्रधान सचिव, शिक्षा व न्याय विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

संचाव, (सा. न्या) यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई.

पोलिस महासंचालक, मुंबई.

पिशेष पोलिस महानिरिक्षक, भागरी हक्क संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

पर्यावरण आयुक्त, मुंबई.

आरक्ष, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

सर्व विभागीय आयुक्त, मुंबई.

सर्व जिल्हाधिकारी

सर्व पोलिस अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य

सर्व प्रादेशिक उपआयुक्त समाजकल्याण विभाग,

सर्व अहायक आयुक्त समाजकल्याण .

संगठक कक्ष, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

संघट नसी, सामाज

169

Atrocities on Scheduled Castes
Scheduled Tribes -
First Annual Report of the Commission
for Scheduled Castes/Scheduled Tribes
for the year 1978-79.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA,
Revenue and Forests Department,
Circular No.S 14/51275/(2239)-R,
Mumbai, Bombay-400 032.

Dated : 21st July 1983.

: C I R C U L A R :

The Commission for Scheduled Castes and Scheduled Tribes have, in their First Annual Report for the year 1978-79, made certain recommendations for prevention of atrocities on the land holders belonging to Scheduled Castes/Scheduled Tribes. The Commission has inter alia recommended that where there is a dispute between the Scheduled Caste or Scheduled Tribes land holder and persons belonging to other communities over the land belonging to Scheduled Caste/Scheduled Tribes land holder and where the Scheduled Caste or Scheduled Tribes land holder is killed in such dispute, the Government machinery, including police, should ensure that the land in question remains in possession of the heirs of deceased Scheduled Caste/Scheduled Tribes land holder and that in no circumstances the persons, who have committed aggression, are allowed to take over possession of the land involved in such a dispute.

2. According to the orders contained in Govt.Circular, Revenue and Forests Dept.No.RTS/4375/20622-b6,dt.17th Sept.77, before bringing the names of heirs of the deceased holder on record, an entry is first required to be taken in the Heirship (C.W.R.) Register. After the same is inquiry into by the Tahsildar or any other authorised officer, has recorded his finding about the heirs of the deceased holder, a direction is to be issued to the Talathi to record mutation in the Register of Mutation. In the cases where Scheduled Caste and Scheduled Tribes land holder is killed in a land dispute with the persons belonging to other communities, the Sub-Divisional Officer should ensure that the entry of the heirs of the deceased Scheduled Caste/Scheduled Tribes land holder is taken in the Heirship (C.W.R.) Register immediately on the death of such land holder and that the same is inquiry into quickly without loss of any time. The Sub-Divisional Officer (who is also the Sub-Divisional Officer (who is also the Sub-Divisional Magistrate) should also oversee the work of Talathis and inquiry officers and ensure that they comply with the above instructions as soon as any report of killing of the Scheduled Caste/Scheduled Tribes land holder in a land dispute in his Division is received. Similarly the Sub-Divisional Officers should see that the possession of the land involved in such a dispute remains with the heirs of the deceased Scheduled Caste or Scheduled Tribes land holder and that other persons are in no case, allowed to take possession of the land involved in such a dispute. Where necessary police help should also be taken to maintain possession with the heirs of the deceased Scheduled Caste/Scheduled Tribes holder.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

Sd/-

(J.G. GOKARNKAR)

Deputy Secretary to the Government of
Maharashtra, Revenue and Forests Department.

To, All Commissioners of Divisions/All Collectors of Districts.

पो. भ. स. म. रा. मुंबई
०६ २ १४

२१ SEP २०१३

४१ ३ ९

मात्रांक ३९८०३

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्र.: युटीए २०१२/प्र.क. २५९/ सामासु

मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : २१ ऑगस्ट, २०१३

वाचा :-

१. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र.: युटीए १६२१/३/टी रोएन पंचवीस, दि. २९ नोव्हेंबर, १९८२.
२. अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ चे सुधारित नियम, १९९५.
३. सहसचिव, कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांना लिहिलेले अर्धशासकीय पत्र क्र.: ११०१२/३/८९/पीसीआर (डेस्क), दि. १७-०४-१९९५.
४. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र.: युटीए १०१५/प्रक्र १६९/मावक-२ दिनांक २४ सप्टेंबर, १९९७
५. सहसचिव, सामाजिक न्याय आणि अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांना लिहिलेले अर्धशासकीय पत्र क्र.: ११०१२/२/२०००८/पीसीआर (डेस्क), दि. २०-०१-२०१२ दिनांक २३-१२-२०११ अधिसूचनेसहीत.

प्रस्तावना :- नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९५ अन्वये असृष्ट्यता पाळणे व ती पाळण्यास उत्तेजन देणे हा गुन्हा समजण्यात येत असून त्यासाठी सदर अधिनियमांत शिक्षेची तरतुद करण्यात आलेली असून अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीवर होणा-या अत्याचारांना पायबंध घालण्यासाठी अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ लागू करण्यात आलेला आहे. त्या अधिनियमात १९९५ मध्ये केंद्र शासनाने सुधारणा केल्या असून या सुधारणा महाराष्ट्र राज्यात लागू करण्यात आल्या आहेत.

रोटा/सघ-१८०१[१५००-१-२०१३]-१

केंद्र शासनाने सुधारित केलेल्या अनुसूचित जमाती / अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम १९९५ च्या अधिन राहून सोबतच्या परिशिष्ठ “अ” मध्ये नमूद केलेल्या अत्याचाराचे प्रकार किंवा गुन्ह्याचे प्रकार व त्यासाठी विहित केलेल्या सुधारित दराप्रमाणे दिनांक २४ सप्टेंबर १९९७ च्या शासन निर्णयान्वये नुकसान भरपाई देण्यात येते. सदर नियमात दुरुस्ती करून नुकसान भरपाईच्या रकमेत केंद्र शासनाने दिनांक २३-१२-२०११ च्या अधिसूचनेनुसार वाढ केलेली आहे. त्याच धर्तीवर केंद्र शासनाच्या सुधारणासहील नुकसान भरपाईच्या रकमेत वाढ करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :- केंद्र शासनाने सुधारित केलेल्या अनुसूचित जमाती / अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम १९९५ च्या अधिन राहून सोबतच्या परिशिष्ठ “अ” मध्ये नमूद केलेल्या अत्याचाराचे प्रकार किंवा गुन्ह्याचे प्रकार व त्यासाठी केंद्र शासनाने दिनांक २३-१२-२०११ च्या अधिसूचनेनुसार विहित केलेल्या सुधारित दराप्रमाणे नुकसानभरपाई देण्याचा निर्णय राज्य शासनाने घेतला आहे.

२. हि सुधारित नुकसानभरपाई दि. २३-१२-२०११ पासून अंमलात येईल.

३. यावर होणारा खर्च मागणी क्रमांक एन-३ २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, ०१, अनुसूचित जातीचे कल्याण, ८००, इतर खर्च, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) जिल्हा परिषदांना सहायक अनुदाने, (०२)(०३) अत्याचारांचे बळी ठरणा-या अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबातील सदस्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना (वि.घ.यो.) (राज्य हिस्सा) (२२२५ २४४२) ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) व मागणी क्रमांक एन-३ २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, ०१, अनुसूचित जातीचे कल्याण, ८००, इतर खर्च, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) जिल्हा परिषदांना सहायक अनुदाने, (०२)(०४) अत्याचारांचे बळी ठरणा-या अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबातील सदस्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना (के.पु.यो. ५० टक्के) (२२२५ २४५१) ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात येऊन त्याखाली वेळोवेळी केलेल्या मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

४. (१) जिल्हा दंडाधिकारी, पोलीस अधिक्षक व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी हे जेथे अत्याचार झाला असेल त्या जागेला किंवा त्या क्षेत्राला जिवितहानी आणि संपत्तीचे नुकसान यांचा अंदाज घेण्याकरीता भेट देतील आणि बळी पडलेल्या व्यक्ती व सहाय्य इच-१८०९ - ३

मिळण्यास पात्र असलेले त्यांच्या कुटुंबातील सदस्य आणि त्यांच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींची सूची तयार करील. (२) पहिल्या माहिती अहवालाची (F.I.R.ची) नोंद संबंधित पोलीस ठाण्याच्या वहीत नोंदणी केलेली आहे आणि आरोपीला ताब्यत घेण्याकरीता प्रभावी उपाय केलेले आहेत, याची पोलीस अधिक्षक खात्री करून घेईल. (३) पोलीस अधिक्षक घटना स्थळाच्या चौकडीनंतर ताबडतोब अन्वेषण अधिका-यांची नियुक्ती करील आणि या भागात पोलीस पथके पाठवील व त्याला योग्य आणि आवश्यक वाटत असतील, आसे इतर प्रतिबंधात्मक उपाय करील. (४) जिल्हा दंडाधिकारी अत्याचाराला बळी पडलेल्यांना, त्यांच्या कुटुंबियाना आणि त्यांच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना, ताबडतोब या नियमांना जोडलेल्या (जोड पत्र १, जोड पत्र २) मध्ये दिलेल्या प्रमाणकानुसार रोख रक्कम किंवा वस्तुच्या स्वरूपात किंवा दोन्ही पुरविण्याची तरतूद करील अशा त्वरीत मदतीत अन्न, पाणी, वस्त्र, निवारा, वैद्युतीय मदत, परिवहन सुविधा आणि मानवी जीवनात आंवश्यक असलेल्या इतर बाबी यांचा सुधा समावेश असेल. (५) पोटनियम ४ नुसार अत्याचारात बळी पडलेल्या व्यक्तिला किंवा त्यांच्यावर/तिच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना भूत्यु किंवा दुखापत किंवा संपत्तीचे नुकसान या करीता देण्यात आलेले सहाय्य त्या वेळी अमलात असलेल्या अन्य कोणत्याही कायद्यान्वये त्या बाबतीत नुकसानभरपाई मागण्याच्या अन्य कोणत्याही हक्क, मागणी व्यतिरिक्त असेल. (६) उपरोक्त पोटनियम ४ मध्ये नमूद केलेले सहाय्य आणि पुनर्वसन सुविधांची जिल्हा दंडाधिकारी यांच्याकडून या नियमांना जोडलेल्या अनुसूचितील दिलेल्या प्रमाणकानुसार तरतूद करण्यात येईल. (७) बळी पडलेल्या व्यक्तींना पुरविण्यात आलेले सहाय्य आणि पुनर्वसन सुविधांचा अहवाल जिल्हा दंडाधिकारी आणि पोलीस अधिक्षकांकडून विशेष न्यायालयाला सुधा पाठवण्यात येईल. विशेष न्यायालयाची जर अशी खात्री पटली असेल की, बळी पडलेल्या व्यक्तींना किंवा त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या व्यक्तींना वेळेवर सहाय्य दिले गेलेले नाही किंवा सहाय्याची रक्कम किंवा भरपाई पुरेशी नाही किंवा सहाय्य किंवा भरपाईच्या रक्कमेचा काही अंशाच दिला आहे तर अशा प्रकरणात सहाय्य किंवा इतर अशा प्रकरणात सहाय्य किंवा इतर कोणत्याही प्रकारच्या मदतीचे पूर्णतः किंवा अंशतः देण्याचा ते आदेश देऊ शकतील.

५. अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ चे सुधारित नियम १९९५ च्या नियम १२ (४) अन्वये अत्याचारग्रस्त व्यक्ती किंवा कुटुंबांना जिल्हा दंडाधिकारी मदत मंजूर करतील व या मदतीचे वाटप जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी करतील. जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांना सदर

नुकसान भरपाई अदा करण्याच्या शक्ती प्रदान करण्यात येत आहेत. त्यांनाच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

६. संबंधित जिल्हातील जिल्हा दक्षता व नियंत्रण समितीच्या मासिक बैठकीत वा विषयाबाबत व त्या अन्वये देण्यात येणा-या नुकसानभरपाईचा आढावा घेऊन जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी आपला अहवाल आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे व आयुक्त एकत्रित अहवाल शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र. : युटीए १०९५/१२४३२-डी-७, दि. २० डिसेंबर, १९७६ च्या प्रोफॉर्माप्रमाणे शासनास सादर करतील. (प्रोफॉर्मा सोबत जोडला आहे.)

७. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३१२/व्यय-१४, दि. २०-०६-२०१३ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

गो.ग.आल्हाट

(गो.ग.आल्हाट)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मुख्यमंत्राचे खाजगी सचिव

सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव

सर्व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक

मुख्य सचिव यांचे उप सचिव

अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव मंत्रालयीन सर्व विभाग

सर्व विभागीय आयुक्त

आयुक्त समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

पोलीस महानिरिक्षक, मुंबई

सर्व प्रादेशिक उपआयुक्त, समाजकल्याण विभाग

सर्व जिल्हाधिकारी

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण

संचालक राष्ट्रीय अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती आयोग, पुणे

आयुक्त आदिवासी विभाग, नाशिक

सर्व पोलीस आयुक्त

सर्व पोलीस अधिक्षक

पोलीस महानिरिक्षक (पीसीआर)

विशेष न्यायालयाचे सर्व जिल्हे

महालेखापाल (लेखापरिक्षा व लेखा अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १-२, मुंबई/नागपूर

सर्व जिल्हाकोषागार अधिकारी

ह्य-१८०९ -३३

शासन निर्णय क्र.: युटीए २०१२/प्र.क. २५९/ सामासु, दि.२१ -८-२०१३ चे सहपत्र

"परिशिष्ट-अ"

[निथम १२(४)]

सहाय्य म्हणून द्यावयाच्या रक्कमेची मानक

अ.क्र.	गुन्ह्याचे नाव	सहाय्य म्हणून देण्यात येणारी रक्कम
१	खाण्यास अथवा पिण्यास योग्य नसलेले घाणेरडे पदार्थ खाण्यास देणे (कलम ३ (१) (एक))	गुन्ह्याचे स्वरूप आणि गांभीर्य विचारात घेवून आणि अशा गुन्ह्यांचा बळी ठरलेल्या व्यक्तींची झालेली अप्रतिष्ठा, अपमान, इजा, बदनामी यांचेशी सुसंगत ठरेल अशा रितीने प्रत्येक व्यक्तीमागे रक्कम रुपये ६०,०००/- किंवा त्याहून अधिक खालील प्रमाणे प्रदान करण्यात येईल. (एक) आरोप पत्र न्यायालयाकडे पाठविण्यात आले असेल तेव्हा २५% (दोन) खालच्या न्यायालयाने आरोपीना सिद्धदोष ठरविले असेल तेव्हा ७५%
२	इजा करणे, अपमान करणे किंवा त्रास देणे, (कलम ३ (१) (दोन))	
३	कमीपणा असणारी कृती करणे (कलम ३(१)(तीन))	
४	जमीनीचा गैरप्रकारे भोगवटा करणे किंवा शेती करणे इत्यादी (कलम ३(१)(चार))	गुन्ह्याचे स्वरूप व गांभीर्य विचारात घेवून किमान रुपये ६०,०००/- आवश्यक असेल तेथे शासनाच्या खर्चाने जमीन/जागा/पाणी पुरवठा परत मिळवून देण्यात येईल. आरोपपत्र न्यायालयाकडे पाठविण्यात आले असेल तेव्हा पूर्ण रक्कम प्रदान करण्यात येईल,
५	जमीन, जागा आणि पाणी यासंबंधी (कलम ३ (१)(पाच))	
६	भौक मागवयास लावणे, किंवा वेटविगारी करावयास लावणे, (कलम ३(१)(सहा))	बळी पडलेल्या प्रत्येक व्यक्तीस किमान रक्कम रुपये ६०,०००/- प्रथम माहिती अहवालाच्या (एफआयआर) टप्प्यावर २५% आणि खालच्या न्यायालयात दोष सिद्धीनंतर ७५%
७	मतदान हक्कासंबंधी (कलम ३ (१)(सात))	गुन्ह्याचे स्वरूप आणि गांभीर्य विचारात घेऊन बळी ठरलेल्या प्रत्येक व्यक्तीस रक्कम रुपये ५०,०००/- पर्यंत

८	खोटी, विव्देषपूर्ण तापदायक कायदेशीर कार्यवाही करणे (कलम ३ (१)(आठ))	आरोपी व्यक्तीच्या न्यायचीकशीचा निर्णय लागल्यानंतर रक्कम रु. ६०,०००/- किंवा कायदेशीर कार्यवाहीचा प्रत्यक्ष खर्च हानी यांची प्रतिपूर्ती किंवा यापैकी जी कभी असेल ती.
९	खोटी व थिळ्र माहिती देणे(कलम ३(१)(नऊ))	
१०	अपमान, धाकधपटशा आणि मानहानी (कलम ३ (१)(दहा))	गुन्ह्याच्या स्वरूपानुसार प्रत्येक बळी ठरलेल्या व्यक्तीला रक्कम रु. ६०,०००/- आरोपपत्र न्यायालयाकडे पाठविण्यात आल्यावर २५% प्रदान व उर्वरित प्रदान दोषसिद्धीनंतर.
११	महिलेचा विनायभंग (कलम ३ (१)(अकारा))	अशा गुन्ह्याला बळी पडलेल्या प्रत्येक झीला रक्कम रुपये १,२०,०००/- वैद्यकीय तपासणीनंतर ५०% आणि उर्वरीत ५०% रक्कम न्याय चौकशीचा निकाल लागल्यानंतर.
१२	महिलेचे लॅंगिक शोषण करणे (कलम ३ (१)(बारा))	
१३	पाणी दूषित करणे (कलम ३ (१)(तेरा))	रु. २,५०,०००/- पर्यंत किंवा पाणी दूषित करण्यात आल्यानंतर ते स्वच्छ करून पुर्ववत करण्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च जिल्हा प्रशासनाला योग्य वाटेल अशा टप्प्यावर प्रदान करण्यात येईल.
१४	प्रवेश करण्याचे रुढीपात्र अधिकार नाकारणे (कलम ३ (१)(चौदा))	रु. २,५०,०००/- पर्यंत किंवा प्रवेश मार्गाचा अधिकार पूर्ववत मिळवून देण्याचा संपूर्ण खर्च आणि कोणतेही नुकसान झाले असल्यास त्याची संपूर्णभरपाई आरोपपत्र न्यायालयात दाखल केली असल्यास ५०% आणि खालच्या न्यायालयातील दोषसिद्धीनंतर ५०% प्रदान.
१५	राहण्याची जागा निर्जन/ओसाड करून टाकणे (कलम ३ (१)(सोळा))	अशा गुन्ह्याच्या बळी ठरलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला त्याची जागा/राहण्याचा हक्क पूर्ववत मिळवून देणे आणि रु. ६०,०००/- ची नुकसान भरपाई देणे आणि जमीनदोस्त झालेले घर शासकीय खर्चाने बांधून देणे. आरोपपत्र खालच्या न्यायालयात पाठविण्यात आल्यानंतर पूर्ण प्रदान करण्यात येईल.
१६	खोटा पुरावा सादर करणे (कलम ३ (२)(एक) आणि (दोन))	किमान रक्कम रुपये २,५०,०००/- किंवा झालेल्या हानीबद्दलची किंवा सोसाया लागलेल्या इजेची नुकसान भरपाई आरोपपत्र न्यायालयाकडे पाठविण्यात आले असल्यास ५०% आणि न्यायालयाने सिध्दप्रशाध ठरविल्यानंतर ५०% प्रदान करण्यात येईल.
१७	ज्यासाठी १० वर्ष किंवा त्याहून अधिक शिक्षा होऊ शकते असे भारतीय दंड	गुन्ह्याचे स्वरूप आणि गांभिर्या विचारात घेऊन गुन्ह्यास बळी पडलेल्या व्यक्तीस किमान रक्कम रुपये १,२०,०००/- अनुसृतित विनदेशकपूर्वक अन्यथा नमूद केलेले असल्यास ती रक्कम कभी जास्त होऊ शकेल.

	सांहितेखालील गुन्हे करणे (कलम ३ (२))	
१८	सरकारी नोकराच्या कारवाईचा बळी ठरणे (कलम ३ (२)(सात))	डालेली हानी, तोटा व सोसावी लागलेली इजा शांघेपोटी संपूर्ण नुकसान भरपाई न्यायालयाकडे आरोपपत्र पाठविण्यात आलेले असल्यास ५०% आणि खालच्या न्यायालयात सिध्ददोष ठरल्यानंतर ५०% प्रदान.
१९	विकलांगता वेळोवेळी सुधारणा करण्यात येत असल्याप्रमाणे शारीरिक आणि मानसिक विकलांगतेचा कायदा १९९५ चे मार्गदर्शक सुचनान्वये सामाजिक न्याय, मंत्रालय, भारत सरकार अधिसुचना क्रमांक १५४ दिनांक ५- ०६-२००१ यानुसार वेळोवेळी सुधारणा केलेल्या आहेत. अधिसुचनेची एक प्रत जोडपत्र दोनमध्ये दिली आहे.	
	(अ) १००% असमर्थ केला जाणे (एक) कुटूंबाचा मिळवता नसलेला सदस्य	गुन्ह्याचा बळी ठरलेल्या प्रत्येक व्यक्तीस किमान रु. २,५०,०००/- प्रथम माहिती अहवालानंतर ५०% आणि आरोपपत्रानंतर २५% व खालच्या न्यायालयाने सिध्ददोष ठरल्यानंतर २५%
	(दोन) कुटूंबाचा मिळवता सदस्य	गुन्ह्याचा बळी ठरलेल्या प्रत्येक व्यक्तीस किमान रु. ५,००,०००/- प्रथम माहिती अहवाल, वैद्यकीय तपासणी या टप्प्यावर ५०% रक्कम देण्यात आल्यानंतर २५% आरोपपत्र न्यायालयाकडे पाठविण्यात आल्यानंतर आणि २५% खालच्या न्यायालयात दोषसिध्दीनंतर देण्यात येईल.
	(ब) असमर्थता १००% हून कमी असेल	वरील (एक) आणि (दोन) मध्ये घालून देण्यात आलेले दर त्याच प्रमाणकानुसार कमी करण्यात येतील, प्रदानाचे टप्पेही तसेच असतील. तथापी मिळवत्या नसलेल्या सदस्यास रु. ४०,०००/- हून कमी नाही आणि मिळवत्या असलेल्या सदस्यास रु. ८०,०००/- एवढे प्रदान करण्यात येईल.
२०	खून/मृत्यु (अ) कुटूंबातील मिळवता नसलेला सदस्य	प्रत्येक प्रकरणात कमीत कमी रुपये २,५०,०००/- शवपरिक्षेनंतर ७५% खालच्या न्यायालयाने सिध्ददोष ठरविल्यानंतर २५% प्रदान करण्यात येईल.

	ब) कुटूंबातील भिन्नवता सदस्य	प्रत्येक प्रकरणात कमीत कमी ₹. ५,००,०००/- शवपरिक्षेनंतर ७५% आणि खालच्या न्यायालयाने सिद्धदोष ठरविल्यानंतर २५% प्रदान करण्यात येईल.
२१	खून, मृत्यु, कतल, बलात्कार, सामुहिक बलात्कार, टोळीकडून बलात्कार, कायमची असमर्थता आणि दरोडा	<p>वरील वावीखाली सहाय्य स्थणून देण्यात येणा-या रक्कमांदरोवरच अत्याचार घडल्याच्या तारखेपासून तीन महिन्याच्या आत पुढील प्रमाणे आणखी सहाय्य देण्यात येईल.</p> <p>(एक) मरण पावलेल्या अनुसूचित जातीच्या आणि अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींच्या विधवांना आणि त्यांच्यादर अवलंबून असलेल्या अन्य व्यक्तींना दरमहा रुपये ३०००/- किंवा मरण पावलेल्या व्यक्तीच्या कुटूंबातील एका व्यक्तीस नोकरी देण्याची किंवा आवश्यक असल्यास संपूर्ण रक्कम देवून शेतजमीन, घर विकत घेण्यासाठी तरतुद करण्यात येईल.</p> <p>(दोन) अत्याचाराला बळी पडलेल्या व्यक्तीच्या मुलांच्या शिक्षणाचा आणि देखभालीचा संपूर्ण खर्च आश्रमशाळा / निवासीशाळासध्ये मुलांना प्रवेश देण्यात येईल.</p> <p>(तीन) तीन महिन्याच्या कालावधीसाठी भांडी, तांदूळ, गहू, डाळी, कडधान्य इत्यादीची तरतुद करणे.</p>
२२	संपूर्णपणे जमीनदोस्त झालेले/ जळून खाक झालेले घरे.	ज्या ठिकाणी घर जळून गेले आहे किंवा जमीनदोस्त झाले आहे, अशा ठिकाणी ते सरकारी खर्चाने दगड विटांचे बांधकाम करून बांधून देणे.

बलात्कार (Rape) / बालकावरील लैंगिक अत्याचार (Sexual Assault) आणि ऑसिड हल्ला (Acid Attack) यामध्ये बळी पडलेल्या महिला आणि बालकाना अर्थसहाय्य व पुनर्वसन करण्यासाठी “ मनोधैर्य ” योजना राज्यात सुरु करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.६ / का-२,

नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,

मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

तारीख: २१ ऑक्टोबर, २०१३.

प्रस्तावना —

बलात्कार (Rape) / बालकावरील लैंगिक अत्याचार (Sexual Assault) / ऑसिड हल्ला (Acid Attack) करणाऱ्या गुन्हेगाराना गमीर शिक्षा देणे आवश्यक असतानाच या गुन्ह्यातील पिंडीत महिला व बालकाना प्रतिष्ठा व आत्मविश्वास पूर्ण स्थिती परत मिळवून देणे हे तितकेच आवश्यक आहे. पुनर्स्थापक न्यायाच्या तत्त्वानुसार अशा महिला व बालकाना शारीरिक आणि मानसिक आघातातून बाहेर काढण्यासाठी प्रयत्न करणे, वित्तीय सहाय्य देणे, तसेच समुपदेशन, निवारा, वैद्यकीय व कायदेशीर मदत इत्यादी आधारसेवा तत्परतेने उपलब्ध करून त्याचे पुनर्वसन करणे आवश्यक आहे.

२. दिलीतील घरकाम करणाऱ्या महिलाचा मच विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया व इतर यांच्या रिट विनंती अर्ज (सीआरएल) क्र.३६२/९३ याप्रकरणी मा.सर्वोच्च न्यायालयाने बलात्कारास बळी पडलेल्या दुर्देवी महिलेचे अशू पुसप्यासाठी एक योजना विकसित करावी, असे निर्देश दिले आहेत. त्याचप्रमाणे मा.सर्वोच्च न्यायालयाने क्रिमिनल रिट पिटीशन १२९/२००६ या प्रकरणी ऑसिड हल्ल्यात बळी पडलेल्या व्यक्तीना अर्थसहाय्य करण्याबाबतची योजना तयार करण्याचे निर्देश दिलेले आहेत. त्याचप्रमाणे Protection of Children from Sexual Offences Act २०१२ (POCSO) या कायद्याअंतर्गत १८ वर्षाखालील बालकांच्या लैंगिक अत्याचार प्रकरणी त्याचे पुनर्वसन करणे आवश्यक आहे. या

अनुष्ठाने बलात्कार (Rape) / बालकावरील लैगिक अत्याचार (Sexual Assault) / ऑसिड हल्ला (Acid Attack) यामध्ये पिढित महिला आणि बालकाना अर्थसहाय्य व पुनर्वसन करण्यासाठी “मनोर्धर्य” ही योजना महाराष्ट्र राज्यात सुरु करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय—

बलात्कार / बालकावरील लैगिक अत्याचार / ऑसिड हल्ल्यातील पिढीत महिला व बालक याना पुनर्स्थापक न्यायाची खात्री देण्यासाठी महाराष्ट्र राज्यात “मनोर्धर्य” ही योजना दिनाक २.१०.२०१३ पासून सुरु करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. या योजनेची अमलबजावणी खालीलप्रमाणे करण्यात येईल :-

- i) ही योजना महाराष्ट्र राज्यात दिनाक २.१०.२०१३ पासून घडलेल्या घटनासाठी अमलात येईल.
- ii) बलात्कार / बालकावरील लैगिक अत्याचार / ऑसिड हल्ल्यात बळी पडलेल्या महिला, बालके व त्याच्या वारसदाराना तातडीने आर्थिक मदत आणि मानसोपचार तजाची सेवा उपलब्ध करून देण्यात येईल.
- iii) बलात्काराची (Rape) व्याख्या ही, भारतीय दड संहिता (IPC) मधील कलम ३७५ व ३७६, ३७६(२), ३७६(A), ३७६(B), ३७६ (C), ३७६(D) आणि ३७६ (E) प्रमाणे राहील. त्याचप्रमाणे बालकावरील लैगिक अत्याचार (Sexual Assault) ची व्याख्या Protection of Children from Sexual Offence Act, २०१२ (POCSO) मधील कलम ३, ४, ५ व ६ मध्ये निश्चित केल्याप्रमाणे राहील आणि ऑसिड हल्ला (Acid Attack) ची व्याख्या ही भारतीय दड संहिता (IPC) कलम ३२६(A) आणि ३२६(B) प्रमाणे राहील.
- iv) बलात्कार / बालकावरील लैगिक अत्याचार / ऑसिड हल्ल्यात बळी पडलेल्या महिला, बालके व त्याच्या वारसदाराना गरजानुसार निवारा, समुपदेशन, वैद्यकीय मदत, कायदेशीर सहाय्य, शिक्षण व व्यावसायिक प्रशिक्षण यासारख्या आधार सेवा उपलब्ध करून पुनर्स्थापक न्याय देण्यात येईल.

v) या योजनेतर्गत बलात्कार व बालकावरील लैंगिक अत्याचार प्रकरणी किमान रु.२,००,०००/- (रुपये दोन लाख फक्त) व विशेष प्रकरणामध्ये कमाल रु.३,००,०००/- (रुपये तीन लाख फक्त) अर्थसहाय्य अनुज्ञेय राहील. त्याचप्रमाणे ऑसिड हल्ल्यात जखमी झालेल्या महिला व बालकास त्याचा चेहरा विट्रुप झाल्यास अथवा कायमचे अपगत्य आल्यास रु.३,००,०००/- (रुपये तीन लाख फक्त) आणि ऑसिड हल्ल्यात इतर जखमी झालेल्या महिला व बालकाना रु.५०,०००/- इतके अर्थसहाय्य अनुज्ञेय राहील.

vi) महिला व बाल विकास विभागामार्फत प्रस्तुत योजनेतर्गत बलात्कार / बालकावरील लैंगिक अत्याचार / ऑसिड हल्ला पिडित महिला व बालक यांना अर्थसहाय्य देण्यात येणार असल्यामुळे गृह विभागाच्या किंवा अन्य विभागाच्या योजनामध्ये सदर पिडिताना अर्थसहाय्य अनुज्ञेय राहणार नाही.

vii) पोलीस ठाणे अमलदार / पोलीस अधिकारी यांनी एफ.आय.आर. दाखल होताच जिल्हा क्षती सहाय्य व पुनर्वसन मंडळाचे अध्यक्ष (जिल्हाधिकारी / निवासी उपजिल्हाधिकारी), जिल्हा पौलीस अधीक्षक, जिल्हा शल्य चिकित्सक / जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांना ई-मेलबद्दारे अथवा एसएमएसबद्दारे थोडक्यात माहिती सादर करतील. जेणेकरून पिडित महिला व बालकाच्या मदतीकरीता जिल्हा मंडळाची बैठक तातडीने बोलाविण्यात येईल. त्याचप्रमाणे जिल्हा शल्य चिकित्सक व मुबईत अधिष्ठाता, सर. जे.जे.रुग्णालय / कामा रुग्णालय याचेमार्फत तातडीने वैद्यकीय सेवा उपलब्ध करून देता येईल व आवश्यकतेनुसार शासकीय कर्मचाऱ्यांना अनुज्ञेय असलेल्या शासन मान्यता प्राप्त खाजगी रुग्णालयात औषधोपचारासाठी दाखल करण्यात येईल. या कार्यवाहीत फिरादीची / पिडित महिला व बालकाची ओळख गुप्त ठेवण्यात येईल. या सदर्भात मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशाची काटेकोरपणे अमलबजावणी करण्यात येईल.

viii) सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण-२०१३/प्र.क्र.५५/आरोग्य-३, दिनांक १०.५.२०१३ अन्वये लैंगिक छब झालेल्या ख्रियाची वैद्यकीय तपासणी करण्याबाबत निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनाची अमलबजावणी करण्यात येईल.

२. या योजनेच्या अमलबजावणीसाठी जिल्हाधिकारी याचे अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरावर जिल्हा गुन्हेगारी क्षती सहाय्य व पुनर्वसन मंडळ (District Criminal Injuries Relief and Rehabilitation Board)

स्थापन करण्यात येत आहे. यापुढे याचा उल्लेख “जिल्हा मडळ” असा करण्यात येईल. बळात्कार / बालकावरील लैंगिक अत्याचार / ऑसिड हल्ल्यात बळी पडलेल्या पिढीत महिलांना व बालकाना तातडीने मानसिक आधार मिळण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यात प्रशिक्षित “Trauma Team” नियुक्त करण्यात येईल. घटना घडल्यावर “Trauma Team” महिला / बालक अथवा यथास्थिती त्याच्या कुटुंबियांची तात्काळ भेट घेवून, त्यांना समुपदेशान, मार्गदर्शन, व इतर सवलती देण्यासाठी त्याची मदत करेल. जिल्हा स्तरावरील “Trauma Team” मध्ये प्रामुख्याने महिला समुपदेशक, वैद्यकीय अधिकारी, सहाय्यक व्यक्ती (Support person) व पोलिस अधिकारी याचा समावेश असेल व त्यांना आवश्यक प्रशिक्षण देण्यात येईल. याबाबत सविस्तर मार्गदर्शक सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

३. जिल्हास्तरावर जिल्हा क्षति सहाय्य व पुनर्वसन मडळ (District Criminal Injuries and Rehabilitation Board) ची रचना खालील प्रमाणे राहील.

१	जिल्हाधिकारी	- अध्यक्ष
२	ग्रामीण क्षेत्रासाठी पोलीस अधीक्षक आणि शहरी क्षेत्रासाठी पोलिस आयुक्त नामनिर्देशित करतील असा पोलिस उप आयुक्त दर्जाचा अधिकारी	- सदस्य
३	जिल्हा शल्य चिकित्सक	- सदस्य
४	जिल्हा सरकारी वकील व शासकीय अभियोक्ता	- सदस्य
५	अध्यक्षाच्या मान्यतेने जिल्ह्यातील महिलाच्या व मुलाच्या सक्षमीकरणासाठी सामाजिक क्षेत्रात काम करणारा तज्ज्ञ व्यक्ती	- सदस्य
६	जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	- सदस्य सचिव

मुंबई शहरासाठी जिल्हा शल्य चिकित्सक साच्याएवजी अधिष्ठाता, सर.जे.जे. रुग्णालय, मुंबई याची आणि मुंबई उपनगरासाठी अधिष्ठाता, कामा रुग्णालय, मुंबई याची नियुक्ती करण्यात येईल. त्याचप्रमाणे मा.उच्च न्यायालयातील सरकारी वकील व शासकीय अभियोक्ता याची मुंबई उपनगर

आणि मुंबई शहर यासाठी नियुक्ती करण्यात घेऊल. जिल्हाधिकारी यांनी वरील प्रसाणे जिल्हा मऱ्ळ सदस्य नियुक्तीबाबत आदेश तात्काळ निर्गमित करावेत.

४. **जिल्हा मऱ्ळाचे कार्य खालीलप्रमाणे राहील :-**

i) बलात्कार / बालकावरील लैगिक अत्याचार / अँसिड हल्ला याबाबतची माहिती संबंधीत पौलीस तपास अधिकारी याचेकाहुन प्राप्त झाल्यावर यथास्थिती पिंडीत महिला व बालक किंवा तिच्या वारसदारास अर्थसहाय्य करणे / पुनर्वसन करण्याबाबत यथोचित निर्णय घेणे. तिस ची माहिती मिळाल्यापासून ७ दिवसाच्या आत मऱ्ळाची बैठक घेणे व अर्थसहाय्याची रक्कम १५ दिवसाच्या आत अदा करणे. तथापि, विशिष्ट परिस्थितीत सदर कालावधी वाढविण्याचे अधिकार जिल्हा मऱ्ळाला राहील.

ii) अँसिड हल्ल्यात महिला व बालक याचा चेहरा विट्रुप झाल्यास किंवा कायमचे अपग्रात्व झाल्यास मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशाप्रमाणे रु.३,००,०००/- (रुपये तीन लाख फक्त) इतके अर्थसहाय्य धनादेशाव्दारे तात्काळ अदा करणे आणि अँसिड हल्ल्यात जखमी झाल्यास रु. ५०,०००/- (रुपये पन्नास हजार फक्त) इतके अर्थसहाय्य धनादेशाव्दारे तात्काळ अदा करणे.

iii) भूलथाफा देवून / फसवून / लग्नाचे वा इतर आमिष दाखवून कैलेल्या बलात्काराच्या प्रकरणात प्रथम खबरी अहवाल दाखल झाल्यानंतर रु.२,००,०००/- रकमेच्या ५०% रक्कम धनादेशाव्दारे अदा करणे आणि न्यायालयात दोषारोपपत्र दाखल झाल्यावर उर्वरित ५०% अर्थसहाय्य धनादेशाव्दारे अदा करणे.

iv) गभीर व कुर स्वरूपाच्या बलात्काराच्या घटनेमध्ये पिंडित महिला व बालक यांना किंवा यथास्थिती त्याच्या वारसदाराना रु.३,००,०००/- इतके १००% अर्थसहाय्य तात्काळ अदा करणे. गुन्ह्याचे स्वरूप व तीव्रता उरविण्याचे अधिकार जिल्हा मऱ्ळाला राहील.

v) या योजनेअंतर्गत अनुज्ञेय अर्थसहाय्याव्यतिरिक्त बलात्कार / लैगिक अत्याचार / अँसिड हल्ल्यात पिंडित महिला व बालक यांना वैद्यकीय उपचार, प्रवास व इतर अनुषिक्त तातडीच्या खर्चासाठी प्रत्येक प्रकरणात कमाल रु.५०,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य करण्याबाबत जिल्हा मऱ्ळ निर्णय घेऊल.

vi) पिढीत महिला व बालक आणि फिर्यादी याची ओळख गुप्त ठेवणे.

vii) या योजनेमध्ये शासकीय किंवा अशासकीय संस्थाशी समन्वय साधून, जिल्हा मळळ पिढीत महिला व बालकांस कायदेशीर मदत, निवारा, समुपदेशन, वैद्यकीय मदत, शिक्षण व व्यवसायिक प्रशिक्षण, मानसोपचार तज्ज्ञ किंवा इतर स्वरूपाच्या आधारसेवा उपलब्ध करून देण्याबाबत सर्वोत्तोपरी प्रयत्न करेल.

viii) राज्य शासनामार्फत वरील घटनासदर्भातील अर्थसहाय्य व पुनर्वसनासदर्भात अन्य योजनाची अमलबजावणी करणे. उदा. त्याना नोकरी, व्यवसाय उपलब्ध करून देण्यास मदत करणे.

ix) परिस्थिती अनुरूप इतर योग्य निर्णय घेणे.

५. योजनेतर्गत सहाय्य.

प्रस्तुत योजनेअंतर्गत खालील प्रमाणे अर्थसहाय्य अनुज्ञेय राहील.

अ.क्र.	घटनेचे विवरण	अर्थसहाय्य	
		किमान	कमाल
१	बालकावरील लैंगिक अत्याचार (POCSO Act)	रु.२,००,०००/-	रु.३,००,०००/-
२	बलात्कार (RAPE)	रु.२,००,०००/-	रु.३,००,०००/-
३	ॲसिड हल्ल्यात चेहरा विद्रुप झाल्यास व कायम अपगत्व आल्यास	रु.३,००,०००/-	रु.३,००,०००/-
४	ॲसिड हल्ल्यात जाखमी झाल्यास	रु.५०,०००/-	रु.५०,०००/-

६. या योजनेअंतर्गत अर्थसहाय्य देण्याची कार्यपद्धती खालील प्रमाणे राहील :-

१) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकाऱ्याना त्याच्या जिल्ह्यात घटना घडल्याचे निदर्शनास आल्यावर त्याबाबत स्वतःहून दखल घेयुन, सबैती पोलीस तपास अधिकारी याचेकहून प्रथम खबरी अहवालाची माहिती घेऊल. अन्यथा पोलीस तपास अधिकारी याच्याकहून प्राप्त माहितीच्या आधारे प्रकरणप्रत्येक उपरोक्त परिच्छेद क्र.५ मध्ये नमूद कैल्याप्रमाणे जिल्हा मळळ यथोचित निर्णय

घेईल. सबैधीत पोलीस तपास अधिकारी यानी निम दाखल झाल्यावर त्याची माहिती SMS किंवा E-mail व्हारे सबैधीत जिल्हाधिकारी आणि जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याना एक तासाच्या आत प्राउद्यावी.

३) आर्थिक सहाय्य मजूर करण्याबाबत जिल्हा महिलाचा निर्णय अंतिम राहील. जिल्हा महिलामार्फत देण्यात आलेल्या आदेशाची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याची राहील. त्यासाठी त्याना आहरण व सवितरण अधिकारी म्हणून अधिकार राहील आणि आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे याना नियंत्रक अधिकारी म्हणून अधिकार राहील.

४) जिल्हा महिलाकळून आदेश प्राप्त झाल्यावर जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी सदर आदेशानुसार मजूर रक्कम सबैधीताच्या बँक खात्यात जमा करेल.

४) अ) सदर जमा केलेल्या रक्कमेपैकी ७५% रक्कम ही Fixed Deposit मध्ये किमान ३ वर्षांसाठी ठेवण्यात येईल. उर्वरित २५% रक्कम पिढीत व्यक्ती / पालक याना खर्च करता येईल.
ब) मात्र ऑसिड हल्ल्यातील पिडितांना ७५% रक्कम खर्च करता येईल व उर्वरित २५% रक्कम ३ वर्षांसाठी Fixed Deposit मध्ये ठेवण्यात येईल.

५) पिढीत व्यक्ती ही, अज्ञान असेल, तर अशा प्रकरणात, अज्ञान बालकाच्या उत्तम हितासाठी व तिच्या कल्याणासाठी निधीचा योग्य वापर होईल, या विषयी जिल्हा महिलाचे समाधान झाल्यानंतर, रक्कम तिच्या Minor account बँक खात्यामध्ये ७५% रक्कम Fixed Deposit मध्ये ठेवण्यात येईल व ती रक्कम बालक १८ वर्षांचा झाल्यावर त्यास मिळू शकेल. उर्वरित २५% रक्कम बालकाच्या हितासाठी खर्च करता येईल. परतु किमान ३ वर्षे सदर रक्कम बँकेतून काढता येणार नाही, तथापि, विवक्षित प्रकरणी शैक्षणिक व वैद्यकीय कारणासाठी सदर रक्कम जिल्हा महिलाच्या मान्यतेने काढता येईल. सदर रक्कमेवरील व्याज बँकेमार्फत पिढीत / पालक याच्या बचत खात्यात दरमहा जमा करण्यात येईल.

७. केंद्र शासनामार्फत सदर योजनेची अमलबजावणी सुरु होईपर्यंत सदर योजना राज्य शासनामार्फत राबविष्यात येईल. या योजनेवरील खर्च भागविष्यासाठी आवश्यक निधी उपलब्धतेबाबत स्वतंत्रपणे आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

८. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्र.प्रवास-१०१०/प्र.क्र.२/सेवा-५, दिनांक ३ मार्च, २०१० मधील तरतूदीनुसार जिल्हा मंडळातील अशासकीय सदस्याना भत्ते अनुज्ञेय राहील.

९. हा शासन निर्णय नियोजन विभागाचा अनौपचारिक सदर्भ क्र. १४९/का १४७२ दि. ११.१०.२०१३ आणि वित्त विभागाचा अनौपचारिक सदर्भ क्र. ५५७/१३-व्यय-६ दिनांक १५.१०.२०१३ अन्वये प्राप्त सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१३१०२९१६३०२८५८३० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षाकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल याच्या आदेशानुसार व नावाने.

(म.बा.हजारी)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.मंत्री, महिला व बाल विकास याचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा.राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास याचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा.सर्व मंत्री / राज्यमंत्री याचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

७. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
८. सर्व अप्पर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. महासचालक, माहिती व जनसंपर्क सचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- अ. सदर शासन निर्णयास यथोचित प्रसिध्दी द्यावी.
१०. मा. पोलीस महासचालक, पोलीस मुख्यालय, मुंबई
- अ. वरील शासन निर्णय राज्यातील सर्व पोलीस अधिकारी याच्या निर्दर्शनास आणण्याबाबत कार्यवाही करावी.
११. महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई.
१२. प्रबंधक, मा.उच्च न्यायालय, मुंबई / नागपूर / औरंगाबाद.
१३. विशेष पोलीस महानिरिक्षक, महिला अत्याचार प्रतिबंधक कक्ष, पोलीस मुख्यालय, मुंबई.
१४. सर्व निबंधक, उच्च न्यायालय, खडपीठ नागपूर / औरंगाबाद.
१५. सर्व जिल्हा न्यायाधिकारी, जिल्हा न्यायालय, (सबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
१६. सर्व निवासी उप जिल्हाधिकारी, (सबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
१७. सचिव, महाराष्ट्र राज्य बालहक्क संरक्षण आयोग, वरळी, मुंबई
१८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई.
१९. व्यवस्थापकीय सचालक, महिला आर्थिक विकास महामङ्गळ, मुंबई.
२०. महालेखापाल १/२, (लेखा व अनुज्ञेयता) / (लेखा परिक्षा), मुंबई / नागपूर.
२१. सर्व विभागीय आयुक्त, महिला व बाल विकास,
२२. आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे।
- अ. वरील शासन निर्णय महिला व बाल विकास विभागांतर्गत सर्व क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांच्या निर्दर्शनास आणावा.
२३. सर्व जिल्हा न्यायाधिकारी, (सबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
२४. सर्व जिल्हाधिकारी, (सबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
२५. सर्व पोलीस आयुक्त (शहरी), (सबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
२६. सर्व पोलीस अधिकारी (प्रामीण), (सबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)

२७. सर्व विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास (संबंधित ज़िल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
२८. सर्व ज़िल्हा शाल्य चिकित्सक, (संबंधित ज़िल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
२९. अधिष्ठाता, सर.जे.जे.राज्यालय, मुंबई
३०. अधिष्ठाता, कामा राज्यालय, मुंबई.
३१. ज़िल्हा सरकारी वकील, (संबंधित ज़िल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
३२. सचिव, महाराष्ट्र राज्य समाजकल्याण सल्लागार बोर्ड, मुंबई.
३३. सर्व ज़िल्हा सरकारी वकील / सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, मुंबई, खड्पीठ, नागपूर / आरेगाबाद.
३४. सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ज़िल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी याचेमार्फत)
३५. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई शहर / मुंबई उपनगर
३६. वरिष्ठ ज़िल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे.
३७. सर्व ज़िल्हा कोषागार अधिकारी,
३८. नियोजन विभाग, कार्यासन-१४७२ / कार्यासन-१४७१
३९. सर्व ज़िल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी,
४०. वित्त विभाग (व्यय-६)(अर्थसंकल्प-७), मादाम कामा रोड, मत्रालय, मुंबई.
४१. अवर सचिव (अर्थसंकल्प), महिला व बाल विकास, मत्रालय, मुंबई.
४२. सर्व उप सचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, महिला व बाल विकास विभाग, मत्रालय, मुंबई.
४३. निवड नस्ती/का-२.

महाराष्ट्र शासन

तात्काल
न्यायालयीन बाब

क्रमांक. याचिका०५१५/प्र.क्र.२५/विशा-२
गृह विभाग, दुसरा मजला, मालाम कामा
मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय,
मुंबई-४०००३२.
दिनांक: २२ जानेवारी २०८६

०६ २१५

३५ १५२४७।।६

प्रति.

पोलीस महासंचालक
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

विषय: - कार्यकारी दंडाधिकारी यांनी अनुसरावयाच्या कार्यपद्धतीबाबत.

महोदय,

उपरोक्त विषयासंदर्भात मा. उच्च न्यायालय, खंडपीठ, नागपुर येथे क्रिमिनल ऑफीकेशन (अपिल

क्र.११/२०१५ चंद्रभात मारोतराव चुंचावर विरुद्ध महाराष्ट्र, शासन दवारा कार्यकारी दंडाधिकारी आणि तहीसिलदार, पाणिवोती, नागपुर ही याचिका दाखल करण्यात आली होती. सदर याचिकेत मा. उच्च न्यायालयाने दि. २४.०२.२०१५ रोजी आदेश पारित केले आहेत. (सोबत आदेशाची प्रत जोडली आहे.) सदर आदेशामध्ये मा. उच्च न्यायालयाने नमुद केले आहे की, प्रधान सचिव, गृह विभाग यांनी क्रिमिनल रिटिपिटीशन क्र.४२८/२००२ मध्ये राजेश सुर्यभान नायक विरुद्ध - महाराष्ट्र शासन व इतर, मुंबई उच्च न्यायालाची दि. ०७.०६.२००६ रोजी दिलेल्या निर्णयाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याबाबत सर्व कार्यकारी दंडाधिकारी यांना सुचना देण्यात याव्यात.

उपरोक्त नमुद निकालामध्ये मा. उच्च न्यायालयाने कार्यकारी दंडाधिकारी यांनी विविध प्रकरणात अनुसरावयाची कार्यपद्धती विहित केली आहे.

आपणास विनंती करण्यात येते की, मा. उच्च न्यायालयाने क्रिमिनल रिटिपिटीशन क्र. क्र.४२८/२००२ मध्ये दि. ०७.०६.२००६, रोजी दिलेल्या निर्णयामध्ये कार्यकारी दंडाधिकारी यांनी आपली कर्तव्य पार पाडताना करावयाची कार्यपद्धती विहित केली असून सदर निर्णयाची प्रभावी अंमलबजावणी करावी याबाबत सर्विस्तर सुचना सर्व जिल्हादंडाधिकारी व पोलीस अधिकारी यांना आपल्या स्तरावरून देणेत यावेत व तसेच शासन कळवावे, ही विनंती.

आपला,

(दि.रा.केणी)

कक्षा अधिकारी-गृह विभाग.

सोबत: - मा. उच्च न्यायालयाच्या दि. २४.०२.२०१५ व दि. ०७.०६.२००६ रोजीच्या आदेशाची प्रत.

IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT BOMBAY
NAGPUR BENCH AT NAGPUR

CRIMINAL APPLICATION (APL) No. 91 OF 2015

Chandrabhan Marotrao Chunchawar

Vrs.

State of Mah. Through its Executive Magistrate and Tahsildar, Parshioni, Nagpur.

Office Notes, Office Memoranda of Coram,
appearances, Court's orders of directions
and Registrar's orders

Court's or Judge's orders

Shri A.B. Moon, counsel for applicant
Mrs. Deshmukh, AGP for State.

CORAM : A.B.CHAUDHARI AND
P.N. DESHMUKH, JJ.

DATED : FEBRUARY, 24th, 2015.

This is an application under Section 482 of Code of Criminal Procedure. The application is liable to be thrown out at the threshold. However, looking to the fact that the applicant is 82 years old person and by the preliminary order made against him in Case No.115/2014 by the Executive Magistrate, Parshioni, he was asked to furnish personal bond with surety in the sum of Rs.5,000/-, we have considered the matter. The contents of the said order obviously show exercise of power under Section 116(3) of the Code of Criminal Procedure, 1976. Undoubtedly, sub-section 3 of Section 116 empowers the Executive Magistrate to make an interim order in the proceedings initiated under Section 107 of the Code of Criminal Procedure. In other words, he is empowered to make ex parte interim order under the said provision. Sub-Section (3) provides for furnishing personal bond with or without surety. Looking notice, the Executive Magistrate insisted for presence of the applicant as well as surety of one person. Upon failure to furnish the same, such persons are sent to jail. This court had in the case of Rajesh s/o Suryabhan Navak Vrs. State of Maharashtra and others, reported in

2006(5) Mh.L.J. 243 made observation about the conduct of the proceedings and the conduct of the Executive Magistrate as well as the concerned Police Officer in affecting the liberty of persons. In so far as the present case is concerned, what we find is that by a printed order the applicant has been asked to furnish personal bond with one surety in the sum of Rs.5,000/- It appears that if surety is not furnished along with personal bond, as observed in the said judgment, there is likelihood of the applicant being sent to jail.

In so far as the applicant is concerned, who is 82 years old, we do not think that insistence for surety is justified. But then the Executive Magistrate is also competent to continue the proceedings and demand his personal bond with which jurisdiction we cannot interfere. That being so, we think the following order would subserve the ends of justice.

ORDER.

- i) The applicant shall furnish personal bond in the sum of Rs. 5,000/- before the Executive Magistrate on the next date of hearing and the Executive Magistrate shall conduct the proceedings further without insisting for surety.
- ii) The judgment in the case of Rajesh Nayak supra shall be taken into consideration by the Executive Magistrate in conduct of the proceedings.
- iii) We also direct the Principal Secretary, Home Department to inform all the concerned Executive Magistrate by asking them to follow the aforesaid judgment of this Court in the case of Rajesh Nayak supra in letters and spirit.

Bombay High Court

Rajesh S/O Suryabhan Nayak vs The State Of Maharashtra, Through ... on 7 June, 2006

Equivalent citations: 2006 (5) MhLJ 243

Author: J Patel

Bench: J Patel, B Dharmadhikari

JUDGMENT J.N. Patel, J.

1. These two writ petitions had been filed by the petitioners raising several key issues in reference to the practice and procedure followed by the Police Officers, who are vested with the powers of Executive Magistrate for conducting proceedings under Chapter VIII of the Code of Criminal Procedure, 1973 (hereinafter referred to as 'Code' for short).

2. In Criminal Writ Petition No. 428/2002 the petitioner is an Advocate, who was required to invoke the extraordinary jurisdiction of this Court, as one person by name Khobaib Raja engaged him to represent his case before the Special Executive Magistrate, Tahsil Division, city of Nagpur, in the proceedings initiated under Section 107 of the Code at the behest of Police Station Lakadganj, and has highlighted the various illegalities and irregularities being practiced in the court of Special Executive Magistrate, who also happens to be the Assistant Commissioner of Police of Kotwali Division, and has been joined in person as respondent No. 3. The main grievance of the petitioner is that in addition to the procedure adopted by respondent No. 3 and the officials working under him, respondent No. 3's behaviour is unbecoming of holding the said post, as he misbehaved, insulted and humiliated the petitioner, who is an Advocate and was appearing for his client, by giving threat and used unparliamentary words, and that inspite of the petitioner having made complaints to the Superior Officers of respondent No. 3, no action in the matter was taken. It is further contended that the person, whom the petitioner was representing, was reprimanded for engaging the petitioner and was threatened with detention in jail by respondent No. 3 through his Clerk Shri Karade, in event of his failure to pay sum of Rs. 2000/- as bribe. Therefore, according to the petitioner, the respondent No. 3 has violated the majesty and dignity of the court of Special Executive Magistrate and solemn office of Executive Magistrate held by him and in connivance with his staff has been extorting money from persons against whom proceedings under Chapter VIII of the Code are initiated in his court under duress of detaining them in jail, if their demands are not fulfilled and by discouraging such persons to engage an Advocate of their own choice by insisting upon engaging Advocate who are patronised by his office and, therefore, such conduct of the respondent No. 3 and his staff is violative of Article 21 and 22 of the Constitution of India, as it deprives personal liberty of a citizen without following the procedure established by law, which should be reasonable, fair and just. Further, their conduct in denying a person to be defended by legal practitioner of his choice is violative of his rights under Article 21 and 22 of Constitution of India.

3. In so far as Criminal Writ Petition No. 293 of 2003 is concerned, it is filed by the petitioners contending that they were called upon to execute a bond of Rs. 25000/- in a proceedings initiated by Malgaon Police under Section 151 read with Section 107, 116(3) of the Code, by insisting upon executing the bond for the sum of Rs. 25000/- with one cross-surety in the like amount belonging to rival group, as interim order passed under Section 116(3) of the Code without following provisions of

law and sent the petitioners in jail thereby curtailing their personal liberty contrary to the procedure established by law.

4. This court in both the matters has passed various interim orders including an enquiry into the allegations made by the petitioner Advocate Shri R.S.Nayak in Criminal Writ Petition No. 428 of 2002 against respondent No. 3, and the staff working with him by senior Police Officer and also obtained record and proceedings of the cases in the two petitions. By its order dated 23/9/2003 in Criminal Writ Petition No. 498 of 2002 this Court thought it proper that both the petitions can be heard together and that is how we proposed to dispose of both these petitions by common judgment and order, as the nature of allegations made in the petitions and the illegalities and irregularities, which are alleged to have been adopted by the court of Executive Magistrate are of identical nature.

5. We have heard the learned Counsel for the petitioners and so also the learned Additional Public Prosecutor, representing the respondents in both the matters and with the able assistance of the learned Counsel for the parties, we have examined the record and proceedings in the two cases. What we find is that the allegations made in both the petitions - in so far as it relates to the procedure adopted by the Police Officers who are holding post of Executive Magistrate for conducting proceedings under Chapter VIII of the Code - that it is not properly followed resulting in violation of rights of the petitioners under Articles 21 and 22 of the Constitution of India and it deserves to be streamlined, and effective vigilance on the functioning of such courts of Executive Magistrate is need of the day so that such malpractices can be prevented and their working regulated and controlled by judicial supervision by the court of Sessions and so also administrative control by Senior Police Officers, who have disciplinary control over the persons functioning in such courts including the Presiding Officers, who are of the rank of Inspector of Police and Assistant Commissioner of Police and are conferred with powers of Executive Magistrates, and conduct proceedings under Chapter VIII of the Code.

6. It is in this backdrop that we want to examine the allegations made in the two petitions against the conduct of the authorities and before we dwell on specific allegations made in these two petitions, we would like to reiterate the settled principles relating to initiation of proceedings under Chapter VIII, which provides for security for keeping the peace and for good behaviour. The provisions in this Chapter which empower courts and Magistrate to obtain security from a person to prevent him from committing offences in the future are of two kinds. Firstly, security for keeping the peace, which is contemplated under Sections 106 and 107 of the Code and secondly security for good behaviour, which is specified in Sections 108 to 110 of the Code. Rests of the chapter contains procedure and provisions which is set out in Sections 111 and 112 of the Code. We need not go into a detailed analysis of these provisions but we would like to highlight the practice and procedure which is to be adopted by person holding the post of Special Executive Magistrate or Executive Magistrate while conducting these proceedings.

7. Though the incidents of the various proceedings under this Chapter (Sections 106 to 110 of the Code) differ in material respects, there is one aspect, namely, that all these proceedings have for their object the prevention, and not punishment of a crime. The other common aspect of all these proceedings is that they are not obligatory but confer the discretionary power on the specified court

or magistrate to exercise such power in the specified circumstance being an interference with the liberty of the individual, such power must be exercised judicially, and strictly in accordance with the procedure laid down in the relevant sections. The Magistrate must first himself consider that immediate measures are necessary for the prevention of the breach of the peace or the disturbance of the public tranquility or then commission of any offence or for the public safety and then after recording his reasons in writing, direct the person concerned to execute a bond for keeping the peace, etc, until the conclusion of the enquiry. This postulates application of his judicial mind by the Magistrate, whose order is subject to judicial scrutiny by superior Courts of Revision and superintendence. He cannot completely mortgage his decision, or abdicate his power or surrender his own responsibility in favour of the police, though it would be well within his competence, in a given case to take into account the police report for what it is worth in forming his own conclusion on the material legally available to him. But this exercise must indisputably be seen to be done and the order of the Magistrate must clearly reflect the application of the Magistrate's own judicial mind to the facts and circumstances properly placed before him. However, summary the proceedings under Chapter VIII, Cr.P.C., may be considered, they are judicial proceedings and have to be conducted in accordance with the Code and the Magistrate holding these proceedings must see that the fundamental elements of the judicial process find expression in the machinery for administering justice. It is clear that an order under Sub-section (3) of Section 116 of the Code for furnishing of bond can be made only after the commencement of the enquiry and before its completion, provided the allegations forming the basis of the parent proceeding or the allegations leading to the necessity for furnishing of interim bonds are tested by inquiry and judicial mind is applied for ascertaining whether there is prima facie justifiable basis for such a direction. Sub-section (2) of Section 116 provides that the inquiry is to be as nearly as practicable in the manner prescribed for conducting trial and recording of evidence in summons cases. Chapter XX of the Code makes provision for trial of summons cases. Until the allegations are supported by materials so as to satisfy the judicial mind that a direction for bond is called for, no order for furnishing of a bond can be given. Section 116 of the Code of 1973 corresponds to Section 117 of the Code of 1898. Sub-section (6) and (7) of the 1973 Code are new provision. Old Sub-section (3) commenced with pending the completion of the enquiry. The new Sub-section (3), however, starts with after the commencement and before the completion of the enquiry. This change has been made so as to put the matter beyond doubt that an interim bond can be called for only after commencement of the enquiry and before its completion. The amendment gives effect to the Supreme Court's decision in Madhu Limaye v. Sub-Divisional Magistrate, Momghyr (A.I.R. 1971 S.C. 2481)

8. The next important aspect, which has come to our knowledge by examining various record and proceedings from the file of the Executive Magistrate is the manner in which orders are passed under Section 111 and Section 116(3) of the Code. We are shocked and surprised to note that so far as the Executive Magistrate of Kotwali Division is concerned, the learned Special Executive Magistrate has got a printed form incorporating both the orders leaving certain margins so as to fill in the blanks/gaps which only go to indicate that the two orders are passed in a rigid manner without application of mind. We are afraid but have no hesitation to observe that this practice and procedure is probably followed by all the Executive Magistrates, who are Police Officers of the rank of the Assistant Commissioner of Police functioning in their respective Division throughout the city of Nagpur. The learned Additional Public Prosecutor on seeking instructions has made a statement

that this practice would be discontinued forthwith. We may remind the Presiding Officers of the courts of Executive Magistrates that both the orders i.e. 1) Under Section 111 and other under Section 116(3) of the Code has to be passed by the learned Magistrate on due application of mind. In so far as order under Section 111 of the Code is concerned, it enjoins upon the Magistrate to make an order in writing, setting forth the substance of information received, the amount of the bond to be executed, term for which it is to be in force, and the number, character and class of sureties (if any required) and the Magistrate can only proceed to pass an order under Section 111 of the Code on the basis of substance of the information received by him, which has to be spelt out in the order, which requires that there must be information of a nature which convinces him that there is likelihood of a breach of peace. The person, who gave information might not be in a position to give details, but the source of information might be sufficient to convince the Magistrate that the breach of the peace was likely and if he was convinced, the law required him to take action. Needless to say, the substance of information must be set forth in the order which depends in each case upon the circumstances of the case. Without an order under Section 111 of the Code, the Magistrate has no competence to deal with such person. In so far the order which is required to be passed under Section 116(3) of the Code - The provisions of Section 116(3) clearly mention that the order of interim bond should be passed after recording reasons therefor. The Magistrate while acting under Sub-section (3) of Section 116, Cr.P.C., has to make careful consideration as regards to the separate case of emergency as contemplated under the said section and he must be satisfied that immediate steps are necessary. The fact that the police report indicated that the members of the opposite-party were likely to create breach of the peace is not sufficient to pass an order and it cannot be said that the Magistrate has given a careful consideration to the existence of a case of emergency when he merely relies on a police report without even calling the police officer to the witness box. An order made under Sub-section (3) is bad if it is not accompanied by reasons recorded in writing why the Magistrate wants to take the emergency measures..

9. The next important thing which is required to be kept in mind by the learned Magistrate is in relation to the amount of the bond. This should be fixed with due regard to the circumstances of the case, and must not be excessive. The Magistrate should consider the station in life of the person concerned, and should not go beyond a sum for which there is a fair probability of his being able to find security. Imprisonment is provided as a protection to society against the perpetration of crime by the individual, and not as a punishment for a crime committed, it is only reasonable and just that the individual should be afforded a fair chance at least of complying with the required condition of security.

10. While passing an order under Section 116(3) of the Code, the Magistrate is also expected to be conscious about the provisions relating to requirements of the bond. Since under new Section 116(3) of the Code a Magistrate cannot demand any surety bond, in a proceeding initiated under Section 107 of the Code the question of executing the bond or the liability of furnishing the surety will no longer arise under the said Section. The relevant provisions of Section 116 of the Code reads as under:

Section 116: Inquiry as to truth of information:-

(1) When an order under Section 111 has been read or explained under Section 112 to a person present in Court, or when any person appears or is brought before a Magistrate in compliance with, or in execution of, a summons or warrant, issued under Section 113, the Magistrate shall proceed to inquiry into the truth of the information upon which action has been taken, and to take such further evidence as may appear necessary.

(2) Such inquiry shall be made, as nearly as may be practicable, in the manner hereinafter prescribed for conducting trial and recording evidence in summons cases.

(3) After the commencement, and before the completion, of the inquiry under Sub-section (1), the Magistrate, if he considers that immediate measures are necessary for the prevention of a breach of the peace or disturbance of the public tranquility or the commission of any offence or for the public safety, may, for reasons to be recorded in writing, direct the person in respect of whom the order under Section 111 has been made to execute a bond, with or without sureties, for keeping the peace or maintaining good behaviour until the conclusion of the inquiry, and may detain him in custody until such bond is executed or, in default of execution, until the inquiry is concluded: Provided that -

(a) no person against whom proceedings are not being taken under Section 108, Section 109, or Section 110 shall be directed to execute a bond for maintaining good behaviour;

(b) the condition of such bond, whether as to the amount thereof or as to the proportion of sureties or the number hereof or the pecuniary extent of their liability, shall not be more onerous than those specified in the order under Section 111, Sub Section (4) ... onwards not relevant for our purpose.

11. This, we are required to highlight as a fact that in a proceedings initiated under Section 107 of the Code, it is common practice on the part of the Executive Magistrate to insist for surety bond by passing interim order under Section 116(3) Cr.P.C. The court has taken judicial notice of this that inspite of a clear cut provisions in Clause (a) of the proviso to Sub-section 3 of Section 116 of the Code of Criminal Procedure, in a proceeding initiated under Section 107 of the Code and the form No. 12 (Scheduled II) which is prescribed for executing bond under Section 107 of the Code, persons are detained in judicial custody for their failure to furnish interim surety in a proceedings initiated under Section 107 of Chapter VIII of the Code in exercise of jurisdiction not vested upon them in law. {See State of Maharashtra and Anr. v. Mangali Dewaiyya Pupalla, Mh.L. 483, Mrs. Pramila Navin Shaha v. State of Maharashtra and Ors. 2005 All MR (Cri) 1233}. Having clarified the fact that in a proceedings initiated under Section 107 of the Code no surety/security or personal bond is required to be furnished under an interim order under Section 116(3) Cr.P.C., henceforth if it comes to the notice of this Court that a person against whom proceedings are initiated under Section 107 of the Code is detained in judicial custody for failure on his part to furnish interim surety/security Bond or personal Bond pursuant to an order passed under Section 116(3) of Cr.P.C. The State shall be liable to pay compensation to such person for violation of his fundamental right enshrined under Article 21 of the Constitution of India and the aggrieved person may also take recourse to other remedies available to him under the general law viz to prosecute the said magistrate for wrongful confinement and appropriate compensation for wrongful detention.

12. It will be fruitful to mention at this stage that there is a practice on the part of Executive Magistrate for insisting upon surety from caste, creed and religion other than that of the person against whom proceedings are initiated under the nomenclature cross surety.. We may like to impress upon the Executive Magistrate, exercising powers under Chapter VIII of the Code, that such insistence of cross-surety irrespective of the nature of the case is unwarranted and most of the time it is insisted upon so as to deprive a person of his personal liberty so as to make it beyond his reach to fulfill such a condition. This is in addition to the practice of quoting excessive and prohibitive amount as sum of surety, though Clause (b) of proviso to Section 117 of the Code clearly provides that the amount of every bond shall be fixed with due regard in the circumstances of the case and shall not be excessive.

13. Concept of cross-surety has to be understood in the context of the peculiar facts and circumstances of the case, which is being dealt by the Executive Magistrate. One can understand that in a given case where proceedings are initiated against persons of the rival group to give security in keeping the peace of the opposite party. It has been so ordered in Criminal Writ Petition No. 293 of 2003 wherein the Executive Magistrate has specified that in order to keep peace and tranquility in village Kamunja, as there was probable and imminent danger of likelihood of breach of peace due to the rival claim and possession over the mosque Madarsa of Kamunja between two sect of Muslim namely 'Sunnī' and 'Tablīgī', and hence such an order was required to be passed.

14. In reference to the grievance made by the Petitioner' Advocate Shri R.S.Nayak in Criminal Writ Petition No. 423 of 2002 an enquiry was conducted according to order passed by this Court by the Joint Commissioner of Police wherein the petitioner as well as his client was examined and the enquiry report dated 29/1/2003 came to be submitted to the court does prima facie makes out a case in favour of petitioner except for the issue of demand of bribe of Rs. 2000/-by the A.C.P. through his staff police constable Mr.Karade. Mr.B.T. Nightinglova, Joint Commissioner of Police, Nagpur in his report itself has mentioned that the concerned A.C.P. who was conferred with the powers of Executive Magistrate Kotwali Division has been transferred and so also his staff and all the ACPs in charge of the Division, who are conferred and vested with powers of Executive Magistrate under the Commissionerate are instructed to strictly adhere to provisions of Chapter VIII of Code. The Respondent/State was kind enough to immediately respond to the interim orders passed by this Court from time to time and also filed affidavit of the then principal Secretary (Spl.), Government of Maharashtra, Home Department that they would streamline the procedure and exercise of powers by the Executive Magistrate and special Executive Magistrate under Chapter VIII of the code. But as suggested by this Court in the case of Surendra v. State of Maharashtra and Ors. 2001 (4) Mh.L.J.601, the Government is, however, of the opinion that considering the present scenario and the law and order situation it may not be feasible to revert back to the 1980's position and entrust this powers to judicial magistrate. The State has also, in the affidavit filed by the then Commissioner of Police Shri Jayant Umaranikar referred to the Circular dated 28th April, 2003 which provides for guidelines to the Executive Magistrate and Special Executive Magistrate while dealing with Chapter Case i.e. proceedings under Chapter VIII of the Code so as not to violate fundamental rights of citizens as enshrined under Article 21 of the Constitution of India. The same has been reiterated by the subsequent affidavit filed by the present Commissioner of Police. This court has been assured that in future the proceedings under Chapter VIII of the Code would be

conducted in proper order. Respondent No. 2/The Commissioner of Police in his affidavit dated 22/3/2006 has also taken cognizance of the fact that the office of the Special Executive Magistrate and Executive Magistrate functioned till late hours in night and has noted that said officer would function in accordance with the guidelines issued by the Government of Maharashtra vide Circular dated 28/4/2003 and those instructions have been issued to all the ACPs vide Circular dated 20/3/2006 to conduct and hold their courts only during working hours and further to take prior permission from concerned Zonal Deputy Commissioner of Police, if there is any urgent case to be dealt with after working hours and in that case subsequently send the report to the Commissioner of Police stating the reason holding proceedings after office hours (the said circular is annexed as Annexure R-2). In view of the fact that the commitment made by the Commissioner of Police in his affidavit dated 22/3/2006 is on solemn affirmation, we accept it as an undertaking given to this Court and make it clear that in future if any violation of the undertaking takes place, This Court would take serious cognizance of such breach in addition to directing the State to initiate appropriate action against the persons found guilty of misuse of the powers vested in them under Chapter VIII of the Code.

15. We only propose to forewarn Police Offices vested with powers under Chapter VIII of the Code that they should also remember that the party against whom proceedings are initiated under Chapter VIII of the Code is entitled to forthwith receive copy of the order which may result in curtailing their liberty before they are remanded to judicial custody, either for their failure to execute necessary bond with or without sureties or at the conclusion of the proceedings, as it has come to our notice, on going through the present state of affairs in the office of Special Executive Magistrate Kotwali Division, that the staff functioning in the office of Special Executive Magistrate, Kotwali Division are careless in issuing certified copy of such orders which are amenable to revisional, appellate and writ jurisdiction of the courts and though such orders as a matter of practice are in printed forms depriving a person of certified copy of such orders, is nothing but an attempt on the part of the court of Special Executive Magistrate and its staff to deprive them of procedural justice.

16. By way of illustration, proceedings initiated by Shri Dhamke the present Special Executive Magistrate against one Pramod Dinakrrao Samarth vide Chapter Proceedings No. 64 of 2006 and interim order under Section 116(3) of the code was placed on record. It came to be passed in a proceedings initiated under Section 110 of the Code, which are all in printed form, clearly indicating that the orders under Section 111 of the Code as well as 116(3) of the Code have been passed by the Special Executive Magistrate without application of mind, as the proceedings initiated under Section 110 of the Code is not maintainable against said Pramod Dinkarrao Samarth for the simple reason that it does not confirm and meet the requirements of Section 110 of the Code. It is in this proceedings that an application for grant of certified copy was made by the counsel for the accused on 22/3/2006 and there is an endorsement from the office of Special Executive Magistrate, Kotwali Division, Nagpur that copies would be delivered within three days. Such practice deserves to be highly deprecated.

17. Assistant Commissioner of Police Shri Dhamke, who is the Special Executive Magistrate of Kotwali Division was personally present in the court and the learned Additional Public Prosecutor

Smt. Neeta Jog on seeking instructions from him assured this Court that he will forthwith discontinue this practice of passing orders in printed form and further assured the court that certified copies of the order would be forthwith furnished to the person or his Advocate, who are appearing in his court and in future he will take all the necessary precautions to see that there is no violation of any right statutory or procedural of a citizen who is facing any proceedings in his court. We hope that such assurance given to the court would be followed in letter and spirit not only by the Special Executive Magistrate of Kotwali Division but all divisions in the city of Nagpur so that miscarriage of justice is avoided and persons are not left at the mercy of the whims and caprice of the Police Officers, who are conducting chapter proceedings as Special Executive Magistrates.

18. In so far as grievance of Advocate Mr. Nayak is concerned, we have taken serious note of the same. We would like to bring it to the notice of the State the concept, object and scope of life and personal liberty as enshrined in Article 21 of the Constitution of India by quoting the observation of Shri K. Ramaswamy, J. in the case of Kartar Singh v. State of Punjab, . His Lordship while dealing with the constitutional validity of the draconian law i.e. Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act, 1987 observed as under - The right to life with human dignity of person is a fundamental right of every citizen for pursuit of happiness and excellence. Personal freedom is a basic condition for full development of human personality. Article 21 of the Constitution protects right to life which is the most precious right in a civilised society. The trinity i.e. liberty, equality and fraternity always blossoms and enlivens the flower of human dignity. One of the gifts of democracy to mankind is the right to personal liberty. Life and personal freedom are the prized jewels under Article 19 conjointly assured by Arts. 20(3), 21 and 22 of the Constitution and Article 19 ensures freedom of movement. Liberty aims at freedom not only from arbitrary restraint but also to secure such conditions which are essential for the full development of human personality. Liberty is the essential concomitant for other rights without which a man cannot be at his best. The essence of all civil liberties is to keep alive the freedom of the individual subject to the limitations of social control envisaged in diverse articles in the chapter of Fundamental Rights Part III in harmony with social good envisaged in the Directive Principles in Part IV of the Constitution. Freedom cannot last long unless it is coupled with order. Freedom can never exist without order. Freedom and order may coexist. It is essential that freedom should be exercised under authority and order should be enforced by authority which is vested solely in the executive. Fundamental rights are the means and the directive principles are essential ends in a welfare state. The evolution of the State from Police State to a Welfare State is the ultimate measure and accepted standard of democratic society which is an avowed constitutional mandate. Though one of the main functions of the democratic Government is to safeguard liberty of the individual, unless its exercise is subject to social control, it becomes anti-social or undermines the security of the State. The Indian democracy wedded to rule of law aims not only to protect the fundamental rights of its citizens but also to establish an egalitarian social order. The individual has to grow within the social confines preventing his unsocial or unbridled growth which could be done by reconciling individual liberty with social control. Liberty must be controlled in the interest of the society but the social interest must never be overbearing to justify total deprivation of individual liberty. Liberty cannot stand alone but must be paired with a companion virtue; virtue and morality; liberty and law; liberty and justice; liberty and common good; liberty and responsibility which are concomitants for orderly progress and social stability. Man being a rational individual has to live in harmony with equal rights of others and

more differently for the attainment of antithetic desires. This intertwined network is difficult to delineate within defined spheres of conduct within which freedom of action may be confined. Therefore, liberty would not always be an absolute licence but must arm itself within the confines of law. In other words there can be no liberty without social restraint. Liberty, therefore, as a social conception is a right to be assured to all members of a society. Unless restraint is enforced on and accepted by all members of the society, the liberty of some must involve the oppression of others. If liberty be regarded a social order, the problem of establishing liberty must be a problem of organising restraint which society controls over the individual. Therefore, liberty of each citizen is borne of and must be subordinated to the liberty of the greatest number, in other words common happiness as an end of the society, lest lawlessness and anarchy will tamper social weal and harmony and powerful courses or forces would be at work to determine social welfare and order. Thus, the essence of civil liberty is to keep alive the freedom of the individual subject to the limitation of social control which could be adjusted according to the needs of the dynamic social evolution. The modern social evolution is the growing need to keep individual to be as free as possible, consistent with his correlative obligation to the society. According to Dr. Ambedkar in his closing speech in the Constituent Assembly, the principles of liberty, equality and fraternity are not to be treated as separate entities but in a trinity. They form the union or trinity in the sense that to divorce one from the other is to defeat the very purpose of democracy. Liberty cannot be divorced from equality. Equality cannot be divorced by liberty. Nor can equality and liberty be divorced from fraternity. Without equality, liberty would not produce supremacy of law. Equality without liberty would kill individual initiative. Without fraternity, liberty and equality would not become a natural course of things. Courts, as sentinel on the qui vive, therefore must strike a balance between the changing needs o the society for peaceful transformation with orders and protection of the rights of the citizen. One of the functions of the State is to maintain peace and order in the society. As its part, State is not only the prosecutor of the offender but also the investigator of crime. To facilitate such investigation police has been given wide powers to arrest the suspect without warrant, interrogate him in custody search and seize incriminating material, to collect the evidence and to prosecute the offender. Deprivation of dignity of person, self-respect and inviolable right to life, would only be within the prescribed limits set down by laws, assiduously supervised by courts; and executive excesses strictly be limited. Excessive authority without liberty is intolerable. Equally excessive liberty without authority and without responsibility soon becomes intolerable. Lest the freedoms and fundamental rights become sacrificial objects at the altar of expediency. Unrestricted liberty makes life too easy for criminal and too difficult for law-abiding citizens. In a free society too many crooks blatantly break the law, blight young lives, traffic in drugs and freely indulge in smuggling and claim fundamental rights to exploit weak links of law, indulge in violence and commercial camouflage. Our values are drastically eroded because many a man with no more moral backbone than a chocolate eclair claim the freedom and free action which results inevitably in increasing the members of violent criminals. In the midst of clash of interest, the individual interest would be subservient to social interest, yet so long as iuri ius, ibi remedium is available the procedure prescribed and the actions taken thereon by then law-enforcement authority must be the test of the constitutional mandates..

19. We hope, this is sufficient to remind the State of the sacrosanct fundamental rights particularly under Article 21 of Constitution of India and that it will take all steps to protect it and would take all

necessary preventive steps so that life and personal liberty of a citizen is not trampled by the Police Officers, who are vested with powers of Special Executive Magistrate/Executive Magistrate to conduct proceedings under Chapter VIII of the Code. Further, we may add the observations of Hidayatullah, J in respect of another right vested in a citizen under Article 22(1) of the Constitution of India by quoting His Lordship's observation in the case of State of M.P. v. Shobharam, wherein His Lordship has observed -

When our Constitution lays down in absolute terms a right to be defended by one's own counsel, it cannot be taken away by ordinary law and it is not sufficient to say that the accused who was so deprived of this right, did not stand in danger of losing his personal liberty. If he was exposed to penalty, he had a right to be defended by counsel. If this were not so then instead of providing for punishment of imprisonment, penal laws might provide for unlimited fines and it would be easy to leave the man free but a pauper. And to this end without a right to be defended by counsel. If this proposition were accepted as true we might be in the Middle Age. The Criminal Procedure Code allows the right to be defended by Counsel but that is not a guaranteed right. The framers of the constitution have well thought of this right and by including the prescription in the Constitution have put it beyond the power of any authority to alter it without the Constitution being altered. A law which provides differently must necessarily be obnoxious to the guarantee of the Constitution. There is nothing in the worth of the Constitution which permits any authority to alter this condition even on grounds of public interest as is the case with the guaranteed rights in Article 19. Not by a niggling argument be lessened the force of the declaration so explicit in its terms or whittle down its meaning by a specious attempt at supposed harmony between rights which are not interdependent. There are three rights and each stands by itself. The first is the right to be told the reason of the arrest as soon as an arrest is made, the second is the right to be produced before a Magistrate within twenty-four hours and the third is the right to be defended by a lawyer of one's choice. In addition there is the declaration that no person shall be deprived of his personal liberty except by procedure established by law. The declaration is general and insists on legality of the action. The rights given by Article 22(1) and 20 are absolute in themselves and do not depend on other laws. There is no force in the submission that if there is only a punishment of fine and there is no danger to personal liberty the protection of Article 22(1) is not available. Personal liberty is invaded by arrest and continues to be restrained during the period a person is on bail and it matters not whether there is or is not a possibility of imprisonment. A person arrested and put on his defence against a criminal charge, which may result in penalty, is entitled to the right to defend himself with the aid of counsel and any law that take away this right offends against the Constitution."

20. Advocate Mr. Nayak's grievance as highlighted in his petition is that his client was discouraged and deprived from engaging legal practitioner of his choice from appearing before the court of Special Executive Magistrate, Ketwali Division is a clear cut breach of Article 22(1) of the Constitution of India. The State and its functionaries should learn to respect an Advocate who represents his client to seek justice for him and to assist the Court in dispensing justice. If the courts of Special Executive Magistrate and its staff finds it inconvenient, if a person engages a legal practitioner of his choice, may be for various reasons and one of them which is spelt out in the petition i.e. to come in the way of the court and its staff extorting money from a person against whom proceedings are initiated, it not only obstructs the course of justice but also pollutes the same

and is nothing short of contempt of court. In the enquiry conducted by Joint Commissioner of Police, as per report the Special Executive Magistrate and its staff stands exonerated of the allegations of extortion of money though the evidence given by Advocate Nayak and his client confirms to the allegations made in the petition that a sum of Rs. 2000/- were demanded from client of Advocate Nayak to settle the case rather than contest the proceedings initiated by him by engaging legal practitioner of his choice which was his legal right. The report cuts a very sorry figure in the manner in which proceedings are conducted in the court of Special Executive Magistrate. We are conscious of the fact that it is very difficult to prove these allegations but it is equally true that such allegations cannot be said to be unfounded.

21. Taking into consideration that the State and the Commissioner of Police has assured this Court that in future such occasion would not arise and they have taken necessary steps to prevent such practices, we find that almost all the prayers made by the petitioners are complied with and so far as claim of compensation made by the petitioner for the ill-treatment meted out to him by respondent No. 3 it can be left open and if the petitioner feels it proper, he may take appropriate steps, as observed by this Court in the case of Deesip Bhikaji v. State of Maharashtra and Ors. 2003(2) Mh.L.J.629.
22. In so far as the reliefs claimed in Criminal Writ Petition No. 293 of 2003 are concerned, the petitioners had already approached the court of Chief Judicial Magistrate, Amravati under Section 123(2) and (3) of Criminal Procedure Code which granted them relief of reducing the quantum of bond from Rs. 25000/- to Rs. 15000/-, probably by this time the proceedings must have come to an end and, therefore, the petition has become infructuous. Therefore, in our view no relief can be granted as sought for. These two petitions, therefore, stand disposed of. Rule is made absolute accordingly.

NOTIFICATION

Law and Judiciary Department
Madam kama marg,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.
Dated 22nd July, 2014.

No. SPC 1314/C.R.108/IX : In exercise of the powers conferred by section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 (33 of 1989) the Government of Maharashtra, with the concurrence of the Hon'ble Chief Justice of the Bombay High Court of Judicature at Mumbai, hereby appoints Shri Abhay Sopanrao Waghwase, District Judge-5 and Additional Sessions Judge, Thane as a Special Judge, at Thane for trial of cases under Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(S.D.Darne)
Legal Advisor-cum-Joint Secretary

No. SPC 1314/C.R.108/IX
Law and Judiciary Department,
Mantralaya, Mumbai- 400032,
Dated 22nd July, 2014.

Copy forwarded with compliments for information to-

- 1) The Registrar General, High Court , Mumbai,
- 2) Principal Judge, District & Sessions Court, Thane,
- 3) Director General of Police, Mumbai,
- 4) Secretary, Social Justice & Special Appeals Department, Mantralaya, Mumbai,
- 5) Shri Abhay Sopanrao Waghwase, District Judge-5 and Additional Sessions Judge, Thane,
- 6) Commissioner of Police, Amravati, Pune, Nagpur, Aurangabad, Nashik, Thane,
- 7) District Magistrate, Thane,
- 8) The Home Deptt. (Special), Mantralaya, Mumbai,
- 9) District Government Pleader, Thane,
- 10) The Manager, Government Central Press, Mumbai with a request to publish the Notification in Maharashtra Government Gazette, Extra-ordinary, Part IV-A and to send 10 copies thereof to this Department,
- 11) Desk Officer-14 Law and Judiciary Department, Mantralaya, Mumbai
- 12) Select File.

(S.D.Darne)
Legal Advisor-cum-Joint Secretary

नोट-प्रीमियर रन्वेंची नियम-इ(७)
वारुना, आदिवासी विभाग
चंडीगढ़ शहर, जारीक
दिनांक ११/११/२०१८

दिपद- अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक)
अधिनियम १९८९ तुलारंज नियम १९९५

आदिवासी विभाग विभागाचा प्रकल्प अधिकारीच्या जिल्हा दक्षता व
विभागाचा संचालनार्थी डॉक्टरांना आवंत्रित करणेवावत

जांकी १) धारण शिर्य ; जमाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, व कोडा विभाग
नगरालय, मुंबई क्रमांक नियमित- १०१५/प्र.क्र. १२३/मायक २/ दिनांक
११ जानेदारी १११२

२) शोखन शिर्य, जमाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, व कोडा
विभाग संकारण, मुंबई क्रमांक नुवीष १०१५/प्र.क्र. १६३/मायक २/ दिनांक
११ लाईंद्यार १११७.

अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ व ल्यालीला
उपनियम, जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक) नियम १९९५ - यांची योनी अंगलक्षणावरी
प्राचीनीपण, योनी रितीने व काळजारेपणे हांज्यासाठी व ती बोंडी एंद्या कोसे याचा आजावा घेण्यासाठी
दासतनाळाचा संशान याच्याचा, लाल्जांडे कार्य, क्रिडा व पर्वटन विभाग, विर्याच क्रमांक नियमित- १०१५ /
प्र.क्र. १२३ / मायक ७/१२/१९९५ अन्यथे संविधित विलायिकारी (जिल्हा दण्डाधिकारी)
यांचे अत्याधारावरी जिल्हा दक्षता व नियमवण संपत्तीची स्थापना करण्यात आलेली उाढेया सांस्कृतिक व्ये
गिरजा पंथीय अधिकारी अनुसूचित जाती जमातीचे राज्य शासनाचे इ राजपत्रित अधिकारी सदस्य महणून
तसेच जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी सदस्य संघिद महणून पदार्थिद नियुक्त असतील तसेच संसद सदस्य
व विधानसभा व विधान परिषद्वर निवृत्त आलेले सदस्य तसेच सर्व शासकीय तसेच जशासकीय
प्रौद्योगिकी अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (१. नियम) आणि जशासकीय संघामधील भागातवर्गांची
(सदस्य संख्या ३. दर्दत मर्हादित) वा सदस्यांच्या संघीयत निजळाधिकारी वानो मा. मुख्यमंत्रीन्हा
दाखलाने घेण्यात यांचे अनुरोध आवेद.

या संमितीची वार्ता जालील प्रमाणे असरील अशा शासन, सुदूरा आहेत.

- १) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ व
ल्यालीला अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक) नियम १९९५
पण दोन दी अंगलक्षणावरी जिरहासाठी शोण रितीने व काटेकोरपणे दोन किंवा कोसे याचा
थाबद्या घेणे तसेच या संघीयतील ग्रकरणांचा आवाहन घेणे.
- २) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ व ल्या
खालील नियमांतरात अत्याधारावर अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमातीचे लक्षणांना घेणाऱ्या
दण्डे जांवील लाल्जांडे, माला गिरजा पुकार तेपांत घेणे किंवा कोसे, वापायाताचा प्रकरणांचा
आवाहा घेणे.
- ३) अत्याधारावर अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व व्यक्तीचे गुरुर्वसन दुल्यादी
नियमांतरार व लाल्जांडे दण्डांत दोन दोने दिना करावा, वारादर्भातील प्रकरणांचा आवाहा
घेणे.
- ४) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याधार प्रतिबंधक) नियम, १९८९ अंतर्गत
प्रौद्योगिकी वार्ता करावार अलालो गुरु / न्यायात्मकांत दाखल करण्यात आलेली प्रकरणी
याचा नियमांतरात घेणे.

४०२८

(7)

- (v) या अधिनियमाची सुलेखनशक्ती असल्याची कांडधित संदर्भ / अभिकारी / कार्यालयाकडून डरते आहे किंवा काळे, याचा आवाहन देणे.
- (vi) या अधिनियमातील नियमांचे नियंत्रण अधिकारी संसदावजाऱ्यांनी शासनास प्राप्त कोणत्या निधियु अक्षयाशासा / प्रकरणाचा भाबाबाबा देणे.

या बाबत दर्श निवारिकांची यांता सुन्नीत करण्यात येते की, जिल्हा इक्कांवा व निवारण समितीच्या वेठकीमध्ये आदिवासी विकास विभागाचे संवित्रित प्रकल्प अधिकारी, एकामिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांना नियंत्रित सदस्य म्हणून योजाविण्यात यावे. संवित्रित प्रकल्प अधिकारी एकामिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांता सुन्नीत करण्यात येते की, आद्यांगत वेठकील लोंगी लात: उपल्थित राहून अनुकूलित जमाईवर होणार्या अल्पांखार प्रतिवंद्यावाचत कार्यवाही होण्यासाठी नवोत्तोषरी प्रबल करावेत.

आदिवासी विकास विभागातील क्षेत्रीय अधिकारी न महसूल विभागातील भेत्रिय अधिकारी यांते काढकोप्र सिन्ह असल्यामुळे आदिवासी विकास विभागाचा शासन नियंत्रित क्र. आल्या १८८५/प्र.ज्ञ.३३/का.१५, दिनांक १५/१/१९९२ च्या परिपत्रकातच्ये विभागातील सर्व अधिकारी यांचे घरेवारी दर्शविलेले आहे, त्या परिपत्रकाची प्रत रोबत सुलभ कंदर्भासाठी योडलेली आहे.

या विष्णवाचवत उरुविष्णात आलेल्या नाहीतीची विद्युत प्रपदे तंत्रजित विभागाच्या भेत्रिय अधिकारी यांनी आदिवासी विकास विभागाच्या नाहीती, विभागीय तसेच या कार्यालयास प्राढवाण्यात असेही सुनित करण्यात येतु आहे.

कृपया या परिपत्रकाची सोबत याची.

(किंशोर गुणांशे)

क्र. आमुक्त, आदिवासी विकास
महाराष्ट्र राज्य, नाशिक

प्रति:

निवारिकारी (सर्व)

प्रतिलिपी :-

समालक, समाज कल्याण, नाशिक राज्य, पुणे

किंशोरगांव नवाचिरिक क. नंबर १ (नागरी नुक्क (पर्शेडी)) मालवाळे राज शाळी भगवनी

विभागीय आमुक्त, नुव्वे, नाशिक, अमरावती, नागपूर, ओरंगाबाद, मुंगळ

अदर आमुक्त, आदिवासी विकास नाशिक, ठाणे, जगदावती, नागपूर

प्रतिलिपा आमुक्त, (सर्व)

जिल्हा प्रतिलिपा अधिकार (सर्व)

विभागीय समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)

मुख्य कायदेकारी नवाचिरिकारी विभाग परिषद (सर्व)

प्राकल्प अधिकारी, एकामिक आदिवासी विकास प्रकल्प

जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)

जिल्हा समाज कल्याण विभाग परिषद (सर्व)

C.O.(1)BhamreutCity Act.doc

Office No. १.२	
Bus. S. No. १	१०८५
Date २०२२	१५/०८/२२
Time	२२/४०७
Ex. No.	८४७२

संविनिय सादर

क्र. अ. लि. (१०८५)

यांना माहीती व पुढील

प्रय या कायदाती करिता

गोठीव एव अधि. (मुख्य.)

शोधीव अधिकार (मुख्य.)

(७२)

९. अनुजाती / जमाती (अ.ए.) कायद्यातर्गत नौदिविलोन्या गुन्हयात सर्वच आरोपी सदणे हिन्दू अपेक्षे आत्मसंकट नाही. पक्क सदणे हिन्दू व इतर आरोपी आदिवासी दलित असले तरीही गुन्हा होतो. सर्व आरोपीवर अ.जा.ज. (अ.प्र.) कायद्यान्वये कारबाहेर करता येते. तर दलित आदिवासी आरोपीवर डाव्य कायद्यान्वये कारबवै करता नेते.

त्याकरीता खालील नमुद घटक प्रमुखांना विनती करण्यात येते की, धर्मायमध्ये तपासात उपरोक्त प्रमाणे नुसी / उणीश राहणार नाहीत या बरीता प्रस्तुः कायद्याशाली दाखला गुन्हाचे तपासी अधिकारी यांना योग्य सुचना देण्यात यावात. आणि यांचे तपासावर परिणामकारक पथवेक्षण ठेवायाची दक्षता घेण्यात यावी.

३। मा० १९८०.०५

(दिन. न. राज्यालय)
विशेष पोलीस महानिरीक्षक, (ना.ह.स.)
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रति,

सर्व पोलीस उच्युक्त,
सर्व पोलीस उधिकार.

प्रत सर्वोत्तम अधिकारी,

पोलीस महासंघालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई (लाभविध :- कार्यालय क्र. २०(९))

सर्व विशेष पोलीस महानिरीक्षक, परिष्कोरीय

प्रत शाहिती करीता

पोलीस अधिकारी, ना.ह.स. अजे/ नाशिक/ कोल्हापुर/ औरंगाबाह/ अमरावती/ नागपुर

पोलीस उप अधिकारी, मुंबई पथक, ना.ह.स.

928
5/5
202

165

Bo.PCR-3092/5-SPL-6,
Home Department (Special),
Mantralaya, Bombay-400-032.
April 23, 1992.

To-

The DG & IG of Police,
Maharashtra State,
Bombay.

All Special Is.G. of Police,
All Dy Is.G. of Police,
All District Magistrates,
All Superintendents of Police.

Sub:-Special measures to deal with the
atrocities or offences on Scheduled
Castes/Scheduled Tribes and Nomadic
Tribes/Vimukta Jatis.

11 MAY 1992

Sir,

The guidelines on special measures and procedures to deal with atrocities or offences on S.Cs/S.Ts and D.T./N.T. are issued in detail by the Govt. vide Government Circulars Nos. (1) SPL-6/UOM-2778/3157, dated the 14th October 1978 and (2) No.PGR-3080/1221-SPL-6, dated the 8th November 1980. Inspite of these Government Orders, the numbers of atrocities on the S.Cs/S.Ts have not been decreased considerably. Some major incidents of atrocities on S.Cs/S.Ts have occurred in the recent past.

2. The members of Parliament belonging to the S.Cs/S.Ts submitted a memorandum to the President of India on atrocities against S.Cs/S.Ts. In that memorandum, it has been stressed that major causes of atrocities on S.Cs. and S.Ts are mainly due to land reforms measures, its half-hearted and tardy implementation at district levels. The disputes are more acute where the oppressed are illiterate or suffer from the illusion that law is on their other side. If resisted, they are harmed and sometimes killed like animals.

3. The Government considered the above position and pleased to direct as follows:-

1.) The District Magistrates and the Superintendent of Police should identify the vulnerable in highly sensitive areas based on the social behaviour in the past. The arm licences to dominating and intimidating persons or groups of persons should not be given. The arm licences from the elements so identified should also be withdrawn. In all such areas, the District Magistrates and Superintendents of Police

Cont'd...2.

924
265

should submit monthly reports in semi-official letter forms to the DG & IG of Police, Maharashtra State, Bombay as the case may be about situation in their districts and the steps they have taken to met out justice to the oppressed and curb high handedness of the higher castes.

2) The District Magistrates and S.D.Ms./S.Ps. and D.S.Ps. should make frequent visits to the identified areas to infuse confidence and sense of security amongst the S.Cs/ S.Ts. people.

3) At the time of allotment of surplus land including evacuee the demarcation should be conducted under the direct supervision of revenue and police authorities and possession handed over to them on the spot in their presence under their signatures.

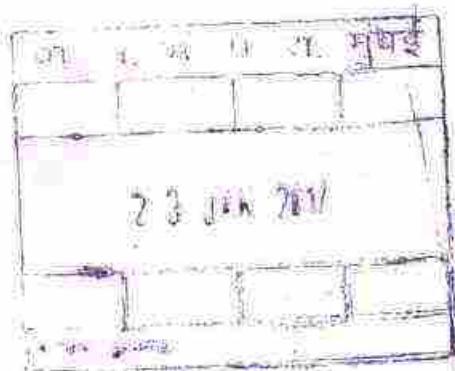
The above guidelines should be followed scrupulously.

Yours faithfully,

(P.L.W)

(B.J. Misar)

Principal Secretary to the Government of Maharashtra,
Home Department.

अत्याचाराचे बळी ठरणा-या अनुसूचित
जाती/अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींना
नवीन अत्याचार प्रतिबंधक नियमान्वये
देण्यात येणा-या नुकसान भरपाईवाबत...

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्र.: युटीए २०१६/प्रक. २९८/सामासू
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३८
दिनांक : २२ डिसेंबर, २०१६

- वाचा:- १. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग
क्र.: युटीए १६२५/३/टी रोएन पंचवीस दि. २९ नोव्हेंबर, १९८२.
२. अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम,
१८९५ चे सुधारित नियम, १९९५.
३. सहसंचिव, कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी मुख्य संचिव, महाराष्ट्र
शासन यांना लिहिलेले अधेशासकीय पत्र क्र.: ११०१२/३/८९/पीसीआर
(डेस्क), दि. १७-०४-१९९५.
४. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग
क्र.: युटीए १०९५/प्रक. १६९/मावक-२ दिनांक २४ सप्टेंबर, १९९७
५. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग
क्र.: युटीए २०१२/प्रक. २५९/सामासू दिनांक २९ ऑगस्ट, २०१३
६. सहसंचिव, सामाजिक न्याय आणि अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी
मुख्य संचिव, महाराष्ट्र शासन यांना लिहिलेले अधेशासकीय पत्र क्र.:
११०११/२४/२०१६/पीसीआर (डेस्क), दि. १०.०५.२०१६ (दिनांक १४-०४-
२०१६) अधियपूत्रानेसहीत.

प्रस्तावना: नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९५ अन्वये अस्वृश्यता याळणे व ती पाळण्यास उत्तेजन
देणे हा गुन्हा समजण्यात येत असून त्यासाठी सदर अधिनियमांत शिक्षेची तरतूद करण्यात आलेली असून
अनुसूचित जाती/जमातीवर होणा-या अत्याचाराना घायबंध घालण्यासाठी अनुसूचित जाती, अनुसूचित
जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ लागू करण्यात आलेला आहे. त्या अधिनियमात १९९५
मध्ये केंद्र शासनाने सुधारणा महाराष्ट्र राज्यात लागू करण्यात आलेल्या आहेत.

केंद्र शासनाने सुधारित केलेल्या अनुसूचित जाती, जमाती (अत्याचार ग्रन्तीवधल) अधिनियम, १९८९
सुधारित नियम १९९५ च्या अधिन राहील दि. २९ ऑगस्ट, २०१३ च्या शासन निर्णयासाठी यांत्रिगिरजा “अ”

मध्ये नमूद केलेल्या अल्याचाराचे प्रकार किंवा गुन्ह्याचे प्रकार व त्यामाटी विहित केलेले सुधारित वर यानुसार नुकसान भरपाई देण्यात येते. केंद्र शासनाने सदर नियमात दुसरी केली असून नुकसान भरपाईच्या रकमत दिनाक १४/०४/२०१६ च्या अधिसूचनेनुसार वाढ केलेली आहे. त्याच धर्तीवर केंद्र शासनाच्या सुधारणासहीत राज्यामध्ये नुकसान भरपाईच्या रकमेत वाढ करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निणीच : केंद्र शासनाचे सुधारित केलेल्या अनुसूचित जमाती (अल्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम २०१६ च्या अधिन राहने सोबतच्या परिशिष्ट “अ” मध्ये नमूद केलेल्या अल्याचाराचे प्रकार किंवा गुन्ह्याचे प्रकार किंवा त्यासाठी केंद्र शासनाने दिनाक १४/०४/२०१६ च्या अधिसूचनेनुसार विहित केलेल्या सुधारित वराप्रमाणे नुकसान भरपाई देण्याचा निणीय राज्य शासनाने घेतला आहे.

२. ही सुधारित नुकसान भरपाई दि. १४.०४.२०१६ यासून अमलात येईल.

३. यावर होणारा खर्च मागणी क्रमांक एन.३ २२२५ अनुसूचित जमाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग याचे कल्याण, ०१, अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ८००, इतर खर्च, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०३) जिल्हा परिषदांना सहायक अनुदाने, (०२)(०३) अल्याचाराचे बळी ठरणाऱ्या अनुसूचित जमातीचे अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबातील सदस्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना (विध.यो.) (राज्य हिस्सा) (२२२५ २४४२) ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) व मागणी क्रमांक एन.३ व इतर मागासवर्ग याचे कल्याण २२२५ अनुसूचित जमाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग याचे कल्याण, ०१, अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ८००, इतर खर्च, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) जिल्हा परिषदांना सहाय्यक अनुदाने, (०३)(०४) अल्याचाराचे बळी ठरणाऱ्या अनुसूचित जमाती व अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबातील सदस्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना (के.पु.यो. ५० टक्के) (२२२५ २४५१ २४५१) ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) या लोखाशिषाखाली खर्ची टाकण्यात येऊन त्याखाली वेळीवळी केलेल्या मंजूर तरतुदीमधून भागाविण्यात यावा.

४. (१) जिल्हा दंडाधिकारी, पोलीस अधिकारक व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी हे जेथे अल्याचार झाला असेल त्या जागेला किंवा त्या क्षेत्राला जिवितहानी आणि संपत्तीचे नुकसान योग्या अंदाज घेण्याकरीता भेट देतील आणि बळी पडलेल्या व्यक्ती व सहाय्य मिळण्यास पात्र असलेले त्याच्या कुटुंबातील सदस्य आणि त्याच्याकर अवलंबून असणा-या व्यक्तीची सूची तयार करील. (२) पाहिल्या महिनी अहवालाची (F.I.R.ची) नोंद संविधित पोलीस ठाण्याच्या वर्हांत नोंदणी केलेली आहे. आणि आरोपीला ताव्यात वैष्यकरीता प्रपादी उपाय डेलेले आहेत. याची पोलीस अधिकारक खात्री, करून घेईल. (३) पोलीस अधिकारक घटना स्थळाच्या चौकशीमतर ताबडतोब अन्वेषण अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करील आणि या भागात पोलीस पथके पाठविल व त्याला योग्य आणि आवश्यक वाटत असतील, असे इतर प्रतिबंधनात्मक उपाय करील. (४) जिल्हा दंडाधिकारी अल्याचाराला बळी पडलेल्यांना, त्यांच्या कुटुंबियांना आणि त्यांच्याकर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना, ताबडतोब या नियमांना जोडलेल्या प्रमाणकानुसार रोख रक्कम किंवा वस्तुच्या स्वरूपात किंवा दोन्ही पुरविण्याची तरतुद करील अशा त्वरीत मदतीत अन्न, पाणी, वस्त्र, निळारा, वैद्यकीय मदत, परिवहन

सुविधा आणि मानवी जीवनात आवश्यक असलेल्या इतर बाबी यांचा सुधा समावेश असेल, (५) पोटनियम ४ नुसार अत्याचारात बळी पडलेल्या व्यक्तीला किंवा त्याच्यावर/तिच्यावर अबलंबून असणा-या व्यक्तीना मृत्यु किंवा दुखापत किंवा संपत्तीचे नुकसान या करीता देण्यात आलेले सहाय्य त्यावेळी अंमलात असलेल्या अन्य कोणत्याही कायद्यान्वये त्या चाबतीत नुकसानभरपाई माणण्याच्या अन्य कोणत्याही हवक, मागणी व्यांतरिक्त असेल, (६) उपरोक्त पोटनियम ४ मध्ये नमूद केलेले सहाय्य आणि पुनर्वसन सुविधांची जिल्हा दंडाधिकारी याच्याकडून या नियमाना जोडलेल्या अनुसूचितील दिलेल्या प्रमाणकानुसार सरतूद करण्यात येईल, (७) बळी पडलेल्या व्यक्तीना पुरविण्यात आलेले सहाय्य आणि पुनर्वसन सुविधांचा अहवाल जिल्हा दंडाधिकारी आणि पोलीस अधिक्षकांकडून विशेष न्यायालयाला सुधा पाठवण्यात येईल. विशेष न्यायालयाची जर अशी खात्री पटली असेल को, बळी पडलेल्या व्यक्तीना किंवा त्याच्यावर अबलंबून असलेल्या व्यक्तीना वेळेवर सहाय्य दिले गेलेले नाही किंवा सहाय्याची रबकम किंवा भरपाई पुरेशी नाही किंवा इतर असा प्रकरणात सहाय्य किंवा इतर कोणत्याही प्रकारच्या मदतीने पूर्णत: देण्याचा ते आदेश देऊ शकतील.

५. जातीयतेच्या कारणावरुन अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबावर/व्यक्तीवर अत्याचार घडल्यास सदर गुन्हयाची नोंद नागरी हवक संरक्षण अधिनियम १९५५ व (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ खाली झालेली असल्यास आवश्यक त्या गुन्हयाल वैद्यकीय प्रमाणपत्र आवश्यक सर्व गुन्हयांमध्ये जातीच्या दाखला आवश्यक आहे. तसेच संबंधित अत्याचार पिडीताचे आधारकांड DBT (थेट लाभ हस्तातरण) शी संलग्नीत असावे.

६. अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम २०१५ च्या नियम १२ (४) अन्वये अत्याचाराग्रस्त व्यक्ती किंवा कुटुंबाना जिल्हा दंडाधिकारी मदत मजूर करतील व या मदतीचे वाटप जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी करतील. जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांना सदर नुकसान भरपाई अदा करण्याच्या शक्ती प्रदान करण्यात येत आहेत. त्यांनाच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

७. संबंधित जिल्ह्यातील जिल्हा दक्षता व नियंत्रण समितीच्या मासिक बैठकीत या विषयाबाबत व त्या अन्वये देण्यात येणा-या नुकसानभरपाईचा आढावा घेऊन जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी आपला अहवाल, आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे व आयुक्त एकत्रित अहवाल शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र. ; युटीए१०९५/१२४३२-डी-७, दि. २० डिसेंबर, १९७६ च्या प्रोफॉर्माप्रमाणे शासनास सादर करतील.

८. केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दि. १४ एप्रिल २०१६ च्या अधिसूचनेची इंग्रजी प्रत सोबत जोडली आहे.

९. या आदेशामधील वाक्यरचनेमध्ये काही संदेह असल्यास सोबत जोडलेल्या केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दि. १४ एप्रिल २०१६ च्या अधिसूचनेच्या इंग्रजी प्रतीक्षीत वाक्यरचना विचारात घ्यावी.

३०. दा शासन निणाऱ्य वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अन्वेषणारिक संदर्भ क्र. ३१८/२०१६/लव्य.१२, दि २५-०९-२०१६ अन्वये निर्गमित कारण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यप्रालयांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ज्ञा.ल.मुक.)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रोत,

मुख्यमंत्राचे खानगी सचिव
संघी संघी याचे खानगी सचिव
राज्य संसद्यांसंत्री यांचे संवीच सहाय्यक
प्रृष्ठ्य सचिव यांचे उप सचिव
अभ्यर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव मंत्रालयात सर्व विभाग
सर्व विभागीय आयुक्त,
आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
पोलीस महानिरीक्षक, मुंबई,
सर्व मिल्हांधिकारी
सर्व मुख्य कायवकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण
भवातक राष्ट्रीय अनुसूचित जमाती अस्योग, पुणे
आयुक्त अदिवासी विभाग, नाशिक
सर्व पोलीस आयुक्त
सर्व पोलीस अधिकारी
पोलीस महानिरीक्षक (पीसीआर)
विशेष व्यायालयात सर्व जिल्हे
महालेखापाल (लेखापरिक्षा व लेखा अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १-२, मुंबई/नागपूर
सर्व मिल्हांधिकारी अधिकारी
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा परिषदांचे भासाजकल्याण अधिकारी, वर्ग-२
वहासंचालक, घाहिती व जनसंपर्क, मुंबई
संचिव, भारत सरकार, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली
संचालक, भारत सरकार, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
निवडनस्ती सामासु

अत्याचाराचे बळी ठरणा-या अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तीना नवीन अत्याचार प्रतिबंधक नियमान्वये देण्यात येणा-या नुकसान भरपाईलावत...

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,

शासन निर्णय क्र.: युटीए २०१६/प्र.क्र. २९८/सामासू

मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : २३ डिसेंबर, २०१६

वाचा :- १. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र.: युटीए १६२६/३/टी रोएन पंचवीस दि. २१ नोव्हेंबर, १९८२.

२. अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १८९ चे सुधारित नियम, १९९५.

३. सहसचिव, कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांना लिहिलेले अर्धशासकीय पत्र क्र.: ११०१२/३/८९/पीसीआर (डेस्क), दि. १७-०४-१९९५.

४. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र.: युटीए १०९५/प्र.क्र. १६९/मावक-२ दिनांक २४ सप्टेंबर, १९९७

५. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग क्र.: युटीए २०१२/प्र.क्र. २५९/सामासू दिनांक २१ ऑगस्ट, २०१३

६. सहसचिव, सामाजिक न्याय आणि अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांना लिहिलेले अर्धशासकीय पत्र क्र.: ११०११/२४/२०१६/पीसीआर (डेस्क), दि. १०.०५.२०१६ (दिनांक १४-०४-२०१६) अधिसूचनेसहीत.

प्रस्तावना : नागारी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९५ अनवरो अस्पृश्यता पाढणे व ती पाढण्यास उत्तेजन देणे हा गुन्हा समजण्यात येत असून त्यासाठी सदर अधिनियमात शिक्षेदी तस्तुदूक करण्यात आलेली असून अनुसूचित जाती/जमातीवर होणा-या अत्याचाराना पायवध घालण्यासाठी अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ लागू करण्यात आलेला आहे. त्या अधिनियमात १९९५ मध्ये केंद्र शासनाने सुधारणा महाराष्ट्र राज्यात लागू करण्यात आलेल्या आहेत.

केंद्र शासनाने सुधारित केलेल्या अनुसूचित जाती, जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम १९९५ च्या अधिन राहून दि. २१ ऑगस्ट, २०१३ च्या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट “अ”

मध्ये नमूद केलेल्या अत्याचाराचे प्रकार किंवा गुन्ह्याचे प्रकार व त्यासाठी विहित केलेले सुधारित दर यानुसार नुकसान भरपाई देण्यात येते. केंद्र शासनाने सदर नियमात दुरुस्ती केली असून नुकसान भरपाईच्या रकमेत दिनांक १४/०४/२०१६ च्या अधिसूचनेनुसार बाढ केलेली आहे. त्याच धर्तीवर केंद्र शासनाच्या सुधारणासहीत राज्यामध्ये नुकसान भरपाईच्या रकमेत बाढ करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय : केंद्र शासनाने सुधारित केलेल्या अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम २०१६ च्या अधिन राहून सोबतच्या परिशिष्ट “अ” मध्ये नमूद केलेल्या अत्याचाराचे प्रकार किंवा गुन्ह्याचे प्रकार किंवा त्यासाठी केंद्र शासनाने दिनांक १४/०४/२०१६ च्या अधिसूचनेनुसार विहित केलेल्या सुधारित दराप्रमाणे नुकसान भरपाई देण्याचा निर्णय राज्य शासनाने घेतला आहे.

२. ही सुधारित नुकसान भरपाई दि. १४.०४.२०१६ पासून अमलात घेईल.

३. यावर होणारा खर्च मागणी क्रमांक एम-३ २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, ०१, अनुसूचित जातीचे कल्याण, ८००, इतर खर्च, पंचवर्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) जिल्हा परिषदांना सहायक अनुदाने, (०२)(०२) अत्याचाराचे बळी ठरणा-या अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबातील सदस्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना (वि.घ.यो.) (राज्य हिस्सा) (२२२५ २४४२) ३१, सहाय्यक अनुदाने (बेतनेतर) व मागणी क्रमांक एम-३ व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, ०१, अनुसूचित जातीचे कल्याण, ८००, इतर खर्च, पंचवर्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) जिल्हा परिषदांना सहाय्यक अनुदाने, (०२)(०४) अत्याचाराचे बळी ठरणा-या अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबातील सदस्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना (के.पु.यो. ५० टक्के) (२२२५ २४५१ २४५१) ३१, सहाय्यक अनुदाने (बेतनेतर) वा लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात येऊन त्याखाली बेळोबेळी केलेल्या मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

४. (१) जिल्हा दंडाधिकारी, पोलीस अधिक्षक व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी हे जेंदे अत्याचार झाला असेल त्या जागेला किंवा त्या क्षेत्राता जिवितहानी आणि संपत्तीचे नुकसान याचा अंदाज घेण्याकरीता भेट देतील आणि बळी पडलेल्या व्यक्ती व सहाय्य मिळण्यास पात्र असलेले त्यांच्या कुटुंबातील सदस्य आणि त्यांच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींची सूची तयार करील. (२) पहिल्या माहिती अहवालाची (F.I.R.ची) नोंद संबंधित पोलीस ठाण्याच्या वहीत नोंदणी केलेली आहे आणि आरोपीला ताब्यात घेण्याकरीता प्रभावी उपाय केलेले आहेत, याची पोलीस अधिक्षक खात्री करून घेईल. (३) पोलीस अधिक्षक घटना स्थळांच्या चौकशीनंतर ताबडतोब अन्वेषण अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करील आणि या भागात पोलीस पथके पाठविल व त्याला योग्य आणि आवश्यक बाटल असतील, असे इतर प्रतिबंधनात्मक उपाय करील. (४) जिल्हा दंडाधिकारी अत्याचाराला बळी पडलेल्यांना, त्यांच्या कुटुंबियांना आणि त्यांच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना, ताबडतोब या नियमांना जोडलेल्या प्रमाणकानुसार रोख रक्कम किंवा वस्तुच्या स्वरूपात किंवा दोन्ही पुरविण्याची तरतूद करील अशा त्वरीत मदतीत अन्न, पाणी, वस्त्र, निवारा, बैद्यकीय मदत, परिवहन

सुविधा आणि मानवी जीवनात आवश्यक असलेल्या इतर बाबी यांचा सुधा समावेश असेल. (५) पोटनियम ४ नुसार अत्याचारात बळी पडलेल्या व्यक्तीला किंवा त्यांच्यावर/तिच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना मृत्यू किंवा दुखापत किंवा संपत्तीचे नुकसान या करीता देण्यात आलेले सहाय्य त्यांवळी अमलात असलेल्या अन्य कोणत्याही कायद्यान्वये त्या बाबतीत नुकसानभरपाई भागण्याच्या अन्य कोणत्याही हक्क, मागणी व्यतिरिक्त असेल. (६) उपरोक्त पोटनियम ४ मध्ये नमूद केलेले सहाय्य आणि पुनर्वसन सुविधांची जिल्हा दंडाधिकारी यांच्याकडून या नियमांना जोडलेल्या अनुसूचितील दिलेल्या प्रमाणकामुसार तरतूद करण्यात येईल. (७) बळी पडलेल्या व्यक्तींना पुरविण्यात आलेले सहाय्य आणि पुनर्वसन सुविधांचा अहवाल जिल्हा दंडाधिकारी आणि पोलीस अधिकारीकडून विशेष न्यायालयाला सुध्दा पाठवण्यात येईल. विशेष न्यायालयाची जर अशी खात्री पटली असेल की, बळी पडलेल्या व्यक्तींना किंवा त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या व्यक्तींना वेळेवर सहाय्य दिले गेलेले नाही किंवा सहाय्याची रक्कम किंवा भरपाई पुरेशी नाही किंवा इतर अशा प्रकरणात सहाय्य किंवा इतर कोणत्याही प्रकारच्या मदतीने पूर्णतः देण्याचा ते आदेश देऊ शकतील.

५. जातीयतेच्या कारणावरुन अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबांवर/व्यक्तींवर अत्याचार घडल्यास सदर गुन्हयाची नोंद नागरी हवक संरक्षण अधिनियम १९५५ ब (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ खाली झालेली असल्यास आवश्यक त्या गुन्हयात वैद्यकीय प्रमाणपत्र आवश्यक सर्व गुन्हयांमध्ये जातीचा दाखला आवश्यक आहे. तसेच संबंधित अत्याचार पिढीताचे आधारकाढ DBT (थेट लाभ हस्तातरण) शी संलग्नीत असावे.

६. अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ सुधारित नियम २०१५ च्या नियम १२ (४) अन्वये अत्याचारग्रस्त व्यक्ती किंवा कुटुंबांना जिल्हा दंडाधिकारी मदत मंजूर करतील व या मदतीचे बाटप जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी करतील. जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांना सदर नुकसान भरपाई अदा करण्याच्या शक्ती प्रदान करण्यात येत आहेत. त्यांनाच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

७. संबंधित जिल्हातील जिल्हा दक्षता व नियंत्रण समितीच्या मासिक बैठकील या विषयाबाबत व त्या अन्वये देण्यात येणा-या नुकसानभरपाईचा आढावा घेऊन जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी आपला अहवाल, आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे व आयुक्त एकत्रित अहवाल शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रौंडा व पर्वटन विभाग क्र. : युटीए१०९५/१२४३२-डी-७, दि. २० डिसेंबर, १९७६ च्या प्रोफॉर्माप्रमाणे शासनास सादर करतील.

८. केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दि. १४ एप्रिल २०१६ च्या अधिसूचनेची इंग्रजी प्रत सोबत जोडली आहे.

९. या आदेशामधील वाक्यरचनेमध्ये काही संदेह असल्यास सोबत जोडलेल्या केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दि. १४ एप्रिल २०१६ च्या अधिसूचनेच्या इंग्रजी प्रतीमधील वाक्यरचना विचारात घ्यावो.

१०. हा शासन निश्चय वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३१८/२०१८/व्या.१५, दि २५-०९-२०१६ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

१०/२३/२०१८

(जा.ल.सुळ)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मुख्यमंत्राचे खाजगी सचिव
 सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव
 सर्व राजमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक
 मुख्य सचिव यांचे उप सचिव
 अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव मंत्रालयीन सर्व विभाग
 सर्व विभागीय आयुक्त,
 आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
 पोलीस महानिरीक्षक, मुंबई.
 सर्व जिल्हाधिकारी
 सर्व मुख्य कायेकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
 सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण
 संचालक राष्ट्रीय अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती आयोग, पुणे
 आयुक्त आदिवासी विभाग, नाशिक
 सर्व पोलीस आयुक्त
 सर्व पोलीस अधिक्षक
 पोलीस महानिरीक्षक (पीसीआर)
 विशेष न्यायालयाचे सर्व जिल्हे
 महालेखापाल (लोकापरिक्षा व लेखा अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १-२, मुंबई/नागपूर
 सर्व जिल्हाकोषागार अधिकारी
 अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
 निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
 घर्व जिल्हापरिषदांचे समाजकल्याण अधिकारी, वार्ग-२
 महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई
 सचिव, भारत सरकार, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली
 संचालक, भारत सरकार, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली
 प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानभंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
 निवडनस्ती सामासु

शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व पर्यटन विभाग
क्रमांक : मुटोए-१०७५/१२४३२-डी-७, दिनांक २० डिसेम्बर, १९७६ चे सोजतवे संहार

PROFORMA

Report on the atrocities on members of Scheduled Castes and Scheduled Tribes and monetary relief sanctioned thereof in District.

1.	Date of Occurrence of the incident	:	
2.	Village and Taluka	:	
3.	Whether Victim belong to SCs/STs	:	
4.	By which Community people, the atrocity is committed	:	
5.	Brief facts of the incident	:	
6.	Nature and extent of Loss	:	
	a) Number of earning members involved in incident and out of whom	:	
	i) Number Died : ii) Number permanently Incapacitated : iii) Number temporarily incapacitated :	:	
	b) Number of non-earning members involved in incident and out of whom	:	
	i) Number Died : ii) Number permanently Incapacitated : iii) Number temporarily incapacitated : *	:	
7.	Number and Value of Property lost	:	
	a) i) Number of houses burnt : ii) Value of houses burnt : b) i) Number of families whose property was lost : ii) Value of property was lost	:	
8.	Category-wise quantum of relief sanction due to	:	
	a) Death : b) Permanent Incapacitation : c) Temporary Incapacitation : d) Burning of houses/s : e) Loss of movable property :	:	
9.	Total relief sanctioned	:	

शासन निर्णय क्र. युटीए-२०१६/प्र.क्र.२९८/सामासु, दि. २३ डिसेंबर, २०१६ चे सहपत्र.

परिशिष्ठ अ

नियम १२ (४)

सहाय्य म्हणून द्यावयाच्या रक्कमेची मानके

अ.क्र.	अपराधाचे नाव	सहाय्याची किमान रक्कम
१.	कोणलेही खाण्यास किंवा पिण्यास योग्य नसालेले घाणरडे खाण्यास देणे व इतर उपद्रवी वस्तु घालणे अधिनियमाचे कलम ३(१) (a)	पीडित व्यक्तीला रु. १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली (१) अ.क्र. (२) आणि (३) करीता प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यानंतर १०% व अनु.क्र.(१), (४) व (५) करीता प्रथम माहिती अहवाल प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम (२) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्यानंतर ५०% रक्कम (३) आरोपीस अनु.क्र. २ व ३ च्या आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास ४०% व त्याचप्रमाणे अनु.क्र. १,४, व ५ च्या आरोपाखाली दोषसिद्ध उरविल्यास २५% रक्कम.
२.	मलमुत्र, पिण्ठा, जनावराचे शव किंवा कोणलेही घाणरडे पदार्थ एकत्रित ठेवणे किंवा जमा करणे अधिनियमाचे कलम ३(१) (b)	
३.	अपमानित किंवा त्रास देण्याच्या हेतूने मलमुत्र, कैरकचरा, जनावराचे शव एकत्रित ठेवणे किंवा जमा करणे अधिनियमाचे कलम ३(१)(c)	
४.	चपळांचा हार घालणे किंवा नम्न किंवा अर्धनम्न मिरवणूक काढणे अधिनियमाचे कलम ३(१)(d)	
५.	बळजबरीने असे कृत्य करण्यास भाग पाडणे जसे कपडे काढणे, बळजबरीने डोक्यावरचे केस किंवा मिशा काढणे चेहरा वा शारीरावर रंग लावणे किंवा काळे फासणे अधिनियमाचे कलम ३(१) (e))	
६.	जमिनीचा गैरप्रकारे भोगवाटा करणे किंवा शेती करणे, इ. अधिनियमाचे कलम ३(१) (f)	पीडित व्यक्तीला रु. १,००,०००/- मदत, जिथे आवश्यक असेल तेथे संबंधीत राज्य सरकार किंवा संघराज्य प्रशासन द्वारे सरकारी खर्चाने जमीन /जागा/पाणी बुरवठा परत मिळवून देण्यात येईल.
७.	जमीन किंवा जमिनीचा भाग वैकायदेशीरपणे बळकावणे किंवा	

	कजा करणे किंवा त्या संबंधीच्या अधिकारामध्ये बाधा आणणे ज्यामध्ये वन अधिकाराचा समावेश आहे. अधिनियमाचे कलम ३(१)(g)	पीडीत व्यक्तीला मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली पुढीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५०% रक्कम (iii) आरोपीस कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्ध/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम
६.	भिक मागण्यास लावणे किंवा घेठविगारी करण्यास लावणे अधिनियमाचे कलम ३(१)(h)	पीडीत व्यक्तीला रु. १,००,०००/- पर्यंत मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५०% रक्कम. (iii) आरोपीस कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम.
७.	मनुष्याचे किंवा जनावराचे मृत शरीर घेऊन जाणे किंवा त्यांच्यासाठी कबर खोदणे/ खड्डा खोदण्यासाठी बळजवरी करणे अधिनियमाचे कलम ३(१)(i)	(i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५०% रक्कम. (iii) आरोपीस कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम.
८०.	अनुसूचित जातीच्या किंवा अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींना हाताने मैला साफ करण्यास भाग पाडणे किंवा त्यासाठी प्रयत्न करणे अधिनियमाचे कलम ३(१) (j)	
९९.	अनुसूचित जातीच्या किंवा अनुसूचित जमाती या प्रवर्गातील छीला देवदारी वनण्यासाठी भाग पाडणे किंवा त्यासाठी प्रयत्न करणे किंवा त्याचे समर्थन करणे. अधिनियमाचे कलम ३(१)(k)	
९२.	मतदान किंवा नामनिर्देशन दाखल करण्यापासून प्रतिबंध करणे अधिनियमाचे कलम ३(१)(L)	पीडीत व्यक्तीला रु. ८५ ,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे

१३.	<p>स्थानिक स्वराज्य संस्था/नगर पालिका मधील अधिकार पदावर असलेल्यांना पदाधिकारी/अधिकारी योना कर्तव्य पार पाडण्यास अडसर करणे किंवा त्यांच्या कर्तव्यात अडथळे आणणे किंवा बळजबरी करणे</p> <p>अधिनियमांचे कलम ३(१)(ग)</p>	<p>(i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम.</p> <p>(ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५०% रक्कम.</p> <p>(iii) आरोपीस कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिध्दी/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम</p>
१४.	<p>निवडणुकीत हिंसाचारानंतर सामाजिक व आर्थिक बहिष्कार टाकणे अधिनियमांचे कलम ३(१)(ग)</p>	
१५.	<p>एखाद्या विशिष्ट उमेदवारास मतदान करणे किंवा मतदान न करणे यासाठी सदर अधिनियमांतर्गत कोणताही गुन्हा करणे</p> <p>अधिनियमांचे कलम ३(१)(ग)</p>	
१६.	<p>खोटी, विद्वेषपूर्ण, तापदायक कायदेशीर कार्यवाही करणे</p> <p>अधिनियमांचे कलम ३(१)(ग)</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. ८५,०००/- इतकी मदत किंवा विधी विषयक केलेल्या वास्तविक खर्चाची प्रतिपूर्ती व नुकसान भरपाई यापैकी जी रक्कम कमी असेल ती मदत खालीलप्रमाणे देण्यात येईल.</p> <p>(i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम.</p> <p>(ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५०% रक्कम</p> <p>(iii) आरोपीस आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिध्दी/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम.</p>
१७.	<p>कोणत्याही लोकसेवकास खोटी व थिलर माहिती देणे</p> <p>अधिनियमांचे कलम ३(१)(ग)</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. १,००,०००/- इतकी मदत किंवा विधी विषयक केलेल्या वास्तविक खर्चाची प्रतिपूर्ती व नुकसान</p>

१७.	भरपाई यापैकी जी रक्कम कमी असेल ती मदत खालीलप्रमाणे देण्यात येईल. (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम
१८.	सार्वजनिक जागेत उद्देशपूर्वक अपमान किंवा अपमानाच्या हेतुने धाकदपटशा आणि मानहानी करणे अधिनियम कलम ३(१)(r)
१९.	सार्वजनिक ठिकाणी जातीयवाचक शिवीगाळ करणे किंवा जातीसंबंधी अपशब्द वापरणे अधिनियम कलम ३(१)(s)
२०.	धार्मिक मानल्या जाणाच्या अथवा श्रद्धारस्थान असलेल्या स्थळांना हानी पौऱविणे, नष्ट करणे किंवा विटंबना करणे अधिनियमांचे कलम ३(१)(t)
२१.	शत्रुता, घृणा व पैमनस्याच्या भावनेला उत्तेजन केणे. अधिनियमांचे कलम ३(१) (u)
२२.	श्रद्धारस्थान असलेल्या दिवंगत व्यक्तीविषयी अपशब्द वापरणे किंवा कोणत्याही वरतू व साधनाद्वारे विटंबना करणे. अधिनियमांचे कलम ३(१) (v.)

२३.	<p>अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीव्या शिंगाना उद्देशपूर्वक लैंगिक हेतूसूचक लैंगिक भावना निर्माण करण्यासाठी अंगविक्षेप करणे व तिच्या समतीशिवाय स्पर्श करणे अधिनियमाचे अंतर्गत गुन्हा करणे कलम ३(१)(w)</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम (iii) आरोपीस आरोपीखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्ध/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम.
२४.	<p>भारतीय दंड प्रक्रिया संहितेचे कलम ३२६ घ (१८६० चे ४५) जाणिवपूर्वक ऑसिड टाकणे किंवा ऑसिड टाकण्याचा प्रयत्न करणे {कलम ३(२) (v) अधिनियमाच्या अनुसूचीसह वाचावे}</p>	<p>क) पीडीत व्यक्तीचा चेहरा २ % किंवा त्यापेक्षा जास्त भाजला असेल तसेच डोळे,कान,नाक, लौड आणि शरीर ३० % पेक्षा जास्त भाजले असेल अशा पीडीतास रूपये ८,२५,०००/- (अक्षरी रूपये आठ लाख पंचवीस हजार फक्त) मदत केली जाईल.</p> <p>ख) ज्या पीडीत व्यक्तीचे शरीर ७० % ते ३० % दरम्यान भाजले असेल अशा पीडीत व्यक्तीस रूपये ४,९५,०००/- (अक्षरी रूपये चार लाख पंदरा हजार फक्त) मदत केली जाईल.</p> <p>ग) ज्या पीडीत व्यक्तीचे शरीर चेहऱ्या व्यतिरिक्त शरीर जर ७० % पेक्षा कमी भाजले असेल अशा पीडीत व्यक्तीस रूपये ८५,०००/- (अक्षरी रूपये पंचारेंशी हजार फक्त) मदत केली जाईल.</p> <p>या व्यतिरिक्त ऑसिड हळा झालेल्या पीडीत व्यक्तीचा संपूर्ण उपचार करण्याची जबाबदारी शासनाची राहिल.</p> <p>उपरोक्त क ते ग मध्ये नमुद पिडीत व्यक्तीला मदत देण्याची कार्यप्रणाली खालील प्रमाणे -</p>

		(i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर ५० % रक्कम (ii) वैद्यकीय अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५० % रक्कम.
२५.	भारतीय दंड प्रक्रिया संहिता कलम ३५४ (१८६० चे कलम ४५) अन्वये महिलांवर तिचा विनयभंग करण्याच्या हेतूने हळा करणे किंवा गुन्हेगारी बळ प्रयोग करणे. {कलम ३(२) (va) अधिनियमाच्या अनुसूचीसह वाचावे}	पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर ५० % रक्कम, (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५ % रक्कम. (iii) कनिष्ठ न्यायालयात सदर प्रकरणाची न्यायप्रक्रिया (Court Trial) समाप्तीनंतर २५% रक्कम.
२६.	भारतीय दंड प्रक्रिया संहिता कलम ३५४ अ (१८६० चे ४५) नुसार लैंगिक शोषण किंवा लैंगिक छळासाठी शिक्षा अधिनियमांचे {कलम ३(२) (va) अधिनियमाच्या अनुसूचिसह वाचावे}	पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर ५० % रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५ % रक्कम (iii) कनिष्ठ न्यायालयात सदर प्रकरणाची न्यायप्रक्रिया (Court Trial) समाप्तीनंतर २५% रक्कम.
२७.	भारतीय दंड प्रक्रिया संहिता संहितेच्या कलम ३५४ ख (१८६० चे ४५) नुसार श्रीला निवश करण्याच्या उद्देशाने श्रीवर हळा करणे किंवा अपराधिक बळाचा वापर { कलम ३(२)(va) अधिनियमाच्या अनुसूचिसह वाचावे }	पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर ५० % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५ % रक्कम. (iii) कनिष्ठ न्यायालयात सदर प्रकरणाची न्यायप्रक्रिया (Court Trial) समाप्तीनंतर २५% रक्कम.

२८.	<p>भारतीय दंड प्रक्रिया सहिते अंतर्गत कलम ३५४सी (१८६० चे ४५) अन्वये इतरांचे वैष्णविक सुख अनुभवत असताना ते पाहण्याची विकृती {कलम ३(२) (va) अधिनियमांच्या अनुसूचिसह वाचावे }</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर १० % रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास ४०% रक्कम.
२९.	<p>भारतीय दंड प्रक्रिया सहिते अंतर्गत कलम ३५४डी (१८६० चे ४५) अन्वये पाठलाग {कलम ३(२) (va) अधिनियमांच्या अनुसूचिसह वाचावे }</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर १० % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास ४०% रक्कम.
३०.	<p>भारतीय दंड प्रक्रिया सहिते अंतर्गत कलम ३७६बी (१८६० चे ४५) अन्वये पती-पत्नी विभक्त असताना पतीने पत्नीवरोबर संभोग {कलम ३(२) (va) अधिनियमांच्या अनुसूचिराह वाचावे }</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अहवालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५ % रक्कम (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
३१.	<p>भारतीय दंड प्रक्रिया सहिते अंतर्गत कलम ३७६सी (१८६० चे ४५) अन्वये प्राधिकारात असलेल्या एखाद्या व्यक्ती कळून संभोग</p>	<p>पीडीत व्यक्तीला रु. ४,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p>

	{ कलम ३(२) (va) अधिनियमाच्या अनुसूचिसह वाचावे }	(i) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अड्यालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५% रक्कम. (iii) कनिष्ठ न्यायालयात सदर प्रकरणाची न्यायप्रक्रिया (Court Trial) समाप्तीनंतर २५% रक्कम.
३२.	भारतीय दंड प्रक्रिया संहितेच्या अंतर्गत कलम ५०९ (१८६० चे ४५) अन्वये ज्याद्वारे खीला लज्जा उत्पन्न होईल त्या उद्देशाने शब्द प्रयोग वापरणे अथवा इशारा किंवा हातवारे करणे. { कलम ३(२) (va) अधिनियमाच्या अनुसूचिसह वाचावे }	पीडीत व्यक्तीला रु. २,००,०००/- मदत देण्याबाबताची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५% रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५०% रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्ध/शिक्षा झाल्यास २५% रक्कम.
३३.	पाणी दुषित किंवा खराब करणे {अधिनियमांचे कलम ३(१) (x) }	पाणी दुषित करण्यात आल्यानंतर ते स्वच्छ करून पुर्ववत करण्यासाठीचा लागणारा संपूर्ण खर्च करण्याची जबाबदारी राज्य शासनाची असेल. या व्यतिरिक्त रुपये ८,२५,०००/- (अक्षरी आठ लाख पंचवीस हजार फक्त) इतकी रक्कम सामुहिक संपत्तीचे जतन करण्यासाठी जिल्हा प्रशासन स्थानिक संस्थेच्या सल्लियानुसार जिल्हा दंडाधिकारी यांच्याकडे जमा ठेव ठेवतील.
३४.	सार्वजनिक प्रवेश करण्याचे / आश्रयाचे रुढीपात्र अधिकार नाकारणे किंवा पोचण्यासाठी अडथळे निर्माण करणे अधिनियमांचे कलम ३(१) (y)	पीडीत व्यक्तीला रुपये ४,२५,०००/- (अक्षरी चार लाख पंचवीस हजार फक्त) तसेच रुढी परंपरेने प्राप्त प्रवेश मार्गाचा अधिकार पुर्ववत परत मिळणेसाठी लागणारा खर्च राज्य शासन करेल,

		त्यासाठी पीडीत व्यक्तीला मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्ध/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम
३५.	बळजबरीने घर,गांव किंवा रहिवास सोडण्यास विवश करणे, जबरदस्ती करणे अधिनियमाचे कलम ३(१) (२)	अशा गुन्हयाच्या बळी ठरलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला त्याचा घरात, गावात किंवा रहिवाशाच्या इतर जागेत राहण्याचा हक्क पुनरस्थापित करण्याची कार्यवाही शासन करेल. जर त्याचे घर जमीनदोस्त झाले असल्यास सदरचे घर शासकीय खर्चाने बांधून देणे त्यासाठी रु. १,००,०००/- नुकसान भरपाई देण्यात येईल. पिढीत व्यक्तीला मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
३६	अनुसूचित जातीच्या किंवा अनुसूचित जमातीच्या सभासदांनी खालील बाबतीत कोणत्याही प्रकारे अडथळा किंवा प्रतिबंधित करणे	अ) कोणत्याही बाबी संबंधी समाईक मिळकरीच्या साधनांवा वापर इतरांबरोबर कोणत्याही परिसरात किंवा दफन भूमीत किंवा स्मशान भूमीत किंवा कोणत्याही नदीचा वापर, ओढा, धबधबा, विहीर, हौद, पाण्याचे नळ, किंवा इतर

<p>अ) समाईक मिळकलीच्या साधनांचा वापर इतरांबरोबर कोणत्याही परिसरात किंवा दफन भूमीत किंवा स्मशान भूमीत किंवा कोणत्याही नदीचा वापर, ओढा, धवधबा, विहीर, हौद, पाण्याचे नळ, किंवा इतर पाण्याची जागा किंवा स्नानाचे घाट किंवा सार्वजनिक वाहतुक किंवा रस्ते यांचा उपयोग किंवा वापर करणे</p> <p>(अधिनियमाचे कलम ३(१)(za)/अ)</p>	<p>पाण्याची जागा किंवा स्नानाचे घाट किंवा सार्वजनिक वाहतुक किंवा रस्ते यांचा उपयोग किंवा वापर करण्याचा अधिकार पुनर्स्थापित करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. यासाठीपीडीत व्यक्तीला रुपये १,००,०००/-पीडीत व्यक्तीला मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
<p>ब) सार्वजनिक जागेत मोटार सायकल वर सवारी करणे किंवा चालविणे किंवा पादत्राणे घालणे किंवा नवीन कपडे परिधान करणे किंवा लग्नाच्या वरातीदरम्यान घोडयावर आरुढ होणे किंवा इतर कोणत्याही वाहनावर बसणे याबाबतचा अधिकार पुनरस्थापन करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. यासाठी पीडीत व्यक्तीला रुपये १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <p>(अधिनियमाचे कलम ३(१)(za)/बी</p>	<p>ब) सार्वजनिक जागेत मोटार सायकल वर सवारी करणे किंवा चालविणे किंवा पादत्राणे घालणे किंवा नवीन कपडे परिधान करणे किंवा लग्नाच्या वरातीदरम्यान घोडयावर आरुढ होणे किंवा इतर कोणत्याही वाहनावर बसणे याबाबतचा अधिकार पुनरस्थापन करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. यासाठी पीडीत व्यक्तीला रुपये १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम.

	(iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिधी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
क) कोणत्याही सार्वजनिक प्रार्थनास्थळी प्रवेश करणे जे सार्वजनिक किंवा कोणत्याही व्यक्तीसाठी खुले आहेत जे त्याच धर्माचे भाग आहेत किंवा कोणत्याही धर्माचे उत्सव किंवा सामाजिक किंवा सांस्कृतिक उत्सव ज्यामध्ये यात्रा, जत्रा आहेत त्या काढणे किंवा त्यामध्ये भाग घेणे. (अधिनियमांचे कलम ३(१) (सी)	क) कोणत्याही सार्वजनिक प्रार्थनास्थळी प्रवेश करणे जे सार्वजनिक किंवा कोणत्याही व्यक्तीसाठी खुले आहेत, जे त्याच धर्माचे भाग आहेत किंवा कोणत्याही धर्माचे उत्सव किंवा सामाजिक किंवा सांस्कृतिक उत्सव ज्यामध्ये यात्रा, जत्रा आहेत त्यामध्ये भाग घेणे किंवा त्या काढणेबाबतचा अधिकार अधिकाराचे पुर्णस्थापन करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. यासाठी पीडीत व्यक्तीला रुपये १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिधी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
ड) कोणतेही सार्वजनिक शैक्षणिक संस्था, रुग्णालय, औषधालय, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, दुकान किंवा सार्वजनिक करमणुकीच्या ठिकाणी किंवा इतर कोणत्याही किंवा सार्वजनिक वापरासाठी प्रवेश असलेल्या ठिकाणी सार्वजनिक उपयोगासाठी वापरता येत असलेल्या कोणत्याही घस्तु किंवा भांडे यांचा उपयोग	ड) कोणतेही सार्वजनिक शैक्षणिक संस्था, रुग्णालय, औषधालय, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, दुकान किंवा सार्वजनिक करमणुकीच्या ठिकाणी किंवा इतर कोणत्याही किंवा सार्वजनिक वापरासाठी प्रवेश असलेल्या ठिकाणी सार्वजनिक उपयोगासाठी वापरता येत असलेल्या कोणत्याही घस्तु किंवा भांडे यांचा उपयोग

	<p>असलेल्या कोणत्याही वरतु किंवा भाडे यांचा उपयोग करणे.</p> <p>{अधिनियमाचे कलम ३ (१) (झोड)/डी}</p>	<p>करण्याचा अधिकार पुर्णरथापित करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. यासाठी पीडीत व्यक्तीला रुपये १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
	<p>इ) कोणताही व्यवसाय करणे किंवा कोणताही व्यापार करणे किंवा व्यवसाय किंवा इतर कोणत्याही क्षेत्रात नोकरी किंवा काम करणे ते किंवा ज्यामध्ये इतर समाजाच्या सभासदांना त्यामध्ये पोहोचण्याचा किंवा शिकाव करण्याचा हक्क आहे.</p> <p>{अधिनियमाचे कलम ३ (१) (झोड) इ/इ}</p>	<p>इ) कोणताही व्यवसाय करणे किंवा कोणताही व्यापार करणे किंवा व्यवसाय किंवा इतर कोणत्याही क्षेत्रात नोकरी किंवा काम करणे ते किंवा ज्यामध्ये इतर समाजाच्या सभासदांना त्यामध्ये पोहोचण्याचा किंवा शिकाव करण्याचा हक्क आहे त्याबाबतचा अधिकार पुर्णरथापित करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. यासाठी पीडीत व्यक्तीला रुपये १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.

३७.	चेटकीन किंवा जादुटोणा करणारी खी असा आरोप असलेल्या खीस शारीरिक अथवा मानसिक हानी पोहचविणे {अधिनियमांचे कलम ३(१) (झेडबी)}	<p>पीडीत व्यक्तीचा झालेला अपमान, अनादर, अप्रतिष्ठा, क्षती, बदनामी याला अनुसरुन देय नुकसानभरपाई म्हणून पीडीत व्यक्तीला रु. १,००,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
३८.	सामाजिक व आर्थिक बहिष्कार टाकणे किंवा तशी धमकी देणे {अधिनियमांचे कलम ३(१) (झेडसी)}	<p>अन्य व्यक्तीबरोबर असणारी सामाजिक व आर्थिक समानता पुर्वस्थापित करण्याबाबतची कार्यवाही व त्यासाठी लागणारा संपूर्ण खर्च शासन करेल. पीडीत व्यक्तीस रुपये १,००,०००/- (अक्षरी एक लाख रुपये फक्त) मदत म्हणून दिली जाईल. मदत म्हणून देण्यात येणारी संपूर्ण रक्कम कनिष्ठ न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होताच देण्यात यावी.</p>
३९.	खोटा पुरावा देणे किंवा खोटा पुरावा तयार करणे {अधिनियमांचे कलम ३(२) (i) आणि (ii)}	<p>पीडीत व्यक्तीस रुपये ४,५०,०००/- (अक्षरी चार लाख पन्नास हजार रुपये फक्त) मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.

४०.	भारतीय दंड प्रक्रिया संहितेच्या अंतर्गत १८६० च्या ४५ नुसार ज्यासाठी १० वर्ष किंवा त्याहून अधिक शिक्षा होऊ शकतो असे भारतीय दंड संहितेखालील गुन्हे करणे अधिनियमांचे कलम ३(२) } पीडीत व्यक्ती किंवा त्यांच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना रक्कम रुपये ४,००,०००/- (अक्षरी रुपये चार लाख फक्त) मदत या अनुसूचिमध्ये विशेष असे इतर काही नमुद असल्यास सदरच्या रक्कमेमध्ये बदल होवू शकतो. पिडीत व्यक्तीला मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
४१.	भारतीय दंडप्रक्रिया संहितेच्या अंतर्गत (१८६० च्या ४५) नुसार ज्या कलमाची तरतुद या अधिनियमात अधिसूचित केली आहे व जे दंडनिय आहेत असे गुन्हे करणे. अधिनियमाचे कलम ३(२) (क्षीए) अनुसूचीसह वाचावे} पीडीत व्यक्ती किंवा त्यांच्यावर अवलंबून असणा-या व्यक्तींना रुपये २,००,०००/- (अक्षरी रुपये दोन लाख फक्त)) मदत या अनुसूचिमध्ये विशेष असे इतर काही नमुद असल्यास सदरच्या रक्कमेमध्ये बदल होवू शकतो. पिडीत व्यक्तीला मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिद्धी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
४२.	सरकारी अधिकारी किंवा कर्मचारी यांच्या माध्यमातृत त्रास देणे किंवा पीडीत व्यक्तीस रुपये २,००,०००/- (अक्षरी रुपये दोन लाख फक्त)) मदत

	सरकारी नोकराच्या कार्यवाहीचा बळी ठरणे {अधिनियमांचे कलम ३(२)(vii)}.	देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे (i) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) प्राप्त झाल्यावर २५ % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम. (iii) आरोपीस सदर आरोपाखाली कनिष्ठ न्यायालयाने दोषसिध्दी/शिक्षा झाल्यास २५ % रक्कम.
४३.	विकलांगता अनेक विकलांगताबाबत मुल्यांकन करण्यासाठी मार्गदर्शन प्रदत्त सामाजिक न्याय व सशक्तीकरण मंत्रालयाच्या अधिसूचना क्र. १६-१८/१७ एन दिनांक ०१/०६/२००९ च्या अधिसूचने अन्वये ठसविण्यात आलेली मार्गदर्शक तत्वे. परिशिष्ट-॥ जोडले आहे. आ) १०० टक्के विकलांगता	पीडीत व्यक्तीला रुपये ८,२५,०००/- (अक्षरी आठ लाख पंचवीस हजार रुपये फक्त) मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे १) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अहवालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम २) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम
	ब) जिथे विकलांगता १०० टक्के पेक्षा कमी असेल परंतु ५० टक्के पेक्षा जास्त	पीडीत व्यक्तीस रुपये ४,५०,०००/- (अक्षरी रु. चार लाख पन्नास हजार फक्त) मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे १) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अहवालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम २) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम.
	क) जिथे विकलांगत ५० टक्के पेक्षा कमी	पीडीत व्यक्तीस रुपये २,५०,०००/- (अक्षरी रु. दोन लाख पन्नास हजार फक्त) मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे

		<p>१) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अहवालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम २) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर ५० % रक्कम.</p>
४४	<p>बलात्कार किंवा सामुहिक बलात्कार</p> <p>(i) भारतीय दंड प्रक्रिया संहितेच्या अंतर्गत कलम ३७५ (१८६० चे ४५) अन्वये</p> <p>(ii) सामुहिक बलात्कार भारतीय दंड प्रक्रिया संहितेच्या अंतर्गत कलम ३७६डी (१८६० चे ४५) अन्वये</p>	<p>पीडीत व्यवस्थीस रुपये ५,००,०००/- (अक्षरी रु. पाच लाख फक्त) मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <p>(i) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अहवालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम</p> <p>(ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५ % रक्कम</p> <p>(iii) कनिष्ठ न्यायालयात सदर प्रकरणाची न्यायप्रक्रिया (Court Trial) समाप्तीनंतर २५% रक्कम.</p> <p>पीडीत व्यवस्थीस रुपये ८,२५,०००/- मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे</p> <p>(i) वैद्यकीय तपासणी आणि वैद्यकीय अहवालाची पुष्टी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५०% रक्कम</p> <p>(ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्या नंतर २५% रक्कम</p> <p>(iii) कनिष्ठ न्यायालयात सदर प्रकरणाची न्यायप्रक्रिया (Court Trial) समाप्तीनंतर २५% रक्कम</p>
४५	हत्या किंवा मृत्यु	पीडीत व्यवस्थीस रुपये ८,२५,०००/- (अक्षरी रु. आठ लाख पंचवीस हजार फक्त) मदत देण्याबाबतची कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे

		(i) शवविच्छेदन अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ५० % रक्कम. (ii) न्यायालयात आरोपपत्र दाखल होईल त्था नंतर ५० % रक्कम.
४६	खून, मृत्यु, हल्याकांड, बलात्कार, सामुहिक बलात्कार, कायमची असमर्थता आणि दरोडा यामधील पिंडीतास अतिरिक्त सहाऱ्य	<p>वरीलप्रमाणे अदा करण्यात आलेल्या अर्थसहाय्याच्या बाबीच्या रक्कमाशिवाब अतिरिक्त अर्थसहाय्याच्या रक्कमांची मदत अन्याचाराच्या दिनांकापासून ३ महिन्याच्या आत करण्यात यावी.</p> <p>(i) अनुसूचित जातीच्या व अनुसूचित जमातीच्या मृत व्यक्तीच्या अवलविताना रुपये ५,०००/- प्रति महिना मुळ निवृत्ती वेतन जसे शासनाच्या शासकीय कर्मचाऱ्यांना अनुज्ञेय आहे, महागाई भत्यासह व मृत व्यक्तीच्या कुटुंबाच्या एका व्यक्तीस नोकरी आणि आवश्यक असल्यास शेतजमीन, घर मालकी हक्काच्या खरेदीने घेण्यासाठी तरतुद करण्यात येईल.</p> <p>(ii) पीडित व्यक्तीच्या मुलांचे शिक्षण व मुलाचे निर्वाह / आश्रयांचे भार ज्या शाळेस संपूर्ण निधी झासनाकळून प्राप्त होते अशा शाळेत होईल.</p> <p>(iii) तीन महिन्यांच्या कालावधीसाठी भाडी, तांदूळ, गहू, डाळी, कडधान्य इत्यादीची तरतुद करणे.</p>
४७	संपूर्णपणे जमीनदोस्त झालेले/ जळून खाक झालेली घरे	ज्या ठिकाणी घर जळून गेले आहे किंवा जमीनदोस्त झाले आहे अशा ठिकाणी ते सरकारी खर्चाने दगड विटाचे बांधकाम करून बांधून देणे.

NOTIFICATION

126/15 (7)

Law and Judiciary Department
Madam Kama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.
Date : 24. 07.2015.

The
Scheduled
Castes and
Scheduled
Tribes
(Prevention
of Atrocities)
t, 1989.

No. SPC 1315/C.R.98/D-IX : In exercise of the powers conferred by section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 (33 of 1989) the Government of Maharashtra, with the concurrence of Hon'ble The Chief Justice of the Bombay High Court, hereby specify the court presided over by **Shri Vilas Vijay Bambarde, District Judge-2 and Additional Sessions Judge, Thane** to be a designated court at Thane to deal and try with the cases under the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 .

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(N.P.Dhote)

Legal Advisor-cum-Joint Secretary

119459/15
3/5

No. SPC 1315/C.R.98/D-IX
Law and Judiciary Department
Madam Kama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.
Date : 24. 07.2015.

Copy forwarded with compliments for information to-

- 1) The Registrar General, High Court , Mumbai,
Secretary, Social Justice & Special Appeals Department,
Mantralaya, Mumbai,
- 2) Principal District & Sessions Judge, Thane, Aurangabad
- 3) Director General of Police, Mumbai,
- 4) District Magistrate, Thane, Aurangabad
- 5) Commissioner of Police, Thane, Aurangabad,
- 6) Shri Vilas Vijay Bambarde, District Judge-2 and Additional Sessions Judge, Thane,

प्राप्ति का संकेत (मुद्रा)

कर्तवीय दस्तावेज़ (मुद्रा)

१३ NOV 2006

जिल्हा दक्षता व अधिकारी समितीवर निश्चिक
नियमानुसार बोलावणेवागत.

शाहीराजा शासन

सामाजिक चार्य व विशेष लाभार्थी विभाग,
रूपनग क्रमांक - शिवाजी-१९५२/प.क. १२३/सातक-२,
मंत्रालय, विस्तार मंडळ, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २५ ऑगस्ट, २००६

२२.२१.११.१००
८३३८

वाळा : १) शासन निएव राष्ट्राजिक चार्य लाभार्थीक कार्य पर बोंडा विभाग,
क्रमांक-जिल्हानिये-१९५२/प.क. १२३/सातक-२, दिनांक २५ विसेप्रैल १९०६

प्रारंभिक

Preliminary अनुसूचित जारी, अनुसूचित जारी (अन्यायार प्रतिक्रिया) विभाग, १९०६ अधिका
र राष्ट्राजिक नुसार संलग्नित शासन निर्णय दिनांक २५.८.१९०६ अंचली वरील नियमानुसार प्राप्ती
अमलबजावणीसाठी तसेच अत्याधाराच्या प्रकल्पाचा आहारा घोष्यासाठी शाच्यात जिल्हा
स्तरावर जिल्हापिकारी याच्या अव्यासेखाली जिल्हा देक्षता व नियंत्रण समित्यांची स्थापना
करण्यात आली आहे. राष्ट्र अधिकार संविधित जिल्हाव्ये शासकीय अभियोजना व शासायक
संचालक लाईव्यारी अभियोजना यात्रा निश्चिक नियंत्रित रुचून बोलावणेवागत यावे.

२. अद्दर शासन निर्णय गहनाकृतार्थ नेत्र राहिटार नातव्य नाराज झांवात यात्रा आहू
ह्याचा संगणक समाकृ २७.१८.०८.२४१३००५४०१ असा आहे.

माझा राज्यावे राज्यपाल याच्ये सचिव

(नी.आ. शिंदेवत)
अध्यक्ष अधिकारी, शाहीराजा शासन

प्रति

मा. राज्यपाल याच्ये सचिव
मा. वृक्षाशेत्राचे राजाजगी सचिव
मा. रापमुख्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव
मा. सत्री / राज्यपाली (सामाजिक चार्य) याच्ये खाजगी सचिव
सामाजिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई
युवा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई

१०

महालेखपाल, भारताच्छृंग/२, (अंगा परीक्षा)/(लेखा अनुदोषित), मुंबई/तमाम
सहस्रांक, भारत राजकाल(पीरीजागर डैवेक), सामाजिक व्याप व आदिकारसा मत्रांग, नवी दिल्ली
प्रोलीस भाषानिरिक्षक, मुंबई

सर्व जिल्हा दंडाधिकारी,

सर्व जिल्हाधिकारी,

सचालक, समाजकल्याण, भारताच्छृंग राज्य, पुणे

सचालक, पि.ज्ञा.भ.ज इमाय व विद्याप्र काल्याण सचालनालय, भारताच्छृंग राज्य, पुणे

सचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण सचालनालय, भारताच्छृंग राज्य, मुंबई

आशुक्त शिक्षण काल्याण भारताच्छृंग राज्य, पुणे

अधिकारी य लेखा अधिकारी मुख्य निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, भूसा

सर्व जिल्हा कौण्डरार अधिकारी,

सर्व जिल्हा परिषदांने घुर्ण काटापी अधिकारी

सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी

सर्व समाजकल्याण अधिकारी, भट्ट-अ, जिल्हा परिषद

सर्व कालीन, जागालिंग व्याय - विशेष सदाच विभाग

नियम नस्ती, भावक - २

अनुसूचित जाती/जमातीमधील व्यक्तींविरुद्ध खुन/बलात्कार/
सामुदायिक हल्ला इत्यादी सारखा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा घडल्यास
जिल्हादंडाधिकारी व जिल्हा पोलीस अधिकारी यांनी अनुसूचित जाती/
जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) कायदा १९८९ व नियम १९५५ च्या
नियम १२(१) मधील तरतुदीनुसार कारवाई करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन,

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक पीसीआर—०७०९./१९५४/प्र.क्र.५६४/विशा—६,

मंत्रालय, मुंबई—४०००३२ दिनांक — २५ ऑगस्ट २००९

शासन निर्णय :-

अनुसूचित जाती/जमाती यांच्यावरील अत्याचार रोखण्यासाठी व सामाजिक ऐक्य व सलोखा निर्माण करण्यासाठी भारतीय घटनेमध्यून अस्पृश्यतेचे/अल्याचाराचे समुद्ध उच्चाटन केले आहे. या प्रश्नाचे सार्वत्रिक स्वरूप लक्षात घेवून भास्त सरकारने अनुसूचित जाती जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) कायदा १९८९ भारतात सर्वत्र लागू केला आहे. या अधिनियमातर्गत असलेल्या अधिकारानुसार केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती, जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९५५ तयार केला आहे.

अनुसूचित जाती/जमातीबरील अत्याचारास प्रतिबंध करण्यासाठी वरीलप्रमाणे तरतुद असली तरी अनुसूचित जाती / जमाती यांच्यावरील अत्याचाराच्या घटना राज्यात वारंवार घडत असल्याने या सदर्भांत अस्तित्वात असलेल्या कायदयाची प्रभावी अमलबजावणी करणेकरीता उपाययोजना करण्यासाठी माराज्यमंत्री (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आलेल्या वैठकीवेळी अनुसूचित जाती/जमातीमधील व्यवतीविरुद्ध खुन / बलात्कार / सामुदायिक हल्ला इत्यादी सारखा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा घडल्यास तातडीने उपाययोजना करणेबाबत संबंधित यंत्रणाना सुचना देण्याचे आदेश निर्गमित करावेत असे ठरले त्यानुसार पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

अनुसूचित जाती / जमातीमधील व्यक्तींविरुद्ध खुन/ बलात्कार/ सामुदायिक हल्ला इत्यादी सारखा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा घडल्यास अनुसूचित जाती / जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) कायदा १९८९ व नियम १९५५ च्या नियम १२ (१) मधील तरतुदीनुसार संबंधित जिल्हादंडाधिकारी व जिल्हा पोलीस अधिकारी यांनी

२४ तासांत घटनास्थळास प्रत्यक्ष भेट देऊन तातडीने प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करून त्यावावतचा अहवाल विभागीय महसूल आयुक्त व विशेष पौलीस महानिरीक्षक यांना सादर करावा. तदनंतर विभागीय आयुक्त व विशेष पौलीस महानिरीक्षक यांनी आपल्या स्वयंसंस्थ अभिग्राहासह अहवाल ३ दिवसात शासनाम (मुख्य सचिव / अ.मु.स. (गृह)) यांना सादर करावा.

अशा प्रकरणात कसूर केल्यास त्यावावत गंभीर दखल घेवून संबंधित अधिकाऱ्यांविरुद्ध कायद्यातील तरतुदीनुसार कारबोई करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नोंवाने,

(र. सो.स्वर्गार्या)

उप सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य,
पौलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई¹
अपर पौलीस महासंचालक (नागरी हक्क संरक्षण), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सर्व विभागीय महसूल आयुक्त,
सर्व परिक्षेत्रीय विशेष पौलीस महानिरीक्षक,
सर्व जिल्हादंडाधिकारी,
सर्व पौलीस आयुक्त,
सर्व जिल्हा पौलीस अधिकारी,
निवड नस्ती, विशा—६

अनुसूचित जाती / जमातीमधील व्यक्तीविस्तृद्ध घूम / बलात्कार / सामुदायिक हल्ला इत्यादी सारखा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा घडल्यास जिल्हादैविकारी व जिल्हा पोलीस अधिकारी यांनी अनुसूचित जाती / जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) कायदा १९८१ चे नियम १९९५ च्या नियम १२(१) मधील तरतुदीनुसार कायद्यावृत्त करणावात.

महाराष्ट्र शासन,

गृह विभाग

शासन नियम घटनाकाळ: पौरीभार - डिसेंबर १९८१ व प्रक्र. ५६४/विशा-८

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, नियमांक: - २५ ऑगस्ट, २००९

शासन निर्णय :-

अनुसूचित जाती / जमाती यांच्यावरील अत्याचार गोष्यपदासाठी व सामाजिक देवघ व सलोखा निर्माण करण्यासाठी भारतीय घटनेमधुन अस्पृश्यतेवे / अत्याचारासे समुद्र उच्चाटन केले आहे. चा प्रश्नाचे साबोविक स्वरूप लक्षात घेऊन भारत सरकारने अनुसूचित जाती, जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) कायदा १९८१ भारतात सर्वदा लागू केला आहे. या अधिनियमांतरात असलेल्या अधिकारानुसार केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती, जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९९५ तयार केला आहे.

२. अनुसूचित जाती / जमातीवरील अत्याचारास प्रतिबंध करण्यासाठी वरीलप्रमाणे तस्तु भसली तरी अनुसूचित जाती / जमाती यांच्यावरील अत्याचाराच्या घटना राज्यात वारंवार घडल अरात्याने या संदर्भात असलेल्या कायद्याची प्रणाली अंमलवजाबणी करणेकरिता उपाययोजना कारण्यासाठी माराजामंजी (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आलेल्या वैटकीबेळी अनुसूचित जाती / जमातीमधील व्यक्तीविस्तृद्ध घूम / बलात्कार ! सामुदायिक हल्ला इत्यादी सारखा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा घडल्यास तातडीने उपाययोजना करणेयावत संवैधित घंट्रणाना सूचना देण्याचे आदेश निर्गमित करायेत असे ठरले लागुमार पुढीलप्रमाणे निर्णय

चूल्हांवरील नियम आहे:-

१५ SEP 2008

अनुसूचित जाती / जमातीमधील व्यक्तीविस्तृद्ध घूम / बलात्कार / सामुदायिक हल्ला इत्यादी सारखा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा घडस्थास अनुसूचित जाती / जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) कायदा १९८१ चे नियम १९९५ च्या नियम १२(१) मधील तरतुदीनुसार संवैधित किंवादविकारी व जिल्हा पोलीस अधिकारी यांनी

२४ तासांत घटनास्थळास प्रत्यक्ष भेट देऊन लालडीधी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करून ल्यावावतचा अहवाल विभागीय महसूल आयुक्त व विशेष पोलीस महानिरीक्षक यांना सादर करावा. तदनंतर विभागीय आयुक्त व विशेष पोलीस महानिरीक्षक यांनी आपल्या स्वयंस्पष्ट अभिग्राहासह अहवाल उ दिशानंतर शासनास (मुख्य सचिव / अ.सु.स.(गृह)) यांना सादर करावा.

अशा प्रकरणात करूर केल्यास ल्यावावत गोपीर अखल घेणुन संस्थित भैयाना-गांवरुद्ध कायद्वातील नरतुदीनुसार कारवाई करण्यास येईल.

महाराष्ट्राचे गांव्यापाल यांच्या काढेशानुसार व नांवाने,

संस्थिती

(रा.सो.स्वर्गीय)

उप सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन.

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य,
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
अपर पोलीस महासंचालक (नागरी हक्क संरक्षण), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
सर्व विभागीय महसूल आयुक्त,
सर्व परिषेत्रीय विशेष पोलीस महानिरीक्षक,
सर्व जिल्हादंडाधिकारी
सर्व पोलीस आयुक्त,
सर्व जिल्हा पोलीस अधिकरक,
निवड नस्ती, विशा-६.

फिल्हा रेडिशिलारी पांवे कायरात्त
क्र. उल्लीला / २ / आरआर/७८८८/५५
संस्कृतपुर, मि. २ - ९० - ८८८८

मा. उपनिवासिय डॉ. विल्हेमी

मोठी

यांना अंतिम घेण्यासाठी नाही

०/८

१३-४-१९८८

- (८) अत्याचार झालेल्या पिडितांचा किंवा साक्षीदाराचा जबाब नोंदवून घेणे.
- (९) चौकशी करणे आणि दोषारोप पत्र, विशेष न्यायालयात किंवा एकमेव विशेष न्यायालयात साठ दिवसांच्या आत दाखल करणे, आणि जर विलंब झाला तर त्या कारणाची लेखी नोंद देणे.
- (१०) कागदपत्रांचे किंवा इलेक्ट्रॉनिक लेखांची व्यवस्थित तयारी करणे, रचना करणे आणि भाषांतर करणे.
- (११) या अधिनियमात किंवा नियमात विनिर्दिष्ट केलेले इतर कोणतेही कर्तव्य करणे. परंतु असे की, लोकसेवकाच्या विरुद्ध केलेले याबाबतीतील दावे हे कार्यालयीन चौकशीअन्वये शिफारशीनंतर केले जातील.
- (१२) पोट-कलम (२) मध्ये नमूद केलेली लोकसेवकाची कोणतीही कर्तव्यांची हयगथ केली असल्यास त्याची दखल विशेष न्यायालय किंवा एकमेव विशेष न्यायालयाने घ्यावयाची आहे आणि लोकसेवकाविरुद्ध दंडात्मक कारवाई करण्याची ते शिफारस करतील.

कलम ५. लागोपाठच्या अपराधसिद्धीसाठी वाढीव शिक्षा :

या प्रकारणाखालील अपराधाबद्दल अगोदरच सिध्दापराधी ठरवण्यात आलेल्या ज्या कोणत्याही व्यक्तीला दुसऱ्या अपराधाबद्दल किंवा दुसऱ्या अपराधानंतरच्या कोणत्याही अपराधाबद्दल सिध्दापराधी ठरवण्यात येईल, त्या व्यक्तीला एक वषपिक्षा कमी नसेल परंतु त्या अपराधासाठी तस्रूद केलेल्या शिक्षेच्या मुदतीएवढी असू शकेल इतक्या मुदतीच्या काशवासाची शिक्षा होईल.

कलम ६. भारतीय दंड संहितेच्या विशिष्ट तरतुदी लागू करणे :

या अधिनियमाच्या इतर तरतुदीना अधीन राहून, भारतीय दंड संहिता (१८६० चा अधिनियम छ. ४५) याचे कलम ३४, प्रकरण तीन, प्रकरण चार, प्रकारण पाच, प्रकरण पाच—क, कलम १४९ आणि प्रकरण तेवीस यांच्या तरतुदी भारतीय दंड संहितेच्या प्रयोजनांसाठी ज्याप्रमाणे लागू होतात त्याप्रमाणे, शक्य होईल तेथवर, या अधिनियमाच्या प्रयोजनांसाठी लागू होतील.

कलम ७. विवक्षित व्यक्तीची मालमत्ता सरकारजमा होणे :

- (१) या प्रकरणाखाली शिक्षापत्र असलेल्या कोणत्याही अपराधाबद्दल एखाद्या व्यक्तीला सिध्दापराध ठरवण्यात आलेले असेल त्या बाबतील, विशेष न्यायालय, त्या व्यक्तीला कोणतीही शिक्षा देण्याबरोबरच आणखी, व्यक्तीच्या मालकीच्या ज्या कोणत्याही जंगम किंवा सीवर किंवा दोन्ही प्रकारचा मालमत्तेचा तो अपराध करण्यासाठी वापर करण्यात आलेला असेल ती मालमत्ता सरकारजमा होईल, असे लेखी आदेशाद्वारे घोषित करू शकेल.
- (२) कोणत्याही व्यक्तीवर या प्रकरणाखालील कोणत्याही अपराधाचा दोषारोप करण्यात येईल त्या बाबतीत, तिचा खटला चालवणाऱ्या कोणत्याही न्यायालयाला, त्या व्यक्तीची जंगम किंवा सीवर किंवा दोन्ही प्रकारची सर्व किंवा कोणतीही मालमत्ता असा खटला चालू असेल त्या काळात जप्त करण्याचा आदेश काढता येईल आणि अशा खटल्यात ती व्यक्ती सिध्दापराधी ठरल्यास अशी जप्त केलेली मालमत्ता, या प्रकरणाखाली त्या व्यक्तीवर लादलेला कोणताही द्रव्यदंड वसूल करण्यासाठी आवश्यक असेल तितक्या प्रमाणात सरकारजमा केली जाऊ शकेल.

कलम ८. अपराधसंबंधीची गहीत तत्त्वे :

ग. एवढाणगांधीजी उत्तरायण प्रतिक्रिया विवरण तर्फे यांनी याची जाणीली आहे.

राज्यातील अस्पृश्यता निर्मलतार्थ उपाय घोषणा

महाराष्ट्र शासन,

महाराष्ट्राचा, सांस्कृतिक कर्पोरेशन फ्रिडा विभाग,

शासन वित्तिका फ्रांक: पुटीर-१७५६/१३४०२/प.क. २५८/मात्रा-१,

ग्राहक विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३३.

दिनांक : २६ जुलै, १९९६.

प्रेरणा

महाराष्ट्र राज्यातील अस्पृश्यता निर्मलतार्थ व मानववर्गाचीयरील अन्याय अत्याकाराता प्रथमेव घालण्याचाठी शासनाकडून खेळीचेडी उपाय घोषना काणधात येत असेही तथापि, काही विलेखापे याचापे छिंगारी अस्पृश्यता घावलो जात असून मराठावर्गाचीयरीत अन्याय अत्याकार दोत असेहाये निर्दर्शनात आल्याने अस्पृश्यता निर्मलतार्थ व मानववर्गाचीयरीत अन्याय/अत्याकार वर्गविषयाकरता प्रभावी उपाय घोषना आल्यापे डूळीकोनारून अनुकूलित जाती छत्याक भावातील त्यापे पहिला असूल अद्यापाल [१९२५-१०] नुसार शासनात फ्रेजे अस्पृश्य विस्ताराची लक्षत घेऊन आलोल्युनांने काढीताहो करण्यात आलेले शासन आपेक्षा या विषयाचा नव्ये दैरेसात येत आहे.

२. शासन यंत्रीकृतील जिन्हा व तातुका ताराकार काय करात व्हेळेपा गर्विका जिल्हा-फिकारा, जिल्हा वोलिस प्रभुव, लोकलिदार, गठविकात अधिकारी, जिल्हा तमाजकल्याण अधिकारी, वित्त व गोपनीयकारी व तमाजकल्याण निरीकड [जोनी: देव त्रिघण्ये यांनी गर्विका विलेखातील निवाशाल गावांमध्ये गावावर्गाचीय व अवर्ग घाव्यांमध्ये जातीवैष तत्त्वाव अध्या जाताय वजावाची परिस्थिती तिमणी न होता त्याच्यामध्ये शाळा, अधैत्य व लोकांपुढ्या पित दोघापाठी त्या भेदभावातील गोपातील एविलिलात आदेशांना आव्याहाराची आठवक्तव्यातून दोन घेवत त्या गावांमध्ये शुद्धकाम ठारवत, मुकडामार्दी दिवशी गावात वागां-वगांच व नवीन दोघ्यांचोवत तात्त्वीकराता काढीकूम अस्योवित कराता घासाठी गावातील दुलेक भागाशुद्धयाची व युर्ण कुट्टपता, नावी ठेवा अवर्ग व द्वितीय वर्गांमध्ये आपापामे जेवण घेऊन घेण्याके गावांमध्ये कसल हा अवभोजनाता काढीकूम यशस्वी होईल असी पाहावे. गावातील सर्व गोपनीयत वित्तीना/भजतावा काढीकूम अस्योवित कराता व या काढीसाठी गावातील मानववर्गाचीय व अवर्ग घावांना एकत्रितरेत्या आभौतिक कसल त्याच्या एकत्रित उत्सवातील हा काढीकूम यशस्वी दिलेक पार पाडावा, ग्राम्यभाषी राष्ट्रीय जण उदा, १५ ऑगस्ट [तात्त्वीकरण दिन] २६ जाने-वारा [पुकारत आक दिन] कात्तारसदा दिवशी गावांमध्ये भागावर्गाचीय व मानवांना एकत्रित करावा नाही व एक-राष्ट्रभाषीपर व अस्पृश्यता निनातण्याची भाषेपे, गोले-लोकसदाव वगताविषय, सर्व ठिका यात्रार्थे काढीकूम तोवत एकत्रितमें भोव्या त्याचा त्याचा तदानंधीर अवर्गांनाठा - ०५ फ्रेजे, वकारा गोटी, वेगमुळा, उकडा तोवत रक्कडी, विलांवाठी छनदी-कुळ इत्यांदोरे आवोवन काढी घेणा द्वितीय वर्गांमध्ये तर जाती नेवा आवाची वर्गांमध्ये दोनहा कात्तार एकत्रिताची व दर उलोखा उत्तिजा-पांचा आविष्ट करण्यात यापे. तसेव

चित्रेभासः मागामवग्यांवो मंदिर पृष्ठेकावी अती, अथ धानावण्डांठी एषामे मंदिर
पृष्ठेगांठी मंदिरधित ज्या ज्या विळवांत जी जाही देवके मानुसील त्या देवकांनुन त्था
त्या ऐकाच्या उत्तम व उत्तम तिर्यु चित्रित जयंतीचित्रिता नंदिशापे चित्रवल्लापे महालिंगी
व त्यापि अपलिंगील जयंती, उत्तमापि आपोजन करायेत. पृष्ठेल मंदिरापे दारावर "हे
मंदिर तर्व जाती धार्मि लघवतीताठी कूने असून लोणावळी पृष्ठेगांठी वैदी जाही" ज्ञे इतक
नावण्डांत याणेत. य ज्या मंदिरात मागामवग्यांठांना पृष्ठेगांठी भजाव लरण्यात आल्यापि
आज्ञेन आल्यात तंबीधितांधिर निधमानुभाव नागरी हृषक निधमानुभितियम्, १८५५ व अनुभूचित
जाती, अनुभूचित जमाती [अल्यावार प्रतिवेद्ध] आधान्यम्, १९८९ व अनुभूचित जाती अनुभूचित
जमाती [अल्यावार प्रतिवेद्ध] निधम्, १९५५ अन्वये यो रुद्ध ती दारवार्डी तालेगळ लरावी.

वर नमूद देवदाषुभाषे तर्व मंदिरधित ग्राहिका-राजिनी जार्येश्वरी झूलेन्न लिंगावतिव्या
आदावा अवित्तर व यांची जिल्हा दक्षता व तिचंत्र तांगीच्या वैलोलीमध्ये घेऊ त्याजा
श्रैमानिं अहवाव, व आवश्यकलेनुभाव वैलोलीतील दासदर्शीतील शहरी यांकारपांच/सूपना
उत्तम्यात त्याही जिल्हाग्राहिकारी त्या भासितीये उपचक यांनी अंगाळक, कुमाजेकल्याण, पुणे
यांगेलेपे पाठेयुन त्याची प्रति नविष, कुमाजेकल्याण यांना आवर जारायी. असापेक्षारे शासनाने
दिलेला आपेक्षानुभाव तर्व मंदिरधितांकुने प्रत्यक्ष लक्षितवाढी दोरी लिंगा जाही तेजेक शिळेख
पिण्ठित कालावधीत त्यावावक्तव्या अहवाव तंबीधितांकुने प्राप्त दोरी किंवा ज्ञे धारावधीया
पाठ्युरावा इरुन अंगाळक, कुमाजेकल्याण, पुणे जानी तीव्रतर अहवाव दर तदा महिन्याती
अनुभूचित जाती मंदिरांवावावो व त्याची प्रति नाम्न, क्षमाज्ञान्यां धार्मा आदर
राहावी.

महाराष्ट्रात्तर्व राज्यवाल याच्या जांगेनुभाव व नामानेम,

१६५/-***

[व. डॉ. वीनाराव]

अप. अविष, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

प्रकरण क्र. १९

महाराष्ट्रातील मागासवर्गांची यादी

महाराष्ट्र शासन

क्रमांक : संकोर्ण -२००८/यादी/प्र. क्र. ५५३/मावका-५

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२

फोन नं. २२३२९५२६ फॅक्स २२३६६८८

दिनांक : २६ सप्टेंबर, २००८

प्रति:

सर्व विभागीय आयुक्त (महसूल)

सर्व जिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे,

सर्व उपजिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे,

सर्व उपविभागीय अधिकारी, सर्व जिल्हे,

सर्व सरन्य सचिव, विभागीय जाती प्रमाणपत्र-पडवाळणी समिती,

सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,

सर्व विशेष, जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी,

विषय :- महाराष्ट्र राज्याची अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्गांची यादी

महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्गांची यादी दिलोक २५ जून, २००८ रोजी यादी अद्यायत करण्यात आली असून, ती जाती प्रशान्तपत्र देणाऱ्या व त्याची पडलाढणी करणा-या रक्षम प्राधिकार्याना तसेच मागासवर्गांचे लाभ लागू करताना सदरह यादीचा उपयोग झाकीता सुलभ संदर्भासाठी जाती जमातीचे एकत्रित संकलन स्वरूपात यादी असून ती यादी शासनाच्या खालील नमूद संकेतस्थळावर ठेवण्यात आली आहे.

१. वरील यादी ही संकलन स्वरूपात असून मागासवर्गांची जाती जमातीच्या निश्चितीसाठी तसेच त्या त्या मागासवर्गांचे लाभ लागू करताना सदर जाती जमाती ज्या राष्ट्रपतीच्या आदेशान्वये वा शासन निर्णय या आदेशाद्वारे त्यांचा समावेश कालला आहे ते आदेश ग्राह्य घरण्यात यावे.

२. सदर यादी महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या ब्रेबसाईटवर टाकण्यात आली असून त्याचा संकलनाक लक्ष्यांक २००८०९२८४४४०५०१ असून आहे. सदर यादी रुबं जनतेसाठी खुली असून सदरह वेबसाईट वरून तोच अवलोकन करावे या प्रत आपले करून घ्यावी.

स्वा/

(एन. आहगुमन)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२ यांना विनती की, त्यांनी त्याच्या अखेल्याणीतील सर्व आस्थापनाना वरोल यादी पृष्ठांकोल करावी.

महाराष्ट्रातील मागासवगांयांची यादी

अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती आदेश (सुधारणा) कायदा १९७६
 (१९७६ चा १०८ वा) मधील परिशिष्ट १ मधील भाग -१० मध्ये नमृद केल्याप्रमाणे
 अनुसूचित जाती (आरक्षण १३ %)

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
१)	अगेर		
२)	अनमुक	२२)	भंगी, भेहतर, ओलगाना, रुखी, मलकाना, हलालखोर, लालबेगी, बालिमकी, कोपार, झाडगल्ली,
३)	आरेमाला		
४)	आरबा माला	२३)	बिंदला
५)	बहना, बहाना	२४)	ब्यागारा
६)	बाकडु, बंट	२५)	चलवादी, चत्रया
७)	बलाही, बलाई	२६)	चेत्रदासर, होलया दासर, होलेया दसारी
८)	बसोर, बुरुड, बासोर, बासोडी,	२७)	डुक्कल, डोक्कलवार
		२८)	ढोर, कक्कव्या, कंकव्या, ढोहोर
९)	बेडाजंगम, बुडगा जंगम	२९)	ढोम, डुमार
१०)	बेढर	२०)	येल्लमलवार, येल्लमलबडलु
११)	भावी, भांभी, असाटक, असोदी, चामडिया, चमार, चमारी, चांभार, चमगार, हरळव्या, हराळी, खालपा, माचीगार, मोचीगार, मादर, मादिग, मोची, तेलगू मोची, कामाटी मोची, राणीगार, रोहिदास, नोना, रामनामी, रोहित समगार, सननामी, सुरज्यवंशी, सुरज्यरामनाम.	२१)	गंडा, गंडी
		२२)	गरंड, गारी
		२३)	घासी, घासीव्या
		२४)	हल्लीर
		२५)	हलसार, हसलार, हुलसवार, हुलसवार.

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
२६)	होलार, ब्लार	४५)	माला सन्यासी
२७)	होलय, होलेर, होलेया, होलिया	४६)	मांग, मातंग, मिनिमादिग, दखनी-मांग, मांग-मझी, मदारी, गारुडी, राधेमांग
२८)	कैकाडी (अकोला, अमरावती, भंडारा, बुलढाणा, नागपूर, वर्धा व यवतमाळ जिल्हे व राज्यांतरालका सोळून चंद्रपूर जिल्हा यांत)	४७)	मांग-गारोडी, मांग-गारुडी
२९)	कटिया, पथरिया	४८)	मत्रे
३०)	खंगार, कनेरा, मिरथा	४९)	मस्ती
३१)	खाटिक, चिकवा, चिकवी	५०)	मेंघबाल, मेंघबार
३२)	कांलूपूल-बंडल	५१)	मिठा, अयलवार
३३)	कोरी	५२)	मक्री
३४)	लिंगडर	५३)	नाडीया, हादी
३५)	मादणी	५४)	पासी
३६)	मार्दिगा	५५)	सांसी
३७)	महार, मेहर, तराळ, धेग-मेग	५६)	शेणवा, चेणवा, सेडमा, रावत
३८)	माहयावंशी, धेड, वाणकर, मारु-वणकर	५७)	सिधोल्लू, चिंदोल्लू
३९)	माला	५८)	तिरसार, तिरबंदा
४०)	माला दासरी	५९)	तुरी
४१)	माला हत्राई		
४२)	माला जंगम		
४३)	माला मस्ती		
४४)	माला साले, नेटकानी		

विषुक्त जाती - अ (V.J.)

(आरक्षण ३%)

अ.क्र.	जाती		तत्सम
१)	बेरड	-	अ) **, ब) नाईकवाडी, क) तलवार, ड) वालिमकी
२)	बेस्तर	-	संचलू वड्हार
३)	भामटा	-	अ) भामटी, ब) गिरणी बड्डार, क) कामाटी, ड) पाथरूट इ) टकारी (मुस्लिम धर्मीयांसह), फ) उच्ले, ग) घंटीचोर
४)	केकडी (मुंबई, ठाणे, कुलाबा, रत्नागिरी, नाशिक, धुळे, जळगाव, पुणे, अहमदनगर, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, सोलापूर, औरंगाबाद, बीड, परभणी, उस्मानाबाद, नांदेड, जिल्हे व चंदपूर निल्हयातील राज्या तालुका यात)	-	अ) धोतले ब) कोरवा क) माकडवाले किंवा कोंचीकोरवा ड) पामलोर इ) कोरवी
५)	कंजारभाट	-	अ) छारा, ब) कंजार, क) नात
६)	कटाबू	-	----
७)	बंजारा	-	अ) गोर बंजारा, ब) लंबाडा / लंबारा, क) लंभाणी ड) चरण बंजारा, इ) लंभाण, फ) मधुरा लंभाण ग) कच्चीवाले बंजारा, ह) लमान बंजारा इ) लमाण / लमाणी, ज) लबान, क) *** ल) धाली / धालीया, ग) धाडी / धारी, न) सिगारी ब) नावी बंजारा, प) जोगी बंजारा, क्य) **, र) **स) बंजारी
८)	****	-	पाल पारधी
९)	राज पारधी	-	अ) ***, ब) गाव पारधी, क) हरण शिकारी, ड)*

१०)	राजपूत भाषा	-	अ) परदेशी भाषा, ब) परदेशी भाषा
११)	रामोशी	-	-
१२)	बडार	-	अ) गाड़ी बहुर, ब) जाती बहुर, क) माली बहुर इ) पाथरवट, ई) संगतराश / दगडफोड़, ह) बहुर
१३)	वाघरी	-	अ) सलात, ब) सलात वाघरी
१४)	छप्परबंद (मुस्लिम धर्मीयासह)	-	

भटक्या जमाती — ब (N. T. B)

(आरक्षण २.५ %)

अ.क्र.	जाती	तत्सम
१)	गोसावी	- १) बावा २) बैरागी ३) भारती ४) गिरी गोसावी ५) भारती गोसावी ६) सरस्वती पवंत ७) सागर ८) बान किंवा वान ९) तीर्थ आश्रम १०) अरण्य घरभागी ११) सन्यासी १२) नाथपंथी गोसावी १३) पुरी
२)	बेलदार	- ओड, मुस्लीम बेलदार, बेलदार बेलदार कापेवार, मुन्नर कापु, तेलंगा, तेलगी, पेटरेडडी, बुकेकरी,
३)	भराडी	- अ) बाळ संतोशी ब) किंगरीबाले क) नाथबाबा ड) नाथ जोगी, गारपगारी इ) नाथपंथी डवरी गोसावी ई) नाथ, जोगी, नाथपंथी उ) डवरी
४)	भुते	- भोपे
५)	***	- -----
६)	चित्रकथी	- -----
७)	गारुडी	- सापगारुडी (मुस्लीम धर्मियांसह)
८)	लोहार	- विसाडी, घिसाडी लोहार किंवा गाडी लोहार किंवा चितोडी लोहार, रजपूत लोहार, पांचाळ लोहार, खाती, खातवाडी, जिनगर, चितोडीया-लोहार,
९)	गोल्ला	- गोल्लेवार, गोलेर, गोलकर
१०)	गोंधळी	- -----
११)	गोपाल	- अ) गोपाल भोरपी ब) खेळकरी
१२)	हेळवे	- १२) हिलव
१३)	जोशी	- अ) बुडबुडकी, ब) डमरुबाले, क) कुडमुडे, ड) मेंढगी, इ) सरोदे, सरोदी, फ) सहदेव जोशी, म) सरवदे, ह) सरोदा
१४)	काशी कापडी	- -----
१५)	कोल्हाटी	- डोंबारी
१६)	मेराळ	- अ) दांगट, ब) वीर

१७)	मसनजोगी	-	१) सूदगड़सिंह, २) मयनजोशी, ३) शारदाकार / शार्दाकार / शारदाकाळ / बालासंतु
१८)	नंदीबाले	-	तिरमल
१९)	पांगूळ	-	-----
२०)	रावळ	-	राऊळ किंवा रावळयोगी
२१)	सिक्कलगार	-	कटारी, सेक्कलगार (मुस्लिम धर्मिय), शिख-शिकलीगार, शिख-शिकलीकर, कातारी शिकलगार, मुस्लिम शिकलगार, शिकलीगार, शिकलीगर, शिकलगार, शिकलीगर, शिकलकर, शिकलकर, शिकलीकर, शिकलकरी, सिकलकर, सिकलीकर, सिकीलगार, सिकीलगर, सिकलीधर, सिकलकर, सिकलीगर, सिकलगार, सिकलीगर, सायकलगार, सेकलकर, सैकलगार,
२२)	बगळे	-	-----
२३)	बैदू	-	-----
२४)	वासुदेव	-	-----
२५)	भोई	-	१) डिंगा भोई २) परदेशी भोई ३) राजभोई ४) भोई ५) कहार ६) गोडिया कहार ७) थुरिया कहार ८) किरात ९) मछुआ १०) माझी ११) जातिया १२) केवट १३) ढीवर १४) धीवर १५) धीमर १६) पालेवार १७) मठेंद्र १८) नावाडी, भोई नावाडी, तारु-नावाडी १९) मल्हार २०) मल्हाव २१) बोई २२) गाढव भोई २३) खाडी भोई २४) खारे भोई २५) ढेवरा २६) भनारा, भनारी, भनारे
२६)	बहुरूपी	-	अ) बोहरशी, ब) बहुरूपिया, क) भोरपी, ड) रायरंध, इ) अच्चार व अच्चारी
२७)	ठेलारी (धुळे, नाशिक, जल्दगाव, व ओरंगाबाद निल्हयात)	-	-----
२८)	ओतारी	-	अ) ओतनकर, ब) ओतकर, क) वतारी, ड) ओड़ारी इ) वतकर, वतकरी, वतनकर, वतोकर, ओतकरी, ओतोकारइ वतोकार

भटक्या जमाती क (N.T.-C)

(आरक्षण ३.५%)

अ.क्र.	जाती	तत्सम
२१)	धनगर	१) अहिर २) डांगे ३) गटरी ४) हंडे ५) तेलवर ६) हटकर ७) हाटकर ८) शेगर, सोगर, सोगर ९) खुटेकर १०) तेलंगी ११) तेल्लारी १२) कोकणी-धनगर १३) कानडे १४) वळ्हाडे धनगर १५) झाडे १६) झेंडे १७) कुरमार १८) माहुरे १९) लाडसे २०) सनगर २१) धनवर २२) गडारिया २३) गढ़ी २४) गढरी २५) डंगेधनगर व डोगरी धनगर

भटक्या जमाती ड (N.T.-D)

(आरक्षण २%)

अ.क्र.	जाती	तत्सम
३०)	वंजारी	वंजार, वंजार

भटकदा जमाती व (N.T.-B)
(आरक्षण २.५%)

३१)	मरोआईवाले, कडकलक्ष्मीवाले, मरगम्मावाले	-	-----
३२)	गिहरा / गहरा	-	-----
३३)	गृसाई / गांसाई	-	-----
३४)	मुस्लीम मदारी, गारुडी, सापवाले व जादूगर	-	-----
३५)	भारतीय इराणी	-	-----
३६)	गवळी, मुस्लीम मवळी, मवळान, मवालवंश	-	-----
३७)	दरवेशी, वाघवाले- शाह (मुस्लीम धर्मीय), अस्वलवाले	-	-----

महाराष्ट्रातील सर्व इतर मागास वर्गाची यादी

(आरक्षण -१९ %)

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
१)	अलितकार	११)	चमथा
२)	वगळले	२०)	चांदलगडा
३)	वगळले	२१)	चरण किंवा गढबी
४)	बडीआ	२२)	चारोंडी
५)	बजानिआ	२३)	चिप्पा, छिपा
६)	बाजीगर	२४)	दास किंवा दागडीदास
७)	बुडाल	२५)	दावगर
८)	भांड, छप्परभांड, पुस्तीम भांड	२६)	देपला
९)	भवेया किंवा तारगळ	२७)	देवळी
१०)	भाविण	२८)	देवांदिग, देवांडिगा,
११)	भिसली किंवा पखाली, सकका	२९)	वगळले
१२)	वगळले	३०)	ढोली, हश्मी/डफली
१३)	बारी किंवा बारई	३१)	वगळले
१४)	बोरीया	३२)	वगळले
१५)	बेसदेवा	३३)	वगळले
१६)	भडभूंजा, भूंजवा, भूंजावा, भूंजी, भरडभूंजा, भूंरंजी, भूंज	३४)	वगळले
१७)	भांटा	३५)	गंधारप
१८)	भट, भाट	३६)	गुजराय चोरी

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
३७)	वगळले	५१)	वगळले, चितारी-जिनगर
३८)	वगळले	५०)	जाडी
३९)	गढवी	५१)	वगळले
४०)	वगळले	५२)	कम्मी
४१)	चयळले	५३)	कापडी
४२)	गोचाकी	५४)	वगळले
४३)	गुरव	५५)	खाडी
४४)	वगळले	५६)	वगळले
४५)	मवंडी, गुजर-कडीया	५७)	वगळले
४६)	हलेपैक	५८)	वगळले
४७)	वगळले	५९)	कॉगाडी
४८)	वगळले	६०)	कोचर
४९)	जातीयासी	६१)	वगळले
५०)	जजाक	६२)	कचोरा
५१)	जातिया	६३)	कादेश
५२)	जातिगर	६४)	कामाटी
५३)	जळदरी, परजीया सोनी	६५)	कसवी
५४)	वगळले	६६)	वगळले
५५)	जोगीण	६७)	वगळले
५६)	जोहारी	६८)	वगळले
५७)	जुलाहा, अन्सारी	६९)	वगळले
५८)	जंगम	७०)	कुचबध
		७१)	कुछारिया

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
८२)	कुभार किवा कुम्हार, कुबारा, कुल्लाला, मुत्या	१०१)	म्हाली
		१०२)	मिठा
८३)	कुणबी (पोटजाती-लेवा कुणबी, लेवा पाठील, लेवा पंटीदार, मराठा कुणबी व कुणबी मराठा)	१०३)	वगळले
		१०४)	मथूरा
८४)	वगळले	१०५)	नामधारी
८५)	कची,	१०६)	नामधारी पैक
		१०७)	निरशिकारी
८६)	काठी	१०८)	नावी, न्हावी (सलमानी, हजाप्प), वारिक, नाभिक, नापित, म्हाली, वालंद, हडपद, हजाम, नावीसेन, सलमानियाँ,
८७)	कासार (पोटजाती-केचार, कचारी)		
८८)	लाभा	१०९)	नेथुरा
८९)	लडीया, लडीया, लरिवा	११०)	तोनीया, लोनिया, लुनिया, नुनिया
९०)	लडाफ, लइडाफ (नदू दाफ), मन्सुरी	१११)	नवकाशी
९१)	लखेरीया	११२)	नीली
९२)	वगळले, हडाड/ मिस्त्री (लुहार, लुवार)	११३)	नीलकांती
९३)	माल्यी	११४)	नेकार जाढा
९४)	मानभाव, महानुभाव भोपी, मानभाव भोपी	११५)	पद्धारिया
९५)	वगळले	११६)	पडीयार
९६)	मारवार बोरी	११७)	पात्रदावरु
९७)	मे	११८)	फासेचरी
९८)	मिना	११९)	फुडरी
९९)	महली	१२०)	पखाली, सक्का
१००)	मेदार	१२१)	पांचाळ

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
१२२)	पांका	१४१)	सरानिया
१२३)	पेको, पेरकेवाड, पेरीका, पेरीके, पेरका	१४२)	बगळले
१२४)	पुतली गर	१४३)	बगळले
१२५)	परीट किवा धोबी, लेलगू मडेलवास (परीट)	१४४)	बगळले
		१४५)	सुप्पालिंगा,
१२६)	पाटकर, सौमवंशीय सहस्राजन क्षत्रिय, पटवेकरी, पटवेगार, पटेगार, पटुगार, पटवी, क्षत्रिय पाटकर, खन्नी, क्षत्रिय	१४६)	सुधारिया (सिंध मधील)
		१४७)	साहिस, साईस, शिस
१२७)	फुलारी,	१४८)	सधेस
१२८)	राचेवर	१४९)	शिलाखट
१२९)	राईकर, रायीकर	१५१)	बगळले
१३०)	बंडी	१५२)	बगळले
१३१)	रचबंधिया	१५३)	शिपी, इद्रिसी / दजो, साईमुतार, जैन शिपी, श्रावक शिपी, शेतवाळ, शेतवाल, सेतवाळ, सेतवाल, मेरु शिपी / मेरु क्षत्रिय शिपी,
१३२)	रंगारी		
१३३)	रैप्रेझ		
१३४)	राओंन, रावत, राऊतीया		
१३५)	रंगेज (भावसार, रंगारी)	१५४)	सोनार
१३६)	बगळले		
१३७)	बगळले	१५५)	तांडल
१३८)	बगळले	१५६)	बगळले
१३९)	बगळले	१५७)	तारगला
१४०)	सजोगी	१५८)	थेटवार

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
१५९)	थोरीया	१८०)	बगळले
१६०)	तांबट, त्वष्टा कासार, कासार	१८१)	तेली, निक्कवण तेली, मराठा तेली, तराणे तेली, देशकर तेली, एरंडेल तेली, लिंगायत तेली, एकबैल तेली, दोन बैल तेली सावसेली, एक बहिया तेली
१६१)	थोगती		
१६२)	बडी		
१६३)	बगळले		
१६४)	बंसफोड, हिंदू धरकार		
१६५)	बगळले	१८२)	माळी (पोटजाती-फुलमाळी, फुले, हळदे, काचा, कड्ड, बावने, अध्यामू, अधशोटी, जिरे, उडे, लिंगायत माळी इ.) बागवान (मुस्लीम धर्मीय) भारत बागवान, मराठ, मराळ, कोसरे, गासे बनमाळी, सावतामाळी, चौकलशी, वाढवळ, राईन (बागवान), पाठारे शत्रिय, पाठारे- शत्रिय- पाचकलशी, पाठारे शत्रिय, सुतार सास्टीकर, घोडेखाड, एस.के.
१६६)	बर्थी		
१६७)	बगळले		
१६८)	बेरकुला		
१६९)	आगरी, आगरे किंवा काळण	१८३)	लोणारी
१७०)	भावसार	१८४)	बगळले
१७१)	कुरहीनशेटी	१८५)	तलवार-कानडे / कानडी
१७२)	नीलगार, निली, निराळी	१८६)	रघवी (विद्युत जिल्हयातोल)
१७३)	कोसकाती देवांग	१८७)	भंडारी, बावर्ची / भटीयारा (मुस्लीम धर्मीय)
१७४)	सुतार, सुथार, वाढई, वाढी, वढई वाढई, बढई, वाढी, वाढी, वधाई, पोटजाती; आडे सुतार, पांचाळ सुतार,	१८८)	गानली किंवा गांडली
		१८९)	पोवार किंवा पवार (पोवार किंवा पवारआडनारे) भोयर, भोडर, भोयीर
१७५)	फुतगडी		
१७६)	बगळले	१९०)	काथार, काथार वाणी, कंठहार वाणी, नवी धाकड, मिटकरीवाणी, वाणी, घोरळ (लिंगायत वाणी किंवा लाडवाणी साडून), घोरळ, बोरळ, लोरळ, तोबोळी,
१७७)	पिजारा, पिजारो, मन्सुरी		
१७८)	बगळले		
१७९)	भिलाला		

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
१९१)	मोर्मीन, अन्नारी	२१४)	धालिया बंजारा
१९२)	फकीर बंदुखाला	२१५)	शिंगाड़या बंजारा
१९३)	बगळले	२१६)	बाओरिया
१९४)	घडुणी	२१७)	कोली बारीया
१९५)	तांबोली, (मुस्लीम धर्मीय पानफराश)	२१८)	बथिनी
१९६)	अनुसूचित जातीतृन खिश्चन धर्म स्थिकारलेले	२१९)	बेगरी
१९७)	लङ्घाड, लङ्घाड	२२०)	भाष्टटा किवा घटीचोरे किवा परदेशी
१९८)	यादव,	२२१)	पांग
१९९)	लाडसी	२२२)	दासर
२००)	बगळले	२२३)	उचिला
२०१)	बगळले	२२४)	भांडदुरा, विल्लया, यिया, बेलछेडा
२०२)	अत्तार	२२५)	खारवी, घीरवी भोई
२०३)	ओंधिया	२२६)	भोयर
२०४)	यादक, यारव	२२७)	विंदली
२०५)	बगळू	२२८)	बुरबुक
२०६)	मारवार याओरी, मारवार यायरी	२२९)	चादर
२०७)	उदासी, बगळले	२३०)	चक्रवदय-दासर
२०८)	वालसंथनम	२३१)	चांडाळ
२०९)	पथुरा बंजारा	२३२)	चेन्वू किवा चेन्ववार
२१०)	शिंगाडे बंजारा	२३३)	चिमूर
२११)	लंबाडे	२३४)	चिनाला
२१२)	फानडे बंजारा	२३५)	डाकालेस
२१३)	मुनार बंजारा	२३६)	दजी

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
२३७)	बगळले	२५१)	किरार
२३८)	कुरबा, कुरबार	२६०)	पिंश्चन कोळी
२३९)	हरकांत्रा, मांगेली, मांगेले, पागे, संटुरी	२६१)	कोराचार किवा कोरवे
२४०)	वेंटस, भडवाल, रजाक	२६२)	कोडक सह कोरवा
२४१)	डोमारा	२६३)	कोमाकय
२४२)	गाडाबा किवा गोडाबा	२६४)	कोङ
२४३)	गंगणी	२६५)	लखारी
२४४)	गारोडी	२६६)	लोहार-गाडा, दोडी, खतवली, पोचाळ, पंचाल
२४५)	गोल्लेर	२६७)	चुनारी
२४६)	गोदला	२६८)	बगळले
२४७)	हावुरा	२६९)	माहिल
२४८)	हरणी	२७०)	मैदासी
२४९)	हिल-रेडिडस	२७१)	माझबार
२५०)	देवरी	२७२)	मतियारा, भतिहारा
२५१)	विनकर, वन्या, बनकर	२७३)	मानकर खालू
		२७४)	मांडीबार, मोंडीबारा
२५२)	काढिया	२७५)	मुडा
२५३)	कोराच, पाडलोर	२७६)	हजाम, कालसेर, नावलिगा, कान्शी, नाभिक, नाई, बालंद
२५४)	कलाल, कलार, लाड, लाडवक, गौड कलाल, शिक्कारे, जेन कलार, (लाड ब्राह्मण बगळून)		
२५५)	कोंदल	२७७)	पाचभोटला, पाचबोटला
२५६)	कसेरा	२७८)	पदमपारि
२५७)	कसाई, कसाच, कुरेशी	२७९)	भिस्ती
२५८)	कटीपामुला	२८०)	पामुला

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
२८१)	पंचमा,	३०५)	वनाडी
२८२)	पंडा	३०६)	येनाडिवाडस
२८३)	फर	३०७)	येरगोलाबाड किंवा थेल्गा प्रापालबाडस
२८४)	पिजारी	३०८)	ओडेवार
२८५)	पुरवाली	३०९)	मण्यार (बांगडीवाला), मण्यार, मणियार व मणेरी
२८६)	राचभोया	३१०)	जातगार
२८७)	राडतिया	३११)	कराडी
२८८)	संगारी	३१२)	कुकूवाले
२८९)	संताल	२९१)	भडाई
२९०)	साऊन्ता किंवा सोन्ता	३००)	गणिगा, गांची
२९१)	सावतेली	३०१)	थोटेवाडू
२९२)	सारे	३०२)	तिमाली
२९३)	भावगार, शिव शिंपी, नामदेव	३०३)	वालवाई
२९४)	शिंगाडाव किंवा शिंगाड्या	३०४)	वडडेर (कालावडेर किंवा पाथरोड)
२९५)	सिधूर	३०५)	वनाडी
२९६)	सोर	३०६)	येनाडिवाडस
२९७)	सुत्रा	३०७)	येरगोलाबाड किंवा थेल्गा प्रापालबाडस
२९८)	सुत्राई	३०८)	ओडेवार
२९९)	भडाई	३०९)	मण्यार (बांगडीवाला), मण्यार, मणियार व मणेरी
३००)	गणिगा, गांची	३१०)	जातगार
३०१)	थोटेवाडू	३११)	कराडी
३०२)	तिमाली	३१२)	कुकूवाले
३०३)	वालवाई	३१३)	वगळले / वगळले / खातवाई
३०४)	वडडेर (कालावडेर किंवा पाथरोड)	३१४)	वगळले

अ.क्र.	जाती	अ.क्र.	जाती
३१५)	कोहळी	३३७)	नालबद
३१६)	खाटिक, कुरेशी खाटिक, कसाइ	३३८)	कुलेकडगी, कुल्लेकडगी, कुलाकडगी, कुल्लाकडगी
३१७)	डांगरी		
३१८)	वेडू (वाघरी)	३३९)	मुजावर
३१९)	धावड	३४०)	मुलाणा, मुलाणी, मुलाण
३२०)	निहाळी (निराळी)	३४१)	ईस्ट इंडियन, ईस्ट इंडियन खिश्चन, ईस्ट इंडियन कॅथॉलिक
३२१)	चित्रकथी हरदास	३४२)	नेवेवाणी
३२२)	बेस्ता, बेस्ती, बेस्तल्ल	३४३)	बगळले, बाणी
३२३)	परिवार	३४४)	मुस्लीमधर्मीय काकर
३२४)	सावकलार	३४५)	दोरीक
३२५)	हणवर	३४६)	पटवा
३२६)	दोडे गुजर, गुजर, लेवे गुजर, रवे गुजर, रेवा गुजर, सुर्यवंशी गुजर, बडगुजर, तत्सम जाती :- लोढरी / पेंडारी		
३२७)	पहाड / पहाडी		
३२८)	गडारिया		
३२९)	मच्छिमार (दालदी)		
३३०)	भालदार		
३३१)	अलकरी		
३३२)	पेंडारी		
३३३)	यलम / येलम / यल्लम		
३३४)	महात / माहूत, महावत		
३३५)	फकीर		
३३६)	लोध, लोधा, लोधी		

माहिती अधिकार अधिनियम २००५ च्या
अंमलबजावणीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन परिपत्रक क्र.संकिर्ण २००५/प्र.क्र.(२२१/१५) सहा.
मंत्रालय, मुंबई - ४००००३२.
दिनांक - २६.१०.२०१५.

पहा- मा.राज्य मुख्य माहिती आयुक्त यांचे दि. २.७.२०१५ चे आदेश.

परिपत्रक:-

माहिती अधिकारातील अनेक प्रकरणात अर्जदारांनी अभिलेख तपासण्याची मागणी केलेली नसतानाही अर्जदारांना कार्यालयात अभिलेख तपासण्यासाठी जन माहिती अधिकाऱ्यांकडून बोलाविले जाते. त्याच्याकडे कागदपत्राचे गढे ठेऊन त्यांना माहिती शोधण्यास सांगण्यात येते अशी तळार श्री. शेळेश गांधी यांनी मा.राज्य मुख्य माहिती आयुक्त यांचे कडे दि. २.७.१२.२०१५ रोजी केली होती. या प्रकरणी आवश्यक सूचना देणारे परिपत्रक सर्व शासकीय कार्यालयासाठी निर्गमित करावे असे आदेश मा.राज्य मुख्य माहिती आयुक्त यांनी माहिती अधिकार अधिनियम २००५ मधील कलम ११ (c) (क) नुसार दि. २.७.२०१५ रोजी दिले आहेत. या अनुषंगाने सर्व विभागांना सूचित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तदनुसार शासन पुढीलप्रमाणे सूचित करीत आहे.

२. उपरोक्त पार्श्वभूमी लक्षात घेता, माहिती अधिकार अधिनियम २००५ अन्वये माहिती मिळण्यासाठी अर्जदाराने मागणी केलेली माहिती व्यापक रवरूपाची (voluminous) नसेल तर अर्जदारास कार्यालयात अभिलेख तपासण्यासाठी बोलाविण्यात येऊ नये. अशा प्रकरणात अर्जदाराने मागीतलेली माहिती, अर्जदारास विहित शुल्क आकारून उपलब्ध करून देण्यात यावी.

३. अर्जदाराने मागणी केलेली माहिती फारच व्यापक (voluminous) स्वरूपाची असेल तर ती पाहण्याची व तपासण्याची संधी देऊन अर्जदारास आवश्यक असलेल्या कागदपत्राच्या प्रती विहित शुल्क आकारून उपलब्ध करून देण्यात यावी.

४. अर्जदाराने मागणी केलेली माहिती व्यापक स्वरूपाची (voluminous) असेल तर किंवा त्याने अभिलेख तपासणीसाठी अर्ज केलेला असेल अशावेळी अर्जदारास अभिलेख तपासण्यास बोलाविण्यापूर्वी त्या अभिलेख्याची एक निर्देशसूची तयार करायी व संबंधीत धारिकेतील पुष्टांना क्रमांक देण्यात यावेत. अर्जदारास अभिलेख तपासण्यास बोलाविणाना सोयीची वेळ तसेच तीन तारखा कळविण्यात याव्यात. सदर येळ वा तारखा अर्जदारास सोयीची नसल्यास त्याला संबंधीत जन माहिती अधिकाऱ्यास संपर्क करण्यास कळविण्यात यावे.

५. अर्जदार अभिलेख तपासण्यासाठी येणार असलेल्या दिनांकास संबंधीत जन माहिती अधिकाऱ्यास महत्वाच्या कारणाररवा कार्यालयावाहेर जावे लागणार असल्यास त्याने त्याच्या सहकारी अधिकारी किंवा अधिपत्याखालील कर्मचाऱ्याकडे अभिलेख तपासणीसाठी देण्याची जबाबदारी सोपवाची.

६. उपरोक्त परिपत्रकातील तरतूदी सर्व मंत्रालयीन विभाग प्रमुखांनी त्यांच्या अधिपत्याखालील विभाग प्रमुख, सार्वजनीक प्राधिकरण तसेच सर्व संबंधीतांच्या निर्दशनास आणून द्याव्यात व तदनुसर आवश्यक कार्यावाही करण्याबाबत त्यांना सूचित करण्यात यावे.

७. सदर परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतसंश्लेखावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक क्र. २०१५१८६९५१९३९००७ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षोकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

Rajendra
Shivanand Arwari

Digitaly signed by Rajendra Shivanand Arwari
DN: <RN: 0> Government Of Maharashtra,
Date Under Secretary, postal Code+400012,
State Maharashtra, crn: Rajendra Shivanand Arwari
Date: 2015-03-26 15:20:52 +05'30'

(रा.जि.अरवारी)

शासनाचे अवर सचिव.

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव,
- २) मा.मुख्यमंत्री / मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव/सचिव.
- ३) सचिव, मुख्य सचिवांचे कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- ४) राज्य मुख्य माहिती आयुक्त, राज्य माहिती आयोग, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.
- ५) सर्व राज्य माहिती आयुक्त, राज्य माहिती आयोग, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.
- ६) प्रबंधक, मूळ न्याय शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई
- ७) प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई
- ८) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- ९) सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- १०) प्रबंधक, लोकआयुक्त व उपलोकआयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
- ११) मंत्रालयीन विभागांचे सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव
- १२) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई
- १३) सर्व मंत्रालयीन विभाग (प्रशासकीय अधिकाऱ्यांचालील सर्व विभाग प्रमुख/ कार्यालय प्रमुख यांच्या निर्दर्शनास आणण्याव्या विनंतीसह)
- १४) सर्व विभागीय आयुक्त
- १५) महासंचालक, यशदा, पुणे
- १६) सर्व जिल्हाधिकारी
- १७) निवडनस्ती, सा.प्र.वि. कार्यालय सहा.

पत्राने

प्र. सं. सं. राज्य संसद	०६२०
११ प्र. २०१६	१८ ७०४९ १६
४।	५३
महाराष्ट्र शासन	

अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ व त्याखालील नियम १९९५ अंतर्गत श्री. सुमित मल्लिक, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग (राजशिष्ठाचार), मंत्रालय, मुंबई यांची समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) म्हणून नियुक्ती करण्यावाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग

शासन निर्णय क्र. युटीए-२०१६/प्र.क्र. ३१०/सामासु

मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई — ४०० ०३२.

दिनांक: २६ ऑक्टोबर, २०१६

- ~~RP / Curing~~
- वाचा : १) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक संकीर्ण-२००२/प्र.क्र. २३०/माझक-२, दिनांक ४ जुलै, २००३
- २) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक संकीर्ण-२००२/प्र.क्र. २३०/माझक-२, दिनांक १३ ऑगस्ट, २००३
- ३) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक संकीर्ण-२००२/प्र.क्र. २३०/माझक-२, दिनांक २९ ऑक्टोबर, २००३
- ४) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/सुधार-१, दिनांक २१ ऑगस्ट, २०१०.
- ५) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/सुधार-१, दिनांक २७ जानेवारी, २०११.
- ६) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/सुधार-१, दिनांक २८ फेब्रुवारी, २०१२.
- ७) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/सामासु, दिनांक २३ एप्रिल, २०१३.

~~२३१२१०~~
२३१२१०
~~१२३५५~~
प्रस्तावना : अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीवर होणा-या अत्याचारास आला बसण्याकरीता केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ पारीत केला असून त्या अंतर्गत अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९९५ तधार करण्यात आले आहेत. सदरहू नियमातील नियम क्र. ७ नुसार उक्त कायद्यांची अंमलबजावणी करणा-या अधिका-योच्या कामामध्ये समन्वय राखण्यासाठी राज्य स्तरावर समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) म्हणून सदर्थ क्रमांक ७च्या शासन निर्णयान्वये

१२३५५ C:\Users\avinash.gangurde\Desktop\VIJAY\File Name : अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती. GR

नागरी हक्क संख्या प्रिप्पा

(गुडे/अजे श.जा.)

दिनांक १६/१२/२०१६

कायद्यांची अंमलबजावणी

नियमातील नियम

श्री. पी.एस. मीना, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग (सा.वि.स. व वि.चौ.अ.) मंत्रालय, मुंबई यांची नेमणूक करण्यात आली होती, सद्यस्थितीत, श्री. मीना, अ.मु.स. हे सेवानिवृत्त झाल्यामुळे त्यांच्याएवजी अन्य समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफीसर) यांची नियुक्ती करायाची बाबत शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिवंधक) नियम १९६५ च्या नियम ४(१) नुसार संदर्भ क्र. ७ च्या शासन निर्णयान्वये श्री. पी.एस. मीना, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग (सा.वि.स. व वि.चौ.अ.) मंत्रालय, मुंबई यांची अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिवंधक) अधिनियम १९८९ व त्याखालील नियम १९९५ अंतर्गत समन्वय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्यात आली होती. लघापि से सेवानिवृत्त झाल्यामुळे त्यांच्याएवजी श्री. सुमित मल्लिक, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन, मंत्रालय, मुंबई यांची अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिवंधक) अधिनियम १९८९ व त्याखालील नियम १९९५ अंतर्गत समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफीसर) म्हणून नेमणूक करायात येत आहे.

२. समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफीसर) दर तीन महिन्यांनंतर खालील बाबोंचा आढावा घेतील.

१. या नियमांतरात नियम ४ मधील उपनियम (२) आणि (४), नियम ६ व नियम ८ मधील (३) अंतर्गत राज्य शासनास प्राप्त होणारे अहवाल.

२. या अधिनियमांतरात दाखल झालेल्या प्रकरणांची सद्यस्थिती.

३. अत्याचार प्रत्यक्ष केत्रातील कायदा व सुव्यवसंधावत स्थिती.

४. अत्याचार पिढीत व्यक्तींना अंदरहाय्य त्वरीत देण्याबाबत उपायकोजना करणे.

५. अत्याचार पिढीत व्यक्तीं किंवा त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या व्यक्तींना रेशन, कपडे, निवारा, कायदेविधयक सल्ला, ग्रवास खर्च, दैनिक भत्ता आणि वाहनांची व्यवस्था करणे.

६. अशासकीय संस्था, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती संरक्षण कक्ष, विविध समित्या व कायद्यांतरात इतर तस्तूवी अंमलात आणणारे सर्व अधिकारी यांच्या कायांचा आढावा.

३. समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफीसर) आपला अहवाल सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांना दर तीन महिन्यांनी सादर करतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

६२५ नाम

(डॉ. सुंदरकुमार बागडे)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव,

सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
श्री. सुमित मलिलक, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सचिव (सा.न्या.वि.स.वि.) मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मंत्रालयीन विभागाचे सचिव/प्रधान सचिव/ अ.मु.स.

✓ पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
चिशेष पोलीस महानिरीक्षक, नागरी हक्क व संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, भुवंड
महालेखापाल, महाराष्ट्र 1/2, मुंबई/नागपूर
सर्व विभागीय आवृक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
आयुक्त, समाजकल्याण महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण विभाग
सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग
सर्व समाजकल्याण अधिकारी, गट-अ, जिल्हा परिषद,
निवड नस्ती, सामासु.

~~प्रतिबंधक~~

०६ २१५

- ९ OCT २०११

५८३५
लाला १५०७०८/२०१७

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्र. युटीए-२०१६/प्र.क्र.३१०/सामासु
मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : २७ सप्टेंबर, २०१७

- वाचा : १) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग (अत्याचार प्रतिबंधक)
संकीर्ण-२००२/प्र.क्र. २३०/मावक-२, दिनांक ४ जुलै, २००३
- २) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक (नाहार प्रतिबंधक)
संकीर्ण-२००२/प्र.क्र. २३०/मावक-२, दिनांक १३ ऑगस्ट, २००३
- ३) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक
संकीर्ण-२००२/प्र.क्र. २३०/मावक-२, दिनांक २९ ऑक्टोबर, २००३
- ४) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/
सुधार-१, दिनांक २१ ऑगस्ट, २०१०.
- ५) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/
सुधार-१, दिनांक २७ जानेवारी, २०११.
- ६) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/
सुधार-१, दिनांक ५८ फेब्रुवारी, २०१३.
- ७) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१०/प्र.क्र. १८२/
सामासु, दिनांक २३ एप्रिल, २०१३.
- ८) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक युटीए-२०१६/प्र.क्र. ३१०/
सामासु, दिनांक २६ ऑक्टोबर, २०१६.

प्रस्तावना :

अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीवर होणा-या अत्याचारास आज्ञा वसायाकरीता केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ पारीत केला असून त्या अंतर्गत अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९९५ तयार

शासन निर्णय क्रमांक: युटीए-२०१६/प्र.क्र.३७०/सामासु

करण्यात आले आहेत. सदरहू नियमातील नियम क्र. ७ नुसार उक्त कायद्यांची अमलबजावणी करणा-या अधिकायांच्या कामामध्ये समन्वय राखण्यासाठी राज्य स्तरावर समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) म्हणून संदर्भ क्रमांक ८ च्या शासन निर्णयान्वये श्री. सुमित मळीक, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग (राजशिष्टाचार) मंत्रालय, मुंबई यांची नेमणूक करण्यात आली होती. सद्यस्थितीत, श्री. सुमित मळीक, अ.मु.स. हे मा. मुख्य सचिव झाल्यामुळे त्यांच्याएवजी अन्य समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) यांची नियुक्ती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९१५ च्या नियम ९(१) नुसार संदर्भ क्र. ८ च्या शासन निर्णयान्वये श्री. सुमित मळीक, अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय यांची अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ व त्याखालील नियम १९१५ अंतर्गत समन्वय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्यात आली होती. तथापि ते मा. मुख्य सचिव झाल्यामुळे त्यांच्याएवजी श्री. श्याम तागडे, प्रधान सचिव, अल्पसंख्याक विभाग, मंत्रालय यांची अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ व त्याखालील नियम १९१५ अंतर्गत समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) म्हणून नेमणूक करण्यात येत आहे.

२. समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) दर तीन महिन्यांनंतर खालील बाबींचा आढावा घेतील.

१. या नियमांतर्गत नियम ४ मधील उपनियम (२) आणि (४), नियम ६ व नियम ८ मधील (xii) अंतर्गत राज्य शासनास प्राप्त होणारे अहवाल.
२. या अधिनियमांतर्गत दाखल झालेल्या प्रकरणांची सद्यस्थिती.
३. अत्याचार प्रवण क्षेत्रातील कायदा व सुव्यवस्थेबाबत स्थिती.
४. अत्याचार पिडीत व्यक्तींना अर्थसहाय्य त्वरीत देण्याबाबत उपाययोजना करणे.
५. अत्याचार पिडीत व्यक्तीं किंवा त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या व्यक्तींना रेशन, कपडे, निवारा, कायदेविषयक सल्ला, प्रवास खर्च, दैनिक भत्ता आणि वाहनांची व्यवस्था करणे.
६. अशासकीय संस्था, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती संरक्षण कक्ष, विविध समित्या व कायद्यांतर्गत इतर तरतुदी अमलात आणणारे सर्व अधिकारी यांच्या कार्याचा आढावा.
३. समन्वय अधिकारी (नोडल ऑफिसर) आपला अहवाल सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांना दर तीन महिन्यांनी सादर करतील.

शासन निर्णय क्रमांक: युटीए-२०१६/प्र.क्र.३९०/सामासु

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१७०९२७११४१५०१०२२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दिनेश वाडमारे)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव,
- ३) सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अ.मु.स./ प्रधान सचिव/ सचिव
- ६) श्री. श्याम तांगडे, प्रधान सचिव, अल्पसंख्याक विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

- विशेष पोलीस महानिरीक्षक, नागरी हक्क व संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ९) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई
- १०) महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर
- ११) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १२) सर्व जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादंडाधिकारी
- १३) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- १४) आयुक्त, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १५) सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण विभाग
- १६) सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग
- १७) सर्व समाजकल्याण अधिकारी, मट-अ, जिल्हा परिषद.
- १८) निवड नस्ती, सामासु.

८/१-२५०७०/८/८३-बी बी ए-११

गोरख सरकार, गुरु गंगालय

गुरु गंगालय, दिवांग २८ फरवरी, १९८४

सेवा अ.

गुरु गंगालय

गोरख सरकार वैर संघ शासित देश प्रशासन।

विषय :- सामग्री की गोप्यता जांच अवास और सशस्त्र ऐता के आरामदाहों के बाबत देखाव।

महोदय,

मैंने यह लहरे फा लिखेता हुआ है कि इष्ट गंगालय के द्वारा मैं यह बात बाई गई है कि उत्तर ऐता से उत्तरित अस्तालियों के आवासों की जांच में परिकार देती होती है मैं यह मैं दृष्टित किया जाता है कि उसों-मैंने हिरासत में सौ ऐसे प्रवरालियों के साथ उचित बैधवार बही किया जाता है। इसे पैरिक फैसलारियों के नबोबत पर युरा दृग्मान पड़ता है। ऐसे जास्ते द्वारा मैं आए हैं कि वहाँ पर इष्ट व्यायालय और पा ऐता व्यायालय (प्रिकारियों का लायोगब) नियम, १९८० के उपर्योगों फा उचित सा से पालन बही किया जाए है। अतः यह महसूस किया जाता है कि नियमानुसारित वार्षिकी नियोजन बहाँ वा उत्तर ले, अपार जाए ताकि "कार्य" के मान्यतों फा विद्यार गोप्य हो तो और दोओं परी वारी ऐताओं अर्थात् गुरिया और लाला ऐता के कार्यालियों के बीच मन्त्रियाव बढ़ते के बहुत ज्या विवर हो।

- (१) पैरिक लायारियों के विभिन्न दायरों की बहु लियारियों की जांच गोप्यता में की जाए और इन लियारियों पर की बहु कार्यालय या ग्रस्ता वित कार्यालय के बारे में पैरिक जांचों को दृष्टित किया जाए।
- (२) प्रियकार गुरु लियारी वा ग्रामालय वा किया जाए और वह छोड़ दी जाए ताकि लाला वीटा जाए। उसे हथकड़ी भी ले लायाल जाए।
- (३) पैरिक वतों के लिती कर्माली नी जियत्वारी के बारे में, तत्काल लियोगम एविक देख जो दृष्टित किया जाए और इसे साथ-साथ परायी का ब्योरा, प्रियलाली नी जाली व और रक्षाव फा जाम जाहं ब्रजसंद है, विद्यि हिरासत में है, तो यह प्रियकारी नियम वर्ग वा ऐतिक के उपर्योग प्रिकारी देता भी दृष्टित किया जाए।
- (४) पैरिक वतों के गुरिया के साथ लियोगे द्वारा, इष्ट व्यायालय और ऐता व्यायालय (प्रिकारियों का लायोगब) नियम, १९८० के अ उपर्योग, जो १९८१ के एम डी मुद्या ४८८ के तहत घोषित किए जाए, गुराकृत के लिये इष्ट व्यायालय के लकड़ मुलाल जाए जाए।
३. अनुरोद है कि भी बहु कार्यालय/वारी की बहु हिरासतों के बारे में इस गंगालय को दृष्टित किया जाए।

गंगालीय,

८०/१

(नियम विभाग)

उप सीधे, गोरख सरकार.

अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९. अंतर्गत प्रिडित व्यक्तींना सहाय्य करण्यासाठी तात्काळ जात प्रमाणपत्र देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,
शासन परिपत्रक क्र - सीबीसी-१०९७/प्र.क्र. २७६/मावक-५
मंत्रालय विस्तार भवन मुंबई ४०००३२
दिनांक - २९ सप्टेंबर १९९७

वाचा - शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग क्र. राउस-१०९५/ प्र.क्र.१३/ मावक-२, दिनांक ७ नोव्हेंबर १९९६

परिपत्रक - भारत सरकारने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ भारतात सर्वत्र लागू केला आहे. या अधिनियमांतीत असलेल्या अधिकारानुसार केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९९५ तयार केला आहे. सदरहू नियम भारत सरकारचे कल्याण मंत्रालयाने राज्यपत्र-असाधारण, भाग-२, खंड-३, दिनांक ३१ मार्च १९९५ अन्वये प्रसिद्ध केले आहे. या नियमाच्या अनुषंगाने या विभागाव्यारे संदर्भाधीन वाचा येथे नमूद केलेल्या शासन निर्णयान्वये या नियमांचे अमलबजावणीसाठी मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीची स्थापना शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग क्र. राउस-१०९५/प्र.क्र.१३/मावक-२ दिनांक ७ नोव्हेंबर १९९६ अन्वये करण्यात आलेली आहे.

२. अशा प्रकारे स्थापन करण्यात आलेल्या वरील समितीची राज्यस्तरीय बैठक दिनांक २२.१.१९९५, रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आली होती व सदर बैठकीत असे निर्दर्शनास आले की, फिरांदी व्यक्तीकडे जाती प्रमाणपत्र नसल्याने विशेष न्यायालयात आरोपपत्र (Charge Sheet) दाखल करता येत नाही. तेच्चा सर्व उप विभागीय अधिकारी (महसूल) तसेच तत्सम सक्षम अधिकारी यांना निर्देष देण्यात येत आहेत की, त्यांनी अर्ज आल्यापासून अशा प्रकरणामध्ये दोन दिवसात नियमानुसार जातीचे प्रमाणपत्र देण्याची कार्यवाही करावी. संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा समाज कल्याण अधिका-यांनी संबंधित जिल्ह्याच्या पोलीस निरीक्षक (नाहरा) यांच्याशी संपर्क साधून अशा प्रकरणामध्ये माहिती घेऊन संबंधित जात प्रमाणपत्र मिळवून देण्यासाठी संबंधित उपविभागीय अधिकारी (महसूल) तथा तत्सम सक्षम अधिका-यांशी स्वतः जातीने संपर्क साधून संबंधित फिरांदी व्यक्तीस आवश्यक ते जात प्रमाणपत्र मिळवून देण्याबाबत कार्यवाही करावी. संबंधित पोलीस अधिकारी यांनीही स्वतः जातीने उपविभागीय अधिकारी (महसूल) तथा तत्सम सक्षम अधिका-यांशी संपर्क साधून अशा फिरांदी व्यक्तीसु तसेच त्यांचा कुटुंबियास सर्वोत्तमपरी सहकाऱ्य करावे.

३. या संदर्भात शासन असेही कठवित आहे की, वरील प्रकरणात वर नमूद केलेल्या शासन यांवरीतील अधिका-यांकडून कन्सूर प्राल्यास त्याबाबतची शासनाद्वारे गंभीरपणे दखल घेऊन संबंधित अधिका-यांविरुद्ध विभागीय स्वरूपाची कार्यवाही करण्यात येईल, याबाबतचोही नोंद संबंधित अधिका-यांनी घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल याचे आदेशानुसार व नांवाने,

NOTIFICATION

247

Law and Judiciary Department
Madam Kama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.
Date : 29.07.2016.

Read:- G.R.No.युटीए २०११/प्र.क्र.०३/सुधार-१, dated 17-11-2011 issued by Social Justice Department, Government of Maharashtra.

Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.

No. SPC 1316/C.R.106/D-IX : In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, as amended by Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Amendment Act, 2015, the Government of Maharashtra, with the concurrence of Hon'ble The Chief Justice of the High Court, Bombay, hereby appoints Shri. Omprakash Parameshwarlal Jaiswal, District Judge-2 and Additional Sessions Judge, District-Nagpur (in place of Shri. P. S. Tarare, the then District and Additional Sessions Judge) to preside over the "Exclusive Special Court" established under the said Act at Nagpur, for the trial of cases/offences under the said Act.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(N.P.Dhote)

Legal Advisor-cum-Joint Secretary

No.SPC 1316/C.R.106/D-IX
Law and Judiciary Department
Madam Kama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.
Date: 29.07.2016.

Copy forwarded with compliments for information to-

- 1) The Registrar General, High Court, Mumbai.
- 2) Secretary, Social Justice & Special Appeals Department, Mantralaya, Mumbai.
- 3) Director General of Police, Mumbai.
- 4) Principal District & Sessions Judge, Nagpur.
- 5) District Magistrate, Nagpur.
- 6) Commissioner of Police, Nagpur.
- 7) Shri Omprakash Parameshwarlal Jaiswal, District Judge-2 and Additional Sessions Judge, District-Nagpur, (Through The Registrar General, High Court, Mumbai).
- 8) The Home Deptt. (Special), Mantralaya, Mumbai.
- 9) Public Prosecutor, Nagpur.
- 10) The Manager, Government Central Press, Mumbai with a request to publish the Notification in Maharashtra Government Gazette, Extra-ordinary, Part IV-A and to send 10 copies thereof to this Department.
- 11) Desk Officer-14 Law and Judiciary Department, Mantralaya, Mumbai
- 12) Select File.

(N.P.Dhote)

Legal Advisor-cum-Joint Secretary

१६
२५

अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ अंतर्गत प्रिडित व्यक्तींना सहाय्य करण्यासाठी तात्काळ जाती प्रमाणपत्र देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रोडा विभाग,
शासन परिषद्वक क्र - सीबीसी-१०९७/प्र.क्र. २७६/मावक-५
मंत्रालय विस्तार भवन मुंबई ४०००३८
दिनांक - २९ सप्टेंबर १९९७

वाचा - शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रोडा विभाग क्र. राउस-१०९८/ प्र.क्र.१३/
मावक-२, दिनांक ७ नोव्हेंबर १९९६

परिषद्वक - भारत सरकारने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम, १९८९ घारतात सर्वत्र लागू केला आहे. या अधिनियमातील असलेल्या अधिकारानुसार केंद्र शासनाने अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) नियम १९९५ तयार केला आहे सदरहू नियम भारत सरकारचे कल्याण मंत्रालयाने राजपत्र-असाधारण, भाग-२, खंड-३, दिनांक ३१ मार्च १९९५ अन्वये प्रसिद्ध केले आहे. या नियमांच्या अनुषंगाने या विभागाब्दारे संदर्भाधीन वाचा येथे नमुद केलेल्या शासन निर्णयान्वये या नियमांचे अंगलबजावणीसाठी मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय उच्चाधिकार दक्षता व नियंत्रण समितीची स्थापना शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रोडा विभाग क्र. राउस-१०९८/प्र.क्र.१३/मावक-२ दिनांक ७ नोव्हेंबर १९९६ अन्वये करण्यात आलेली आहे.

२. अशा प्रकारे स्थापन करण्यात आलेल्या वरील समितीची राज्यस्तरीय बैठक दिनांक २२.१.१९९७ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आली होती व सदर बैठकीत असे सिद्धान्तास आले की, फिरादी व्यक्तीकडे जाती प्रमाणपत्र नसल्याने विशेष न्यायालयात आरोपणपत्र (Charge Sheet) दाखल करता येत नाही. तेव्हा सर्व उप विभागीय अधिकारी (महसूल) तसेच तत्सम सक्षम अधिकारी यांना निरेष देण्यात येत आहेत की, त्यांनी अर्ज आल्यापासून अशा प्रकरणामध्ये दोन दिवसांत नियमानुसार जातीचे प्रमाणपत्र देण्याची कार्यवाही करावी. संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा समाज कल्याण अधिका-यांनी संबंधित जिल्ह्याच्या पोलीस निरीक्षक (नाहस) यांच्याशी संपर्क साधून अशा प्रकरणामध्ये मार्हाहती घेऊन संबंधित जात प्रमाणपत्र मिळवून देण्यासाठी संबंधित उपविभागीय अधिकारी (महसूल) तथा तत्सम सक्षम अधिका-यांशी स्वतः जातीने संपर्क साधून संबंधित फिरादी व्यक्तीस आवश्यक ते जात प्रमाणपत्र मिळवून देण्याबाबत कार्यवाही करावी. संबंधित पोलीस अधिकारी यांनीही स्वतः जातीने उपविभागीय अधिकारी (महसूल) तथा तत्सम सक्षम अधिका-यांशी संपर्क साधून अशा फिरादी व्यक्तीस तसेच त्याच्या कुटुंबियास सर्वोत्तमपरी सहकार्य करावे.

३. या संदर्भात शासन असेही कल्याचित आहे की, वरील प्रकरणात वर नमूद केलेल्या शासन यत्रणीतील अधिका-याकडून कसूर झाल्यास त्याबाबतची शासनाढ्वारे गभीरपणे दखल घेऊन संबंधित अधिका-याविरुद्ध विभागीय स्वरूपाची कार्यवाही करण्यात येईल, याबाबतचीही नोंद संबंधित अधिका-यांनी घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल याचे आदेशानुसार व नावाने,

Law and Judiciary Department
Madern kama marg.
Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai-400032.
Dated 30th December, 2013.

No. SPC 1313/C.R.187/IX : In exercise of the powers conferred by section 14 of the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 (33 of 1989) the Government of Maharashtra, with the concurrence of the Hon'ble Chief Justice of the Bombay High Court of Judicature at Mumbai, hereby appoints Shri Pramod Shravan Tarare, District Judge-7 and Additional Sessions Judge, Nagpur and Shri Shivaji Bhagwanrao Kachare, Ad-hoc District Judge-1 and Additional Sessions Judge, Aurangabad as a Special Judge, at Nagpur District and Aurangabad District respectively for trial of cases under Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(S. S. Shinde)
Solicitor-cum-Joint Secretary

No. SPC 1313/C.R.187/IX
Law and Judiciary Department,
Mantralaya, Mumbai- 400032.
Dated 30th December, 2013

Copy forwarded with compliments for information to-

- 1) The Registrar General, High Court, Mumbai (by letter),
- 2) Principal Judge, District & Sessions Court, Aurangabad , Nagpur
- 3) Director General of Police, Mumbai,
- 4) Secretary, Social Justice & Special Appeals Department, Mantralaya, Mumbai.
- 5) Shri Pramod Shravan Tarare, District Judge-7 and Additional Sessions Judge, Nagpur
- 6) Shri Shivaji Bhagwanrao Kachare, Ad-hoc District Judge-1 and Additional Sessions Judge, Aurangabad
- 7) Commissioner of Police, Mumbai, Pune, Nagpur, Aurangabad, Nashik.
- 8) District Superintendents of Police, Nagpur, Aurangabad
- 9) District Public Prosecutors , Nagpur, Aurangabad
- 10) The Home Deptt (Special), Mantralaya, Mumbai,
- 11) The Manager, Government Central Press, Mumbai with a request to publish the Notification in Maharashtra Government Gazette, Extraordinary Part 1 & 2 and to send 10 copies thereof to this Department.
- 12) Desk Officer - Legal Services, Law Department.

पर्हे. म. सं. म. रा. मुंबई	
०६	२०
15 FEB 2011	
२५३१८	११८
३ नेप नाही	५५५
अधिकारीक विभाग	

औरंगाबाद महसूली विभागात नामसाधन्याचा फायदा घेऊन अनुसूचित जमातीची बोगस जात प्रमाणपत्रे, पडताळणी समितीचे बनावट वैधता प्रमाणपत्रे प्राप्त करणे इ. ची सखोल तपासणी करण्यासाठी गठीत केलेल्या "विशेष तपासणी समिती" ला मुदतवाढ देण्याबाबत-

PCR कर्मातात वायप करावे.

महाराष्ट्र शासन आदिवासी विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: एसटीसी-२०१६/प्र.क्र.६१/का.१०

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

तारीख: ३१ जानेवारी, २०१७

३८६ वाचा -

१८६।

१) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्रमांक: एसटीसी-२०१६/प्र.क्र.६१/का.१०, दिनांक १ जुलै, २०१६.

२) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्रमांक: एसटीसी-२०१६/प्र.क्र.६१ /का.१०, १८.२.२०१७ दिनांक १७ सप्टेंबर, २०१६.

३) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांचे पत्र क्रमांक आसप्रस/प्र.क्र. २०/का.३/७२४, दिनांक ३१.१२.२०१६.

३९४ स्तावना -

उपरोक्त संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये औरंगाबाद महसूली विभागात नामसाधन्याचा फायदा घेऊन अनुसूचित जमातीची बोगस जात प्रमाणपत्रे, पडताळणी समितीचे बनावट वैधता प्रमाणपत्रे प्राप्त करणे इ. ची सखोल तपासणी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद महसूल विभाग, औरंगाबाद यांचे अध्यक्षतेखाली एक विशेष तपासणी समिती गठीत करण्यात आली आहे. तदूनतर उपरोक्त संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये विशेष तपासणी समितीची फेरवणना करण्यात आली आहे. सदर विशेष तपासणी समितीने रथापनेपासून ६ महिन्यात अहवाल शासनास सादर करावयाचा होता. तथापि, आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांनी दिनांक ३१.१२.२०१६ रोजीच्या उपत्रान्वये समितीला महसूली, शालेय दस्तऐवज प्राप्त करणे तसेच इतर प्रशासकीय विभागाकडून माहिती प्राप्त करून अहवाल तयार करण्यास अधिक कालावधी लागणार असल्याने समितीस आणखी सहा महिन्यांची मुदतवाढ देण्याबाबत शासनास विनंती

रोटा/हव-२०८५[५००-०१-१०]-?

१८१२६
गलीस उप अधिकारी
आदिवासी संशोधन
म. रा. मुंबई.

केलेली आहे. ल्याअनुषंगाने, सदर विशेष तपासणी समितीस अहवाल साझर करण्यासाठी मुदतवाढ देख्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

औरंगाबाद महसूली विभागात नामसाड्याचा फायदा घेऊन अनुसूचित जमातीची बोगस जात प्रमाणपत्रे, अवैध मार्गाने अनुसूचित जमातीची बनावट जात प्रमाणपत्रे व पडलाळणी समितीचे बनावट आदेश, न्यायालयाचे बनावट निर्णय तयार करणे इ. ची सखोल तपासणीसाठी उपरोक्त संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयानुसार गठीत केलेल्या व संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयानुसार फेरवणा करण्यात आलेल्या "विशेष तपासणी समितीस" अहवाल शासनास सादर करण्यास दिनांक १.१.२०१७ पासून सहा महिन्यांच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देख्यास शासन मान्यता देत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावरे उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१७०१३११७३००२६०२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार या नावाने.

Laxmikant G
Dhoke

Digitally signed by Laxmikant G.Dhoke
DN: c=IN, o=Government Of
Maharashtra, ou=Deputy Secretary,
PostalCode=400032, st=Maharashtra,
cn=Laxmikant G.Dhoke
Date: 2017.01.31 17:34:46 +05'30'

(ल. गो. ढोके)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्रांचे प्रधान सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३. मा.मंत्री (आदिवासी विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.राज्यमंत्री (आदिवासी विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. सर्व मा.विधीमंडळ सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ, विधान भवन, मुंबई
६. अपर मुख्य सचिव (गृह), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. प्रधान सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. प्रधान सचिव, महसूल व बन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

पृष्ठ ३ पैकी २

१०. प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. सचिव (सा.वि.स.), सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. सचिव, विधी व व्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१५. विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद महसूल विभाग, औरंगाबाद
१६. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, परिक्षेत्र औरंगाबाद, औरंगाबाद
१७. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, परिक्षेत्र नांदेड, नांदेड
१८. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, कोकण परीक्षेत्र, कोकण मवन, नवी मुंबई
१९. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
२०. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
२१. सर्व विभागीय आयुक्त
२२. सर्व विशेष पोलीस महानिरीक्षक
२३. सर्व पोलीस उपमहानिरीक्षक
२४. सर्व पोलीस आयुक्त
२५. सर्व जिल्हाधिकारी
२६. सर्व जिल्हा पोलीस अधीक्षक
२७. सर्व अपर आयुक्त, आदिवासी विकास
२८. सर्व सह आयुक्त तथा उपाध्यक्ष, अनुसूचित जमाती प्रसाणपत्र तपासणी समिती,
२९. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प,
३०. सर्व मंत्रालयीन विभाग,
३१. सर्व कार्यालयों, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३२. निवड नस्ती

(1)

MINISTRY OF WELFARE

New Delhi, the 31st March, 1995

NOTIFICATION

G.S.R. 316(E) – In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of Section 23 of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 (33 of 1989), the Central Government hereby makes the following rules, namely:-

1. **Short title and commencement.** – (1) These rules may be called the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Rules, 1995.
 (2) They shall come into force on the date of their publication in the Official Gazette.
2. **Definitions:** - In these rules, unless the context otherwise requires:-
 - (a) "Act" means the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989 (33 of 1989);
 - (b) "dependent", with its grammatical variations and cognate expressions, includes wife, children, whether married or unmarried, dependent parents, widowed sister, widow and children of pre-deceased son of a victim of atrocity;
 - (c) "identified area" means such area where State Government has reason to believe that atrocity may take place or there is an apprehension of reoccurrence of an offence under the Act or an area prone to atrocity;
 - (d) "Non-Government Organisation" means a voluntary organisation engaged in the welfare activities relating to the scheduled castes and the scheduled tribes and registered under the Societies Registration Act, 1860 (21 of 1860) or under any law for the registration of documents or such organisation for the time being in force;
 - (e) "Schedule" means the Schedule annexed to these rules;
 - (f) "Section" means section of the Act;
 - (g) "State Government", in relation to a Union Territory, means the Administrator or the Union Territory appointed by the President under Article 239 of the Constitution;
 - (h) words and expressions used herein and not defined but defined in the Act shall have the meanings respectively assigned to them in the Act.
3. **Precautionary and Preventive Measures.** - (1) With a view to prevent atrocities on the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes, the State Government shall:-
 - (i) identify the area where it has reason to believe that atrocity may take place or there is an apprehension of reoccurrence of an offence under the Act;
 - (ii) order the District Magistrate and Superintendent of Police or any other officer to visit the identified area and review the law and order situation;
 - (iii) if deem necessary, in the identified area cancel the arms licences of the persons

not being member of the Scheduled Castes or Scheduled Tribes, their near relations, servants or employees and family friends and get such arms deposited in the Government Armoury.

- (iv) seize all illegal fire arms and prohibit any illegal manufacture of fire arms;
- (v) with a view to ensure the safety of person and property, if deem necessary, provide arms licences to the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes;
- (vi) constitute a high power State-level committee, district and divisional level committees or such number of other committees as deem proper and necessary for assisting the Government in implementation of the provisions of the Act;
- (vii) set-up a vigilance and monitoring committee to suggest effective measures to implement the provisions of the Act;
- (viii) set-up Awareness Centres and organise Workshops in the identified area or at some other place to educate the persons belonging to the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes about their rights and the protection available to them under the provisions of various Central and State enactments or rules, regulations and schemes framed thereunder;
- (ix) encourage Non-Government Organisations for establishing and maintaining Awareness Centres and organizing Workshops and provide them necessary financial and other sort of assistance;
- (x) deploy special police force in the identified area;
- (xi) by the end of every quarter, review the law and order situation, functioning of different committees, performance of Special Public Prosecutors, Investigating Officers and other Officers responsible for implementing the provisions of the Act and the cases registered under the Act.

4. SUPERVISION OF PROSECUTION AND SUBMISSION OF REPORT:-

(1) The State Government on the recommendation of the District Magistrate shall prepare for each District a panel of such number of eminent senior advocates who has been in practice for not less than seven years, as it may deem necessary for conducting cases in the Special Courts. Similarly, in consultation with the Director Prosecution/in-charge of the prosecution, a panel of such number of Public Prosecutors as it may deem necessary for conducting cases in the Special Courts, shall also be specified. Both these panels shall be notified in the Official Gazette of the State and shall remain in force for a period of three years.

(2) The District Magistrate and the Director of Prosecution/in-charge of the prosecution shall review at least twice in a calendar year, in the month of January and July, the performance of Special Public Prosecutors so specified or appointed and submit a report to the State Government.

(3) If the State Government is satisfied or has reason to believe that a Special Public Prosecutor so appointed or specified has not conducted the case to the best of his ability and with due care and caution, his name may be, for reasons to be recorded in writing, denoted.

(4) The District Magistrate and the officer-in-charge of the prosecution at the District level shall review the position of cases registered under the Act and submit a monthly report on or before 20th day of each subsequent month to the Director of Prosecution and the State Government. This report shall specify the actions taken/proposed to be taken in respect of investigation and prosecution of each case.

(5) Notwithstanding anything contained in sub-rule (1) the District Magistrate or the Sub-Divisional Magistrate may, if deem necessary or if so desired by the victims of atrocity engage an eminent Senior Advocate for conducting cases in the Special Courts on such payment of fee as he may consider appropriate.

(6) Payment of fee to the Special Public Prosecutor shall be fixed by the State Government on a scale higher than the other panel advocates in the State.

5. INFORMATION TO POLICE OFFICER IN-CHARGE OF A POLICE STATION:-

(1) Every information relating to the commission of an offence under the Act, if given orally to an officer in-charge of a police station shall be reduced to writing by him or under his direction, and be read over to the informant, and every such information, whether given in writing or reduced to writing as aforesaid, shall be signed by the persons giving it, and the substance thereof shall be entered in a book to be maintained by that police station.

(2) A copy of the information as so recorded under sub-rule (1) above shall be given forthwith, free of cost, to the informant.

(3) Any person aggrieved by a refusal on the part of an officer in-charge of a police station to record the information referred to in sub-rule (1) may send the substance of such information, in writing and by post, to the Superintendent of Police concerned who after investigation either by himself or by a police officer not below the rank of Deputy Superintendent of Police, shall make an order in writing to the officer in-charge of the concerned police station to enter the substance of that information to be entered in the book to be maintained by the police station.

6. Spot inspection by officers.- (1) Whenever the District Magistrate or the Sub-Divisional Magistrate or any other executive Magistrate or any police officer not below the rank of Deputy Superintendent of Police receives an information from any person or upon his own knowledge that an atrocity has been committed on the members of the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes within his jurisdiction, he shall immediately himself visit the place of occurrence to assess the extent of atrocity, loss of life, loss and damage to the property and submit a report forthwith to the State Government.

(2) The District Magistrate or the Sub-Divisional Magistrate or any other executive Magistrate and the Superintendent of Police/Deputy Superintendent of Police after inspecting the place or area shall on the spot:-

- (i) draw a list of victims, their family members and dependents entitled for relief;
- (ii) prepare a detailed report of the extent of atrocity loss and damage to the property of the victims;
- (iii) order for intensive police patrolling in the area;

- 4 -

- (iv) take effective and necessary steps to provide protection to the witnesses and other sympathisers of the victims;
- (v) provide immediate relief to the victims.

7. INVESTIGATING OFFICER:

(1) An offence committed under the Act shall be investigated by a police officer not below the rank of a Deputy Superintendent of Police. The investigating officer shall be appointed by the State Government /Director General of Police/Superintendent of Police after taking into account his past experience, sense of ability and justice to perceive the implications of the case and investigate it along with right lines within the shortest possible time.

(2) The investigating officer so appointed under sub-rule (1) shall complete the investigation on top priority within thirty days and submit the report to the Superintendent of Police who in turn will immediately forward the report to the Director General of Police of the State Government.

(3) The Home Secretary and the Social Welfare Secretary to the State Government, Director of Prosecution the officer in-charge of Prosecution and the Director General of Police shall review by the end of every quarter the position of all investigations done by the investigating officer.

8. SETTING UP OF THE SCHEDULED CASTES AND THE SCHEDULED TRIBES PROTECTION CELL:

(1) The State Government shall set up a Scheduled Castes and the Scheduled Tribes Protection Cell at the State head quarter under the charge of Director General of Police/Inspector General of Police. This Cell shall be responsible for:-

- (i) conducting survey of the identified area;
- (ii) maintaining public order and tranquility in the identified area;
- (iii) recommending to the State Government for deployment of special police force or establishment of special police post in the identified area;
- (iv) making investigations about the probable causes leading to an offence under the Act;
- (v) restoring the feeling of security amongst the members of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes;
- (vi) informing the nodal officer and special officer about the law and order situation in the identified area;
- (vii) making enquiries about the investigation and spot inspections conducted by various officers;
- (viii) making enquiries about the action taken by the Superintendent of Police in the cases where an officer in-charge of the police station has refused to enter information in a book to be maintained by that police station under sub-rule (3) ... rule 5;
- (ix) making enquiries about the wilful negligence by a public servant;